

Univerzita Karlova v Praze
Katolická teologická fakulta
Ústav dějin křesťanského umění

Dominik Budský

Mikuláš Puchník
život a právnícké dílo

disertační práce

vedoucí práce

prof. PhDr. Zdeňka HLEDÍKOVÁ CSc.

konzultant

JUDr. Miroslav ČERNÝ Ph.D

Praha 2013

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Dominik Budský

Budský Dominik, *Mikuláš Puchník - život a právníké dílo*, disertační práce, Ústav dějin křesťanského umění, Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy, 2013, 233 s.

Anotace česky

Disertace se zabývá výzkumem kanonického procesního práva v Praze na sklonku 14. stol. Rozebírá dílo *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem* v ohledu historickém i právním a zasazuje ho do právních i správních kontextů doby konce 14. a poč. 15. stol. Práce však zkoumá kontexty díla i v ohledu právním – v souvislosti s „žánrem“ *ordines iudicarii*, který byl velmi rozšířeným typem odborné kanonicko-právní literatury v celé Evropě. Dosud téměř nezkoumané dílo vzniklo v 80. letech 14. stol (známo celkem 15 exemplářů ve 12 různých lokalitách) a představovalo ve své době velmi oblíbenou teoretickou i praktickou příručku procesního práva, o čemž svědčí četné rukopisné dochování díla v evropských knihovnách. *Processus iudiciarius* byl hojně užíván studenty práva na pražské univerzitě jako učební text i úředníky arcibiskupství pražského stejně jako procesními stranami (žalobci i obhájci) v jednotlivých kauzách. Disertace obsahuje textovou část skládající se z biografie autora *Processu* Mikuláše Puchníka, právně-historické analýzy díla zahrnujícího i popis právních obyčejů a zasazení díla do evropského kontextu a paleograficko-kodikologického rozboru rukopisů. Druhá část disertace obsahuje edici zpracovanou s užitím čtyř rukopisů (Mnichov 677 jako základní text a další tři rukopisy pocházející ze 14. stol.).

klíčová slova česky

kanonické právo, středověk, procesní právo, Mikuláš Puchník, traktát, ordo iudiciarius

Abstract

The PhD thesis is focused on canon procedural law in Prague at the end of 14th century. The purpose is to prepare a critical edition and summary of the treatise *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem* and to contextualize it to iuridical and administrative connections in the period at the end of the 14th and beginning of the 15th centuries. Another context is based on the whole “genre” of the *ordines iudicarii*, which was a very frequent and widespread type of canon law literature throughout the entirety of Europe in the Middle Ages. The researched treatise originated in the 9th decade of 14th century (known 15 manuscripts in 12 libraries by now) was a very useful theoretical and practical vademecum of procedural law and a very unique piece of writing, which is testified by many preserved manuscripts in European libraries. It was used not only by students of law at The University of Prague as a manual but also by archiepiscopal clerks, as well as plaintiffs and defendants in single cases.

The thesis consists of the biography of the author Nicolaus Puchnik, canon law analysis and commentary incl., local customs, manuscript analysis based on paleography and codicology, European context analysis based on the juristic style and, last but not least, the edition. The edition is composed of four manuscripts (Munich 677 as the basic text version and other three manuscripts originated in the 14th century).

klíčová slova anglicky canon law, Middle Ages, procedural law, Nicolaus Puchnik, treatise, ordo iudiciarius

Počet znaků (včetně mezer) 274 684

děkuji Veronice

Tato disertační práce byla vytvořena za podpory Grantové agentury Univerzity Karlovy (grantové projekty č. 19408 a 285111).

Budský, Dominik

Afiliace publikace: Univerzita Karlova v Praze, Katolická teologická fakulta, Thákurova 3, 160 00 Praha 6 Dejvice, Česká republika.

Část A

Text

OBSAH

Část A Text.....	6
1. ÚVOD	8
2. Biografie Mikuláše Puchníka	12
2.1 Biogram Mikuláše Puchníka	32
Vzdělání a univerzitní působení	33
Beneficia a církevní úřady.....	34
Metropolitní kapitula.....	36
Rukopisy a vlastní dílo	37
Další zmínky	37
Chronologické doložení v pramenech.....	38
3. Geneze díla Processus iudiciarius a jeho obsahová synopse	49
3.1. Obyčeje	63
4. Puchníkův „Ordo iudiciarius“ ve světle žánrových souvislostí	66
Juristické obraty	72
Delší textové úseky (Stylistika písemností oficialátu)	75
4.1 Seznam listin vydaných Mikulášem Puchníkem	76
5. Rozbor rukopisů	84
Chronologické pořadí rukopisů	99
Shrnutí a závěr analýzy	104
5.1 Srovnávací tabulka rukopisů	106
6. ZÁVĚR	107
7. Seznam pramenů a literatury.....	110
7.1 Prameny nevydané.....	110
7.2 Prameny vydané	111
7.2 Literatura	113
Část B Edice rukopisů starší vrstvy	119
Ediční technika a poznámky	120

1. ÚVOD

Téma předkládané disertační práce zní „Mikuláš Puchník a *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem*“. Jak plyne z názvu, práce se nejprve věnuje osobnosti pražského kanovníka a generálního vikáře a současně profesora pražské právnické univerzity Mikuláše Puchníka (+1402), mimo jiné současníka a kolegy Jana z Pomuku, a v návaznosti na to i zásadnímu dílu z oblasti kanonického procesního práva, jehož autorem Puchník byl.

Je jistě na místě objasnit, jak jsem se k volbě tématu z oboru právních dějin dostal, ačkoliv jsem původním školením archivář se zaměřením na církevní dějiny českého středověku. Zdroj a důvod volby tohoto tématu má své kořeny již v přípravě mé diplomové práce zaměřené na prosopografii 65 kanovníků pražské Metropolitní kapituly mezi léty 1378–1390.¹ Mezi těmito kanovníky se jako jedna z výraznějších osobností nacházel i Mikuláš Puchník. Literární dílo, jež vytvořil, mne již tehdy zaujalo svým titulem, který slibuje vysvětlení průběhu procesu před soudem oficiála arcibiskupa pražského včetně popsání specifických právních obyčejů.

Dalším inspiračním zdrojem byly přednášky a semináře z oblasti dějin církevní správy vedené na Katedře Archivnictví a pomocných věd historických FF UK i v Centru mediévistických studií.²

Název mé disertační práce napovídá rozdělení na dvě nestejně velké, avšak navzájem se doplňující části. Tato úvodní kapitola se vztahuje převážně k části označené písmenem „A“, tedy k části „textové“. Část „B“ obsahující edici Puchníkova procesního traktátu, spíše příručky, má vlastní „technický“ úvod a vysvětlivky.

Při rozvržení textové části věnuji nejprve pozornost osobě autora. Na základě dostupných a převážně editovaných pramenů jsem sestavil maximálně úplnou biografii Mikuláše Puchníka doplněnou o podrobný a strukturovaný biogram zachycující všechny nalezené zmínky o Mikuláši Puchníkovi v excerpovaných pramenech.

Cílem biografických kapitol bylo především postihnout vzdělanostní, kariérní i ekonomický profil osoby a na základě těchto poznatků ji zasadit do kontextu doby—závěru

¹ Dominik BUDSKÝ, *Kanovníci Metropolitní kapituly pražské 1378–1390*, diplomová práce, Katedra PVHaS FF UK v Praze, 2006.

² Za pomoc při svém odborném nasměrování děkuji v první řadě vedoucí své diplomové i disertační práce prof. PhDr. Zdeňce Hledíkové CSc. a dále kolegyním PhDr. Blance Zilynské Ph.D a PhDr. Evě Doležalové Ph.D a v neposlední řadě kolegovi Mgr. Janu Hrdinovi Ph.D. Za podnětné rady a konzultace z oblasti kanonického práva děkuji doc. Jiřímu Kejřovi CSc. a JUDr. Miroslavu Černému Ph.D.

14., resp. samotného počátku 15. stol. Doby, která ještě vykazovala všechny rysy středověké správy a pořádku budované cíleně řadu desetiletí ba staletí, a to jak v oblasti státní tak církevní, avšak přesto již vykazující znaky dosažení „zenitu“ pokračujícího postupně a nezadržitelně k úpadku až rozpadu.

Další kapitoly textové části se věnují rozboru editovaného díla a to především jeho genezi, obsahovému popisu včetně rozboru právních obyčejů, rozboru rukopisů a v řadě neposlední rozboru diplomatickému a stylistickému. Taková analýza byla podkladem pro pokus zasadit traktát do širšího (středo)evropského kontextu podobných děl tohoto období; odpověď na otázku originality nebo naopak řemeslného charakteru (se vší škálou mezistupňů) Puchníkovy díla byla hlavním cílem tohoto souboru kapitol i celého editorského úsilí. Mou snahou bylo proto poukázat na situaci při vzniku díla, spojení univerzitní teorie i soudní praxe v osobě autora traktátu Mikuláše Puchníka a především na možné využití díla v praxi.

Při značném rozšíření rukopisů s textem Puchníkovy díla se nedílnou součástí disertace nutně stala rozsáhlá kapitola s paleografickým a kodikologickým popisem všech dochovaných kodexů včetně tabulky srovnávající datace nebo vlastní a místní jména v rukopisech obsažená. Tato kapitola je ostatně nezbytným východiskem k edici díla.

Edice v této disertační práci byla připravena s užitím základního textu a rukopisů sahajících původem ještě do 14. stol., resp. na přelom 14. a 15. stol.³ Perspektivně se počítá se zapracováním textových verzí všech dochovaných rukopisů.

Z uvedeného je patrné, že přístup předkladatele k tématu musel být multidisciplinární využívající vedle znalostí středověkých dějin rovněž metod prosopografie, paleografie, kodikologie, diplomatiky, ediční teorie a praxe, dějin správy především v církevní oblasti a také hospodářských dějin včetně numismatiky. Zcela zvláštní a mimořádné místo mezi všemi disciplinami pak měly právní dějiny a právní věda obecně, řečeno středověkou terminologií „kanonistika“. Vzhledem ke značnému provázání a časté vzájemné interakci mezi církevním i světským právním systémem ve středověku musí zájemce o zpracování podobné tematiky zvládnout nejen všechny vyjmenované disciplíny, ale i základní znalost tehdejších světských zákoníků a základů římského práva (legistika). To je pravděpodobně jeden z důvodů, proč se dané problematice věnuje jen málo výzkumných pracovníků, nehledě ke značné časové, heuristické i jiné náročnosti při přípravě edic rukopisů obecně. Ta bývá často ztížena o náročnou textovou kritiku většího množství rukopisů, na kterou rozhodně nepostačuje obvyklé časové vymezení délky doktorského studia ani většiny grantových projektů.

³ Viz blíže kapitoly „Rozbor rukopisů“ a úvod k edici.

Výchozí pozice předkladatele a zpracovatele tohoto tématu nebyla přitom zpočátku nikterak snadná, a to zvláště na poli odborné kanonicko-právní terminologie. Dosavadní česká literatura ke kanonickému právu ve středověku a to jak souhrnná tak speciální je poměrně velmi skrovná. I tak práce Miroslava Boháčka⁴, Jiřího Kejře⁵, Pavla Krafla⁶ a Miroslava Černého⁷ poskytly mnoho užitečných informací i podnětných námětů k úvahám a dalšímu rozvíjení. Na tomto místě je třeba podotknout, že dějiny (nejen) středověkého kanonického práva nebyly po 2. světové válce systematicky, podrobně a dlouhodobě pěstovány či přednášeny na žádné z existujících teologických, právnických ani filozofických fakult.⁸ Kromě vlastního výzkumu by předkladatel disertace rád viděl své možné budoucí uplatnění právě v pedagogické činnosti.

Na poli mezinárodních kanonicko-právních studií je situace naštěstí znatelně lepší. Největší zásluhu na tom kromě lokálních výzkumných středisek mají dvě organizace de facto celosvětového významu a dosahu a to Institut Stephana Kuttnera pro středověké kanonické právo (Stephan Kuttner Institute of Medieval Canon Law) sídlící v současné době v Mnichově a mezinárodní organizace sdružující badatele a badatelské týmy ICMAC (Iuris Canonici Medii Aevi Consociatio). Druhá ze zmíněných organizací navíc ve čtyřletých intervalech pořádá mezinárodní kongresy na různých místech Evropy i Severní Ameriky. Tyto kongresy byly pro předkladatele vítanou příležitostí k postupnému prezentování a publikování výsledků

⁴ Miroslav BOHÁČEK, *Einflüsse des römischen Rechts in Böhmen und Mähern*, Ius Romanum Medii Aevi, Pars 5/11, 1975; M. BOHÁČEK, *Literatura středověkých právních škol v rukopisech kapitulní knihovny olomoucké*, Rozpravy ČSAV, Roč.70/1960, Řada společen. věd; seš. 7 a speciálně k Puchníkovu Procesu: M. BOHÁČEK, *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem*, in: Akademiku Václavu Vojtíškovu k 75. narozeninám pracovníci Archivu ČSAV, Práce z Archivu ČSAV, Praha 1958, s. 5–35.

⁵ Jiří KEJŘ, *K pramenům Husova procesu: tzv. Ordo procedendi*, Právněhistorické studie, 38, 2007, s. 57–67.; Jiří KEJŘ, *Dějiny pražské právnické univerzity*, Praha, 1995; Jiří KEJŘ, *Les manuscrits du décret de Gratien dans les bibliothèques tchécolovaques*, Studia Gratiana, Post octava decreti saecularia, 8, 1962; Jiří KEJŘ, *Středověké kanonické právo v rukopisech České republiky, Díl I., Summae confessorum a jiná díla pro foro interno v rukopisech českých a moravských knihoven*, Studie o rukopisech 143, Monographia sv. 8, 2003; Jiří KEJŘ *Teorie soudních důkazů ve středověkých právních a teologických naukách*, Právněhistorické studie 40, 2012, s. 95–114.

⁶ Pavel KRAFL, Pavel, *Synody a statuta olomoucké diecéze období středověku*, Praha 2003.

⁷ Miroslav ČERNÝ, *Kuneš z Třebovle: středověký právník a jeho dílo*, Plzeň 1999; M. ČERNÝ, *Vilém Duranti – hlavní představitel středověké procesní nauky*, Revue církevního práva 52, 2, 2012, s. 21–35.

⁸ V době nedávne lze za jediný počin v oblasti dějin kanonického práva považovat uspořádání konference Sacri canones servandi sunt, ze které byl vydán i značně rozsáhlý sborník: *Sacri canones servandi sunt: ius canonicum et status ecclesiae saeculis XII-XV*, ed. Pavel KRAFL, Praha 2008.

vlastního výzkumu, a především k četným konzultacím vlastních badatelských problémů s předními světovými odborníky i badatelskými vrstevníky. Chci poděkovat za podporu, které se mi dostalo ze strany Grantové agentury Univerzity Karlovy, díky níž byly umožněny cesty na tyto akce i financování celého výzkumu.

Na místě nikoliv posledním je třeba poděkovat za možnost mé aktivní účasti na čtyřech seminářích určených převážně pro doktorandy, které se péčí výzkumné sítě CLASMA (Church, Law and Society in the Middle Ages) konaly v letech 2010 a 2011 v Cambridgi. Tyto semináře uvádějící posluchače do vybraných témat kanonického práva měly pro předkladatele zvláště důležitý význam především z toho důvodu, že v České republice se ani v současné době dějiny kanonického práva nevyučují.

Zahraněční badatelská komunita je tematicky orientována především na tzv. klasické období středověkého kanonického práva (1140-1234), kdy byly sestaveny základní soubory textů – ustanovení formující pozdější „kánon“. Řada badatelů se věnuje i období předcházejícímu („předgraciánskému“) nebo dalším textům mimo základní kánon (Pseudoisidor, Ivo z Chartres).

Období mladšímu (2. pol. 13. a 14. stol.) je prozatím věnován jen malý prostor, a to především z toho důvodu, že dosud nejsou zpřístupněny základní normativní texty včetně rozsáhlých aparátů glos v podobě moderních, kritických a úplných edic. Na okraji zájmu pak stojí rovněž právo procesní a spíše nahodilá a nekomplexní pozornost je věnována právu synodálnímu, volebnímu apod. Mezi témata do jisté míry atraktivní a „módní“ naopak dlouhodobě patří právo manželské⁹ (matrimonialia) a s teologií se značně prolínající tematika zpovědi, resp. zpovědních příruček¹⁰ a s tím související právo trestní. Oblíbená je i tematika interakce kanonického práva vůči ostatním právním systémům (např. židovskému), tematika lichvy a práva testamentárního. Tematická profilace mezinárodní badatelské komunity je ostatně dobře vypořadatelná z jednotlivých příspěvků kongresů ICMAC vydávaných Vatikánskou apoštolskou knihovnou (Biblioteca Apostolica Vaticana) ve sborníkově řadě.¹¹

Středověké kanonické právo, a to nejen procesní, je stále prostudováno pouze mezerovitě, což dokazuje dosud jediný vydaný všeobecný studijní text, jenž zahrnuje

⁹ Z posledních kompendií založených na rozsáhlém pramenném výzkumu alespoň: Charles DONAHUE, *Law, Marriage, and Society in the Later Middle Ages: Arguments about Marriage in Five Courts*, Cambridge 2008.

¹⁰ J. KEJŘ, *Summae confessorum*, Studie o rukopisech 143, Monographia sv. 8, Praha 2003.

¹¹ Např. poslední vydaný sborník obsahuje příspěvky téměř ze všech výše vyjmenovaných badatelských oblastí, viz *Proceedings of the Thirteenth International Congress of Medieval Canon Law*, Esztergom, 3-8 August 2008, edd. Peter Erdő. Sz. Anzelm Szuromi, Città del Vaticano 2010.

důležitou ale poměrně krátkou vývojovou fází kanonistiky.¹² Zmíněná tematika tak nabízí široké pole i dalším badatelům.

2. Biografie Mikuláše Puchníka

Zachytit osudy středověkého člověka ve své době relativně významného ale posléze zapomenutého je vždy záležitost značně složitá a ošidná. V případě Puchníkově se můžeme opřít takřka jen o prameny úřední povahy vniklé činností jeho samého, případně o strohé a zlomkovitě dochované prameny související s jeho vystupováním na univerzitě pražské. Pouze při pokusu o podchycení tzv. druhého života této osobnosti je možné pracovat také s prameny povahy literární.

Puchníkovu aktivní působení a činnost musejí být zkoumány ve třech souběžných liniích, tj. získávání gradů a další aktivity v rámci univerzity pražské, úřední činnost při arcibiskupství pražském a konečně získávání beneficí a s nimi souvisejících příjmů nezbytných k obživě i (sebe-)prezentaci. V klíčových momentech je třeba učinit sondy do širšího přediva vztahů „velké“ politiky.

Mikuláš Puchník (Nicolaus Puchnik), v pramenech též uváděný jako Pucnik,¹³ Buchnik¹⁴, Buchnico, Botnig¹⁵ aj. pocházel z drobného rodu nižší šlechty usedlé na tvrzi v obci Černice u Horažďovic.¹⁶ O rodových poměrech víme pouze to, že měl dva bratry

¹² Wilfried HARTMANN–Kenneth PENNINGTON, *History of Medieval Canon Law in the Classical Period, 1140-1234, From Gratian to the Decretals of Pope Gregory IX.*, Washington 2008.

¹³ Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Wenceslai IV. V/I–1, Karel Beránek–Věra Beránková (edd.), Praha 2006, s. 254, č. 559.

¹⁴ Monumenta historica Universitatis Carolo – Ferdinandae Pragensis I Liber decanorum Facultatis philosophicae Universitatis Pragensis, Praha 1830, s. 157.

¹⁵ Johann LOSERTH (ed.), *Tractatus de longevo schismate des Abtes Ludolf von Sagan*, Beiträge zur Geschichte der hussitischen Bewegung, Archiv für österreichische Geschichte 60, 1880, s. 419. Obecně o autorovi traktátu viz, Franz MACHILEK, *Ludolf von Sagan und seine Stellung in der Auseinandersetzung um Konziliarismus und Hussitismus*, München 1967.

¹⁶ August SEDLÁČEK, *Místopisný slovník historický Království českého*, Praha 1909, s. 193; August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze Království českého, I–XV*, Praha 1993–98 (reprint), díl XI, s. 266, Černice u Oselce, bratr Wolfart purkrabím na Boru, viz. též Libri erectionum archidioecesis Pragensis VI, Kliment BOROVÝ–Antonín PODLAHA (edd.), Praha 1927, s. 27; Karel TRÍSKA a kol., *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku V. Jižní Čechy*, Praha 1986, s. 35. Kol. autorů, *Historický lexikon obcí ČR 1869–2005, II díl*, Praha 2006, s. 81, Černice, část obce Chanovice, okr. Klatovy.

Dobrohosta a Wolfarta.¹⁷ Rodová tvrz je doložena roku 1385 jako majetek Puchníkových bratrů a v držení rodu byla do r. 1412. Po tomto datu nejsou další držitelé známi a roku 1543 se tvrz uvádí jako pustá.¹⁸ Dnes ji už nelze přesněji lokalizovat.

Mikuláš Puchník se v psaných pramenech poprvé objevuje k roku 1373, kdy získal svůj první titul na univerzitě pražské, gradus bakaláře svobodných umění.¹⁹ O málo později, v rozmezí let 1375–1376 je připomínán jako rektor školy v Roudnici nad Labem a záhy poté postupuje v univerzitní kariéře dále, když v roce 1375 získává licenciát a o dva roky později gradus mistra svobodných umění.²⁰ K témuž roku (1377) je ještě připomínán jako univerzitní examinátor.²¹

Klíčovým okamžikem v dalším postupu se pro Puchníka stal rok 1383, kdy získává licenciát dekretů,²² když už o rok dříve přednášel kanonické právo na pražské univerzitě, s čímž souvisí i spor vedený s Janem de Dulmen o právo konat přednášky z Liber Sextus.²³

V témže roce 1383 Puchník získává první úřední funkci, když si ho arcibiskup Jan z Jenštejna vybral do funkce oficiála.²⁴ Obě události, tj. dosažení licenciátu dekretů a jmenování oficiálem,²⁵ spolu pravděpodobně úzce souvisejí. Jenštejn si nejspíš Puchníka vybral jakožto dobře vzdělaného a přitom mladého adepta, kterého pravděpodobně osobně poznal v pražském prostředí, nebo v roudnické škole, kde Puchník vyučoval.²⁶ Na rozdíl od Jenštejna Mikuláš na cizích univerzitách nestudoval. Otázka vzájemných sympatií mezi Jenštejnem a Puchníkem zůstává samozřejmě v rovině hypotézy. Zde je důležité podotknout, že pro období

¹⁷ RBMV V/I–2, s. 50, č. 713.

¹⁸ Viz A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky XI*, s. 266. K. TRÍŠKA, *Hrady, zámky*, s. 35

¹⁹ MUP I, s. 157, září 1373, ...examinati fuerunt...ad baccalariatum...Buchnik Bohemus.

²⁰ Josef TRÍŠKA, *Životopisný slovník předhusitské pražské univerzity*, Praha 1981 s. 414.

²¹ MUP I, s. 178.

²² Zdeňka HLEDÍKOVÁ, *Úřad generálních vikářů pražského arcibiskupa v době předhusitské*, AUC–Phil. et Hist., Monographia 41, Praha 1971, s.127–128.

²³ Soudní akta konsistoře Pražské (Acta judiciaria consistorii Pragensis) II, Ferdinand Tadra (ed.), Praha 1893–1901, s. 169; J. KEJŘ, *Dějiny pražské právnické univerzity*, Praha 1995, s. 54.

²⁴ Z. HLEDÍKOVÁ, *Úřad generálních vikářů*, s.127–128. Jako licenciát dekretů je poprvé uveden v oficiálním rozsudku z 31. července 1383, kde se zároveň ohlašuje, že Puchník nastupuje jako nový oficiál po Mistru Borešovi, arcijáhnou horšovském (RBMV V/I–1, s. 86, č. 148). Je to Puchníkovy první konání v úřadě oficiála.

²⁵ Významnější dochované listiny, převážně rozsudky, budou probrány z hlediska obsahu, ale především z hlediska formy v disertaci, kde bude také možné sledovat event. souvislosti mezi formulemi obsaženými v Puchníkem vydaných písemnostech a dikcí Processu.

²⁶ J. TRÍŠKA, *Životopisný slovník*, s. 414, rektor školy v Roudnici.

blízké dosažení funkce oficiála nemáme v pramenech doložena žádná Puchníkova benefícia, ačkoliv zastávání oficialátu muselo být finančně dosti náročnou záležitostí.

V následujících letech se s naším hlavním protagonistou setkáváme především v pramenech univerzitních případně v rozsudcích a dalších písemnostech oficialátu a teprve na sklonku 80. let 14. stol. jsou známa i jeho první benefícia. Tak je Puchník doložen v roce 1385 jako svědek přenesení Karlovy koleje z domu Lazarova do domu Rotlevova,²⁷ v letech 1386–1389 zastával funkci univerzitního vicekancléře,²⁸ a konečně v roce 1388 získává první benefícia. Je uváděn jako kanovník v Mělníce a v Olomouci²⁹ s tím, že je zmiňován již jako faktický držitel obou kanonikátů.³⁰ Bohužel však není možné určit, kdy obě místa získal, snad se tak mohlo stát v souvislosti s dosažením oficialátu krátce po roce 1383. Rovněž tak z pramenů nevyplývá, zda mělnický kanonikát byl spojen s prebendou a pokud ano, jakého výnosu prebenda dosahovala. V Olomouci je pak doložena kanovnícká prebenda až v listině z roku 1401.³¹

Zcela jistého zisku Puchník dosáhl díky přímluvě Jana z Jenštejna přijetím mezi prebendované kanovníky Metropolitní kapituly pražské. Zde byl, po obvyklém procesu,³² s definitivní platností přijat 15. dubna 1388. V celém procesu se nechal zastupovat

²⁷ Monumenta historica Universitatis Carolo – Ferdinandae Pragensis II, Album seu matricula facultatis iuridicae universitatis Pragensis ab anno Christi 1372 usque ad annum 1418, Praha 1834, s. 285; Jaroslav ERŠIL– Jiří PRAŽÁK (edd.), *Archiv pražské metropolitní kapituly I (– 1419), Katalog listin a listů*, Praha 1956, s. 141, č. 503.

²⁸ J. TRÍŠKA, *Životopisný slovník*, s. 414.

²⁹ Ve spojitosti s oběma kanonikáty je poprvé uveden v papežské provizní listině na kanonikát pražský z 18. února 1388 (Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia V/1, Kamil KROFTA (ed.), Praha 1903., s. 101; RBMV I, Věra Jenšovská (ed.), Praha 1967–1981, s. 554). Od 31. března 1388 (RBMV V/I–1, s. 145, č. 301) je uváděn v souvislé řadě oficialátních písemností jako kanovník pražský a olomoucký (do té doby pouze jako oficiál a licenciát dekretů bez benefícia !), od r. 1396 navíc ještě vyšehradský, další kanonikáty (Mělník, sv. Jiří na Pražském hradě nejsou zmiňovány). Na Vyšehradě je pak zmiňován ještě v závěru života v roce 1401 (např. RBMV V/I–2, s. 50, č. 713; AI IV, s. 31–32, č. 77).

³⁰ MBV V/1, Praha 1903–1905, s. 101, č. 159; Václav Vladivoj TOMEK, *Dějepis města Prahy V*, Praha 1905, s. 129; J. TRÍŠKA, *Životopisný slovník*, s. 414; Karel ZAMASTIL, *Kollegiální kapitula mělnická*, Mělník 1846, s. 42, ho uvádí jako kanovníka mělnického k 11. červenci 1397 bez odkazu na pramen.

³¹ Viz biogram.

³² Blíže viz diplomová práce D. BUDSKÝ, *Kanovníci Metropolitní kapituly pražské 1378–1390*, katedra PVHaS FF UK v Praze, 2006.

prokurátorem Janem ze Kbel.³³ Dle mého názoru se v tomto případě dá dobře vyzorovat osobní zájem arcibiskupa Jenštejna na zabezpečení Puchníka prebendou, a to jak z výše zmíněné přímluvy, citované v listinách, tak z prostého faktu, že Puchníkovi byla vydána nikoliv expektance, tedy listina zaručující zisk prebendy teprve v okamžiku, až se nějaká uprázdní, ale provize s konkrétním odkazem na prebendu po zemřelém Václavu Pleskotovi. Pražský arcibiskup zde využil svého práva, kdy na základě papežského privilegia mohl obsazovat dvě, resp. čtyři, prebendátní místa v kapitule vhodnými osobami, a protože bylo v jeho zájmu, aby schopný a vhodně vyškolený oficiál byl zajištěn přímo v místě svého působení, udělil volné místo právě Puchníkovi formou *auctoritate ordinaria*.³⁴

V provizní listině je v důležité klauzuli „non obstantibus“ uvedeno, že Puchník si smí ponechat kanonikáty v Olomouci a Mělníku, plebánství v kostele v Hartvíkovicích, o které vede spor u kurie³⁵ a zároveň může získat jakékoli beneficium pod kolací olomouckého biskupa, což lze snad chápat jako budoucí pojistku pro případ zisku prebendy v olomoucké kapitule. Celkový výnos všech beneficií přitom nemá překročit 50 hřiven.

Souhrnně se dá říci, že na sklonku 80. let 14. stol. měl Mikuláš alespoň základní finanční zabezpečení a vzhledem k tomu, že s největší pravděpodobností ho k žádné z výše jmenovaných kapitul nevázaly další povinnosti či funkce, mohl se plně věnovat činnosti úřední i čistě intelektuální. Tento fakt se odrazil v pramenech, kde Puchníka nalézáme k roku 1389 jako examinátora³⁶ a v akademickém roce 1389/90 jako rektora univerzity.³⁷ O vylepšení finanční situace Mikulášovy svědčí i fakt, že krátce po roce 1388 půjčil 95 kop grošů pražských Olbramovi ze Škvorce.³⁸

³³ Příslušné listiny viz: MBV V/1, s. 101; RBMV I, s. 554 (provize a exekutorská listina na prebendu po Václavu Pleskotovi z Moravy z 18. února 1388; RBMV I, s. 559 (investování prokurátora Jana ze Kbel exekutorem biskupem Turibiem z Tuy per anuli sui tradicionem z 21. března 1388) a konečně závěrečné přijetí z 15. dubna 1388 (RBMV I, s. 564).

³⁴ Arcibiskup pražský mohl na základě privilegia Urbana VI. (RBMV I, s. 120, č. 473) obsazovat dvě místa v kapitule s očekáváním prebendy a další dvě místa spojená s dignitou či úřadem.

³⁵ MBV V/1, s. 101; RBMV I, s. 554.

³⁶ MUP I, s. 261, examinátorem, uveden jako mistr svobodných umění, vicekancléř univerzity a oficiál (Nicolaus Bochniko).

³⁷ Pavel SPUNAR, *Repertorium auctorum Bohemorum provecum idearum post Universitatem Pragensem conditam illustrans*, Vratislav, Varšava, Krakov, Gdaňsk, Lodž 1985, s. 157, ho uvádí ve funkci rektora. Také J. TRÍŠKA, *Životopisný slovník*, s. 414. Jako rektor např. působil při urovnání sporu v Karlově koleji 20. dubna 1390 (MUP II, s. 292–296, zmíněn na s. 294).

³⁸ LE VI, s. 242–243.

V mezidobí od února 1386 do října 1389 lze také přepokládat sepsání autografu díla *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem*.³⁹ Dá se říci, že se jednalo o klidné období v Puchníkově životě, protože měl relativně dost času na intelektuální tvorbu, vzhledem k tomu, že zatím zastával pouze funkci oficiála a působil na univerzitě. Posléze se mu dostalo i slušného finančního zabezpečení. Stranou nezůstává ani to, že dosud panoval klid i v politické rovině, tj. ve vztazích mezi arcibiskupem a panovníkem. Puchník byl přitom pro napsání takového díla jako licenciát dekretů dobře vybaven, a to i přesto, že nejvyšší doktorský titul s velkou pravděpodobností nikdy nezískal.⁴⁰

Jestliže jsem v předchozím odstavci prohlásil období 80. let 14. stol. za klidné, nedá se to samé říci o periodě následující. Počínaje 90. léty se Mikuláš dostává do centra církevního i politického dění a více méně v tomto středu setrvává až do konce svého života.

V letech 1390–1392 je připomínán v držbě dalšího benefícia, a to jako rektor farního kostela v Hartvíkovicích v olomoucké diecézi.⁴¹ Dosažení tohoto kurátního benefícia bylo nejspíše součástí nějaké Mikulášovy „prebendátní strategie“, byť se v tomto případě jednalo spíše o dílčí epizodu.⁴² Přesto, že šlo o kurátní beneficium, neznamenalo to pro Puchníka prakticky žádné další časové vytížení, neboť si zde držel střídníka.⁴³ Brzy se však naskytlo výnosnější i geograficky bližší místo–plebánství u sv. Mikuláše na Starém Městě pražském. Puchník tedy Hartvíkovice opustil a již v roce 1391 je doložen u svatomikulášského kostela.

³⁹ Miroslav BOHÁČEK, *Processus iudiciarius*, s. 5–35, s. 16. O možných motivech vedoucích Puchníka k sepsání díla z oboru kanonického procesního práva pojednám podrobněji v disertaci ve zvláštní kapitole připojené k edici. Součástí úvodu k edici bude i rozbor stereotypních formulí v *Processu* a jejich porovnání s formullemi vyskytujícími se v originálně dochovaných a Puchníkem vydaných listinách oficialátu (sentencie diffinitive a další, pomocné písemnosti).

⁴⁰ Nedatovaný odkaz v MUP II, s. 2 nepovažuji za dostatečně věrohodný a průkazný už, proto, že v pramenech bývá Puchník označován důsledně vždy jako „licenciatus“. Záznamy v MUP, ve kterých je uveden, jsou nadepsány „In primo isto folio intitulentur solum doctores...“, dal 1 kopu gr. (za intulování ?), bez vrocení, následující záznamy z roku 1383.

⁴¹ Spor o toto beneficium vedl již 18. února 1388 (MBV V/1, s. 101; RBMV I, s. 554). Tento spor vyhrál, protože v dalších letech držel v Hartvíkovicích střídníka–viz. níže v této poznámce (26. srpna 1392). 12. prosince 1390 (MBV V/1, 228–229), se mu povoluje, aby i po dosažení benefícia ve farním kostele v Hartvíkovicích mohl přijmout ještě jednu další prebendu. Hartvíkovic se však pravděpodobně musel vzdát kvůli dosažení plebánství u sv. Mikuláše. V držení Hartvíkovic doložen naposledy 26. srpna 1392 (AI III, s. 78, střídník na faře).

⁴² Viz. předchozí poznámka.

⁴³ Dtto.

Dá se předpokládat, že i zde si držel střídníka.⁴⁴ Další, časově náročný úkol plebána, by na sebe reálně nemohl a ani nesměl přijmout, neboť držba dvou kurátních beneficií se vylučovala. Během měsíce srpna roku 1392 se navíc stává zástupcem Jana z Pomuku v úřadu generálního vikáře a posléze s největší pravděpodobností nastupuje do funkce jeho kolegy–druhého generálního vikáře.⁴⁵ Vzhledem k tomu, že souběžně s generálním vikariátem zastával až do přelomu května/června 1394 i funkci oficiála, byl prakticky každodenně úředně naprosto vytižený, o čemž svědčí četné zápisy v soudních aktech⁴⁶. Jednalo se o prakticky každodenní činnost v jednom či druhém úřadě, často v procesech táhnoucích se i roky.⁴⁷ K tomu navíc přistupuje i zvýšená finanční náročnost, protože obě funkce byly pojímány jako čestné, tj. neplacené a naopak bývalo zvykem, že jejich pretendenti dotovali vlastní reprezentaci a někdy i část nákladů spojených s chodem úřadu ze svých prostředků, obvykle z příjmů svých beneficií. Dle zápisů v soudních aktech i z dalších písemností se přitom dá jasně rozpoznat, že Puchník bral obě funkce vážně, byl pečlivým a svědomitým úředníkem podobně jako jeho kolega Jan z Pomuku a navíc přispěl k rozvinutí úřední praxe svým odborným dílem, které je cílem zpracování připravované edice.

V souvislosti s úředním vytižením a s potřebou reprezentace se nutně musely navýšit i Puchníkovy výdaje. Proto se snažil zvýšit své příjmy a kvůli reprezentaci vybudovat i malý okruh familiářů. V pramenech jsou postupně zmiňováni sluha Bedřich⁴⁸ a klienti Jezovec a Hroch.⁴⁹

⁴⁴ J. TRÍŠKA, *Životopisný slovník*, s. 414 (bez odkazu na pramen). Příslušný svazek konfirmačních knih (LC V) neuvádí žádný záznam o Puchníkově nastoupení ke sv. Mikuláši.

⁴⁵ Určit přesný počátek zastávání funkce generálního vikáře není snadné, protože Puchník bývá často uváděn promiskue pouze s titulem oficiála nebo gen. vikáře. Jako oficiál a zároveň generální vikář je poprvé uveden v zápisu z 26. srpna 1392 (AI III, s. 78). V předchozích zápisech je uváděn vždy pouze ve spojení s funkcí oficiála. Jmenování do této funkce je však doloženo až k roku 1395 (viz. LE IV, s. 456–458). Je však pravděpodobné, že se v srpnu 1392, poté co zastupoval Jana z Pomuku v úřadě gener. vikáře (3. srpna 1392, RBMV V/I–1, s. 195, č. 431), stal Pomukovým kolegou (druhým gener. vikářem) a od 26. srpna 1392 již bývá uváděn ve funkci gener. vikáře (AI III, s. 78).

⁴⁶ Viz Biogram Mikuláše Puchníka.

⁴⁷ K dochování písemností oficialátu a nastínění jejich značného rozsahu viz ZDEŇKA HLEDÍKOVÁ, *Několik zlomků soudních písemností z církevní praxe druhé poloviny 14. a počátku 15. století*, Táborský archiv 12, 2003–2001, s. 25–52, včetně edice několika zlomků register oficialátu.

⁴⁸ 29. října 1394 (AI VII, s. 166), půjčuje Bedřich 7 kop grošů měšťanovi Nového Města pražského.

⁴⁹ 22. května 1392 (AI III, s. 46, č. 187).

V pravdě neuralgickým obdobím pro Mikuláše Puchníka se stal březen roku 1393. Z titulu své funkce generálního vikáře byl vtažen do sporů mezi arcibiskupem Janem z Jenštejna a králem Václavem IV. Celá záležitost byla již několikrát popsána z mnoha hledisek, pro naše účely přináší nejpodrobnější vyličení Jaroslav Polc.⁵⁰ Přestože hlavní postavou barvitého vyličení předmětných událostí, jak již plyne z názvu Polcovy monografie, je Jan z Pomuku, přece zde častokrát ve „vedlejší roli“ vystupuje i Mikuláš Puchník jako Pomukův kolega v úřadě. Po známých a častokrát popsaných peripetiích spojených s volbou kladrubského opata i sporech s královým milcem Zikmundem Hulerem, které nakonec vyústily v Hulerovo pohnání před soud, došlo 20. března 1393 k onomu setkání a pokusu o vyjednávání mezi arcibiskupem a panovníkem na pražském mostě, jež skončilo zatčením obou generálních vikářů a jejich mučením.⁵¹ Jak vyplývá z několika popisů mučení,⁵² Puchník byl podroben takřka stejným „procedurám“ jako jeho, později svatořečený, kolega, přičemž toto mučení na něm vykonával jak městský kat, tak i sám panovník. O možných příčinách toho, proč Mikuláš mučení přežil a poté, co podepsal prohlášení, ho král „vix semivivum dimisit“, zatímco Pomuk byl již v takovém stavu, že ani prohlášení podepsat nemohl, se můžeme pouze dohadovat.

Je možné stanovit několik hypotéz jdoucích od rozdílné tělesné konstituce obou vikářů, přes rozdílnou intenzitu mučení (dle Ludolfa Zaháňského byl Puchník *flammis et ignibus manu sua, ut ita dicam, regia et manibus aliquorum aliorum miserabiliter*⁵³ *eciam in membris pudendis...*),⁵⁴ až po úvahu zaobírající se rozdílným sociálním původem obou vikářů.

⁵⁰ Jaroslav POLC, *Svatý Jan Nepomucký*, Praha 1993.

⁵¹ Mučení též detailně popisuje J. LOSERTH (ed.), *Tractatus de longo schismate*, s. 419, „Inter cetera autem honorabilem illum virum deo acceptum et hominibus Teutonicis et Bohemis amabile dominum Johanem presbyterum domini archiepiscopi Pragensis in spiritualibus vicarium decretorum doktorem crudeliter tortum combustum et evisceratum in aqua submersit, dominum Nicolaum Botnig licenciatum in decretis et magistrum in artibus officialem Pragensem presbyterum flammis et ignibus manu sua, ut ita dicam, regia et manibus aliquorum aliorum miserabiliter eciam in membris pudendis attractatum vix semivivum dimisit, dominum Boleslaum (správně Bohuslaum [Bohuslav z Krnova, děkan Metropolitní kapituly], pozn. autora) lectorem Prage ordinarium, doctorem decretorum et Pragensem decanum captum et percussum, dominum insuper prepositum Misnensem venerabilem virum dictum Knobeloch tentum, nudatum et iam tormentis presentatum vix tandem liberos esse pasus est.“ Viz též J. POLC, *Svatý Jan Nepomucký*, s. 235.

Dále také *Fontes rerum Bohemicarum I., Vitae Sanctorum et aliorum quorundam pietate insignium*, Josef EMLER (ed.), Praha 1873, s. 461, (uveden chybný letopočet 1392 !), „Neboť ctihodný pan Mikuláš Puchník, official, později zvolený arcibiskup pražský, pochodněmi a hořícími svícemi pálen ...“

⁵² Viz předchozí poznámku.

⁵³ Podtrženo autorem disertace.

⁵⁴ Viz pozn. č. 51.

Tato úvaha bere v potaz fakt, že Jan z Pomuku byl synem pouhého královského rychtáře, tedy de facto přímého panovníkova podřízeného, zatímco Mikuláš Puchník přece jen pocházel z rodu nižší šlechty, o kterou se Václav IV. značně opíral a z níž se rekrutovala řada jeho oblíbenců.⁵⁵ Zůstává ovšem otázkou, zda byl Václav IV. ve stavu své momentální zuřivosti, kdy se pravděpodobně nacházel na hranici nebo dokonce již za hranicí přičetnosti, schopen rozeznávat tak subtilní rozdíl v sociálních původech obou protagonistů.

Faktem rovněž zůstává to, že jak Pomuk, tak Puchník byli v soudobých popisech události stavěni na více méně rovné místo, o čemž svědčí i dikce stížnosti arcibiskupa Jenštejna do Říma, byť tato pravděpodobně záměrně nadsazuje.⁵⁶ Puchníková posmrtná pověst se však, na rozdíl od svaté pověsti Jana z Pomuku, vyvíjela zcela opačným způsobem. Zde je jen možné připomenout pozdější reakci Jana Husa, jenž pochyboval o adekvátnosti opatření následujících ze strany arcibiskupovy po popisované události.⁵⁷

Popisované události znamenaly pro Mikuláše velký fyzický i psychický otřes, což lze snadno pozorovat na tom, že po 20. březnu 1393 Puchník na přibližně jeden měsíc mizí ze soudních i ostatních pramenů. Podobný výpadek v tomto období ostatně zaznamenaly všechny ústřední církevní úřady. Při soudu je Puchník znovu aktivní až na sklonku dubna téhož roku a teprve v červenci ho potkáváme jako examinátora na univerzitě.⁵⁸ Ze strohých

⁵⁵ Za upozornění na tuto variantu děkuji prof. Zdeňce Hledíkové.

⁵⁶ V Jenštejnově stížnosti se hovoří o martyriu Puchníkově, viz. J. POLC, *Svatý Jan Nepomucký*, s. 418, pozn. č. 137. Těž Paul de VOOGHT, *Hussiana*, Bibliothèque de la Revue D' Histoire Ecclésiastique, Fascicule 35, Louvain 1960, IV Appendice, s. 431, Articulus XXIV, martyrium(!) officialis, sám editor se v poznámce podivuje nad užitím tohoto výrazu (martyrium) pro oficiála Puchníka, zatímco v souvislosti s Janem z Pomuku se hovoří pouze o utopení(!) (submersio). Editor považuje toto místo za zmatené a užití výrazu martyrium ve spojení s Puchníkem za nedůvěryhodné.

⁵⁷ Článek proti Husovi, že nebyl pro vyhlášení interdiktů kvůli zabítí Pomuka a věznění Puchníka. Originální znění viz František Palacký (ed.), *Documenta Mag. Joannis Hus*, Praha 1869, s. 165, Item ponitur, quod in domo Wenceslai picatoris, post prandium inmediate, coram magistro quodam et presbytero et aliquibus laicis dicere non erubuit atque dixit, quando facta fuit mentio de submersione D. Johannis pie memorie et Puchniak ac decani pragensis detensione, quod interdictum poni debuisset, praedictus M. Joann. Hus scandalose dixit: Magnum quid, quod illi popones detinentur! Dicatis rationem, quare a laude Dei cessari deberet?

Odpověď Husova: Istud dictum conservavit Protiva (= žalobce) a longo tempore, sed adiecit mendacium. Ego dixi, quod non est ratio in scriptura Christi, quod propter me poponem vel alium, si incarcerer vel occiderer, quod a laude Dei et a divinis cessarent per totum regnum; dicatis scripturam vel rationem, dixi ad Protivam; et aestimo, quod non invenit usque hodie in lege Christi rationem, quod deberent propter detentionem sacerdotis cessare a divinis. Citace též J. POLC, *Svatý Jan Nepomucký*, s. 246.

⁵⁸ MUP I, s. 285.

pramenů soudní povahy není pochopitelně možné nahlédnout do lidské psychiky, nicméně se zdá, že po několika následujících let přichází opět období relativního klidu.

Na přelomu května a června 1394 je Puchník nahrazen Janem Kbelem v úřadu oficiála,⁵⁹ ale hned v následujícím roce máme zachováno jeho jmenování do funkce generálního vikáře⁶⁰ a lze rovněž zaznamenat další vylepšení Mikulášovy finanční situace. K roku 1393 je zmiňován jako správce prebendy ve Valči.⁶¹ Toto beneficium Puchník pronajal knězi Vojslavovi za 30 kop grošů ročně.⁶² Možná i díky tomu si společně s Olbramem ze Škvorce mohli půjčit rovných 80 kop grošů od Protivy, kazatele v Betlémské kapli.⁶³ Připomínám jen, že toto je již druhá prokázaná finanční transakce mezi Mikulášem a Olbramem, přičemž v obou případech šlo o částky ne zrovna malé. V této souvislosti lze zmínit i finanční situaci Puchníkova sluhy Bedřicha, jenž byl v roce 1394 věřitelem na sluhu ne zcela malé částky sedmi kop grošů pražských.⁶⁴ Další možnost k vylepšení finanční bilance se Puchníkovi naskytla v roce 1396, kdy se mu podařilo směnit kurátní farářské místo u sv. Mikuláše hned za dva kanonikáty—u sv. Jiří v Praze a na Vyšehradě.⁶⁵ Vzhledem k charakteru výměny (plebánství) se dá předpokládat, že oba kanonikáty se nejspíš již v okamžiku výměny pojily s prebendami, protože jinak by směna byla pro Puchníka krajně nevýhodná. Držba prvního z nich však nebyla zcela neproblematická. Ve spojení se svatojiřským kanonikátem bývá Puchníkovo jméno uváděno spíš výjimečně, obvykle jen tehdy, když se jednalo o písemnost, ve které Mikuláš vystupoval přímo v záležitosti dané kapituly.⁶⁶ Od roku 1399 navíc musel o tento kanonikát vést spor s původním držitelem,⁶⁷ přičemž se pravděpodobně nejednalo o jediný Puchníkem vedený spor, protože již k 31. lednu

⁵⁹ J. TRÍŠKA, *Životopisný slovník*, s. 414, ho uvádí ve funkci oficiála až do r. 1396.

⁶⁰ 31. srpna 1395 (LE IV, s. 456–458).

⁶¹ Ferdinand TADRA, *Kulturní styky Čech s cizinou až do válek husitských*, Praha 1897, s. 111; AI III, s. 144; RBMV I/4, s. 940.

⁶² 7. července 1393 (AI III, s. 144; RBMV I/4, s. 940).

⁶³ RBMV I/5, s. 1198.

⁶⁴ 29. října 1394 (AI VII, s. 166).

⁶⁵ LC V, s. 262–263; V. V. TOMEK, *Dějepis V*, s. 129 a 221; J. TRÍŠKA, *Životopisný slovník*, s. 414.

⁶⁶ Např. 16. ledna 1399 (RBMV I/7, s. 1706). Jeden z mála dokladů spojení Puchníkova jména s kanonikátem sv. Jiří, jedná se o instrument veřejného notáře přímo pro tuto kapitolu. Viz též 18. února 1401 (RBMV V/I–2, s. 50, č. 713), Puchník jako kanovník u sv. Jiří. Ve starších písemnostech je Puchník titulován kanovníkem u sv. Jiří pouze v listině z 30. dubna 1397, RBMV VII, s. 166, č. 306.

⁶⁷ Kanonikát držel pravděpodobně nerušeně do roku 1399, viz. RBMV I/7, s. 1706 v předchozí poznámce, ale poté o něj musel vést spor s původním směnitelem Mikulášem Mislavem.

1398 je doložen zápis o ustanovení prokurátorů Konráda de Braclis a Mořice Machuty pro všechny vedené kauzy.⁶⁸ Je pravdou, že ani v tehdejší době bohaté na často až bizarní „beneficiální transakce“ nebylo příliš obvyklé měnit jedno kurátní beneficium za dvě nekurátní. Pravděpodobně se jednalo o adekvátní příjmy na obou stranách (jedna bohatá fara za dvě menší kanovnické prebendy). Pro značně vytíženého Puchníka byla směna výhodná nekurátností kanonikátů. Právě neobvyklost výměny vzala asi žalující strana v potaz, alespoň se tak zdá z písemnosti datované 2. ledna 1401.⁶⁹ Poslední doklad o sporu je z 29. března 1402⁷⁰ tedy pouze několik málo měsíců před Puchníkovým zvolením na stolec pražského arcibiskupa a následnou smrtí. Tehdy se spor nacházel již ve stadiu apelace u auditorů v Římě a s největší pravděpodobností nedošlo ke konečnému rozhodnutí do léta téhož roku, kdy Puchník umírá. Do jaké míry měla tato neobvyklá směna vliv na obdaření přízviskem *nullatenus et omnitenus ecclesiarum canonicus* se můžeme pouze dohadovat.⁷¹

Vraťme se však poněkud nazpět do roku 1396, kdy máme doloženo ještě několik Puchníkových transakcí hospodářského charakteru. K 26. říjnu 1396 je dochováno prohlášení svatovítského kanovníka Petra ze Všerub ohledně přidělení několika poplatníků v Nehvizdech právem tzv. komendy, což v praxi znamenalo, že Petr spravoval část Mikulášova benefícia.⁷² Na sklonku listopadu téhož roku se pak Puchník odhodlal k pravděpodobně osobně motivovanému kroku, když zakoupil plat 2 kop grošů ročně na domě na Hradčanech, ve kterém bydlel jeho klient Jezovec a tento plat odevzdal kapitule za účelem sloužení anniversarií za Jana z Pomuku.⁷³ Jednalo se nejspíše o vyjádření vzpomínky na umučeného kolegu, časově související s pohřbením Pomukova těla v katedrále.⁷⁴

Mikuláš si pochopitelně nemohl stále jen půjčovat, ale nutně muselo dojít i na splácení. To je doloženo např. k 12. prosinci 1396, kdy platí splátku ve výši 50 uherských florénů Znatovi, plebánovi v Chvatěrubech.⁷⁵ Další informací podobného druhu, jdoucí však z opačné strany, je zpráva z 29. května 1397, ze které vyplývá, že Šimon z Radnice je

⁶⁸ AI III, s. 318.

⁶⁹ MBV V, s. 956–957, oficiálovi pražskému se přikazuje, aby uvedl Mikuláše Puchníka znovu v držení kostela sv. Mikuláše na Malé Straně, pokud se ukáže, že neměl právo ho směnit za kanovnictví u sv. Jiří na Pražském hradě.

⁷⁰ AI IV, s. 107, č. 92.

⁷¹ Podrobněji k této otázce viz v závěrečné části této kapitoly.

⁷² AI III, s. 211; RBMV I/5, s. 1352.

⁷³ AI III, s. 217; J. POLC, *Svatý Jan Nepomucký*, s. 131–132, 205, 266.

⁷⁴ J. POLC, *Svatý Jan Nepomucký*, s. 265.

⁷⁵ RBMV I/5, s. 1375.

dlužníkem Mikulášovým a Petra ze Všerub, kteří mu společně půjčili opět poměrně značnou částku 50 kop.⁷⁶ O poslední finanční transakci pak vysvědčuje zpráva z 9. září 1398, kdy jsou Puchník společně s Jaroslavem z Pořešína doloženi jako ručitelé (rukojmi) dluhu Jana ze Kbel ve výši 20 kop grošů.⁷⁷

Ohledně finančních záležitostí Puchníkových je možné stanovit dílčí závěr, který by na jednu stranu podpořil názor o dobré, resp. od 90. let se postupně lepší finanční situaci Puchníkově, na druhé straně je třeba vzít do úvahy i opačný směr finančních transakcí, to jest dluhy Puchníkovy vůči jiným osobám.⁷⁸ I zde se jednalo o nemalé částky, které ve spojení s náklady na chod obou úřadů a potřebnou reprezentací mohly Mikulášovu „finanční bilanci“ vychýlit do záporných hodnot, a to i přesto, že ze závěrečných součtů pod tabulkami vyplývá bilance výrazně kladná. V úvahu je třeba vzít také, za vlády Václavovy stále vzrůstající, inflaci. Z některých finančních vztahů lze usuzovat i na přátelství v osobní rovině nebo alespoň na vzájemnou oboustrannou přátelskou výpomoc (Olbram ze Škvorce, Jan ze Kbel–později rukojmím Puchníkovy servicia).

Ve druhé polovině 90. let 14. stol. došlo vlivem nástupu nového arcibiskupa Olbrama ze Škvorce (1396–1402) k Puchníkovu sesazení z funkce generálního vikáře. Olbram, pravděpodobně veden vůlí Václava IV., jenž musel Mikuláše nutně považovat za potenciálně nebezpečného, ho odvolal.

K výměně na místě generálního vikáře došlo 25. ledna 1398,⁷⁹ avšak i poté bývá Puchník v nejednom zápise soudních akt nebo knih erekčních označován stále funkcí generálního vikáře (zvl. v letech 1398 a 1401⁸⁰). Olbramovo odvolání tedy z nějakých důvodů nenabývalo účinnosti. Zda to bylo z důvodu slábnoucí moci panovníkovy, Puchníkovy pevné pozice, nebo zda sám arcibiskup své rozhodnutí zrušil, lze jen stěží určit. Je pravdou, že Puchník půjčoval Olbramovi nemalé částky na splácení servicia, jehož „dědicem“ se nakonec stal. Poslední zmínku o dalším Puchníkově beneficiu, před zvolením do funkce arcibiskupa,

⁷⁶ AI III, s. 269.

⁷⁷ AI III, s. 375; RBMV I/6, s. 1662. Kompletní přehled všech Puchníkových půjček i dluhů včetně stanovení celkové bilance viz tabulky v závěru této kapitoly.

⁷⁸ Podrobnější údaje viz tabulky za textem.

⁷⁹ AI III, s. 317.

⁸⁰ V roce 1398 např. RBMV V/I–2, s. 18, č. 628; AI III, s. 370, v roce 1399 RBMV I/7, s. 1706, v roce 1400 J. ERŠIL–J. PRAŽÁK (edd.), *Katalog listin a listů*, s. 186, č. 667; RBMV V/I–2, s. 40, č. 686 a celá řada dalších doložení až do roku 1402.

nalézáme k 6. dubnu 1400, kdy na jeden rok pronajímá faru v Jemnici knězi Tomášovi za rovných 100 kop grošů pražských.⁸¹

V roce 1401 je doložena ještě jedna finanční transakce, když Puchník spolu se svými bratry Dobrohostem a Wolfartem 18. února prodávají věčný plat ve výši dvou kop grošů kanovníkům od sv. Jiří.⁸² Zde se nabízí hypotéza, zda nešlo o ten samý plat, jež Puchník v roce 1396 pořídil na anniversária pro Jana z Pomuku. Částka dvou kop sice nabízí takové srovnání, avšak vzhledem k tomu, že v tomto případě vystupují spolu s Puchníkem ještě jeho bratři, z nichž jeden byl dědicem rodové tvrže, se dá přepokládat, že šlo spíše o plat váznoucí někde na majetcích rodu v Černicích. Z beneficiátního hlediska poslední záznam, který je vhodné zmínit je datován k 29. srpnu 1401. Puchník v něm potvrzuje, že kvitoval arcijáhna litoměřického Smila z Vícova za částku 50 moravských hřiven, jež vázla na blíže neurčeném poplužním dvoře patřícím k prebendě olomoucké kapituly a dále se připomíná, že mu Smil dluží ještě 12 kop a 30 gr. Opět jde o doklad Puchníkovy finanční schopnosti poskytovat půjčky a zároveň i o důkaz držby prebendy v Olomouci.⁸³

Přesné datum kapitulní volby nového arcibiskupa, jež padla na Puchníka, dochované prameny nezaznamenávají. Muselo to být někdy v rozmezí od 1. května 1402 (úmrtí Olbrama ze Škvorce) a polovinou června téhož roku, protože listina papeže Bonifáce IX, kterou se volba stvrzuje je datována k 26. červenci 1402.⁸⁴ Pokud tedy započítáme čas, nutný pro dopravení výsledku volby z Prahy do Říma a nutný prostoje při projednávání u kurie, vyjde nám pravděpodobné datum volby někdy na druhou polovinu května nebo první polovinu června 1402.

Vzhledem k tomu, že panovník byl již od března téhož roku v zajetí, se mohlo z hlediska kapituly jednat o relativně „svobodnou“ volbu, v opačném případě by jen stěží došlo ke zvolení jednoho z pamětníků Václavova běsnění, osobnosti, kterou jistě neměl příliš v oblibě. Za pozornost stojí i zmínka o tom, že s volbou souhlasil Zikmund Lucemburský.⁸⁵ Dalším motivem kapituly pro zvolení Puchníka mohlo být i to, že zesnulý Olbram mu dlužil značné a nejspíš stále nesplacené částky za půjčky na serviciu. Mikuláš Puchník se tedy na krátkou dobu stal „archiepus electus“ – zvoleným arcibiskupem pražským, nicméně

⁸¹ RBMV I/7, s. 1838.

⁸² RBMV V/I–2, s. 50, č. 713.

⁸³ AI IV, s. 31–32, č. 77.

⁸⁴ MBV V, s. 1124–1125, beneficia uprázdněná jeho povýšením se rezervují Antonínovi, kardinálu knězi sv. Cecílie.

⁸⁵ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky VII*, s. 161, uvádí bohužel bez odkazu na další pramen.

definitivního potvrzení a předání pallia se již nedočkal. Ještě 28. července vydává listinu, v níž slibuje zaplatit servitium včetně nedoplatku po Olbramovi ze Škvorce,⁸⁶ avšak v následující písemnosti z 10. září 1402 vydané administrátorem arcibiskupství Jaroslavem z Pořešína⁸⁷ je vzpomínán již jako „quondam archiepiscopus“. Zemřel tedy někdy mezi 28. červencem a 10. zářím, pohřben byl 19. září 1402 v katedrále.⁸⁸

Okolnosti smrti jsou zajímavé hned z několika hledisek. Především se obtížně vysvětluje místo, kde Puchník údajně zemřel. Mělo se jednat o hrad Poděhus v jižních Čechách,⁸⁹ jenž původně patřil Rožmberkům, ale v letech 1387–1407 se nacházel v zástavě Viléma z Újezda, místopurkrabího Pražského hradu. Roku 1421 byl zničen Žižkou. Naskytá se jistě otázka, proč Puchník pobýval v tak relativně dosti odlehlém koutě země a to navíc v době, kdy měl očekávat potvrzení z Říma. Jediné vysvětlení by se snad nalézalo v nějaké spojitosti mezi Puchníkovým kanonikátem na Vyšehradě a majetky téže kapituly u Prachatic, nebo by se mohlo jednat o krátkodobý pobyt (přenocování) na hradě ležícím v blízkosti zemské stezky. Purkrabí Vilém mohl být navíc Puchníkovi znám z pražského prostředí.

Zajímavou, byť značně mladší informaci, přináší ke smrti Puchníkově Bohuslav Balbín v *Miscellaneích*.⁹⁰ Podle Balbína měl být Puchník otráven. Pro toto tvrzení by mohlo

⁸⁶ MBV V, s. 1127.

⁸⁷ RBMV V/I–2, s. 73, č. 771.

⁸⁸ AI IV, s. 164. Konkrétní místo není známo.

⁸⁹ K. TRÍSKA a kol., *Hrady, zámky*, s. 154, hrad Poděhusy 3 km V od Netolic; Historický lexikon obcí ČR 1869–2005, s. 405, v katastru obce Podeřístě, část obce Malovice, okr. Prachatice.

⁹⁰ Údajně náhlá smrt způsobila pověsti o Puchníkově otrávení, viz. Bohuslav BALBÍN, *Miscellanea historica regni Bohemiae*, Decadis I, liber VI, pars II, s. 58, V. Archiepiscopus Nicolaus Puchnik Wolframí nuper vicarius et canonicus pragensis. Seriem deinde archiepiscoporum sed brevi tempore pertexuit M. Nicolaus Puchnicus canonum in Pragensi Universitate doctor. Si vera sunt, qua Georgius Fabricius in Chronico Misnae adnotavit, sordidus et divitiis praeposteris accumulandis addictissimus fuit. Nolo addere dignam avaro mortem; sit fides penes authorem. Notae nostrae in Puchnicum: Nicolaus Puchnik inter archiepiscopos nullo pacto censeri potest: electum esse quidem fateor et a pontifice confirmatum sed infulam non gessit. An 1402 19. Septembris ante consecrationem extinctus, cum in Mai initio Wolframus obierit. Veneno sublato esse Puchnicum veteres tradunt et regem ipsum, qui porrexerit suspicantur nonnulli. Pessina, aliique meliores historici Nicolaum in Podiehus castro Rosensium Procerum, veneno sublato, corpusque eius Pragam devectum (et) in ecclesia s. Viti tumulatum affirmant et que de eius sordibus et avaritia narrantur ab adversariis conficta existimant, in quam ego quoque sententiam, licet in Epitome aliud scripserim, rebus melius perpensis inclino.

Podobně též B. BALBÍN, *Epitome historica rerum Bohemicarum*, liber IV., cap. I., s. 397 (sign. NK ČR Sa 12), ...Mergi Wenceslao idem erat, quod bibere et vino immergi; Fabricius id facinus, Puchnici instinctu perpetratum a rege significat, cum Joannes, rege increpito adiecisset: indignum esse regis nomine, qui regnum administrare

svědčit několik skutečností. Nejprve je to přepokládaný věk Mikulášův, jenž lze dle doby dosažení univerzitních gradů analogicky stanovit k roku 1402 zhruba na 50 let, což byl věk, ve kterém osoba takového postavení ve středověku obvykle neumírala přirozenou smrtí.

Mezi další argumenty pro násilnou smrt Puchníkovu můžeme počítat i pravděpodobný zájem Václava IV. a jeho sympatizantů na tom, aby na pražský stolec nenastoupil. Panovník byl sice v předmětném období stále v zajetí, což ale neznamená, že by se o Puchníkovu smrt nemohl „zasloužit“ některý z Václavových milců či horlivých sympatizantů. V této souvislosti navíc přichází informace, že hrad Poděhus byl tehdy v zástavě Viléma z Újezda, nižšího šlechtice a tedy pravděpodobného straníka Václava, jenž mohl počítat s brzkým návratem Václava IV. na trůn. Puchník se tak teoreticky mohl stát obětí při soupeření václavovské a zikmundovské strany v boji o moc. Všechny předcházející argumenty jsou samozřejmě hypotézami, jejichž definitivní potvrzení ani vyvrácení není z pochopitelných důvodů možné. Navíc informace o údajném otrávení se vyskytuje pouze u Balbína, bez odkazu na konkrétní pramen. Puchníkovu úmrtí bylo s velkou pravděpodobností dosti náhlé, a proto mohlo být, tak jako i v mnoha jiných podobných případech, dalšími generacemi vysvětlováno otravou.

V poslední části této kapitoly bych se rád zabýval Puchníkovou „posmrtnou pověstí“, respektive tzv. „druhým životem“.

Neblahý vliv na Puchníkův obraz mělo několik nešťastných faktorů a událostí. První, plynoucí z podstaty rozvinutého fiskalismu papežské kurie, bylo vymáhání zaplacení celého servicia za Mikuláše Puchníka a to i přesto, že do funkce prakticky vůbec nenastoupil. Kurie vcelku logicky argumentovala faktem, že příslušné potvrzovací listiny již byly vydány, a tudíž je třeba serviciu zaplatit v plné výši. Do velmi nepříjemné situace se tak dostali ručitelé kanovníci Jan ze Kbel a Jan z Malesice. Přestože se, zvláště u druhého z obou jmenovaných, jednalo o osobu se značnými příjmy, přece nemohli být schopni sami splatit ohromnou částku 3 300 florénů, jež se zvyšovala ještě o předchozí nedoplatky a následné penále. Po mnoha tahanicích a sporech s Metropolitní kapitulou nakonec došlo k vyhlášení mimořádného desátku a k rozdělení splátek i na kapitolu.⁹¹ Kauza musela být ve své době velmi známá,

nesciret. Také viz Tomáš PEŠINA Z ČECHORODU, *Phosphorus septicornis*, Radius V., s. 548 (sign. NK ČR 21 F 265), Nicolaus eius successor, iuris civilis et pontificii scientia praestans, sapientiae quoque et aliarum virtutum ornamentis excultus, trium archiepiscoporum suorum antecessorum vicarius in spiritualibus generalis: obiit intra medium annum veneno ab adversariis extinctus.

⁹¹ Celý spor velmi podrobně popisuje Jaroslav ERŠIL, *Zatížení církevními dávkami v Čechách na počátku 15. století (K otázce papežského desátku z r. 1403)*, ČsČH X, 1962, s. 533–555. Další upřesnění z hlediska

když vyprovokovala ke kritické zmínce i Jana Husa.⁹² I proto asi Puchník v kruzích reformně smýšlejícího duchovenstva nemohl nabýt dobré pověsti. Hus ostatně vyjádřil nesouhlas už s interdiktem za zabití Jana z Pomuku a mučení Puchníka.

Další vliv negativního nazírání na Mikuláše měla i pověst hamižného mnohoobročníka, které se mu dostalo. Záhy po své smrti byl obdařen značně nelichotivým přívískem „*nullatenus et omnitenus ecclesiarum canonicus*“, tedy, jak překládá Václav Vladivoj Tomek „*nikde a všudybylých kostelů kanovník*“.⁹³ Zmíněné přívísko poukazuje

kapitulního hospodářství podává ve své diplomové práci Martina MAŘÍKOVÁ, *Registrum acceptorum et divisionum capituli metropolitani Pragensis 1396–1418*, katedra PVHaS FF UK Praha 2005, s. 61, kap. 5.2.3. Porce pro potřeby kapituly: „Zvláštní položku podělování tvoří částka označovaná v rejstříku nejčastěji pro una porcione a někdy také pro duabus porcionibus. V letech 1404 až 1406 se zřejmě jednalo o peníze, které si kapitula z rozdělovaných příjmů vyčlenila pro nějaké nenadálé výdaje. Naznačují to jednak poznámky pro necesitate capituli a jednak fakt, že z této částky byly vyplaceny peníze za práce na vinicích. V období vymezeném daty 16. června 1406 až 15. února 1408 však není pochyb, že tatáž položka změnila svůj účel, nadále byla totiž vyplácena výhradně scholastikovi pražské kapituly, Janu z Malesice a kanovníkovi Janu Kbelovi. Ze dvou dalších poznámek navíc vyplývá, že byla určena na vyrovnání dluhu po zemřelém Mikuláši Puchníkovi. Vzhledem ke jmenovaným osobám, myslím, není třeba pochybovat, že onen zmíněný dluh je tímtež dluhem Jana z Malesice a Jana Kbely, kteří roku 1402 jako zástupci pražské kapituly prosadili u papežského dvora potvrzení zvoleného pražského arcibiskupa Mikuláše Puchníka a zároveň se stali ručiteli servicia ve výši asi 3300 zlatých, čímž se oba těžce zadlužili. Ke zjištěním J. Eršila (citace viz výše) lze pouze dodat, že kromě části zvláštního desátku povoleného novému arcibiskupovi Zbyňku Zajícovi z Házmburka a určité částky ze společné pokladny kapituly jsou tyto „dvě porce“ zřejmě další formou postupného umořování vzniklého dluhu.“

⁹² Magistri Iohannis Hus Opera omnia, IV Drobné spisy české, Praha 1985, s. 209, „Za Puchníka k pražskému arcibiskupství stáli sú rukojmě ještě po jeho smrti Kbel a Malešic a jiní, a musili sú platiti, an, nepoživ nic biskupství, aniž v ně vstúpil, umřel jest!“

⁹³ V.V. TOMEK, *Dějepis města Prahy III*, Praha 1893, s. 176. Přípis je na desce (manuál) rkp. APH, fond AMK, IV/5 (titulní strana), ed. viz AI III, s. X, také Antonín PODLAHA, *Catalogus codicum manu scriptorum, qui in archivio Capituli Metropolitani pragensis asservatur (Editiones archivii et bibliothecae S. F. Metropolitani capituli pragensis XVII)*, Praha 1923, s. 17. Přípis je napsán sice uprostřed stránky, ale tak krasopisným, kresleným písmem, že je blíž neurčitelný. Je to hodně kreslené, hranaté a anonymní písmo, trochu dělá dojem ne zcela vypsané ruky, neboli spíš písařského začátečníka, ale není vyloučeno, že se tu projevila snaha písmo odindividualizovat, zanonymnit. Celý svazek je v dost zoufalém stavu, papír se téměř rozpadá. Tento manuál je ale z doby Puchníkovy, valnou většinou ho psal Jan z Dubé, ten je jako autor přípisu zcela vyloučen. Typem či obsahem zápisu to mohlo být připsáno teprve až po Puchníkově smrti a v tom případě někým spíš z prokrálovské strany. Umístění přípisu uprostřed horní poloviny stránky v podstatě odpovídá „titulku“ svazku, ve smyslu ironickém, proto sotva za života Puchníkova. Jestli je to graficky ještě sklonek devadesátých let nebo začátek 15. století se z charakteru písma nepozná, z historických okolností by se mohlo uvažovat až o svízelné situaci se splácením jeho servicií. Začátek 15. stol. to ale je. Pokud bychom chtěli hledat nějakou grafickou blízkost písma

zřejmě na větší koncentraci kanovníckých titulů a na to, že Puchník pochopitelně nemohl u všech kapitul zachovávat předepsanou rezidenční povinnost, což patřilo k obecným nešvarům doby. Pokud bychom rekapitulovali Puchníkova beneficia, tak na vrcholu své kariéry prokazatelně požíval příjmů z prebendy Metropolitní kapituly v Praze a nejspíše asi i olomoucké kapituly, kde je doložena držba poplužního dvora k roku 1401.⁹⁴ Pravděpodobné příjmy měl i na Vyšehradě, protože ve spojení s tímto kanonikátem je uváděn souvisle od roku 1396 až do sklonku života. Naopak příjmy z Mělníka i kapituly u sv. Jiří na Pražském hradě jsou značně diskutabilní. Pramenná doložení Puchníka v Mělníce nejsou příliš spolehlivá⁹⁵ a o svatojiřský kanonikát vedl spor prokazatelně od roku 1399 až do arcibiskupské volby. Avšak i v případě, že by příjmy z obou kapitul reálně pobíral, nejednalo by se o velké částky, protože mělnické i svatojiřské prebendy patřily spíše k „hubenějším“. Za zmínku rovněž stojí, že mezi osobami vyskytujícími se u Metropolitní kapituly v Praze bychom v daném období našli i větší „rekordmany“ v počtu získaných kanonikátů, resp. expektanci.⁹⁶

Konečně je třeba probrat spojení Puchníkova jména s historkou o hamižném klerikovi. Příběh, mající zjevné rysy exempla a obsahující řadu topoi, se vyskytuje v díle evangelického klasického filologa a pedagoga Georga Fabricia⁹⁷ *Annales Urbis Misnae*.⁹⁸ Historka popisuje

přípisu s některým písařem onoho svazku, pak by mohl přijít v úvahu jedině Petr ze Žlutic, který sice psal vždycky hodně zběžně (tedy úplně v protikladu s písmem přípisu), ale jeho majuskuly a smyčky jsou vždy dost hranaté, a hranaté je i písmo přípisu. Na ztotožnění to ovšem nestačí. /Za paleografický rozbor písma a další vyjádření děkuji prof. Zdeňce Hledíkové/.

⁹⁴ AI IV, s. 31–32, č. 77.

⁹⁵ Viz oddíl o beneficiích a finančním hospodaření.

⁹⁶ Podrobněji viz mou diplomovou práci s. 48 (D. BUDSKÝ, *Kanovníci Metropolitní kapituly pražské 1378–1390*, katedra PVHaS FF UK v Praze, 2006).

⁹⁷ G. Fabricius byl klasický filolog a vysokoškolský pedagog působící v Lipsku a Magdeburku, evangelického vyznání, * 23. dubna 1516 v Chemnitz, + 17. července 1571 v Míšni, v jeho díle převažují edice latinských klasiků a v závěru života sestavoval rovněž anály, viz Kol. autorů, *Allgemeine Deutsche Biographie*, Bd. 6, Leipzig, 1877, s. 510–514.

⁹⁸ Georgius FABRICIUS, *Annales Urbis Misnae (Rerum Misnicarum libri VII)*, liber secundus, Jena 1598 (1. vyd. 1569), s. 135 (v jiném exempláři NK ČR sign. 22 C 27, s. 54): (Avarus sacerdos), rok 1382, Praesul Misnensis Venceslao Romanorum regi exactiones pendit per biennium causa literis non expressa. Idem Venceslaus Iohannem quendam doctorem Theologiae, patria Germanum, in flumen Vultaham iubet conjici, qui coram rege dixerat, eum regio nomine indignum, qui regnum non didicisset aut sciret administrare: id autem fecisse suasu obscuri hominis Puchniconis praesulis. Eum Puchniconem cum avarum rex sciret, iussit ex aerario suo tantum auri sumere, quantum efferre posset. Laetatus ille regia munificentia, non solum tunicam amplam

údajnou návštěvu Mikuláše Puchníka u Václava IV., jenž mu nabídl, že si může vzít tolik zlata z jeho majetku, kolik jen bude moci. Hamižný Puchník si tedy nasypal zlato i do širokých bot a všech kapes, ale poté zjistil, že se pro jeho tíhu nemůže hnout z místa. Král se mu proto vysmál a vyhnal ho.⁹⁹ Typický mravoučný příběh o hamizném klerikovi sotva může mít reálný základ. Spíše je otázkou, jak se dostal až do míšeňských análů. Motiv autora análů, jenž byl evangelického vyznání, se dá poměrně dobře odhadnout. Pozoruhodné je to, že se tato historika objevuje v díle vydaném téměř dvě století (!) po smrti hlavního protagonisty. V tomto případě mohlo jít o nějakou místní míšeňskou tradici, která přetrvala až do konce 16. stol., respektive ještě déle, protože o příběhu měl povědomí i Bohuslav Balbín, jenž ho mohl znát právě z Fabriciova spisu, ale považoval ho za smyšlený,¹⁰⁰ naopak s oblibou a zcela

implevit, sed etiam perones rusticis usitatos induit, quos cum simili modo refersisset, progressurus loco, se movere non potuit. Rex illius stulticiam irridens exui iubet et onere illo spoliatum, a suo conspectu ejici.

⁹⁹ Příběh má zjevné rysy exempla, jeho syžet se však bohužel nepodařilo dohledat v žádné ze souhrnných českých ani zahraničních sbírek či seznamů exemplů: Frederic TUBACH, *Index exemplorum: A Handbook of Medieval Religious Tales*, Helsinki, 1969; Stith THOMPSON, *Motif-index of folk literature*, Copenhagen, 1955–1958; Karel DVOŘÁK, *Soupis staročeských exemplů*, Praha 1978; Quadragesimale admontské, Hana Florianová a kol. (edd.), Praha 2006; Caesarius z HEISTERBACHU, *Vyprávění o zázracích*, Jana Nechutová (ed.), Praha 2009.

Podobný syžet, avšak se zcela opačným vyzněním (štědrý panovník obdarovávající chudého klerika) se vyskytuje např. v kronice Galla Anonyma, viz český překlad GALLUS ANONYMUS (přel. JOSEF FÖRSTER), *Kronika a činy polských knížat a vládců*, Praha 2009, s. 55: Král se klerika otázal, na co myslel, když tak žalostně vzdychal, a ten mu roztřesený odpověděl: „Pane králi, když jsem uvažoval o své ubohosti a své chudobě, o Vaší slávě a Vašem majestátu, porovnával jsem, jak nepodobné může být štěstí a neštěstí, a z velké bolesti jsem si povzdechl.“ Tehdy štědrý král řekl: „Jestliže sis povzdechl nad nouzí, našel jsi v králi Boleslavovi [Boleslav III. Křivoústý] útěchu ve své chudobě. Přístup tedy k penězům, které obdivuješ, a nechť je tvé, co zkusíš odnést na jeden ráz!“ Onen chudáček přistoupil blíž a svůj plášť naplnil zlatem a stříbrem tak, že se přílišnou tíhou protrhl a cennosti se vysypaly. Tehdy štědrý král sundal z ramen plášť a dal jej chudému klerikovi místo váčku na peníze, a zatímco mu pomáhal, obdaroval jej ještě většími cennostmi. Štědrý král obdaroval toho klerika tak bohatě, že klerik zvolal, že mu praskne vaz, jestliže mu naloží ještě více. Králova sláva se zvětšila a chudák odešel obtěžkán dary.

¹⁰⁰ Viz pozn. č. 90: ... Si vera sunt, qua Georgius Fabricius in Chronico Misnae adnotavit, sordidus et divitiis praeposteris accumulandis addictissimus fuit. Nolo addere dignam avaro mortem; sit fides penes authorem. ... Pessina, aliique meliores historici Nicolaum in Podiehus castro Rosensium Procerum, veneno sublatum, corpusque eius Pragae devectum (et) in ecclesia s. Viti tumulatum affirmant et que de eius sordibus et avaritia narrantur ab adversariis conficta existimant, in quam ego quoque sententiam, licet in Epitome aliud scripserim, rebus melius perpensis inclino.

nekriticky je historika citována u Augusta Sedláčka¹⁰¹ i V. V. Tomka,¹⁰² kterým posloužila jako ilustrativní důkaz o zkaženosti českého předhusitského katolického kléru. V Puchníkově době bylo navíc hromadění beneficií běžnou záležitostí, která umožňovala veřejnou činnost i vzdělaným jedincům sociálně slabšího původu. K negativnímu hodnocení tohoto jevu dochází až později v souvislosti s reformací.

Pokud bychom pátrali po možných dobových spojeních mezi pražským a míšeňským prostředím, naskýtá se nám hned několik variant. Jan z Jenštejna byl před dosažením pražského arcibiskupství biskupem v Míšni. Mikuláš Puchník zastupoval v rozmezí od 18. dubna do 5. června 1390 Jana z Jenštejna i Jana z Pomuku v úřadě a v pověření je přitom výslovně uvedeno, že součástí jsou i pravomoci „rozeného legáta“ (legatus natus) pro míšeňskou diecézi.¹⁰³ Zda Puchník např. úředně jednal s nějakým poslem nebo vyslancem z Míšně, na kterého mohl negativně působit, nebo zda svým jednáním způsobil „špatný dojem“ v Míšni osobně, bohužel z pramenů nezjistíme. Averse Míšně vůči Praze mohla ostatně vzniknout i působením Jana z Jenštejna, jenž bral funkci rozeného legáta dosti vážně a skutečně ji vykonával.¹⁰⁴ Za povšimnutí stojí i to, že ve Fabriciově kronice předchází výše popisované historice zmínka o dvouletém dluhu míšeňského probošta králi Václavovi IV.

Dalším možným spojením mezi Puchníkem a Míšní by mohlo spočívat v osobě kanovníka a probošta míšeňské kapituly Václava Knoblocha, jenž byl Mikulášovým exekutorem při přijímání do kanonikátu v metropolitní kapitule.¹⁰⁵ Vzniku a cesty negativního příběhu se ovšem ani tak není možné dobrat.

Po probrání Puchníkových osudů by bylo možné učinit následující shrnutí. Mikuláš Puchník patřil bezpochyby k důležitým postavám své doby. Jeho osobnost měla význam na univerzitě i při praktickém úřadování. Osobnost Puchníkovy vystupuje do popředí především v souvislosti s autorstvím díla *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem*.

Životní osudy Mikuláše Puchníka jsou dobrým příkladem rozdílnosti mezi skutečným životním příběhem (svědomitý úředník věrný svému arcibiskupovi a mučený „martir“) a posmrtnou pověstí (nullatenus et omnitenus ecclesiarum canonicus, mnohoobročník a

¹⁰¹ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky VII*, s. 161.

¹⁰² V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy III*, s. 176.

¹⁰³ LC V, s. 7–8; rkp. Archiv Pražského hradu, fond Archiv Metropolitní kapituly III–8, f. 108v; J. POLC, *Svatý Jan Nepomucký*, s. 121.

¹⁰⁴ Viz podrobněji: ZDEŇKA HLEDÍKOVÁ, *Die Prager Erzbischöfe als ständige päpstliche Legaten*, Beiträge zur Geschichte des Bistums Regensburg 6, 1972, s. 221–256.

¹⁰⁵ RBMV I, s. 564.

chamtivec). V této souvislosti se nabízí srovnání s životem, smrtí a posmrtnou pověstí Jana z Pomuku. Ačkoliv životní osudy obou jmenovaných si byly do značné míry podobné, přece nastal dramatický rozdíl a obrat v jejich vnímání po smrti. Zatímco z Jana z Pomuku se vlivem mnoha okolností stal barokní světec a „mučedník zpovědního tajemství“, Mikulášovi byl určen úděl pranýřovaného mnohoobročnicka. Do jaké míry zde sehrály svoji roli mentalitní mechanismy ovlivněné vírou, politikou či jinými faktory, by bylo tématem pro další výzkum poněkud jiného zaměření.

Příloha

Finanční bilance Mikuláše Puchníka

Puchníkovy půjčky jiným osobám

datum	kdo/komu	částka	pramen
po 1388	Puchník Olbramovi ze Škvorce (záznam o uskutečnění půjčky)	95 kop gr.	LE VI, s. 242–243
26. srpna 1392	Puchník střídníkovi v Hartvíkovicích (záznam o splátce)	36 kop gr.	AI III, s. 78, č. 315
26. května 1395	Puchník Pertoldovi Homole (záznam o splátce)	4 uherské florény	RBMV I/5, s. 1136
29. května 1397	Puchník a Petr ze Všerub Šimonovi z Radnice (záznam o splátce)	30 kop gr.	AI III, s. 269
29. srpna 1401	Puchník Smilovi (záznam o splátce)	50 moravských hřiven (splátka), Smil dluží ještě 12 kop a 30 gr.	AI IV, s. 31–32, č. 77
9. září 1398	Puchník a Jaroslav z Pořešína Janovi ze	20 kop gr.	AI III, s. 375; RBMV I/6, s.

	Kbel (záznam o splátce)		1662
--	----------------------------	--	------

Celkem půjčil: 193 kop grošů pražských + 4 uherské florény + 50 moravských hřiven, tj. po přepočtu na groše pražské cca **247,7 kop grošů pražských**.¹⁰⁶

Zde je třeba brát do úvahy, že na dvou půjčkách se Puchník podílel s dalšími, poměrně majetnými, věřiteli. Finanční poměr jeho osoby však nelze z pramenů zjistit.

Puchníkovy dluhy vůči jiným osobám

datum	kdo/komu	částka	pramen
17. listopadu 1395	Puchník a Olbram ze Škvorce Protivovi	80 kop gr.	RBMV I/5, s. 1198
12. prosince 1396	Puchník Znatovi	50 uherských florénů (pouze dílčí splátka !, obvyklé byly dvě splátky na stejnou částku, event. třetí splátka na nižší částku)	RBMV I/5, s. 1375

¹⁰⁶ K přepočtu florénu na groš užívám poměru mezi zlatem a stříbrem tak, jak je udáván k roku 1390, tj. 1: 11,08 (IVAN HLAVÁČEK–JAROSLAV KAŠPAR–ROSTISLAV NOVÝ, *Vademecum pomocných věd historických*, Praha 1993, s. 401). Dále беру v úvahu obsah zlata ve florénu, jenž v té době činil 3,51 g tedy 98,9 % váhy mince (PETR VOREL, *Monetary circulation in Central Europe at the beginning of the early modern age*, Pardubice 2006, s. 27) a pro účely tohoto přepočtu je tedy možné považovat uherský florén za čisté zlato. Obsah stříbra v pražském groši však kolem roku 1400 činil pouze 1,9 g (I. HLAVÁČEK–J. KAŠPAR–R. NOVÝ, *Vademecum*, s. 379). Přepočet hodnoty florénu na pražský groš uvádí přehledně také FRANTIŠEK GRAUS, *Dějiny venkovského lidu v Čechách v době předhusitské II*, Praha 1957, s. 428–129.

Přepočet pro moravskou hřivnu uvádí JAROSLAV POŠVÁŘ, *Měna v českých zemích od 10. do počátku 20. stol.*, Opava 1962, s. 47, 1 moravská hřivna=64 gr.

Celkový přepočet a součet je tedy následující 193 kop+cca 82 gr. (1 fl.=3,51 g Au x 11,08=38,8908; 1 gr.=1,9 g Ag, tzn. 38,8908/1,9=20,4688 gr., tj. 1 uherský florén=cca 20,5 pražských grošů a 4 fl.=82 gr.) + 50 x 64 gr.=247,7 kop.

Celkem dlužil: 80 kop grošů pražských + 50 uherských florénů + další v pramenech nezmíněnou částku vztahující se k 50 fl.¹⁰⁷=**102 kop grošů pražských.**

Dle těchto propočtů Puchník půjčil přes 246 kop grošů a sám dlužil zhruba 102 kop grošů. **Půjčil tedy znatelně více než dlužil a jeho celková bilance byla proto kladná a to téměř 2,17krát.**

2.1 Biogram Mikuláše Puchníka

Biogram autora traktátu přehledně shrnuje všechny nalezené zmínky o Mikuláši Puchníkovi, dokládá je a utřídí je chronologicky do několika tematických rubrik.

Základní osobní údaje

Mikuláš Puchník z Černic¹⁰⁸ /Klatovy/ (Nicolaus Puchnik [Pucnik,¹⁰⁹ Buchnik¹¹⁰, Buchnico, Botnig¹¹¹ [aj. varianty] de Czernicz, dictus nullatenus et omnitenus ecclesiarum canonicus¹¹²) šlechtický původ¹¹³, po obou rodičích českého původu¹¹⁴

¹⁰⁷ Celkový přepočet a součet je následující: 80 kop gr.+50 x 20,5+ 50 x 20,5=cca 114 kop gr. praž. Částku 50 moravských hřiven počítám dvakrát, protože pramen zmiňuje pouze splátku a v tehdejší době bylo běžné, že celková dlužná částka bývala obvykle splácena ve dvou stejně velkých splátkách. Další vysvětlení k přepočtu viz předchozí poznámka.

¹⁰⁸ August SEDLÁČEK, *Místopisný slovník*, Praha 1909, s. 193; AUGUST SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze*, I–XV (reprint), Praha 1993 – 98, díl XI, s. 266, Černice u Oselce, bratr Wolfart purkrabím na Boru, LE VI, s. 27.

¹⁰⁹ RBMV V/I-1, Praha 2006, s. 254, č. 559.

¹¹⁰ MUP I, s. 157.

¹¹¹ Viz. pozn. 227 (kronika Ludolfa Zaháňského).

¹¹² AI III, s. X; V. V. TOMEK, *Dějepis města III*, s. 176, tamtéž i anekdota o lakomství Puchníkově, kterou přebírá Tomek z: GEORGIUS FABRICIUS, *Annales Urbis Misnae (Rerum Misnicarum libri VII)*, liber secundus, Jena 1598 (1. vyd. 1569), s. 135 (v jiném exempláři NK ČR sign. 22 C 27, s. 54). Přesná citace pramene a další údaje k exemplu viz v předchozí kapitole.

¹¹³ A. SEDLÁČEK, *Hrady*, XI, s. 266.

¹¹⁴ Uvádí J. POLC, *Svatý Jan Nepomucký*, s. 329. Doložení bratří Dobrohost a Wolfart (RBMV V/I-2, s. 50, č. 713).

Vzdělání a univerzitní působení

18. října 1373 bakalář svobodných umění (cca 20 let),¹¹⁵ 9. února 1375 licenciát svobodných umění,¹¹⁶ 1377 mistr svobodných umění,¹¹⁷ 1377 examinátor univerzity pražské,¹¹⁸ od r. 1382 profesor právnické fakulty, zároveň licenciát dekretů,¹¹⁹ 1386 - 1389 vicekancléř univerzity pražské,¹²⁰ 1389 examinátor univerzity pražské,¹²¹ 1389 – 1390 rektor univerzity pražské,¹²² 6. července 1393 examinátor univerzity pražské,¹²³ (?) doktor dekretů¹²⁴

¹¹⁵ MUP I, s. 157, září 1373, ...examinati fuerunt...ad baccalariatum...Buchnik Bohemus.

¹¹⁶ J. TRÍŠKA, *Životopisný slovník*, s. 414.

¹¹⁷ J. TRÍŠKA, *Životopisný slovník*, s. 414.

¹¹⁸ MUP I, s. 178.

¹¹⁹ Z. HLEDÍKOVÁ, *Úřad generálních vikářů*, s.127–128. Jako licenciát dekretů poprvé uveden v oficiálním rozsudku z 31. července 1383, kde se zároveň ohlašuje, že Puchník nastupuje jako nový oficiál po Mistru Borešovi, arcijáhnou horšovském (RBMV V/I-1, s. 86, č. 148). Je to Puchníkovo první konání v úřadě oficiála.

¹²⁰ J. TRÍŠKA, s. 414.

¹²¹ MUP I, s. 261, examinátorem, uveden jako mistr svobodných umění, vicekancléř univerzity a oficiál (Nicolaus Bochniko).

¹²² P SPUNAR, *Repertorium auctorum* s. 157, ho uvádí ve funkci rektora. Také J. TRÍŠKA, *Životopisný slovník*, s. 414. Jako rektor např. působil při urovnání sporu v Karlově koleji - 20. dubna 1390 (MUP II, s. 292–296, zmíněn na s. 294).

¹²³ MUP I, s. 285, examinátorem.

¹²⁴ MUP II, s. 2. Záznamy, ve kterých je uveden, jsou nadepsány „In primo isto folio intitulentur solum doctores...“, dal 1 kopy gr. (za intitulování ?), bez vnošení, následující záznamy z roku 1383.

Beneficia a církevní úřady

1375 – 1376 rektor školy v Roudnici¹²⁵, **1383**¹²⁶ –**1394** oficiál¹²⁷ arcibiskupa pražského,¹²⁸
1385 subkolektor papežského desátku,¹²⁹ 1388¹³⁰ - 1402 kanovník mělnický a olomoucký,¹³¹
1390 legát apoštolského stolce, 1390 – 1392 rektor farního kostela v Hartvíkovicích, olom.
diec.,¹³² 1391 – 1396 farářem u sv. Mikuláše na Starém Městě,¹³³ **1392**¹³⁴ **1395 – 1398**¹³⁵

¹²⁵ Ziměn též ve fragmentu Knihovny Národního muzea sign. 1 I b 5/34, viz Michal DRAGON – Jindřich MAREK, *Rukopisné zlomky Knihovny Národního muzea: sbírky Adolfa Patery a Čeňka Zírta*, Praha 2012, s. 345, č. 1230

¹²⁶ 31. července 1383 (RBMV V/I-1, s. 86, č. 148).

¹²⁷ Příklad pravomocí oficiálových uvádí Ferdinand TADRA (ed.), *Cancellaria Arnesti*, Archiv für österreichische Geschichte 61, 1880, s. 344, Forma comissionis officiolatus...potestatem causas audiendi et diffiniendi, item personas nobis subiectas suspendendi, interdicendi et excommunicandi, clericos capiendi et incarcerandi, advocatos et procuratores recipiendi et revocandi.

¹²⁸ Z. HLEDÍKOVÁ, *Struktura duchovenstva*, s. 391, pozn. 69; J. TRÍŠKA, *ŽIVOTOPISNÝ SLOVNÍK*, s. 414 uvádí ho ve funkci až do r. 1396. V mezidobí květen/červen 1394–1398 byl oficiálem Jan ze Kbel, zprvu uváděný jako Puchníkův zástupce. Dalším oficiálem se v lednu 1398 stal Jaroslav z Pořešína spolu s Janem ze Kbel, který byl však nahrazen dosavadním korektorem kléru a novým generálním vikářem Ogeriem. Tyto změny byly součástí rozsáhlejších přesunů z vůle arcibiskupa Olbrama, Puchník byl totiž zároveň zbaven i gener. vikariátu (možná motivováno politicky), viz. 25. ledna 1398 (AI III, s. 317, č. 25, zbavení gener. vik.) a 30. ledna 1398 (AI III, s. 318, č. 30, nový oficiál). Dále viz. heslo generální vikář.

¹²⁹ AI II, s. 308; TRÍŠKA, s. 414.

¹³⁰ Ve spojitosti s oběma kanonikáty je poprvé uveden v papežské provizní listině na kanonikát pražský z 18. února 1388 (viz položka v biogramu). Od 31. března 1388 (RBMV V/I-1, s. 145, č. 301) je uváděn v souvislé řadě oficiálních písemností jako kanovník pražský a olomoucký (do té doby pouze jako oficiál a licenciát dekretů bez benefícia !), od r. 1396 navíc ještě vyšehradský, další kanonikáty (Mělník, sv. Jiří na Pražském hradě nejsou zmiňovány).

¹³¹ MBV V., s. 101, č. 159; V. V. TOMEK, *Dějepis V.*, s. 129; Karel ZAMASTIL, *Kollegiální kapitula mělnická*, Mělník 1846, s. 42, ho uvádí jako kanovníka mělnického k 11. červenci 1397 bez odkazu na pramen.

¹³² Spor o toto beneficium vedl již 18. února 1388 (MBV V, s. 101; RBMV I, s. 554). Tento spor vyhrál, protože v dalších letech držel v Hartvíkovicích střídání – viz. níže v této poznámce (26. srpna 1392). 12. prosince 1390 (MBV V, 228–229), povoluje se mu, aby i po dosažení benefícia ve farním kostele v Hartvíkovicích mohl přijmout ještě jednu další prebendu. Hartvíkovic se však pravděpodobně musel vzdát kvůli dosažení plebánství u sv. Mikuláše, nebo je prohrál v dalším stání sporu, viz. MBV V, s. 101; RBMV I, s. 554. V držení Hartvíkovic doložen naposledy 26. srpna 1392 (AI III, s. 78, střídání na fáře).

¹³³ J. TRÍŠKA, *Životopisný slovník*, s. 414, platí i pro tři předchozí záznamy.

¹³⁴ Určit přesný počátek zastávání funkce generálního vikáře není snadné, protože bývá často uváděn promiskue pouze s titulem oficiála nebo gen. vikáře, dle typu agendy, které se zápis Soudních akt týká. Jako oficiál a

(1402)¹³⁶ **generální vikář**,¹³⁷ 1393 plnomocníkem kardinála padovského pro beneficium ve Valči,¹³⁸ 29. října 1394 vzpomínán jeho sluha Bedřich,¹³⁹ 1396 papežský kolektor a thezaurář arcibiskupa Olbrama,¹⁴⁰ 1396 farářské místo u sv. Mikuláše vyměnil za kanovnictví u sv. Jiří v Praze a kanovnictví vyšehradské,¹⁴¹ 1396 – 1399 kanovník u sv. Jiří¹⁴², 1396 – 1401 kanovník vyšehradský, 1399 notář akt konzistoře,¹⁴³ 1400 pronajímá beneficium v Jemnici,¹⁴⁴ 1401 plebán kostela v Jemnici,¹⁴⁵ (?) zvolen¹⁴⁶ kapitulou za arcibiskupa a 26. července 1402 potvrzen papežem Bonifácem,¹⁴⁷ ale ještě před uvedením do úřadu zahynul na hradě Poděhus¹⁴⁸, který patřil Rožmberkům¹⁴⁹

zároveň generální vikář je poprvé uveden v zápisu z 26. srpna 1392 (AI III, s. 78). V předchozích zápisech je uváděn vždy pouze ve spojení s funkcí oficiála. Oficiální jmenování do této funkce je však doloženo až k roku 1395 (viz. LE IV, s. 456–458). Je však pravděpodobné, že se v srpnu 1392, poté co M. Puchník zastupoval Jana z Pomuku v úřadě gener. vikáře (3. srpna 1392, RBMV V/I-1, s. 195, č. 431), stal Pomukovým kolegou (druhým gener. vikářem) a od 26. srpna 1392 již bývá uváděn ve funkci gener. vikáře (AI III, s. 78).

¹³⁵ Dne 25. ledna 1398 byl arcibiskupem Olbramem oficiálně odvolán z funkce (AI III, s. 317), avšak i poté bývá v nejednom zápise označován stále funkcí generálního vikáře (zvl. viz. léta 1398 a 1401). Olbramovo odvolání tedy prakticky nenabýlo účinnosti, na rozdíl od výměny na místě oficiála.

¹³⁶ Z. HLEDÍKOVÁ, *Struktura*, s. 391, pozn. 69.

¹³⁷ Z doby generálního vikariátu je zachováno mnoho stereotypních zápisů zvl. v AI III a Libri erectionum. Tyto jsem excerpoval jen výběrově.

¹³⁸ F. TADRA, *Kulturní styky Čech*, s. 111; AI III, s. 144; RBMV I/4, s. 940.

¹³⁹ AI VII, s. 166.

¹⁴⁰ RBMV V/I-1, s. 254, č. 559.

¹⁴¹ LC V, s. 262–263; V. V. TOMEK, *Dějepis*, s. 129 a 221, též MBV V, s. 956 – 957, spor o to, zdali měl právo učinit směnu.

¹⁴² Kanonikát držel pravděpodobně nerušeně do roku 1399, viz. RBMV I/7, s. 1706, ale poté o něj musel vést spor s původním směnitelem Mikulášem Mislavem. Spor vedl v letech 1401 – 1402 (MBV V, s. 956–957 a AI IV, s. 107). Vzhledem k tomu, že po 1. lednu 1401 (MBV V, s. 956–957) bývá uváděn ve spojitosti pouze s kanonikáty pražským, olomouckým a vyšehradským, dá se předpokládat, že se kanonikátu musel zříci v důsledku rozsudku papežské kurie.

¹⁴³ F. TADRA, *Kanceláře a písaři v českých zemích za králů z rodu lucemburského Jana, Karla IV. a Václava IV.*, Praha 1892, s. 139.

¹⁴⁴ RBMV I/7, s. 1838.

¹⁴⁵ J. TRÍŠKA, *Životopisný slovník*, s. 414.

¹⁴⁶ A. SEDLÁČEK, *Hrady VII*, s. 161, zvolení Puchníka bylo prý se souhlasem Zikmunda Lucemburského.

¹⁴⁷ MBV V, s. 1124.

¹⁴⁸ J. TRÍŠKA a kol., *Hrady*, s. 154, hrad Poděhusy 3 km V od Netolic, v letech 1387 – 1407 v zástavě Viléma z Újezda (místopurkrabí Pražského hradu). Roku 1421 zničen Žižkou. Historický lexikon obcí ČR 1869 – 2005, s. 405, v katastru obce Podeřiště, část obce Malovice, okr. Prachatice.

Metropolitní kapitula

kanovník 1388 – 1402,¹⁵⁰ (+19. září 1402,¹⁵¹ pohřben u sv. Víta)

Na přímluvu pražského arcibiskupa (auctoritate ordinaria).

1388 - 1402 prebenda po Václavovi řečeném Pleskot z Moravy v Bukole a (Velkých?) Přílepích¹⁵²

proces přijetí:

18. února 1388 Perugia, provize a exekutorská listina na prebendu po Václavu Pleskotovi z Moravy, **non obstantibus**: kanonikáty v Olomouci a Mělníku, které získá a kostel v Hartvíkovicích, o který vede spor u kurie,¹⁵³ zároveň může získat jakékoli beneficium pod kolací olomouckého biskupa **Celkový výnos všech beneficií nepřekročí 50 hřiven.**

21. března 1388 Perugia, biskup Turibius jako exekutor investuje Mikulášova prokurátora Jana ze Kbel předáním svého prstenu,¹⁵⁴ inzerovány provize a exekutorská listina¹⁵⁵, svědci: Mikuláš Svatoslavův ze Všerub, kanovník u sv. Jiří na Hradě praž., Jan Raczow, klerik praž. diecéze, Franciscus Tanhauser, klerik diecéze Freising, sepsal notář Matyáš Petrův z Kalisze

¹⁴⁹ A. PODLAHA, *Series praepositorum*, s. 56–57; TRÍŠKA, s. 414.

¹⁵⁰ PODLAHA, *Series*, s. 56, uvádí od r. 1386 a TRÍŠKA, s. 414 již od 1385, dle RBMV I, s. 554 a 564 ale až od 1388.

¹⁵¹ AI IV, s. 164, Údajně náhlá smrt způsobila pověsti o jeho otrávení, viz. BOHUSLAV BALBÍN, *Miscellanea historica regni Bohemiae*, Decadis I, liber VI, pars II, s. 58. Přesná citace a další údaje k této problematice viz v předchozí kapitole.

¹⁵² Rkp. Archivu Metropolitní kapituly IX, fol. 39a; MBV V, s. 101, provize na prebendu rezervovanou papežem ještě za života Václava Pleskota z 18. února 1388. Výnos prebendy: Václav Vladivoj Tomek, *Základy starého místopisu pražského I – IV*, Praha 1865 – 1875, III, IV, V, s. 110, primus chorus ... Krczow et Przilepp, uvedeno bez konkrétní částky.

¹⁵³ MBV V, s. 101; RBMV I, s. 554.

¹⁵⁴ Per anuli sui traditionem.

¹⁵⁵ RBMV I, s. 559.

15. dubna 1388, na žádost subexekutora přijat, opět inzerovány provize i exekutorská listina,¹⁵⁶ svědci: Vavřinec, vikář scholastika kostela praž., Mikuláš řečený Hádek, rektor oltáře sv. Chrysogona v kostele praž., Pavel, rektor oltáře sv. Brikcia v kostele praž.

exekutoři: Turibius, biskup z Tuy, Jan, probošt klášter zderazského, Václav Knobloch, probošt v Míšni

subexekutor: Václav z Radče, děkan kapituly u sv. Apolináře

prokurátor: Jan ze Kbel, rektor farního kostela v Nepomuku

Rukopisy a vlastní dílo

Rkp. knihovny Metropol kapituly sig. E XXXV/3, zakoupil postilu Johlina z Vodňan¹⁵⁷

Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem

Formae iudicariae variae¹⁵⁸

Další zmínky

Amice, ascende superius¹⁵⁹

¹⁵⁶ RBMV I, s. 564.

¹⁵⁷ Antonín PODLAHA, *Soupis rukopisů knihovny Metropolní kapituly pražské I – II*, Praha 1910, 1922, s. 452.

¹⁵⁸ P. SPUNAR, s. 158, uvádí i uložení rkp. Viz A. PODLAHA, *Catalogus*, s. 26, rkp. APH, AMK VI/4, fol. 52v, 54v, 73r, 94r, *Formae Nicolai Puchnik*. Jedná se o soubor formulí tradovaných v centrálních úřadech arcibiskupství, mj. též Jan z Dubé, Prokop z Kladrub, Arnošt z Pardubic aj.

¹⁵⁹ P. SPUNAR, *Repertorium*, s. 297, pohřební řeč pronesená Stanislavem ze Znojma. Editoval a stručnou stať napsal Jan SEDLÁK (ed.), *Kázání při exequiích za arcibiskupa Mikuláše Puchníka*, Hlídka 30, 1913, s. 778–782.

Chronologické doložení v pramenech¹⁶⁰

13. října 1382 (rozhodnutí ve sporu Puchníka s Janem de Dulmen o právo přednášet Liber Sextus na pražské právnické univerzitě, Puchník ve sporu zvítězil a protivné straně bylo uloženo mlčení¹⁶¹)

31. července 1383 (jako oficiál vynáší rozsudek, Valentin plebán ve Velkém Boru, Tobiáš klient z Kejnic, kácení dřeva¹⁶²)

1. červen 1384 (oficiál, pouze svědčí¹⁶³), 28. června 1384 (odkaz Jakuba z Horky, jen zmíněn jako oficiál¹⁶⁴)

1. března 1385 (jako oficiál vynáší rozsudek, Zdeněk mistr špitálu křižovníků s červ. hvězdou na Starém Městě, Ondřej řeč. Vladyka měšťan starého Města, zadržování platu¹⁶⁵), 22. dubna 1385 (oficiál, rozsudek, Bartoloměj plebán u Týna, Vavřinec kramář poručník dětí Henslina Zeiss., zadržování platu¹⁶⁶), 28. dubna 1385 (jako oficiál vynáší rozsudek, Jan probošt křižov. strážců na Zderaze, Mikuláš plebán v Nymburce, patronátní právo¹⁶⁷), 9. září 1385 (vidimuje listinu kardinála Pilea pro klášter augustiniánů u sv. Tomáše¹⁶⁸), 28. září 1385 (svědkem potvrzení o přenesení koleje Karlovy z domu Lazarova do domu Rotlevova¹⁶⁹), 9. října 1385 (rozsudek, komendátor kláštera P. Marie řádu sv. Jana Jeruzalémského. u paty mostu pražského, Niklín měšťan Malé Strany, 4 libry vosku¹⁷⁰), 23. října 1385 (rozsudek oficiála Mikuláše Puchníka, Petr vikář v Unhošti, Petr plebán v Zeměchách, předmět sporu není

¹⁶⁰ Výrazné životní události jsou vyznačeny tučným písmem.

¹⁶¹ AI II, s. 169; JIŘÍ KEJŘ, *Dějiny pražské právnické univerzity*, Praha 1995, s. 54.

¹⁶² RBMV V/I-1, s. 86, č. 148.

¹⁶³ RBMV V/I-1, s. 94, č. 166.

¹⁶⁴ Jaroslav KADLEC, *Das Augustinerkloster sankt Thomas in Prag vom Gründungsjahr 1285 bis zu den Hussitenkriegen, mit Edition seines Urkundenbuches*, Würzburg 1985, s. 316n.

¹⁶⁵ RBMV V/I-1, s. 103, č. 190.

¹⁶⁶ J. ERŠIL–J. PRAŽÁK, *Katalog*, s. 140, č. 499.

¹⁶⁷ RBMV V/I-1, s. 106, č. 197.

¹⁶⁸ RBMV V/I-1, s. 110, č. 207; KADLEC, *Das Augustinerkloster*, s. 178nn.

¹⁶⁹ MUP II, s. 285, J. ERŠIL – J. PRAŽÁK, *Katalog*, s. 141, č. 503.

¹⁷⁰ RBMV V/I-1, s. 111, č. 210.

v katalogu uveden¹⁷¹), 23. prosince 1385 (jako oficiál vynáší rozsudek, Soběhrd plebán v Mělníku, Franko mlynář tamtéž, desátky¹⁷²)

28. února 1386 (oficiál, rozsudek, Herold plebán v Čelákovících, Mařík stavitel zdí, nedodržení smlouvy¹⁷³), 16. dubna 1386 (odkaz Karla z Bošně, Puchník oficiálem¹⁷⁴), 12. května 1386 (rozsudek, klášter Břevnov, Martin plebán v Chrudimi, 120 liber vosku¹⁷⁵), 9. června 1389 (spor mezi plebán ve Všeradicích Bezděchem a Petrem řeč. Prase de corna ¹⁷⁶), 22. října 1386 (potvrzení odkazu Budivoje Slívy kostelu v Křakově ve výši 13 kop, 20 gr., oficiálem¹⁷⁷), 8. prosince 1386 (oficiál, jako arbitr potvrzuje osvobození od placení papežského desátku špitál křižovníků s červenou hvězdou v Praze¹⁷⁸)

5. února 1387 (prokurátorem Matyáše Petrova z Chrástu, ze Skramník při přijímání do kanonikátu¹⁷⁹), 11. března 1387 (oficiál spolu s farářem Václavem z Černic jako delegáti Jana z Jenštejna potvrzují volbu Arnolda, opata ve Zlaté Koruně¹⁸⁰), 17. května 1387 (oficiál, vyhlašuje exkomunikaci kvůli neoprávněné držbě kostela¹⁸¹), 10. června 1387 (Petr plebán v Chrášťanech zasílá výpovědi pěti svědků v kauze sporu o patronátní právo¹⁸²), 11. června 1387 (exekutorem Ondřeje Janova z Jevíčka při přijímání do kanonikátu¹⁸³), 20. října 1387 (notářský instrument s výpovědí královského komisaře Niklase Rotha z Hluboké nad Vltavou ohledně vlastnictví několika vsí klášterem Zlatá Koruna¹⁸⁴), 9. listopadu 1387 (oficiál,

¹⁷¹ A. PODLAHA, *Catalogus*, s. 22, rkp. Archivu Metropolitní kapituly (Archiv Pražského hradu) VI/1, fol 19r.

¹⁷² RBMV V/I–1, s. 114, č. 216.

¹⁷³ A. PODLAHA, *Catalogus*, s. 22, kod. VI/1 Archivu Metropolitní kapituly (Archiv Pražského hradu), fol. 19r–19v.

¹⁷⁴ J. KADLEC, *Das Augustinerkloster*, s. 317n.

¹⁷⁵ RBMV V/I–1, s. 119, č. 229.

¹⁷⁶ SOA Praha, Kapitulní děkanství Karlštejn, listiny, inv. č. 3.

¹⁷⁷ LE VII, s. 139n, č. 54.

¹⁷⁸ RBMV V/I–1, s. 126, č. 254.

¹⁷⁹ RBMV I, s. 516–517.

¹⁸⁰ Národní archiv Praha, Archivy zrušených klášterů, ŘC Zlatá Koruna, 1387 III 11.

¹⁸¹ J. ERŠIL–J. PRAŽÁK, *Katalog*, s. 144, č. 515.

¹⁸² Z HLEDÍKOVÁ, *Několik zlomků*, Táborský archiv 12, 2003–2001, s. 34.

¹⁸³ RBMV I, s. 531.

¹⁸⁴ NA AZK // ŘC Zl. Koruna, 1387 X 20.

rozsudek, komendátor kláštera maltézských rytířů P. Marie u paty mostu praž., Mareš z Veleně, zadržovaný plat, dvojitý spor¹⁸⁵)

31. března 1388 (oficiál, potvrzuje desátky odváděné plebánem z Butovic klášteru kartuziánů na Malé Straně, není to rozsudek ale potvrzení a transsumpt, zároveň poprvé uveden jako kanovník pražský a olomoucký¹⁸⁶), po 1388 (půjčuje Olbramovi ze Škvorce 95 kop gr. praž. a zárukou dostává rybník s prasklou hrází u Rokycan na 15 let¹⁸⁷)

29. července 1389 (jedná se o nález několika arbitřů vyhlášený z jejich pověření Puchníkem, pokuta udělená precentorovi mansionářů Stanislavovi ve sporu s kolegiem mansionářů za zneužití společných prostředků¹⁸⁸), 3. září 1389 (oficiál, jen zmínka¹⁸⁹), 9. prosince 1389 (svědek odkazu platu¹⁹⁰), 12. listopadu 1389 (Puchník exekutorem klerika Mikuláše¹⁹¹)

18. dubna – 5. června 1390 (zastupuje Jana z Pomuku [ten pravděpodobně na pouti v Římě] v úřadu gener. vikáře a zároveň i Jana z Jenštejna [má pravomoci i jako legatus natus v Míšni !]¹⁹²), 20. dubna 1390 (spory v Karlově koleji ohledně voleb kolegiátů ve vztahu k univ. národům, zvoleno 12 arbitřů /ubrmanů/, Puchník byl jedním, kdo se zasloužil o uzavření smíru¹⁹³) 11. června 1390 (oficiál, rozsudek, Václav plebán ve Švábenicích olom. diec., Oneš a Hereš rytíři ze Švábenic, zadržovaný plat, jedná se o olomouckou diecézi, proč to soudil Puchník ?¹⁹⁴), 29. října 1390 (Jan z Pomuku zastupuje Mikuláše Puchníka, Martin plebán z Dolánek, několik laiků z téže vsi, nevydal rozsudek ale odeslal kauzu světskému soudci¹⁹⁵),

¹⁸⁵ RBMV V/I–1, s. 138, č. 285.

¹⁸⁶ RBMV V/I–1, s. 145, č. 301.

¹⁸⁷ LE VI, s. 242 – 243.

¹⁸⁸ J. ERŠIL–J. PRAŽÁK, *Katalog*, s. 150, č. 533; RBMV I, s. 631.

¹⁸⁹ J. ERŠIL–J. PRAŽÁK, *Katalog*, s. 150, č. 534.

¹⁹⁰ J. ERŠIL–J. PRAŽÁK, *Katalog*, s. 153, č. 544.

¹⁹¹ Z. HLEDÍKOVÁ, *Několik zlomků*, s. 30.

¹⁹² LC V, s. 7–8; rkp. Archivu Metropolitní kapituly (Archiv Pražského hradu) III-8, f. 108v; POLC, s. 121.

¹⁹³ MUP II, s. 292–296 (Puchník na s. 294), viz. též. Karel KUČERA–Miroslav TRUC, *Archiv University Karlovy, Průvodce po archivních fondech*, Praha 1961, s. 48.

¹⁹⁴ RBMV V/I–1, s. 166–167, č. 359.

¹⁹⁵ RBMV V/I–1, s. 170, č. 369; POLC, s. 145.

12. prosince 1390 (povoluje se mu, aby i po dosažení benefícia ve farním kostele v Hartvíkovicích mohl přijmout ještě jednu další prebendu¹⁹⁶)

16. ledna 1391 (Jan z Pomuku zastupuje M. Puchníka v úřadu oficiála, klášter Zderaz, Pechala z Podskalí měšťan Nového Města, zadržovaný plat¹⁹⁷), 7. března 1391 (závěť měšťana Frenclina¹⁹⁸), 5. května 1391 (oficiál, transsumuje listinu pro křižovníky s červenou hvězdou¹⁹⁹), 10. června 1391 (oficiál, rozsudek v kauze nařčení kvůli konkubíně, křižovník Jan Pluh x Štěpán farář v Myšenci²⁰⁰), 17. června 1391 (spor o desátky, apelace k papeži, křižovník Jan Pluh x Štěpán farář v Myšenci, *stejně strany jako v předchozí položce*²⁰¹), 19. června 1391 (odkaz vdovy Ofky²⁰²), 26. srpna 1391 (oficiál, rozsudek v kauze zcizování kostelního majetku²⁰³), 23. prosince 1391 (oficiál, Mikuláš plebán v Mělníku, Jan Franco, desátky dílčí rozsudek, viz. 23. 12. 1385²⁰⁴)

27. ledna 1392 (oficiál, výslech kazatele od sv. Tomáše v Praze v příčině nařknutí arcibiskupa²⁰⁵), 4. května 1392 (oficiál, rozsudek, Jan řečený Sovka podjáhen z Prahy, Jan řečený Skřivanec plebán v Radnici, spor o vikářskou prebendu u sv. Jiří²⁰⁶), 17. května 1392 (oficiál, transsumuje papežskou listinu do notářského instrumentu ve věci osvobození od papežského desátku²⁰⁷), 22. května 1392 (oficiál, jeho klient Jezovec věřitelem klienta Hrocha ze Lhoty, který mu dluží 6 hřiven, tj. 6 x 64 gr. a má to splatit do nejbližší neděle před sv. Janem Křtitelem²⁰⁸), 25. května 1392 (oficiál, Machuta z Hostivaře prokurátor komendátora maltézských rytířů u paty mostu praž., Jan řeč. Jablěčko, rytíř z Čečelic, spor o plat z Konětop,

¹⁹⁶ MBV V, s. 228 – 229. V dalším roce získal plebánství u sv. Mikuláše v Praze.

¹⁹⁷ RBMV V/I–1, s. 173, č. 376.

¹⁹⁸ J. KADLEC, *Das Augustinerkloster*, s. 238n.

¹⁹⁹ RBMV V/I–1, s. 177, č. 387.

²⁰⁰ RBMV V/I–1, s. 178, č. 390.

²⁰¹ RBMV V/I–1, s. 179–180, č. 393.

²⁰² J. KADLEC, *Das Augustinerkloster*, s. 239n.

²⁰³ J. ERŠIL–J. PRAŽÁK, *Katalog*, s. 160, č. 573.

²⁰⁴ RBMV V/I–1, s. 185–186, č. 409.

²⁰⁵ AI III, s. 11–12; J. POLC, s. 142.

²⁰⁶ RBMV V/I–1, s. 191–192, č. 423.

²⁰⁷ RBMV V/I–1, s. 192, č. 424.

²⁰⁸ AI III, s. 46, č. 187.

odmítá se odvolání Janova prokurátora²⁰⁹), 12. června 1392 (oficiál, dluh²¹⁰), 14. června 1392 (rukojmí faráře v Sušici²¹¹), 18. června 1392 (úrok z Lešťan²¹²), 15. července 1392 (oficiál, Ročov a Brloh²¹³), 24. července 1392 (oficiál, výslech dvou kazatelů v Kutné Hoře²¹⁴), 3. srpna 1392 (oficiál, zastupuje Jana z Pomuku v úřadě oficiála, Ulrych plebán u sv. Petra na Poříčí, klášter benediktinů sv. Ambrože na Novém Městě, desátky²¹⁵), 26. srpna 1392 (jen oficiál, kněz vratislavské diecéze suspendován²¹⁶), 26. srpna 1392 (oficiál a vikář, dluh střídníka v Hartvíkovicích, 36 kop gr., splátky ve dvou termínech²¹⁷), 23. září 1392 (oficiál, spor o faru v Ježově²¹⁸), 3. října–16. listopadu 1392 (Puchník a mistr Vít, kanovník u sv. Jiljí zastupují Pomuka v úřadu gener. vikáře [ten pravděpodobně vizitoval žatecké arcijáhensství]²¹⁹), 3. října 1392 (oficiál a vikář²²⁰, donace pro kostel v Soláni, donace pro kostel v Hněčevsi, donace pro kostel v Janovičkách, dluh měšťana praž. kanovníku od sv. Jiří²²¹), 6. listopadu 1392 (vikář, ustanovení arcijáhna kouřimského²²²)

4. ledna 1393 (vikář, kazatel v Kutné Hoře, viz. též 24. července 1392²²³), 21. února 1393 (oficiál, kanovník pražský olomoucký, spor o třetinu vinného desátku v Pouzdřanech²²⁴), 15. března 1393, (Pomuk a Puchník prchají z Prahy k arcibiskupovi do Roudnice²²⁵), 19. března

²⁰⁹ RBMV V/I–1, s. 193, č. 426.

²¹⁰ AI III, s. 50.

²¹¹ AI III, s. 51.

²¹² AI III, s. 53.

²¹³ AI III, s. 61.

²¹⁴ AI III, s. 67–68.

²¹⁵ RBMV V/I–1, s. 195, č. 431.

²¹⁶ AI III, s. 77.

²¹⁷ AI III, s. 78, č. 315.

²¹⁸ AI III, s. 85.

²¹⁹ LC V, s. 135–141; J. POLC, *Svatý Jan*, s. 126.

²²⁰ Poprvé jmenován vikářem poté, co v srpnu téhož roku zastupoval v úřadu Jana z Pomuku.

²²¹ AI III, s. 88.

²²² AI III, s. 95.

²²³ AI III, s. 109.

²²⁴ RBMV VII, s. 141, č. 244.

²²⁵ J. POLC, *Svatý Jan*, s. 227. Neshody mezi arcibiskupem a panovníkem (jeho milci) byly dlouhodobého charakteru. Např. v říjnu 1392 podal Jan z Jenštejna žalobu k Václavovi IV. se seznamem všech křivd, které byly vůči němu a arcibiskupství učiněny a zároveň prostřednictvím Pomuka a Puchníka obesílá předního králova milce Zikmunda Hulera.

1393 (jednání arcibiskupa Jana z Jenštejna s Václavem IV. a Zikmundem Hulerem²²⁶), **20. března 1393 (spolu s Václavem Knoblochem a Janem z Pomuku zajat při sporu mezi arcibiskupem Janem z Jenštejna a Václavem IV., Puchník mučen spolu s Janem z Pomuku, ale propuštěn poté co podepsal, že s ním bylo slušně zacházeno, Knobloch vyvázl bez mučení²²⁷)**, 21. dubna 1393 (potvrzení nově založeného kaplanství od několika fundátorů²²⁸), 20. května 1393 (oficiál a vikář, plat 2 hřiven pro kanovníka sv. Apolináře v Bechlíně²²⁹), 21. května 1393 (gener. vikář, na návrh rektora univerzity praž. ustanovuje M. Křišťana z Prachatic k oltáři sv. Václava v kostele sv. Štěpána Na rybníčku²³⁰), 7. července 1393 (oficiál a vikář, pronájem fary ve Valči knězi Vojslavovi za 60 kop gr. na jeden rok²³¹), 28. července 1393 (generální vikář, oltář Těla Páně²³²), 1. srpna 1393 (dluh²³³), 19. srpna 1393 (oficiál, transsumuje listinu ohledně rezervace beneficí pro Petra ze Všerub²³⁴), 7. listopadu 1393 (oficiál a generální vikář, potvrzuje donaci²³⁵)

14. ledna 1394 (oficiál, pověřen ke zbavení exkomunikace a interdiktu²³⁶), 20. března 1394 (oficiál, rozsudek ve sporu Siegfrieda, faráře ze Schönfeldu diecéze Bamberg a Ulricha Sumerhauera z Kulmbachu ohledně protiprávního věznění zmíněného faráře²³⁷), 5. května

²²⁶ J. POLC, *Svatý Jan*, s. 231.

²²⁷ J. POLC, *Svatý Jan*, s. 235. Mučení též detailně popisuje: J. LOSERTH (ed.), *Tractatus de longevo schismate*, s. 419. Citace pramene a další odkazy viz v předchozí kapitole. V Jenštejnově stížnosti se hovoří o martyriu Puchníkově, viz. POLC, s. 418, pozn. č. 137. – viz. PAUL de VOOGHT, *Hussiana*, Bibliothèque de la Revue D' Histoire Ecclésiastique, Fascicule 35, Louvain 1960, IV Appendice, s. 431, Articulus XXIV. Citace pramene viz v předchozí kapitole. Viz také J. POLC, *Svatý Jan*, s. 246, článek proti Husovi, že nebyl pro vyhlášení interdiktu kvůli zabití Pomuka a věznění Puchníka. Viz. FRANTIŠEK PALACKÝ, *Documenta Mag. Joannis Hus*, Praha 1869, s. 165. Citace pramene viz v předchozí kapitole.

²²⁸ J. ERŠIL–J. PRAŽÁK, *Katalog*, s. 166, č. 593.

²²⁹ AI III, s. 134.

²³⁰ K. KUČERA–M. TRUC, *Archiv*, s. 94.

²³¹ AI III, s. 144; RBMV I/4, s. 940.

²³² AI III, s. 146.

²³³ AI III, s. 146.

²³⁴ RBMV V/I–1, s. 209, č. 458.

²³⁵ J. ERŠIL–J. PRAŽÁK, *Katalog*, s. 167, č. 597.

²³⁶ J. ERŠIL–J. PRAŽÁK, *Katalog*, s. 167, č. 599.

²³⁷ Franz MACHILEK, *De capcione cuiusdam plebani in Schonfelt. Ein Urteil des Prager Offizialatsgerichts vom Jahre 1394 im Staatsarchiv Bamberg*, Historia docet. Sborník prací k počtě šedesátých narozenin prof. PhDr. Ivana Hlaváčka CSc., POLÍVKA Miroslav–SVATOŠ Michal (edd.), Praha 1992, s. 261–275.

1394 (spolu s Kunešem z Třebovle vynáší rozhodčí nález ve sporu mezi Václavem Adou, farářem v Jihlavě, a zástupci měšťanů, kteří jej kdysi vyhnali z jeho kostela, mají vše vrátit a zaplatit 150 kop gr.²³⁸), 28. září 1394 (soudcem ve při faráře v Bohnicích²³⁹), 29. října 1394 (vzpomínán jeho sluha [? i v edici] Bedřich, je věřitelem VII kop měšťanovi Nového Města pražského²⁴⁰), 23. listopadu 1394 (klerikovi Janu z Embeku se zakazuje mluvit o Antikristovi²⁴¹)

15. února 1395 (oficiál, jen zmínka²⁴²), 26. května 1395 (Pertold Homole uznává svůj dluh po zemřelém kanovníku Hanušovi, tj. 4 uherské florény Mikuláši Puchníkovi a slibuje zaplatit do sv. Havla²⁴³), **31. srpna 1395 (ustanovení Mikuláše Puchníka generálním vikářem²⁴⁴)**, 17. listopadu 1395 (Mikuláš Puchník a Olbram ze Škvorce si půjčují 80 kop gr. od Protivy, kazatele v Betlémské kapli a slibují je splatit v oktávě sv. Jiří²⁴⁵)

8. ledna 1396 (potvrzuje nový oltář sv. Markéty a Kateřiny v Betlémské kapli a plat 8 kop gr. od měšťana Kříže²⁴⁶), 7. června 1396 (peníze pro kostel v Mladějově, patronátní právo ve Všerubech²⁴⁷), 8. června 1396 (Budyně, dluh faráře v Radíčovsi²⁴⁸), **3. srpna 1396 (mění kostel sv. Mikuláše na Starém Městě s Mikulášem Mislavem za kanovníctví vyšehradské a u sv. Jiří**, dosud uváděn s tituly kanovníka pražského a olomouckého, teď se přidává ještě vyšehradský kanonikát (Mělník ani sv. Jiří si za jménem neuváděl)²⁴⁹), 30. srpna 1396 (pře faráře od sv. Havla v Praze a faráře v Lounech²⁵⁰), 26. října 1396 (kostel sv. Martina v Praze²⁵¹), 26. října 1396 (Petr ze Všerub prohlašuje, že poplatníci, které má v Nehvizdech,

²³⁸ RBMV V/I–1, s. 216–217, č. 473.

²³⁹ AI VII, s. 155.

²⁴⁰ AI VII, s. 166, č. 50.

²⁴¹ AI VII, s. 175.

²⁴² J. ERŠIL–J. PRAŽÁK, *Katalog*, s. 170, č. 606.

²⁴³ RBMV I/5, s. 1136.

²⁴⁴ LE IV, s. 456–458.

²⁴⁵ RBMV I/5, s. 1198.

²⁴⁶ MUP II, s. 329–334.

²⁴⁷ AI III, s. 177.

²⁴⁸ AI III, s. 178.

²⁴⁹ LC V, s. 262–263.

²⁵⁰ AI III, s. 192.

²⁵¹ AI III, s. 211.

nepatří k jeho kanovnícké prebendě, ale drží je přidělené od Mikuláše Puchníka jako komendu, tzn. spravuje část Puchníkova benefícia²⁵²), 4. listopadu 1396 (pronájem výnosů fary v Žaboklikách²⁵³), 15. listopadu 1396 (uveden jako kanovník pražský, vyšehradský a olomoucký, společně s Václavem Portulánem je kolektorem zvláštní daně na pallium pro arcibiskupa Olbrama – uznávají zmenšení dávek od břevnovského kláštera²⁵⁴), **23. listopadu 1396 (zakoupil plat 2 kop gr. ročně na domě na Hradčanech, ve kterém bydlel jeho klient Jezovec a tento plat odevzdal kapitule, aby z něj byla sloužena aniversaria za Jana z Pomuku²⁵⁵)**, 12. prosince 1396 (platí splátku 50 uherských florénů Znatovi, plebánovi v Chvatěrubech, ten již dříve přijal jinou splátku²⁵⁶), 23. prosince 1396 (veřejný písař Mikuláš z Lomnice potvrzuje příjem peněžní částky od purkrabího Jindřicha²⁵⁷), 24. prosince 1396 (donace kostelu Na Počičí, případ plebána v Českém Brodě²⁵⁸)

11. ledna 1397 (pře bývalého arcibiskupa praž. Jana z Jenštejna a biskupa míšeňského Jana, za soudce ustanovení opat strahovský a arcijáhen hradecký Adam²⁵⁹), 23. února 1397 (Mikuláš z Otaslavic potvrzuje přijetí peněžní částky dle závěti Vojtěcha z Otaslavic²⁶⁰), 26. února 1397 (směna faráře ve Slatině s mansionářem pražským²⁶¹), 20. března 1397 (odkaz kostelu ve Štěkni²⁶²), 2. dubna 1397 (Budeč²⁶³), 8. dubna 1397 (citace plebána z Hradce Králové korektorem kléru před Mikuláše Puchníka²⁶⁴), 29. dubna 1397 (odkaz kostelu ve Štěkni²⁶⁵), 30. dubna 1397 (vikář, kanovník, pražský, olomoucký, vyšehradský a u sv. Jiří postoupení rozhodnutí ve sporu mezi žďárským klášteřem a Damiánem, plebánem kostela v

²⁵² AI III, s. 211; RBMV I/5, s. 1352.

²⁵³ AI III, s. 213.

²⁵⁴ RBMV V/I-1, s. 254, č. 559.

²⁵⁵ AI III, s. 217; J. POLC, *Svatý Jan*, s. 131–132, 205, 266. Nejspíš jako výraz vzpomínky na umučeného kolegu. Proč až víc než 3 roky po smrti? Vzhledem ke svojí zadluženosti (půjčky pro Olbrama ze Škvorce) možná neměl potřebné prostředky (tj. 20 kop) ihned, nebo musel čekat na uklidnění politické situace.

²⁵⁶ RBMV I/5, s. 1375.

²⁵⁷ AI III, s. 223.

²⁵⁸ AI III, s. 224.

²⁵⁹ AI III, s. 229. Jedna z možných příčin Puchníkovy špatné pověsti v Míšni.

²⁶⁰ AI III, s. 237.

²⁶¹ AI III, s. 237.

²⁶² AI III, s. 250.

²⁶³ AI III, s. 249.

²⁶⁴ AI III, s. 250.

²⁶⁵ AI III, s. 251.

Novém Městě, o desátky z Petrovic, Radňovic a Nové Vsi Adamovi z Nežetic²⁶⁶), 5. května 1397 (donace ke kostelu v Třebovli²⁶⁷), 29. května 1397 (dluh 30 kop gr. od Šimona z Radnice Mikuláši Puchníkovi a Petrovi ze Všerub²⁶⁸), 31. srpna 1397 (kostel ve Skřípli²⁶⁹), 17. října 1397 (pronájem farních důchodů ve Svémyslicích²⁷⁰), 20. října 1397 (úrok pro kostel v Jeníkově, dluhy faráře v Lobkovicích²⁷¹), 13. listopadu 1397 (oficiál, smírčí rozsudek, arbitr sporu členů rodu Čánka a metropolitní kapituly o práva nad několika vesnicemi²⁷²), 20. prosince 1397 (panoše z Přívor dlužen písaři akt konsistoře praž., pokuta faráře v Brlozci, odkaz pro kostel v Oldřichovicích²⁷³), 1397 – srpen 1402 (dle ujednání posílá desetinu ryb z rybníka (resp. 2 rybníků) u Rokycan, který má v zástavě na 15 let od kapituly pražské klášteru P. Marie v Rokycanech, viz. rok 1388²⁷⁴)

12. ledna 1398 (na prosbu faráře Jacoba potvrzuje založení vikářství ve Stritzitz ?²⁷⁵), **25. ledna 1398 (Puchník a Jan ze Kbel odvolání arcibiskupem Olbramem z funkcí generálních vikářů a místo nich jmenování korektor kléru Ojří a sákristán Václav Portulán**, mohlo jít o politické odvolání, které ale de facto nenabýlo účinnosti, noví vikáři mají stejné pravomoce, jako obdržel Mikuláš Puchník a Jan z Pomuku od Jana z Jenštejna; tato práva jsou zapsána v registrech kanceláře²⁷⁶), 26. ledna 1398 (relikviář s ostatky sv. Linharta pro kostel sv. Linharta v Praze²⁷⁷), 30. ledna 1398 (nastupuje nový oficiál Jaroslav z Pořešina na místo Mikuláše Puchníka, pomocníkem mu byl Jan ze Kbel, ten ale nahrazen korektorem a novým gener. vikářem Ogeriem²⁷⁸), 31. ledna 1398 (vikář, Puchník ustanovuje prokurátory pro všechny své kauzy – Konráda z Braclis a Mořice Machutu²⁷⁹), 2 srpna 1398

²⁶⁶ RBMV VII, s. 166, č. 306.

²⁶⁷ AI III, s. 261.

²⁶⁸ AI III, s. 269.

²⁶⁹ AI III, s. 282.

²⁷⁰ AI III, s. 289.

²⁷¹ AI III, s. 290.

²⁷² J. ERŠIL–J. PRAŽÁK, *Katalog*, s. 179, č. 641.

²⁷³ AI III, s. 305.

²⁷⁴ RBMV I/6, s. 1425.

²⁷⁵ Národní archiv Praha, fond Archivy zrušených klášterů, Klášter Vyšší Brod, listiny, 1398 I 12.

²⁷⁶ AI III, s. 317, č. 25, Ogerius je jako gener. vikář uváděn málo, např. 14. března 1402 (MUP II, s. 397).

²⁷⁷ AI III, s. 317.

²⁷⁸ AI III, s. 318, č. 30.

²⁷⁹ AI III, s. 318.

(vikář, testament měšťana Starého Města pražského²⁸⁰), 10. srpna 1398 (osvědčení pro Mikuláše Zeisselmeistera o dosažení nižšího i vyššího svěcení²⁸¹), 12. srpna 1398 (vikář (!) směna polí v Drahodobudicích²⁸²), 9. září 1398 (směna prebendy plebána v Mnichovicích, rukojmím dluhu Jana ze Kbel, oficiála pražského²⁸³)
?, 1398 (misál odcizený kostelu ve Viticích, Puchník oficiálem ?²⁸⁴)

16. ledna 1399 (**kanovníkům od sv. Jiří**, jmenovitě Mikuláši Puchníkovi [**zároveň uveden jako gener. vikář !**] a Mikuláši ze Všerub uděluje souhlas s pronájmem vinice na kopci Šumperk se souhlasem krále Václava IV. Prokopovi, měšťanu Starého Města za 6 kop gr. ročního platu, z této částky má Prokop zmíněným kanovníkům platit 2 kopy a zbylé 4 přiřknout jakémusi domu a hřbitovu na Novém Městě pražském²⁸⁵), 9. července 1399 (fundace kláštera v Borovanech, vikář, inserována Puchníková listina z 1. května 1400²⁸⁶), 31 října 1399 (vikář potvrzuje zbožný odkaz měšťana Duchka²⁸⁷), 1399 (odkaz Petra Apothecaria a zřízení kaplanství u sv. Vavřince pod Petřínem, Puchník to má zařídit²⁸⁸)

únor 1400 (jen zmínka, spor o masné krámy na Starém Městě²⁸⁹), 6. dubna 1400 (pronajímá faru v Jemnici na jeden rok Tomáškově, knězi v Jemnici za 100 kop gr. praž.²⁹⁰), 1. května 1400 (generální vikář, potvrzuje nové beneficium²⁹¹)

2. ledna 1401 (oficiálovi pražskému se přikazuje, aby uvedl Mikuláše Puchníka znovu v držení kostela sv. Mikuláše na Malé Straně, pokud se ukáže, že neměl právo ho směnit

²⁸⁰ RBMV V/I-2, s. 18, č. 628.

²⁸¹ J. ERŠIL–J. PRAŽÁK, *Katalog*, s. 181, č. 646.

²⁸² AI III, s. 370.

²⁸³ AI III, s. 375; RBMV I/6, s. 1662.

²⁸⁴ Z. HLEDÍKOVÁ, *Několik zlomků*, s. 40, 42.

²⁸⁵ RBMV I/7, s. 1706. Jeden z mála dokladů spojení Puchníkovy jména s kanonikátem sv. Jiří, jedná se o instrument veřejného notáře přímo pro tuto kapitolu. Viz. též 18. února 1401 (RBMV V/I-2, s. 50, č. 713.), Puchník jako kanovník u sv. Jiří.

²⁸⁶ RBMV V/I-2, s. 27–28, č. 653.

²⁸⁷ RBMV V/I-2, s. 33, č. 667.

²⁸⁸ LE VI, s. 145; V. V. TOMEK, *Základy*, III, IV, V, s. 76.

²⁸⁹ J. ERŠIL–J. PRAŽÁK, *Katalog*, s. 185, č. 663.

²⁹⁰ RBMV I/7, s. 1838.

²⁹¹ J. ERŠIL–J. PRAŽÁK, *Katalog*, s. 186, č. 667; RBMV V/I-2, s. 40, č. 686.

za kanovnictví u sv. Jiří na Pražském hradě, směna byla pravděpodobně uznána, protože Puchník bývá v následujícím období uváděn jako kanovník pražský, olomoucký a vyšehradský – o místo u sv. Jiří pravděpodobně přišel ve sporu s Mikulášem Mislavem – viz. níže, další variantou je, že spor nebyl rozhodnut do Puchníkovy smrti²⁹²), 3. ledna 1401 (je uveden jako kanovník pražský, olomoucký a **gener. vikář** Olbrama ze Škvorce, potvrzuje plat 1 kopy gr. od měšťanů praž. pro Betlémskou kapli²⁹³), 18. února 1401 (uveden jako kanovník pražský, olomoucký, vyšehradský a u **sv. Jiří**, společně se svými bratry Dobrohostem a Wolfartem prodali kanovníkům a vikářům od sv. Jiří plat 2 kop gr. ročně za 20 kop gr. praž., 2 kopy se platí ročně ve dvou termínech²⁹⁴), 15. dubna 1401 (gener. vikář, potvrzuje věčný plat netolického měšťana Niklase²⁹⁵), 18. dubna 1401 (spor mezi Janem z Nymburka a městem Weitra [Vitoraz] (smíření sporu²⁹⁶), 29. srpna 1401 (generální vikář, *kanovník pražský, olomoucký a vyšehradský*, potvrzuje, že kvitoval arcijáhna litoměřického Smila z Vícova za částku 50 moravských hřiven za nějaký dvůr patřící k (Puchníkově?) prebendě olomoucké kapituly a dále připomíná, že mu Smil dluží ještě 12 kop a 30 gr.²⁹⁷), 31. srpna 1401 (bez funkce, kalich kostela v Horce²⁹⁸), 11. listopadu 1401 (pronájem dvora arcibiskupova ve Štěrboholech²⁹⁹), 8. září 1401 (dluh Prokopa z Ledče³⁰⁰), 15. září 1401 (vikář, prokurátorové faráře v Pomuku³⁰¹), 19. prosince 1401 (vikář, dluh faráře v Sušici písařům papežským³⁰²)

2. ledna 1402 (dluh Václava z Wartenberka měšťanovi praž.³⁰³), 3. ledna 1402 (pře o louku kostela v Chomuticích³⁰⁴), 14. února 1402 (zřízení oltářů sv. Erasma, Václava a Prokopa

²⁹² MBV V, s. 956–957.

²⁹³ MUP II, s. 386–388, viz. též K. KUČERA–M. TRUC, *Archiv*, s. 86.

²⁹⁴ RBMV V/I-2, s. 50, č. 713.

²⁹⁵ NA, AZK, Klášter Zlatá Koruna, 1401 IV 15.

²⁹⁶ Staatsarchiv Weitra, Urkunden, 1401 04 18.

²⁹⁷ AI IV, s. 31–32, č. 77.

²⁹⁸ AI IV, s. 31.

²⁹⁹ AI IV, s. 57.

³⁰⁰ AI IV, s. 35.

³⁰¹ AI IV, s. 37.

³⁰² AI IV, s. 70.

³⁰³ AI IV, s. 74.

³⁰⁴ AI IV, s. 74.

v kostele pražském dle závěti Jana Orziedleho³⁰⁵), 17. února 1402 (pronájem důchodů fary v Hošce³⁰⁶), 21. února 1402 (pronájem dvora sákristána pražského³⁰⁷), 24. února 1402 (pře panaše Petra z Těchonic s farářem v Myslívě³⁰⁸), **29. března 1402 (pře se o kanovnictví u sv. Jiří v Praze s Mikulášem Mislavem, proces je již u auditorů v Římě³⁰⁹), 26. července 1402 Řím (potvrzen arcibiskupem pražským, beneficia uprázdněná jeho povýšením se rezervují Antonínovi, kardinálu knězi sv. Cecílie³¹⁰), 28. července 1402 (slibuje zaplatit servicium vč. nedoplatku po Olbramovi ze Škvorce³¹¹), 10 září 1402 (zmíněn v listině administrátora arcibiskupství Jaroslava z Pořešína³¹²) quondam archiepiscopus, (19. září 1402, pohřben, následně spory o placení jeho servicia³¹³)**

3. Geneze díla *Processus iudiciarius* a jeho obsahová synopse

Dle datace stanovené Miroslavem Boháčkem lze s velkou jistotou tvrdit, že dílo *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem* bylo sepsáno oficiálem arcibiskupa Jana z Jenštejna v období mezi únorem 1386 a říjnem 1389.

Jak vyplynulo z biografie autora, toto období představovalo poměrně klidnou periodu v Puchníkově životě. Autor měl relativně dost času na intelektuální tvorbu, zastával zatím pouze funkci oficiála a pedagogicky působil na univerzitě. Jeho finanční situace a zabezpečení se rovněž pozvolna zlepšovalo. Stranou nezůstává ani to, že dosud panoval klid i v politické rovině, tj. ve vztazích mezi arcibiskupem a panovníkem.

Mikuláš Puchník byl přitom pro sepsání zkoumaného díla velmi dobře vybaven, a to jak po stránce teoretické (licenciát dekretů), tak i praktické (oficiálát). Zároveň se tak v úzce

³⁰⁵ AI IV, s. 87–88.

³⁰⁶ AI IV, s. 88.

³⁰⁷ AI IV, s. 93.

³⁰⁸ AI IV, s. 97.

³⁰⁹ AI IV, s. 107, č. 92.

³¹⁰ MBV V, s. 1124–1125.

³¹¹ MBV V, s. 1127.

³¹² RBMV V/I-2, s. 73, č. 771.

³¹³ AI IV, s. 164. Celý spor velmi podrobně popisuje J. ERŠIL, *Zatížení církevními dávkami*, s. 533–555. Celá kauza byla kritizována i Janem Husem viz *Opera omnia*, s. 209, „Za Puchníka k pražskému arcibiskupství stáli sú rukojmě ještě po jeho smrti Kbel a Malešic a jiní, a musili sú platiti, an, nepoživ nic biskupství, aniž v ně vstúpil, umřel jest !“

vymezeném oboru kanonického procesního práva stal průkopníkem, neboť podobné dílo dosud v českém prostředí chybělo. Běžné normativní právo bylo vyučováno na univerzitě pražské, resp. pražské právnické univerzitě podle běžných příruček, tedy výkladem z Klementin a Liber Sextus, o čemž svědčí i různé zmínky v pramenech. I sám Mikuláš Puchník vedl v počátcích své kariéry spor s Janem de Dulmen o právo přednášet Liber Sextus na pražské právnické univerzitě, jenž nakonec 13. října 1382 vyhrál.³¹⁴

Novopečený profesor a licenciát dekretů tehdy samostatně pražské právnické univerzity se však nespokojil jen s povinným penzem přednášek. Za nějakou dobu po svém nástupu do funkce oficiála v červenci roku 1383 si pravděpodobně uvědomil citelný nedostatek pomůcky, jež by vysvětlovala nikoliv samotné zákonné normy, nýbrž průběh procesního řízení před soudem. Užitečnost a potřebnost takové příručky byla jistě nasnadě. Před soudy pražského oficiála i generálních vikářů se takřka denně konala stání v desítkách sporů, trvajících často měsíce, ba i roky. Příručka by tedy mohla napomoci k orientaci ve spleti procesních úkonů nejen studentům, tedy budoucím školeným právníkům, ale i tehdejšímu personálu obou soudů a stejně tak i všem žalobcům a obhájčům. Byly to tedy převážně praktické cíle, které vedly Puchníka k rozhodnutí sestavit novou procesní příručku.

Cílem následující **obsahové synopse** je podat obsah díla *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem* v češtině tak, aby bylo dílo samo snadno dostupné pro českého čtenáře bez nutnosti vyhledávání žádané tematiky v latinském textu edice, jenž je poměrně náročný kvůli množství specializovaných juristických termínů.

Synopse nemá ambici nahradit úplný překlad (převod) originálního latinského textu do češtiny, ale poslouží k rychlé orientaci v obsahu díla. Důvodů, proč jsem se rozhodl pro zpracování synopse a nikoliv překladu je hned několik. Synopse se jeví jako výhodnější především proto, že na rozdíl od překladu eliminuje na nutné minimum časté stereotypní formule, které zabírají značnou část díla. Synopse zachycuje všechny obsahově důležité pasáže včetně detailů (*consuetudines Pragenses*). Všímá si i různých juristických postupů a zvláštností včetně několika odkazů na normy kanonického práva a stejně tak popisuje průběh vzorového sporu, jenž prostupuje podstatnou částí díla. Výsledkem takového postupu je již zmiňovaná větší přehlednost českého textu oproti latinskému originálu.

Základní strukturou synopse jsou „kapitoly“ označované v jednotlivých rukopisech obvykle buď rubrikami, odsazením, podtržením nebo přeškrtnutím textu apod. Struktura kapitol vychází z rukopisu Mnichov 677 s tím, že pro zbývající část díla, kterou tento rukopis

³¹⁴ AI II, s. 169; Jiří KEJŘ, *Dějiny*, s. 54.

a zároveň jeden ze dvou základních textů pro edici neobsahuje, je užito struktury kapitol z rukopisu Olomouc 309, protože ten vykazuje nejvíce bohemikálních jmen a názvů a je tedy českému prostředí nejbližší.

Ke struktuře traktátu a názvům kapitol je třeba uvést, že se s velkou pravděpodobností nejednalo o autorovu vlastní invenci. Ve svém díle Puchník samozřejmě vycházel z obecných pravidel kanonického procesního řízení. Podobnou, i když mnohem bohatěji rozvinutou strukturu, je možné nalézt například v základním kompilátorském dílu k procesnímu právu, tzv. *Speculum iudiciale* Wilhelma Duranda,³¹⁵ jež mohlo být Puchníkovou „strukturální inspirací“, avšak svým rozsahem se od něj zásadně odlišuje.

V následujících odstavcích podávám synopsi strukturovanou dle jednotlivých kapitol. Každý oddíl je uvozen názvem kapitoly a jeho překladem či opisem do češtiny s následující synopsí. Pokud se to jeví jako účelné a ilustrativní, je kurzivou citována i část originálního textu. Kurzivou jsou rovněž vyznačeny některé právníké termíny, jež jsou natolik speciální a mnohdy postrádající přesný český ekvivalent, že se mi zdálo vhodné uvádět je rovněž v originálním latinském znění.

1. Incipit, citacio–púhon, předvolání žalované strany.

Po stručném incipitu, dle kterého lze bezpečně poznat exemplář Puchníkovy *Processu* mezi všemi ostatními procesními spisy v knihovnách celé Evropy, následuje ihned popsání prvního kroku nutného k zahájení jakéhokoliv sporu, totiž podání žaloby a následnému púhonu, předvolání obžalované strany k soudu.

Autor probírá dva způsoby púhonu, a to pomocí přísežného posla (*nuncius*, *bedellus*) nebo písemně (*littera*). Pokud provádí púhon posel, podá soudci zprávu, zda se mu obžalovaného podařilo vyhledat a pokud se vyhledaný obžalovaný i přesto nedostaví k soudu, je buď exkomunikován, pokud je laik, nebo suspendován od vstupu do kostela (pokud je duchovní). Následují formule užívané pro exkomunikaci nebo suspendování.

Pokud posel obžalovaného nenalezne, nařídí soudce veřejný púhon, jenž spočívá ve veřejném předčítání púhonu v místě předpokládaného bydliště obžalovaného a v kostele *qua maior affinitur populi multitudo*. Ohledně dostavení či nedostavení se obžalovaného k soudu

³¹⁵ Vilém Durand (Guillaume Durand, Wilhelmus Durandis; ca 1237–1296) byl kanonista a univerzitní profesor, biskup v Mende ve Francii aj. Dílo je rozděleno do čtyř částí (1. osoby vystupující ve sporech, 2. civilní proces, 3. kanonický proces, 4. sbírka formulí. Moderní edice nebyla bohužel dosud zpracována. K osobě autora viz blíže např. Miroslav ČERNÝ, *Vilém Duranti – hlavní představitel středověké procesní nauky*, *Revue církevního práva* 52, 2, 2012, s. 21–35.

platí stejná pravidla i formule jak řečeno výše. Pokud však dojde k tomu, že se na soud dostaví obžalovaný a nikoliv žalobce, jenž za sebe nepošle ani právního zástupce–prokurátora, je žalobce odsouzen k zaplacení soudních výloh žalovanému, tj. diet (*dietas vulgares*) a cestovních výloh. Puchník uvádí i přesné částky cestovních výloh. Odškodné za zbytečnou cestu se navíc mění podle vážnosti a sociálního stavu dané osoby, i dle vzdálenosti místa apod. Žalobce musí samozřejmě vyplatit jistou částku i soudnímu poslovi.

V případě, že dojde k tomu, že se jedna ze stran sporu nechá zastupovat prokurátorem, je třeba přezkoumat, zda je prokurátor dostatečný, zda má příslušné pověření sepsané patřičnou formou, jež se hned uvádí. Pokud není mandát prokurátora jedné ze stran řádný a dostatečný, ocitne se příslušná strana v kontumaci.³¹⁶

Jestliže je vše v pořádku, soudce nařídí žalobci, aby mu předal libelus a obžalovanému kopii libelu. Opět se uvádějí příslušné formule.

2. Tenor libelli–obsah žalobního spisu, tzn. předmět žaloby a její zdůvodnění.

Z obsahu libelu se dozvídáme předmět příkladového sporu, který se bude prolínat podstatnou částí celého díla. Žalobcem je plebán, obžalovaným laik, jenž odmítá zaplatit 10 kop grošů pražských dle závěti svého příbuzného odkázaných kostelu v blíže neurčené vsi. Zároveň se specifikuje povinný obsah libelu a styl, jakým má být napsán a stejně tak jsou opět uvedeny notářské formule.

Na základě obsahového rozboru Puchníkem vydaných a dochovaných listin by tedy teoreticky mělo být možné nalézt skutečně proběhlý soudní proces, jenž by mohl autorovi díla posloužit jako předobraz příkladového sporu. Vezmeme-li originálně dochovanou listinu–rozsudek z 22. dubna 1385,³¹⁷ je zde určitá shoda nasnadě. V tomto sporu žaloval farář kostela Panny Marie před Týnem Bartoloměj staroměstského měšťana Vavřince, poručníka dětí Henslina Zeisselmeistera, kvůli nevyplacení peněz odkázaných faráři Henslinem.³¹⁸ Konkrétně se jednalo o částku pouhé jedné kopy grošů pražských ročního platu, kterou měl Henslín v testamentu odkázat kostelu na sloužení anniversárií. V listině inserovaný libelus

³¹⁶ Pojmem kontumace (lat. contumatio) se v tomto případě rozumí pohrdání soudem zapříčiněné nedostavením se k jednání.

³¹⁷ Regest listiny viz. J. ERŠIL–J. PRAŽÁK, Katalog, s. 140, č. 499. Originál listiny APH, fond AMK, č. 421.

³¹⁸ Zdeňka HLEDÍKOVÁ, *Z diplomatické praxe pražského oficialátu ve druhé polovině 14. stol.*, SAP 22, 1972, s. 135–161, s. 154.

žalobcova prokurátora navíc vykazuje stylistickou shodu s libelem užitým v Processu.³¹⁹ Podobně jako v příkladovém sporu byl i zde žalovaný poručník od povinnosti platby osvobozen.

3. Excepcio–námitka žalovaného

Žalovaný vznáší námitku, že jde o finanční částku a spor tudíž nepatří před církevní ale světský soud. Žalovaný si má v této fázi rovněž promyslet, zda nemá ještě nějaké další *excepciones* (*Nam reorum est semper fugas querere*). Tyto námitky mohou být několikerého druhu. Buď tzv. *excepciones dilatorie*, jež mají za následek odročení sporu na další termín např. z důvodu sehnání dalších svědků či důkazního materiálu, nebo již zmíněná *excepcio declinatoria*, tj. taková, která poukazuje na nekompetentnost soudu nebo soudce, nebo tzv. *peremptorie*, tj. neodvolatelné, konečné, jež spor vylučují. Pokud jsou některé z těchto námitek předloženy a uznány ještě před fází *litis contestacio* (viz níže), k soudnímu řízení samému vůbec nedojde a celá věc může být vyřešena přes smírčí rozhodce (*arbitri*) nebo přátelským ujednáním (*per amicabilem compositionem*), či standardním rozsudkem např. před světským soudem (*sentencia diffinitiva*). Další *excepciones peremptorie* se pak dají uplatnit vůči svědkům.

4. Replicacio–odpověď na námitku.

Námitka se zamítá s poukazem na *de foro competenti*.³²⁰ Předmětem sporu jsou peníze odkázané kostelu, tudíž tuto kauzu má projednávat církevní soud. Žalobce plebán proto žádá, aby byl laik donucen odpovědět na libelus.

5. Sentencia intelocutoria–mezitímní rozsudek

Obžalovanému se přikazuje, aby vzal v potaz žalobu a odpověděl na plebánův libelus *non obstantibus excepcionibus frivolis predictis*. Laik má ještě možnost, se proti tomuto rozsudku v mezitímním sporu odvolat, pokud se jím cítí být poškozen (*protestacio de gravamine*), a to ve lhůtě 10 dnů od vyhlášení rozsudku.

³¹⁹ Tamtéž, s 154. Podrobný stylistický rozbor formulí užitých v Processu a jejich porovnání s tehdy užívanými formulářovými sbírkami a formullemi užívanými v Puchníkem vydaných listinách bude součástí samostatné kapitoly. K formulářovým sbírkám se již vyjádřila Z. HLEDÍKOVÁ, *Z diplomatické praxe*, s. 151–157.

³²⁰ VI. II. 2. 1.–3. nebo Clem. II. 2. 1.

6. **Litis contestacio–vymezení předmětu sporu**

Velmi důležitá část každého kanonického procesu, ve které se s definitivní platností vymezují strany a především předmět sporu, s tím, že po této fázi již nemůže být k vymezenému předmětu, tj. zaplacení 10 kop nic přidáno. Opět jsou uvedeny nezbytné formule. Žalobce má tedy s definitivní platností vymezit své požadavky a notář zároveň od obou stran přijme přísahu (*iuramentum calumpnie*, viz níže).

Rovněž se řeší situace, když se obžalovaný přizná ještě před skončením sporu. Pokud dojde k tomu, že se obžalovaný přizná hned po fázi vymezení sporu, vyvodí se z tohoto přiznání definitivní rozsudek a obžalovaný je odsouzen i k zaplacení soudních výloh. Zde se uvádí i první pražský obyčej (*de more autem consistorii Pragensis*), jenž ustanovuje, že pokud dojde k přiznání v odpovědi na libelus, soudce odsoudí obžalovaného k zaplacení výloh, které ihned vyčíslí a z přiznaných faktů vyvodí i rozsudek. Poněkud jiná situace nastane v okamžiku, kdy se obžalovaný přizná ještě před fází *litis contestacio*, tedy *de facto* ještě před samotným zahájením vlastního soudního řízení při prvním stání, kdy se dostavil jako pohnaný k soudu. Tehdy soudce z takového přiznání nevyvodí rozsudek, ale stanoví přiznanému termín čtyř měsíců nebo i delší, aby se sám se žalobcem vyrovnal a k soudu tak prakticky vůbec nedojde. Soudce má přitom brát ohled i na vážnost přiznavší se osoby i její „solventnost“.

V další části kapitoly se autor vrací do okamžiku, kdy bylo obžalovanému nařízeno odpovědět na libelus žalobce. Pokud tak v daném termínu neučiní, je exkomunikován. Uvedeny formule.

Další možností, kterou obžalovaný má, je podat tzv. protižalobu na původního žalobce. V tom případě musí předložit *libellus reconventionalis*, a to v daném termínu, nejpozději však do fáze *litis contestacio*. Vzhledem k tomu, že se jedná o tu samou kauzu, soudce o obou libelech rozhodne nakonec v jedné konečném rozsudku.

Zde se „dějová linka“ příkladového případu na okamžik přerušuje a autor v několika následujících oddílech pojednává o různých typech přísah.

7. **Iuramenta–přísahy**

- a) *Iuramentum calumpnie*–přísaha žalobce, že podává spravedlivou a odůvodněnou žalobu a že nebude spor zbytečně protahovat např. pomocí falešných svědectví nebo žádostí o zbytečné odklady a další stání. Tato přísaha má navíc dvě formy–jednu pro žalobce a jednu pro obžalovaného.

Na tomto místě se vyskytuje další pražský obyčej, jenž praví, že obžalovaný, který nechce složit tuto přísahu je ihned exkomunikován.

- b) *Iuramentum malicie*—o složení této přísahy může soudce požádat v jakékoli fázi sporu tu stranu, o níž se domnívá, že by mohla o cokoliv žádat se špatným úmyslem.
- c) *Iuramentum veritatis*—tuto přísahu skládají svědci, předvádění oběma stranami sporu.

Po složení jakékoliv přísahy se ten, kdo ji skládal, dotkne evangeliáře (pokud je kněz), nebo kříže (pokud je laik).

8. Posiciones—články žalobce

V této kapitole se autor vrací zpět k základní dějové lince příkladového procesu a to k fázi těsně po *litis contestacio*, kdy žalobce vymezí své požadavky vůči obžalovanému (*articuli*). Prokurátor laika si vyžádá kopie těchto artikulí a je mu dána lhůta na odpověď. Zároveň se uvádí formule a podrobně se popisují všechny artikuly žalobce, tj. zesnulý laik odkázal kostelu v testamentu 10 kop grošů *positus in extremis langwenti corpore et conpos racione* (1.), zesnulý laik po sobě zanechal dosti majetku, mj. jeden dům včetně příslušenství a zařízení (2.), zesnulý nařídil v testamentu částku vyplatit plebánovi kostela (3.), obžalovaný laik se ujal držby majetku zesnulého a drží a spravuje ho *pacifice et quiete* (4.), obžalovaný laik, ačkoliv byl několikrát napomínán, odmítal vyplnit poslední vůli zesnulého. (5.) Konečně se dodává, že všechna tato tvrzení jsou obecně známa mezi lidmi. (6.)

Obžalovaný je pak povinen na artikuly žalobce odpovědět, zda je považuje za pravdivé nebo ne. K těm artikulům, kterým obžalovaný přizná pravdivost, pak žalobce nemusí uvádět žádné další důkazy.

9. Sex modi quibus posiciones actoris repelluntur—šest způsobů, kterými žalovaný zamítá „pozice“ žalobce.

V kapitole se uvádí šest způsobů, kdy může obžalovaný zamítnout artikuly (tvrzení) žalobce. Každý způsob je nejprve stručně definován a po výčtu všech šesti se autor znovu vrací k prvnímu a postupně všechny vysvětluje zevrubněji včetně uvedení příkladů.

První způsob spočívá v tom, že tvrzení žaloby nesmějí být předkládána v záporném způsobu ale naopak s použitím kladných slovesných výrazů, např. *tu dicis, quod tecum contraxi matrimonium tali die et in tali loco, ego dico et probare volo, quod illo die et ante et post illum diem [eram] continue in alio loco.*

Ve druhém případě je odmítnuto takové tvrzení žaloby, jež neodpovídá tomu, kdo ho předkládá. V tomto případě se nahradí slovním vyjádřením.

Za třetí se zamítá článek, jenž se nevztahuje k případu a nevychází z libelu. Tento způsob se liší od předchozího v tom, že ve druhém způsobu se jedná o tvrzení, jež se vztahuje(!) k projednávané kauze.

Ve čtvrtém případě se odmítá takové tvrzení žalobce, jež vychází z jiného, které už bylo popřeno, např. pono, quod mihi pecuniam mutuasti. Item pono, quod eandem pecuniam tradidisti ecclesie, dependet, si primum negaretur et aliud confiteretur articulum.

V předposledním případě se odmítá taková „pozice“, na kterou se již jednou žalobce tázal a bylo mu na ni odpovězeno, ať už kladně nebo záporně.

Poslední, šestý, případ povoluje odmítnout takové tvrzení žalobce, které je „implicitní“, tj. pozice, ze které by bylo možno utvořit dvě nebo tři. Taková pozice obsahuje dva či tři členy, z nichž jeden je pravdivý a druhý falešný. Dle pražského obyčeje je ale obžalovaný i v takovém případě povinen odpovědět separátně na každé jednotlivé membrum takové implicitní pozice. Příkladem této „pozice“ je: Item pono, quod tu possides ecclesiam spectantem ad subieccionem talis monasterii, ubi sunt due posiciones sub uno articulo, videlicet tu possides ecclesiam et eadem ecclesia spectat et pertinet ad talem monasterium ecce secunda posicio.

Obžalovaný musí na každou „pozici“ jednotlivě odpovědět, zda ji přijímá nebo ne a pokud na nějakou nechce odpovědět, považuje se tvrzení za prokázané. Podle pražského obyčeje je kontumován (quia talis remissus respondetur) a poté exkomunikován, pokud soudce nestanoví čas k odpovědi. Obžalovaný by navíc měl odpovídat zcela jasně na celé tvrzení žalobce, protože z nejasného vyjádření není možné vyvodit rozsudek. Obžalovaný smí žádat o čas na vyjádření se k tvrzení žalobce, jen pokud se skutečně jedná o složitou „pozici“, kde si nemůže být jist. V jasných situacích nemá být připouštěn k poradě se svým advokátem.

Následně se uvádějí všechny „pozice“ žaloby a vyjádření obžalovaného k nim. Obžalovaný laik zcela zamítl tvrzení 1. a 2.,³²¹ ke třetí „pozici“ se necítí být vázán se vyjadřovat s ohledem na čtvrtý způsob zamítnutí žalovacího artikulu³²² (jedno tvrzení vychází z jiného), čtvrtý artikul laik zcela popřel, k pátému se po napomenutí přiznal, ale odmítl, že by nastoupil v držbu majetku testátora a tudíž se necítí být vázán vyplnit vůli testamentu a konečně ohledně šestého tvrzení se vyjádřil, že uznává jen to, co bylo oficiálně vypovězeno.

³²¹ Viz číslování „pozic“ v kapitole 8. Posiciones–články žalobce.

³²² Viz výše v této kapitole.

Po této fázi se má žalobce rozhodnout, zda z výpovědi žalovaného na „pozice“ lze vyvodit konečný závěr a rozsudek nebo zda je třeba žádat o termín prvního odkladu (*prima dilacio*) za účelem předvedení svědků.

Následně se uvádí příklad obecně platného *interrogatoria*–souboru otázek na svědka, který se týká nejen projednávané kauzy, ale i osobních údajů svědkových (sociální stav, věk, bydliště, event. vztah k žalobci, movitost apod.). Teprve poté jsou svědkovi předkládány a v mateřském jazyce vysvětleny jednotlivá tvrzení žaloby, aby se k nim vyjádřil.

Když žalobce v prvním odkladu nic neprokáže, je kontumován, leda že by se některý z jím předvolaných svědků nedostavil. Pak soudce daného svědka exkomunikuje a stanoví termín druhého odročení. Dle pražského obyčeje navíc platí, že když žalobce nic neprokáže při prvním ani druhém odročení, nepřipouští se už další odročení a spor je uzavřen.

10. *Interrogatoria supra diversis materiis*–soubory otázek dle různých typů sporů

V této kapitole se pro ilustraci udávají příklady otázek dle typu kauzy.

- a) *Super matrimonio*–v manželských sporech. Otázky směřují především na to, jakými slovy bylo manželství uzavřeno, před jakými svědky, zda se nejednalo o žert, zda nebyl nikdo nucen, zda uzavření svazku předcházelo ujednání přátel. Otázky směřují i na věk manželů, dobu uzavření, oděv apod.
- b) *Super (empcionibus), vendicionibus, donacionibus et aliis contractibus*–veškeré „obchodní transakce“. Otázky se týkají především povahy transakce, zda byly peníze skutečně vyplaceny a v jaké měně, či zda transakci předcházela nějaká podmínka.
- c) *Super iuris patronatus vel iuris presentandi*–ve sporech o patronátní právo. Svědkové jsou tázáni, kdo je patronátním pánem, zda patronát sám založil nebo zdědil, kdo je vlastníkem majetků, ze kterých plynou platy, jak dlouho patronát vlastní a kolikrát již prezentoval duchovního apod.
- d) *Super spolio*–krádež. Otázky se týkají nejprve vlastníka věci–jak dlouho předmět vlastnil, zda byla držba nepřetržitá a pokojná, zda mu patřil předmět přímo nebo prostřednictvím jiné osoby. Dále otázky směřují na dobu, kdy byl okraden, zda se tak událo násilím či s pomocí zbraně nebo zda pozbyl vlastnictví z důvodu strachu, zda krádež spáchal přímo obžalovaný nebo někdo jiný na příkaz obžalovaného.

11. **Forma examinandi testium**—přísaha svědků, zjištění jejich nestrannosti.

Autor se opět vrací k vzorovému sporu a udává příklad výslechu svědka předvedeného plebánem–žalobcem (viz závěr kap. 9.). Plebánův svědek, jenž pochází z dané vsi je poplatníkem plebána (žalobce), má asi 30 let a není příbuzný s žádnou stranou sporu. Svědek je postupně tázán na jednotlivá tvrzení (artikuly) žalobce (viz kap. 8. Posiciones). Plebánův svědek celkem pochopitelně potvrdí všechna tvrzení žaloby a zároveň uvádí některé zajímavé detaily, např. pořízení závěti datuje dle posledního moru, popisuje podrobněji dům testátora (celý dřevěný, okna do ulice, patro), i celé hospodářství (tři koně, čtyři krávy). Nakonec svědek učiní prohlášení o své nestrannosti a následují příslušné notářské formule.

V další části kapitoly se autor věnuje žádostem o odročení řízení a pravidlům, která se odročení týkají. Základní postulát je vyjádřen větou *Nota, quod tres dilaciones de iure dantur et quarta de solempnitate legali. In peremptorie vero datur tamen una dilacio*. Standardně jsou tedy poskytovány tři odklady pro žalující stranu, aby mohla předvést další svědky a jen v mimořádných případech je možné, aby soudce poskytl ještě čtvrtý odklad. Pokud žalobce žádá i čtvrté stání, musí navíc složit speciální přísahu, jež je uvedena. V závěru kapitoly jsou uvedeny příslušné notářské formule zaznamenávající výslech svědka žaloby.

12. **Excepcio contra**—námitka žalovaného proti výpovědi svědka i jeho věrohodnosti.

První námitka směřuje vůči tomu, že některá tvrzení má svědek pouze z doslechu, avšak mnohem závažnější je, že svědek není svobodného stavu nýbrž plebánovým poplatníkem a tudíž je vůči němu v závislém postavení. Další předvedení svědci se neshodují ve svých výpovědích, nebo se nejedná o přímé svědky události (*de auditu auditus*). Nejzávažnější je však fakt, že žádný ze svědků neprokázal úmysl žalobce (*intencio actoris*). Laikův prokurátor proto požaduje zproštění žaloby pro svého klienta a uhrazení soudních nákladů plebánem.

Dále se podrobněji probírají legální důvody pro odmítnutí předváděných svědků (nevěrohodná osoba, křivopřísežník, úhlavní nepřítel obžalovaného, zkorumpovaná osoba).

13. **Replicacio**—odpověď žalobce (plebána) na námitky žalovaného.

Plebánův prokurátor hodnotí námitku obžalované strany jako *frivola, frustratoria, iuri obvia et contra rationem et penitus vacua veritate*. Dále uvádí podpůrné argumenty na obranu

svědků i prokázání *intencio actoris*. Dále se prokurátor žalobce odvolává na ustanovení *si actor est honestus (de iure iurando maxime)*.³²³ Toto ustanovení umožňuje žalobci, jenž složí speciální přísahu (*iusiurandum maximum*), přenést důkazní břímě na stranu obžalovaného, a to i navzdory právníkové zásadě, že dokazovat má vždy ten, kdo něco tvrdí.

V tomto případě se navíc, dle názoru žaloby, jedná o tzv. *causa favorabilis*, kdy má soudce více hledět k zájmům žalobce než obžalovaného. Neboť *Tres enim sunt cause favorabiles: matrimonialis, liberalis et testamentalis, in quibus iudex debet favere actori potius, quam reo.*

14. Duplicacio—odpověď žalovaného na *replicacio* žalobce, trvá na námitkách vůči svědkům.

Žalovaná strana nesouhlasí s výrokem ohledně *causa favorabilis*. Laik je navíc tak chudý, že požadovaných 10 kop stejně ze svého majetku nemůže zaplatit.

Po těchto krocích (může být vložena ještě *triplicacio*, tj. další výměna argumentů a libelů mezi oběma stranami), soudce stanoví termín k vynesení konečného rozsudku. Ještě před tím musí dojít k tzv. *conclusio*, tj. k uzavření dokazování. Je stanoven termín, do kterého mohou obě strany předložit veškeré další písemnosti (*privilegia atp.*), o nichž se domnívají, že podpoří jejich nároky.

15. Sentencia diffinitiva—konečný rozsudek, laik osvobozen.

Laik osvobozen od žaloby a plebán odsouzen k zaplacení soudních výdajů, jež budou vyčísleny soudcem. Uvádí se příslušné formule konečného rozsudku i notářského zápisu.

16. Appellacio—žalobce se odvolává k papežskému soudu.

Žalobce podává odvolání k římské kurii a má lhůtu osmi měsíců na to, aby se tam osobně dostavil a apelaci přednesl. Následují formule a celé znění apelace včetně pověření pro právního zástupce apod. Standardní lhůta pro podání odvolání je 10 dnů od vynesení

³²³ D. 12. 2. 36. „Si actor deferat iusiurandum de sola constituta pecunia et reus iuraverit, exceptione utetur, si de constituta conveniatur: sed si de sorte, id est de priore obligatione conveniatur, exceptio cessabit, nisi de hac quoque iuraverit adversario deferente.“ Ačkoliv většina rukopisů uvozuje citaci majuskulou C., která odkazuje na Graciánův dekret, jedná se ve skutečnosti o článek v Justiniánových Digestech, tedy o normu světského (!) práva. Pouze rkp. Gd 294 uvádí na fol. 271r *de instrumentorum cautela in auctoritate canonica. Si vero et in C ultimo(?) de iure iurando maxime ...*

konečného rozsudku. V případě, že odvolání není v dané lhůtě podáno, přikročí se k vykonání rozsudku (*sentencia execucionis*).

17. Expensium taxacio—stanovení nákladů na spor, které má zaplatit žalobce.

V této kapitole se probírá způsob stanovení nákladů na spor. Počítají se náklady na cestu, sluhu, advokáta, prokurátora, notáře akt konsistoře, cestovné pro svědky a posly, různé písemnosti a konečně definitivní rozsudek. Částky jsou vyčíslovány přesně (viz pozn. v textu edice).

Touto kapitolou končí základní „vzorový“ spor. Další kapitoly se týkají speciálnějších nebo méně obvyklých procedur, jež by nebylo možné ilustrovat na testamentární kauze.

18. Forma appellacionis ab interlocutoria—odvolání od rozsudku v mezitimním sporu.

Jedná se o spor mezi Strahovským klášteřem a litomyšlským biskupem ohledně páchání škod na statcích kláštera. Strany sporu se liší v jednotlivých rukopisech (viz srovnávací tabulka). Jsou uvedeny pouze obecné formule bez bližších údajů např. o příčině sporu, předmětu interlokutoria apod.

19. Forma procuratoria—ustanovení zákonných zástupců pro vedení sporu.

Rozsáhlá formule pověření a plné moci pro právní zástupce (prokurátora) při vedení sporu. Jmenují se všemožné eventuality, jež mohou nastat v průběhu soudního řízení s vymezením pravomocí právního zástupce.

20. Forme libellorum—různé druhy libelů dle obsahu sporu.

- a) *Libellus super proprietate bonarum*—vlastnictví majetku. Spor mezi klášteřem a děkanem (místní jména se liší dle rukopisu, viz srovnávací tabulka) o několik vsí, jež si klášter nárokuje. Děkan si vesnice nárokuje a již 17 let ukládá jejich obyvatelům daně, čímž způsobil škodu odhadem 50 kop grošů. Žalobce (klášter) žádá zaplacení částky a ukončení děkanových nároků.
- b) *Libellus super spolio*—krádež. Krádež blíže neurčené věci z domu žalobce.

- c) *Libellus super criminali causa*–křivé nařčení. Klerik uražen na cti. Viník má odvolat urážky a zaplatit pokutu 100 kop grošů.³²⁴
- d) *Libellus in causa matrimoniali*–manželský spor. Zákonitá manželka požaduje potvrzení legitimacy svého sňatku s mužem, který si přivedl jinou ženu a zároveň prohlášení o nulitě svazku s touto novou ženou.
- e) *Forma super depositis*–zapůjčené věci. Vypůjčitel požaduje vrácení knihy nebo alikvotní hodnoty ve výši 10 kop grošů.
- f) *Super mutuo*–peněžní půjčky. Půjčka 10 kop grošů v hotových penězích. Nesplacena v dohodnutém termínu. Dlužník má zaplatit a navíc ještě pět kop jako pokutu pro dampnis.
- g) *Libellus iniuriarum*–kriminální čin (násilný). Klerik nižšího svěcení, jenž nenosí duchovenský oděv ani tonsuru násilně napaden laikem usque ad non modicum sanguinis effusionem. Na útočníka se vztahují ustanovení kánonu Si quis suadente...³²⁵ a je povinen zaplatit 1 000 kop grošů.³²⁶ Zároveň upadl do exkomunikace, ze které může být absolvován pouze papežskou kurií.

21. Appellacio super gracia in forma pauperum–odvolání ohledně udělení benefícia chudému klerikovi.

Klerikovi uděleno beneficium pod klášterní kolací na základě expektance in communi forma pauperum. Během šesti měsíců si však na totéž obročí začal činit nárok další klerik, jenž se opírá o listinu in speciali forma. První klerik se snažil in partibus Itálie rychle získat stupeň svěcení potřebný pro dané beneficium, což se mu sice zdařilo, ale vzhledem k tomu, že neměl svolení svého diecézního biskupa toto vyšší svěcení obdržet mimo svou domovskou diecézi (dimissoria), se dostal do klatby a tedy neschopnosti zastávat jakékoliv beneficium dle ustanovení kánonu Quam racione incidit.³²⁷

Zde končí text rukopisu Mnichov 677. Pro zbývající část díla je základním textem rukopis Vratislav BU II O 1.

³²⁴ Pokuta 1000 kop gr. byla pravděpodobně vnímána jako varovná částka, odrážející závažnost přečinu, za který měla být udělována. Lze si jen stěží představit, že by jednotlivec byl schopen tak astronomickou částku splatit.

³²⁵ C. XVII, q. 4, c. 29 nebo Clem. V. 8. 1.

³²⁶ Dtto jako v předchozí poznámce.

³²⁷ X. V, 30 (celý titulus).

22. **Censure ecclesiasticae**—církevní tresty.

Jedná se o tresty uvalené v důsledku soudní kontumace.

- a) *Forma excommunicationis*—exkomunikace. Formule pro vyhlášení exkomunikace v několika kostelích při zvonění zvonů a zhasnutých svících. Provádí se o nedělích a svátcích.
- b) *Aggravacio*—zprísňení exkomunikace. Provádí se u těch, kteří zatvrzele setrvávají ve stavu, kvůli kterému byla exkomunikace udělena. Kromě prostého vyhlášení, jako v předchozím bodě, se připojuje ještě formule *prefatum contumatum ab omnibus Christi fidelibus in cibo, potu, oracione, locucione, empcione, vendicione, igne, via, foro, balnea et alia quamvis humana participacione arcus evitari*.
- b) *Aggravacio maior per decanatum*—vyhlášení exkomunikované osoby v kostelích celého děkanátu. Navíc se připojuje formule o zákazu křesťanského pohřbu a odepření všech dalších svátostí kromě křtu dětí a zpovědi před smrtí.

23. **Forma comissionis absolucionis**—svěření absoluce, tj. snětí exkomunikace, místnímu plebánovi.

Uvádí se formule pro snětí exkomunikace z kajícíka plebánem místní farnosti.

24. **Forma absolucionis**—snětí exkomunikace soudcem.

Formule.

25. **Absolucio mortui**—snětí exkomunikace ze zemřelého, umožnění církevního pohřbu.

Zemřelý laik byl zatížen několika exkomunikacemi v důsledku soudních kontumací a zemřel dříve, než se z nich stačil vyvázat. Přátelé a příbuzní laika tedy prosí o snětí exkomunikace a umožnění církevního pohřbu. Následují formule.

26. **Forma monicionis**—kanonické napomenutí, důtka.

Formule pro napomenutí před uvalením exkomunikace. Zde se jedná o dluh 29 grošů, který má splatit laik místnímu plebánovi ve lhůtě šesti dnů.

3.1. Obyčeje

Právní obyčeje vznikající a uplatňované v prostředí kanonického práva nepatří dosud mezi témata příliš frekventovaná v odborné literatuře. Kromě obecných výkladových pasáží o obyčejích v učebních textech³²⁸ a přehledové literatuře,³²⁹ lze uvést jen několik málo specializovanějších studií, ať už charakteru obecného,³³⁰ nebo zvláštního.³³¹ Je zřejmé, že ani v zahraniční literatuře není tematika středověkého obyčejového práva příliš traktována.³³² Z literatury dobové je jistě na místě uvést rozsáhlé rukopisné a později i tištěné kompendium procesního práva z pera kanonisty Viléma Duranda s názvem *Speculum iudiciale*.³³³

Situace je nesnadná i z hlediska právní terminologie, protože kvalifikaci obyčejů, užívanou v současné době, tj. obyčeje *secundum legem*, *praeter legem* a *contra legem*,³³⁴ nelze pro středověké období vůbec užít.³³⁵

Puchníkův procesní traktát vysvětluje průběh kanonického procesu před soudem pražského oficiála velmi názorně, takřka „učebnicovým“ způsobem na příkladu konkrétního

³²⁸ Např. Ignác Antonín HRDINA, *Kanonické právo*, Praha 2002, s. 92–93.

³²⁹ O obyčejích se zvláště nezmiňují kompendia Wilibald M. PLÖCHL, *Geschichte des Kirchenrechts, Bd. 2, Das Kirchenrecht der abendländischen Christenheit 1055–1517*, Wien, 1961 ani Helmut COING, *Handbuch der Quellen und Literatur der neueren europäischen Privatrechtsgeschichte*, Bd. 1, Mittelalter (1100–1500), München, 1973.

³³⁰ John GILISSEN, *La coutume*, Typologie des sources du Moyen Âge occidental, Fasc. 41, Turnhout, 1982; Rudolf van CAENEGEM, *Aantekeningen bij het middeleeuwse gewoonterecht*, Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis, 64 (1996), s. 97–111.

³³¹ Dirk HEIRBAUT, *Who were the makers of customary law in medieval Europe? Some answers based on sources about the spokesmen of Flemish feudal courts*, Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis, 75 (2007), s. 257–274. Zde jde ovšem o právo feudální nikoliv kanonické.

³³² Výjimkou v tomto směru jsou některé stati italského badatele Maria Ascheriho viz např. Mario ASCHERI, *Statuti e consuetudini: tra storia e storiografia*, Signori, regimi signorili e statuti nel tardo Medioevo, R. Dondarini–G. M. Varanini–M. Venticelli (edd.), Bologna, 2003, s. 21–31.

³³³ Vilém Durand (Guillaume Durand, Wilhelmus Durandis; ca 1237–1296) byl kanonista a univerzitní profesor, biskup v Mende ve Francii aj. Dílo je rozděleno do čtyř částí (1. osoby vystupující ve sporech, 2. civilní proces, 3. trestní proces, 4. sbírka formulí). Moderní edice nebyla bohužel dosud zpracována. K osobě autora viz blíže např. M. ČERNÝ, *Vilém Duranti*, s. 21–35.

³³⁴ Viz I. HRDINA, *Kanonické právo*, s. 92.

³³⁵ Za konzultaci k této problematice děkuji doc. JUDr. Jiřímu Kejřovi DrSc. Na rozdíl mezi současným a středověkým vnímáním pojmu „obyčej“ (consuetudo) upozorňuje také Francesco CALASSO, *Medio Evo del diritto*, Milano 1954, s. 217. Calassova kniha obsahuje mj. jako jediná z kompendií výkladové pasáže o obyčejích, jejich vzniku a postavení v právním systému.

sporu ve všech jeho fázích. Právě jasná a přehledná struktura vede k odůvodněnému předpokladu, že dílo bylo, mimo jiné, užíváno i jako učební text na pražské univerzitě. To, co tento traktát spolehlivě odlišuje od podobných příruček své doby, je dovětek připojený k názvu: „*secundum stilum Pragensem*“. V následujících odstavcích bude věnována pozornost těm místům traktátu, kde se písemně zachycené obyčeje vyskytují včetně jejich popsání a vysvětlení funkce v daném procesním stadiu.

Jednotlivé obyčeje bývají v textu traktátu obvykle uvedeny frází *de more consistorii Pragensis* nebo *secundum consuetudinem*. První obyčej se nalézá hned v úvodní části díla, kde se probírají pravidla pro předávání žalobního spisu (*libelus*) mezi stranami procesu. Tento obyčej³³⁶ stanovuje, že pokud se obžalovaný dozná již v první odpovědi na *libelus* žalobce, přikročí se k zaznamenání doznání a obžalovaný je odsouzen k uhrazení soudních výloh, které jsou ihned vyčísleny.

Další obyčej najdeme v kapitole pojednávající o různých typech přísah, jejichž složení může soudce uložit oběma stranám sporu stejně jako svědkům. Obyčej³³⁷ vcelku lakonicky stanovuje, že pokud obžalovaný nechce přísahu složit, je exkomunikován.

Procesní traktát se poté přesune k fázi, kde se vysvětluje šest způsobů,³³⁸ jejichž pomocí může obžalovaný zamítnout tvrzení žalobce. Jako šestý způsob je uváděn případ, kdy žalobce zformuluje takové tvrzení, které v sobě obsahuje dvě nebo tři části, z nichž jedna je pravdivá a druhá nepravdivá. Obžalovaný je pak celkem logicky zmaten a neví, zda s takovým tvrzením souhlasit, či ho odmítnout. Nicméně podle „pražského obyčeje“³³⁹ je povinen i v tomto případě odpovědět, a to na každou část žalobcova tvrzení zvlášť. Záhy po této fázi kanonického procesu dochází k celkové sumarizaci výpovědi obžalovaného, jenž je v případě nezodpovězení na některý z článků žaloby kontumován a exkomunikován,³⁴⁰ pokud soudce nestanoví delší termín k zodpovězení. Za pozornost jistě stojí, že tento obyčej jde *de facto* proti obecnému ustanovení procesních předpisů, když obžalovanému přikazuje odpovědět i na tvrzení obsahující více částí (*positio implicita*).

³³⁶ De more autem consistorii Pragensis est, quod si quis confiteretur respondendo libello, iudex statuit sibi terminum ad solvendum confessata et confitentem condenpnat in expensis, quas statim taxat.

³³⁷ De more autem consistorii Pragensis est, quod reus nolens iurare excommunicatur.

³³⁸ Sex sunt modi, quibus posiciones actoris repellantur.

³³⁹ Adversarius perplexus nescit respondere, sed secundum consuetudinem consistorii tenetur respondere ad quemlibet membrum in positione contentum.

³⁴⁰ Tamen est de more consistorii Pragensis, quia talis remissus respondetur, tamquam contumax reputatur et excommunicatur, nisi iudex statuerit terminum ad respondendum positionibus sub pena iuris.

Pátý a poslední zachycený obyčej se, na rozdíl od předchozích, týká primárně strany žalobce, jež má za povinnost prokázat pomocí svědků vinu žalovaného při prvním a druhém soudním líčení. Pokud se jí to ani při jednom z nich nepodaří, není umožněno žádat svolání dalšího stání a spor je tak definitivně uzavřen.³⁴¹

V následující části kapitoly věnuji přehledu dochovaných pramenů z činnosti soudu oficiála arcibiskupa pražského a jejich srovnání s výše popsányými obyčeji. Předem je nutno vytknout, že se jedná o záležitost značně obtížnou především kvůli zlomkovitosti dochovaných pramenů.

Vydané i nevydané pramenné zlomky z činnosti oficiála shrnuly ve svých studiích Božena Kubíčková³⁴² a Zdeňka Hledíková.³⁴³ Druhá ze dvou jmenovaných navíc na základě diplomatického rozboru určila jednu knihu nesporné agendy oficialátu, která byla původně považována za knihu erekční.³⁴⁴ Výše zmíněné zlomky mají však převážně protokolární charakter, který pouze stručně informuje o jednotlivých fázích toho kterého procesu bez uvedení obsahu jednání. Jak již bylo zmíněno jedná se o zápisy *nesporné* soudní agendy, jež nejsou k zachycení obyčejů vhodné.

K podobnému závěru se bohužel dospěje i v případě snahy o nalezení reflexe obyčejového práva v originálně dochovaných listinách–rozsudcích oficialátu, protože ty obsahují obvykle pouze znění konečného rozsudku (*sententia diffinitiva*) a nikoliv přehled a popsání procesních fází rozsudku předcházejících.

Další možností tak zůstává pokusit se nalézt originálně dochovaná a kompletní akta zachycující průběh některého z mnoha soudních procesů. Takového materiálu je, z pochopitelných důvodů, zachováno velmi málo. Jediným známým případem je soudní spis uložený dnes ve fondu Cizí statky Státního oblastního archivu v Třeboni se signaturou II 108 1. Jedná se o značně rozsáhlý materiál mající přes 200 stran, avšak ani v těchto podrobných aktech nebyl nalezen žádný odkaz na některý z výše popsanych obyčejů.³⁴⁵

³⁴¹ Item nota, quod consuetudo consistorii Pragensis de consensu procuratoris est introducta, si actor nihil facit vel probat pro prima dilacione vel secunda, nichilominus ad aliam sequentem dilacionem admittitur.

³⁴² Božena KUBÍČKOVÁ, *K počátkům pražského oficialátu*, Sborník příspěvků k dějinám hl. města Prahy V/2, 1932, s. 391–480.

³⁴³ Z HLEDÍKOVÁ, *Z diplomatické praxe*, s. 135–162 a Z. HLEDÍKOVÁ, *Několik zlomků*, s. 25–52.

³⁴⁴ Z. HLEDÍKOVÁ, *Z dějin církevního soudnictví*, s. 43–59. Knihy erekční sloužily ovšem k zapisování beneficiátní, nikoliv soudní, agendy.

³⁴⁵ Stručně o těchto aktech viz Adolf KALNÝ, *Soudní spis jako notářský instrument*, Archivum Trebonense 91, 1991, s. 1–6.

Závěrem kapitoly je vhodné sumarizovat všechny popsané obyčeje a zasadit je do kontextu celého traktátu. První čtyři obyčeje se týkají strany žalované, ať už se jedná o odpověď na libelus, složení přísahy, odpověď na „vícečlenné“ tvrzení (*articulus*) nebo nevyjádření se žalovaného k některému z tvrzení žalobce. Poslední obyčej naopak upravuje situaci, kdy žalobce žádá odročení soudního stání, zpravidla z důvodu momentální důkazní nouze. Důležitým poznatkem je, že všechny obyčeje názorně reflektují snahu o regulaci celkové doby trvání procesu, jež se i tak pohybovala v řádu měsíců i několika let.³⁴⁶

4. Puchníkův „*Ordo iudiciarius*“ ve světle žánrových souvislostí

Cílem této kapitoly je podat nejprve přehled o typu historického pramene, pro který se v odborné terminologii ustálil název *Ordo iudiciarius*, zasadit Puchníkovo dílo do širšího kontextu ostatních *ordines*, popsat strukturu a styl zkoumaného díla a pokusit se stanovit stylistické a obsahové shody či podobnosti s jinými procesně-právními traktáty.

Ve druhé části této kapitoly se porovnávají juristické obraty (formule) užitá Puchníkem se soudní praxí, a to zejména s použitím dobového listinného materiálu a formulářových sbírek.

Základní teoretickou literaturou k *Ordines iudicarii* jako typu historického pramene je kniha Lindy Fowler-Magerl *Ordines iudicarii and libelli de ordine iudiciorum*.³⁴⁷ Tato příručka přináší výklad o genezi pramene a podává výčet četných zástupců tohoto žánru i přehled další sekundární literatury. Autorka zařadila Puchníkův *Processus* do skupiny „krátké *ordines* určené pro potřebu lokálních soudů”.³⁴⁸ Magerl rovněž přejala neúplný údaj o počtu dochovaných rukopisů *Processu* a shodně s Pavlem Spunarem³⁴⁹ uvádí šest dochovaných exemplářů.³⁵⁰ Vzhledem k tomu, že se nezabývala podrobnějším rozbořením struktury a obsahu

³⁴⁶ Problematika protahování soudních kauz je v zahraniční literatuře často zmiňována, viz např. specializovanou studii Mario ASCHERI, *Between Statutory Law and Learned Law: Delay in the Early History of the Medieval Italian Communes (and Beyond)*, *Within a Reasonable Time: The History of Due and Undue Delay in Civil Litigation*, C. H. van Rhee (ed.), *Comparative Studies in Continental and Anglo-American Legal History* 28, Berlin 2010, s. 37-56.

³⁴⁷ L. FOWLER–MAGERL, *Ordines iudicarii and libelli de ordine iudiciorum (from the Middle of the Twelfth to the end of the Fifteenth Century)*, *Typologie des sources du moyen âge occidental* 63, Turnhout 1994.

³⁴⁸ L. FOWLER–MAGERL, *Ordines iudicarii*, s. 71

³⁴⁹ P. SPUNAR, *Repertorium*, s. 157.

³⁵⁰ L. FOWLER–MAGERL, *Ordines iudicarii*, s. 71.

Puchníkova díla, pominula i význam traktátu pro výuku na univerzitě, jenž je díky nyní provedenému rozboru rukopisného dochování poměrně zjevný.³⁵¹

Puchníkův *Processus iudicarius* nebyl, minimálně z formálního hlediska, žánrovou novinkou či unikátem. V tehdejší Evropě se již celá řada procesních spisů a traktátů vyskytovala, nicméně většina z nich byla buď příliš teoretická a tudíž ne snadno použitelná při praktickém vedení sporů a názorném způsobu výuky, nebo tato díla nebyla v českých rukopisných knihovnách dostatečně zastoupena.

Nejznámějším a nejrozšířenějším procesním traktátem byl bezesporu *Ordo iudicarius* s incipitem *Antequam dicatur de Processu iuris* často, avšak chybně připisovaný kanonistovi Janu Ondřejovu (Johannes Andreae)³⁵² vyučujícímu právo na univerzitách v Bologni a Padově. Tento traktát vytvořený původně pro potřebu soudu ve Špýru v polovině 13. století, je dosud ve značné míře dochován v domácích³⁵³ i zahraničních knihovnách.³⁵⁴ Mezi další známé traktáty patřil procesní spis, jehož autorem byl Aegidius Fuscararius,³⁵⁵ nebo *Processus iudicarius* s incipitem *Rex pacificus cunctorum causa effectiva* autora Jana Urbacha (Johannes Urbach).³⁵⁶ Několik výskytů lze zaznamenat i v případě spisu Jana z Eberhausenu (Johannes de Eberhausen),³⁵⁷ které je de facto komentářem a interpretací k již zmíněnému Urbachovu traktátu.³⁵⁸

³⁵¹ Viz kapitola „Rozbor rukopisů“.

³⁵² Základní informace viz např. heslo Johannes Andreae, viz Ilona RIEDEL–SPANGENBERGER, *Biographisch-Bibliographisches Kirchenlexikon*, Bd. 3, Bautz, Herzberg 1992, s. 255–258

³⁵³ Knihovna Metropolitní kapituly v Praze vlastní dva exempláře, Národní knihovna tři a další se nalézají např. v Zemském archivu v Opavě, pobočka Olomouc ve fondu Metropolitní kapitula Olomouc (rkp. Olomouc 309). V posledně jmenovaném rukopisu–konvolutu se Puchníkův Proces nalézá ihned za traktátem *Antequam dicatur*.

³⁵⁴ Databáze Manuscripta Mediaevalia (www.manuscripta-mediaevalia.de) uvádí 25 exemplářů.

³⁵⁵ Manuscripta Mediaevalia uvádějí 37 výskytů díla, v České republice je po jednom exempláři v Knihovně Metropolitní kapituly v Praze a Národní knihovně. Viz též L. FOWLER-MAGERL, *Ordines iudicarii*, s. 34.

³⁵⁶ Autor studoval v Praze, Erfurtu a Heidelbergu a stal se notářem, viz KNUT WOLFGANG NÖRR, *Über den Processus Iudicii Johannes Urbach aus dem 15. Jahrhundert*, ZSRG–KA, 88, s. 283–293 a L. FOWLER-MAGERL, *Ordines iudicarii*, s. 98. Dílo se nalézá v jedné kopii v Knihovně Metropolitní kapituly v Praze a 20x v databázi Manuscripta Mediaevalia. V berlínském rukopise (viz Rozbor rukopisů), jsou Puchníkův a Urbachův Proces opsány opět v těsné blízkosti.

³⁵⁷ Též citován jako Eberhausen, Ebernhausen, Eberhusen.

³⁵⁸ Název díla zní: *Tractatulus super Processum iudicarium magistri Urbach* (rukopis Knihovny Metropolitní kapituly v Praze) nebo též *Lectura super processum iudicarium Johannis Urbach* (Manuscripta Mediaevalia, Augsburg, Národní a Městská knihovna).

Největším nedostatkem těchto *Ordines* a naopak předností Puchníkovy spisu byla přitom právě ona názornost a praktičnost nezapomínající na všechna stádia sporu včetně bohatě zastoupených ukázek formulí písemností vydávaných v různých částech sporu a stejně tak i onen dodatek *secundum stilum Pragensem*. Tento důležitý dovětek, odlišující zcela jasně Puchníkovu dílo ve všech rukopisných katalozích, znamenal v praxi popsání právních specifik (obyčejů) tak, jak byly uplatňovány na soudě pražského oficiála.

O hojném užívání díla svědčí především rozšíření rukopisných opisů v teritoriu širší střední Evropy. I v dnešní době je stále dochováno nebo panuje jistá povědomost o celkem 15 exemplářích, z nichž se pouze jeden nachází na území ČR v Olomouci. Ostatní jsou rozmístěny v teritoriu od nejseverněji ležícího Rostoku přes oblast německou a polskou až po Štýrský Hradec. Časový rozptyl jednotlivých opisů je přitom značný. Počínaje nejstarším dochovaným exemplářem v Mnichově napsaným roku 1390 až po nejmladší gdaňský rukopis Mar F 294 vzniklý po roce 1467. Mezi vznikem autografu a opsáním posledního exempláře se tak rozpíná období více než tří čtvrtin století.³⁵⁹

V další části kapitoly bude věnována pozornost rozboru Puchníkovy traktátu a jeho porovnávání s několika dalšími podobnými díly i dalšími prameny juristické povahy. Toto porovnávání musí probíhat ve třech základních rovinách.

V první řadě se jedná o rovinu **obsahové struktury** tedy o prozkoumání toho, jakým procesně-právním otázkám se Puchníkovu dílo ve srovnání s dalšími *Ordines* věnuje a jakým nikoliv. Na druhém místě je třeba se věnovat otázce Puchníkovy **stylu**, tj. nikoliv **co** ale **jakým způsobem** je řečeno a vysvětleno. Na místě třetím, avšak nikoliv posledním, stojí formální, tj. **diplomatický rozbor** juristických formulí užívaných Puchníkem.

Základním východiskem celé komparace zůstává známá a mnohokrát proklamovaná neoriginalita středověkých učenců a jejich postoj k citování, resp. kopírování celých pasáží či kapitol bez uvedení zdroje a vytváření mnohdy velmi rozsáhlých kompilací.³⁶⁰ Avšak i s ohledem na toto tvrzení, lze na základě dosavadního porovnávání Puchníkovy díla s vybranými *Ordines* cizího původu³⁶¹ s prozatímní platností vyslovit soud, že *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem* vykazuje minimálně v oblasti **stylu** určité znaky, jež se dosud nepodařilo nalézt v žádném z porovnávaných traktátů.

³⁵⁹ Viz kapitola „Rozbor rukopisů“.

³⁶⁰ K této tematice speciálně pro prostředí procesního práva naposledy : ČERNÝ, *Vilém Duranti*, s. 25–26.

³⁶¹ Zde nezbyvá než poděkovat několika kolegyním a kolegům ze společnosti ICMAC (Iuris Canonici Medii Aevi Consociatio), kteří mě na kongresech a seminářích pořádaných touto společností ochotně zasvěcovali do širších souvislostí problematiky *Ordines*.

Po tomto předběžném závěru vytknutém před celý rozbor je třeba popsat jednotlivé traktáty, s nimiž bylo Puchníkovo dílo porovnáváno. Prvním je *Ordo iudicarius* sepsaný roku 1216 kanonistou Tankredem z Boloně, pozdějším arcijáhnem místní katedrální kapituly. Toto dílo ovlivnilo velký počet dalších *ordines* během 13. i 14. stol.³⁶² Druhým dílem zásadního významu byl *Ordo* kanonisty Aegidia de Fuscarariis³⁶³ a konečně posledním rozsáhlé kompilační dílo a de facto encyklopedie kanonického procesního práva *Speculum iudiciale* Viléma Duranda.³⁶⁴

Výběr z tak ohromné oblasti, jakou procesní traktáty bezesporu byly, je z pochopitelných důvodů pouze ilustrativní a rozhodně si neklade za cíl v úplnosti pokrýt tento žánr; zahrnuje v sobě díla, která byla buď „proslulá“ svým vlivem na ostatní *ordines* (Tankred), nebo četností svého rukopisného dochování výrazně převyšovala běžný průměr (Fuscararius, Durand).

Z hlediska **obsahového a strukturálního** lze, po důkladné komparaci, vyslovit závěr, že všechna porovnávaná díla mají obsahově mnohem širší záběr i rozsah než Puchníkuv *Processus*. To je případ nejen Durandova *Specula*, jež bylo vůbec nejrozsáhlejším středověkým svodem a kompilací k tomuto tématu, ale i ostatních dvou děl, která jdou při výkladu mnohem více do hloubky, teoretizují, uvádějí i méně obvyklé varianty procesních písemností (např. libelů, přísah) a speciální agendou či předmětem sporu podmíněné procesní kroky. V mnohem větší míře než Puchníkuv traktát si všímají odvolací agendy a s ní souvisejících papežských písemností.

³⁶² Wilfried HARTMANN–Kenneth PENNINGTON, *History of Medieval Canon Law in the Classical Period, 1140-1234, From Gratian to the Decretals of Pope Gregory IX.*, Washington 2008, s. 239 „Tancred’s *Ordo* enjoyed great popularity and influence on subsequent procedural tracts; it circulated in numerous manuscripts during the thirteenth and fourteenth centuries.“

K porovnávání byla užita edice: Friedrich BERGMANN, *Pilii, Tancredi, Gratiae Libri de iudiciorum ordine*, Göttingen 1842, s. 87–316.

³⁶³ K porovnávání byla užita edice Ludwig WAHRMUND (ed.), *Der Ordo iudicarius des Aegidius de Fuscarariis*, Innsbruck, 1916, In: *Quellen zur Geschichte des römisch-kanonischen Processes im Mittelalter*; III. Band. I. Heft.

³⁶⁴ M. ČERNÝ, *Vilém Duranti*, *Revue církevního práva* č. 52–2/2012, s. 21–35. Dílo nebylo dosud editováno. K porovnávání byly užity dva tisky: 1. *Speculum iudiciale. Cum additionibus Joannis Andreae et Baldi de Ubaldis*, Venezia 1488, NK ČR, sign. Cheb 39/001 (dřívější majitel: Klášter františkánů Cheb) a 2. *Speculum iuris cum Joan. Andreae, Baldi reliquorumque J. U. Doctorum visionibus illustratum*, Francofurti 1612, Strahovská knihovna sign. BN I 17.

Nejmarkantnější rozdíl mezi Puchníkovým traktátem a vybranými *ordines* je patrný v oblasti **stylistické**. Puchník probírá a vysvětluje jednotlivá stadia procesu na pozadí konkrétní kauzy, tedy de facto pomocí vyprávěného příběhu, kdy nejprve předestře dějovou linku, poté vysvětlí složitější juristické termíny a v závěru připojí znění příslušných písemností, aby průběžně a bez přerušování přešel k následujícímu stadiu opět začínajícímu převyprávěním další části procesního příběhu.

Standardním stylistickým znakem ostatních procesních traktátů je naopak teoretický výklad s připojenými formulami, jenž je více či méně podrobně strukturován do kapitol a podkapitol, avšak rezignující zcela na jeden jednotící a celým sporem se prolínající příběh - kauzu. Formule, pokud jsou vůbec připojeny, pojednávají každá o jiném případě a čtenář tak musí být schopen se často a rychle přeorientovat z jedné kauzy na jinou.

Puchníkův stylistický postup je výhodou i nevýhodou zároveň. Na jedné straně sice umožní názorně vysvětlit jednotlivé úkony, na straně druhé ale znemožňuje jít do větší hloubky a probrat i méně obvyklá procesní stadia, protože to jím zvolená kauza neumožňuje.

Snaha o nalezení Puchníkovy inspiračního či kompilačního zdroje byla bohužel neúspěšná i v případě komparace s rozsáhlou sbírkou rozhodnutí soudu - Římské Roty. Tato *Collectio decisionum Rotae Romanae* sestavená v 70. letech 14. stol. děkanem kapituly v Hamburku a doktorem dekretů na pražské univerzitě Wilhelmem Horborkem (Horberkem) je spíše sbírkou utříděných poznámek a výkladů k různým pojmům z procesního práva uspořádaných v číslovaných odstavcích než popisem kanonického procesu.³⁶⁵

Původní zdroj Mikuláše Puchníka a jeho *Processu* tak zůstává neodhalen, a to minimálně do doby, než by se podařilo nalézt takový *Ordo iudicarius*, jehož autor by při výkladu postupoval metodou podobnou Puchníkově, tj. výkladu procesního práva naroubovaném na jednu konkrétní kauzu.

Pro úplnost je nutno dodat, že výše zmíněné popsání stylistiky a z něj plynoucí závěry platí pouze pro tu část Puchníkovy traktátu, která probírá základní dějovou linku procesu, tj. od púhony až po konečný rozsudek (*sentencia diffinitiva*) a následující vyčíslení soudních nákladů (*expensium taxatio*). Kapitoly popisující odvolání a církevní tresty tvoří samostatnou a stylisticky odlišnou část *Processu*, podobnou ostatním *Ordines*. Vzhledem k rozmanitému

³⁶⁵ K porovnávání byl užit rukopis uchovávaný v Národní knihovně-NK ČR, sign. VI A 15, fol. 66r-214r. Sbirka je v několika exemplářích dochována i v Knihovně Metropolitní kapituly, viz např. Archiv Pražského hradu, fond KMK, sign. I XLV fol. 1r-95v

rukopisnému dochování ale nelze stanovit, že by tato stylisticky odlišná část byla k původnímu textovému jádru přidána dodatečně jako celek a jiným autorem.³⁶⁶

Puchníkův přístup ke zpracované tematice se tedy, alespoň prozatím, jeví jako jako originální. To by mohlo jen podtrhovat didaktický účel díla.

V poslední části této kapitoly je třeba rozebrat Puchníkův traktát z hlediska **diplomatického**, tj. srovnat ho v první řadě s originálně či v opise dochovanými a Puchníkem vydanými listinami vzešlými z činnosti oficialátu a v řadě druhé především s dobovými formulářovými sbírkami.

Při tomto srovnávání je třeba rozlišovat mezi:

1. **Stylizovanými juristickými obraty** obvykle stereotypního charakteru a frekventovaného užití (narrata prout narratur, vestra diffinitiva sententia mediante, salvo iure addendi, minuendi..., lata et licita est hec sententia, vestrum officium humiliter implorando, incipit konečného rozsudku aj.).

Pod tímto pojmem jsou zahrnuty jak předepsané formulářové vzory (např. incipit *Sententia diffinitiva*, *Aggravacio excommunicacionis*), tak kratší obraty ustálené usuálně.

Takové obraty se objevují velmi často, a to nejen u Puchníka. Byly společné pro podstatnou část (střední) Evropy a nalzáme je jak v materiálu diplomatickém, tak v traktátech typu *Ordines*.³⁶⁷

2. **Shodou či podobností delších textových úseků.** Takovou shodu z listin ani z obvykle krátkých protokolárních zápisů oficialátu³⁶⁸ nelze zjistit, protože jde o texty buď příliš stručné až heslovité, resp. „protokolárně“ stylizované ve srovnání s názorným výkladem Puchníkova „*Ordo*“. Jedinou možností, která zbývá, je pokusit se o srovnání s užitím formulářů, případně dochovaných akt některého

³⁶⁶ K podrobnějšímu výkladu a zdůvodnění viz kapitolu „Rozbor rukopisů“.

³⁶⁷ Od „středoevropského úzu“ se stylisticky odlišují obraty a formule užívané v Anglii, viz edice několika procesních traktátů z konce 14. stol. užívaných u odvolacího metropolitního soudu arcibiskupa z Canterbury: Robert Charles FIGUEIRA (ed.), *The Medieval Court of Arches, The Canterbury and York Society*, vol. 95. Woodbridge, 2005.

³⁶⁸ Shrnutí vydaných i nevydaných a různě rozsáhlých textových zlomků dochovaných z činnosti oficialátu viz v následujících studiích: Z. HLEDÍKOVÁ, *Z dějin církevního soudnictví*, s. 43–59 (určení jedné knihy považované původně za ereckní jako zápisy oficialátu) a dále N. KUBÍČKOVÁ, *K počátkům*, s. 391–480 a Z. HLEDÍKOVÁ, *Z diplomatické praxe*, s. 135–162; případně též Z. HLEDÍKOVÁ, *Několik zlomků*, s. 25–52.

konkrétního procesu či alespoň jejich zlomku. Takových pramenů je však poměrně málo.

Juristické obraty

Při sledování výskytu **juristických obratů** v listinném materiálu jsem vycházel ze seznamu celkem 23 listin vydaných Puchníkem ve funkci oficiála pražského v časovém rozpětí let 1385–1392 (1394).³⁶⁹ Většina těchto listin (celkem 13 kusů) se nalézá v Národním archivu, fondu Archivy zrušených klášterů, zbylé exempláře pak v Archivu Pražského hradu, fondu Archiv Metropolitní kapituly (4 kusy) a dále po jednom exempláři ve Státním oblastním archivu Praha, fondu Kapitulní děkanství Karlštejn, Moravském zemském archivu v Brně, fondu E 8 (Cisterciáci Ždár). Jednotliviny pak můžeme nalézt v archivech zahraničních a to v Archivu biskupství v Řezně (Ordinariatsarchiv Regensburg) jsou dva vzájemně úzce související kusy, další listina má rovněž řezenskou provenienci, ale dnes je uložena ve Státním archivu v Mnichově (fond Reichsstadt Regensburg) a poslední kus se nalézá ve Státním archivu Bamberg.

Při získávání plných textů listin domácí provenience významně pomohl webový portál projektu Monasterium³⁷⁰ umožňující fulltextové prohledávání registů listin dostupných jinak také v edici RBMV³⁷¹ a registáři Eršilově a Pražákové.³⁷² Projekt Monasterium navíc přináší i volně dostupné reprodukce těchto listin, jejichž kvalita postačuje k běžnému čtení.

Významnou pomůckou jsou i inventáře a katalogy státních oblastních archivů zveřejňované dnes na internetu v aplikaci Bach/Janus opět umožňující prohledávání plných textů těchto pomůcek.³⁷³ Díky tomu se podařilo dohledat listinu, která nebyla dosud podchycena ani v registáři RBMV. Za upozornění na poslední dvě listiny zahraničního původu vděčím prof. Zdeňce Hledíkové.

³⁶⁹ Seznam listin následuje.

³⁷⁰ <http://www.monasterium.net/>

³⁷¹ RBMV V/I-1–2, Praha 2006, 2007.

³⁷² Jaroslav ERŠIL–Jiří PRAŽÁK, Archiv pražské metropolitní kapituly I (–1419), Katalog listin a listů, Praha 1956.

³⁷³ Zde konkrétně aplikace SOA Praha <http://pomucky.soapraha.cz/>

Z obsahového hlediska se v naprosté většině případů jedná o listiny–konečné rozsudky (*sentencie diffinitive*), jež v některých případech obsahují v textu i shrnutí celé kauzy a díky tomu i řadu stereotypních juristických obrátů shodných se zněním Puchníkovy traktátu.

Přehled všech listin s datací, určením archivu a fondu uložení, event. odkazem na edici, regestem či abstraktem a podrobným rozepsáním všech juristických obrátů se nalézá v připojeném seznamu.

V Puchníkově traktátu se vyskytují následující stereotypní juristické obraty–formule, které byly nalezeny i ve zkoumaných listinách:

a) *Christi nomine invocato pro tribunali sedentes et habentes pre oculis solum Deum per hanc nostram diffinitivam sentenciam pronunciamus, decernimus et declaramus, prefatum XY ...*

Jedná se o incipit konečného rozsudku (*Sentencia diffinitiva*), kterým obvykle proces končí. Následovat může vyčíslení škod (*expensium taxacio*), rozsudek nařizující poražené straně splnit podmínky definitivního rozsudku (*sentencia execucionis*), případně odvolání jedné ze stran (*appellacio*).

b) *dicendum et declarandum; fore compellendum, cogendum et condenpnandum; cogi, conpelli et condenpnari; vestra sententia diffinitiva mediante; vestrum officium humiliter implorando*

Formule užívané v libelu stranou obžaloby k vyjádření požadavků a nároků vůči protistraně. Zároveň odkazují na budoucí rozsudek soudce.

c) *salvo iure addendi, minuendi, corrigendi ac etiam declarandi et alium libellum, si opus fuerit, de novo dandi*

Formule předepsaná k tvorbě libelu nutná k jeho formální správnosti. Zároveň se jedná o formulaci zplnomocnění žalobce pro jeho právního zástupce (prokurátora) k zastupování ve sporu.

d) *iuramentum de veritate dicenda (et alia iuramenta)*

Prísahy skládané stranami sporu v různých fázích procesu (viz kapitola **Obsahová synopse**).

e) *(negando) narrata prout narrantur*

Jedna strana sporu odmítá tvrzení druhé strany sepsané v libelu. Formule lakonicky shrnuje tvrzení protistrany.

f) *sue salutis magnum in periculum et scandalum plurimorum; in potu, cibo, empicione, vendicione, locucione ... (Aggaravacio excommunicationis)*

Formule užívaná ke zpřísnění exkomunikace toho, kdo odmítá naplnit ustanovení rozsudku.

g) *(in omnibus/iuris) semper salvis*

Formule užívaná na závěr předchozího výčtu práv a povinností.

h) *acta et munimenta; conscripta et acticata*

Užívá se při odvolání k prezentování všech předchozích písemností–akt procesu.

i) *libellus reconventionalis*

Libelus podaný druhou stranou sporu jako protižaloba.

j) *pronunciacio arbitrorum + amicabilem composicio*

Obě strany se dohodly na mimosoudním řešení sporu prostřednictvím rozhodčích (arbitrů). O výsledku jednání referuje notářský instrument, nikoliv listina s rozsudkem.

k) *insistendo sue excepcionis*

Žalovaná strana trvá na své námitce vůči tvrzení žalobce v libelu.

l) *restituendum et reintegrandum (Restitutio in integrum)*

Formule užívaná v případě, že soudce nařídí konečným nebo prozatímním rozsudkem uvedení předmětu sporu do stavu před zahájením procesu. Typicky např. ve sporech ohledně uchvácení/zcizení majetku apod.

Delší textové úseky (Stylistika písemností oficialátu)

Při sledování shody nebo podobnosti delších úseků je třeba sledovat texty obsažené ve formulářových sbírkách, které vznikly v souvislosti s výkonem funkce oficiála. Drobnější poznatky poskytnou i dochované a vydané pramenné zlomky.

Předem je třeba vytknout, že na tomto poli vykonala velký díl výzkumné práce Zdeňka Hledíková, a to především svou studií „Z diplomatické praxe pražského oficialátu ve 2. polovině 14. století“ a několika dalšími dílčími studiemi.³⁷⁴

V první studii se Hledíková mj. pouští do srovnání formulí Puchníkovy *Ordo* (na podkladě olomouckého rukopisu č. 309) s formullemi ve sbírce obsahující vzorce písemností z doby oficialátu Jence z Újezda (70. léta 14. stol.), k jejímuž uspořádání došlo však až delší dobu po smrti Jencově a dnes je známa ze dvou opisů z 80. a 90. let 14. stol. Pro srovnání je použit cod. VII z Archivu Metropolitní kapituly pražské.³⁷⁵

Během rozsáhlé komparace došla autorka k závěru, že oba texty obsahují řadu vzorců podobných či téměř shodných (např. v oddíle popisujícím církevní tresty), ale i vzorce značně rozdílné (např. absoluce). Proto je možné konstatovat spíše volnější stylistickou podobnost a návaznost především ve formulích, které byly již delší dobu více méně pevně ustáleny v širším teritoriu.

K další komparaci pak autorka přibírá ještě akta procesu z 20. let 15. stol. dochovaná v kapitulním rukopise cod. IV–14, kde může konstatovat téměř dokonalou shodu písemností.

Pro úplnost je třeba dodat, že řada stylistických shod se nalézají i ve zlomcích procesních akt rozebraných a editovaných rovněž Zdeňkou Hledíkovou ve studii Několik zlomků soudních písemností z církevní praxe druhé poloviny 14. a počátku 15. století. Zde se jedná především o tzv. interrogatoria, tj. o zapsání výpovědí svědků³⁷⁶ a o formulí užívanou pro shrnutí všech požadavků žalobce, na kterou navazují protiargumenty strany žalované.³⁷⁷

Dochované prameny z doby předhusitské neposkytují příliš mnoho dalších možností pro rozsáhlejší textovou komparatistiku. Důvod je přitom zjevný. Formulářové vzorce se

³⁷⁴ Uvádím znovu plné odkazy: Z. HLEDÍKOVÁ, *Z diplomatické praxe*, s. 135-162; případně též Z. HLEDÍKOVÁ, *Několik zlomků*, s. 25–52.

³⁷⁵ Podrobněji viz Z. HLEDÍKOVÁ, *Z diplomatické praxe*, s. 142, 149, 150 a dále 152–157.

³⁷⁶ Z. HLEDÍKOVÁ, *Několik zlomků*, s. 47 a 49.

³⁷⁷ Posiciones et articulos infrascriptos dat, facit, exhibet et producitur procurator, procuratorio nomine discreti viri domini XY ... viz Z. HLEDÍKOVÁ, *Několik zlomků*, s. 48.

mimo sbírky k tomu určené takřka nedochovaly. Jejich výskyt v aktech jednotlivých procesních řízení, kterých bylo vedeno velmi mnoho, je nasnadě, nicméně tato akta byla, vzhledem k povaze informací v nich zaznamenaných, považována za dokumenty dočasného významu, a proto se, až na výjimky, nedochovala.³⁷⁸

Závěrem tak lze konstatovat, že Puchníkův traktát, nebo spíše příručka vznikla v situaci, kdy stylistické obraty jednotlivých vzorců písemností oficialátu byly již de facto stanovené a stabilizované. Shoda mezi stylistikou formulářů traktátem je ostatně zjevná. Obsah, účel i zaměření Puchníkova díla byly jiné, nicméně tam, kde jako příklad uvádí některou písemnost, se obvykle drží již zažitého kancelářského stylu oficialátu ze 70. let 14. stol., a tím ještě přispívá k jeho pevnější fixaci.

4.1 Seznam listin vydaných Mikulášem Puchníkem

(užitých pro excerpci a komparaci juristických obrátů)

kurzivou označeny nalezené formule

1. 1. března 1385³⁷⁹

NA ČR, AZK

Mikuláš Puchník, licenciát dekretů a oficiál pražského arcibiskupství, odsuzuje měšťana Většího Města pražského Ondřeje řečeného Vladyka na Schodci k zaplacení 12 kop zadržného platu z Dvorců pod Vyšehradem špitálu křižovníků a k úhradě soudních útrat. Dvorce držel od křižovníků purkrechtním právem Jaklín Zimblut a ten je prodal Hanušku Kraftovi a ten posléze zmíněnému Ondřejovi. Svědkové: Vavřinec z Břehu a Petr Nos, advokáti, a Šimon ze Slavětic, prokurátor pražské konsistoře.

Formule Sentencia diffinitiva: Christi nomine invocato pro tribunali sedentes et habentes pre oculis solum Deum per hanc nostram diffinitivam sentenciam pronunciamus, decernimus et declaramus, prefatum XY ...

³⁷⁸ Výjimkou potvrzující pravidlo jsou akta procesu dochovaná ve Státním oblastním archivu v Třeboni. SOA Třeboň, fond Cizí statky, sign. II 108 1. K tématu stručně viz , A. KALNÝ, *Soudní spis*, s. 1–6. Pro značný rozsah akt jsem se do podrobnější analýzy zaměřené na vzorce formulí nepouštěl i proto, že by se jednalo o samostatné téma.

³⁷⁹ RBMV V/1, s. 103, n. 190

2. 22. dubna 1385³⁸⁰
Archiv pražského hradu, fond Archiv Metropolitní kapituly (APH, AMK)
Rozsudek, Bartoloměj plebán u Týna, Vavřinec kramář poručník dětí Henslina Zeisselmeistera, zadržování platu

fore compellendum, cogendum et condenpnandum; cogi, conpelli et condenpnari; vestra sententia iusta[!] mediante; vestrum officium humiliter implorando; salvo iure addendi, minuendi, corrigendi ac eciam declarandi; Sententia diffinitiva

3. 28. dubna 1385³⁸¹
NA ČR, AZK
Mikuláš Puchník, oficiál pražského arcibiskupství, rozhoduje spor mezi zderazským klášterem a Mikulášem, plebánem v Nymburce, o špitálský kostel sv. Jana se dvorem.

Sententia diffinitiva

4. 9. října 1385³⁸²
NA ČR, AZK
Mikuláš Puchník, oficiál pražského arcibiskupství, odsuzuje k žalobě Benedikta z Hoštky (Hoscza) malostranského měšťana Niklína, který zadržoval po 3 roky johanitům u Panny Marie 4 libry vosku ročního platu ze svého domu, aby tento zadržený vosk uhradil a nadále odváděl.

iuramentum de veritate dicenda; Sententia diffinitiva

5. 28. února 1386³⁸³
APH, AMK
Rozsudek Puchníkův ve sporu Mařika Zedníkova z Prahy proti Heroldovi, plebánovi v Čelákovcích–nedodržení dohody.

³⁸⁰ J. ERŠIL–J. PRAŽÁK, *Katalog*, s. 140, č. 499.

³⁸¹ RBMV V/1, s. 106, n. 197.

³⁸² RBMV V/1, s. 111, n. 210.

³⁸³ Opis viz APH, AMK, cod. VI-1, fol. 19r-v, citace viz Antonín PODLAHA, *Catalogus codicum*, s.22.

cogi et conpelli; salvo iure etc.; narrata prout narrantur; Sentencia diffinitiva

6. 9. června 1386³⁸⁴

Státní oblastní archiv Praha, fond Kapitulní děkanství Karlštejn

Spor plebána ve Všeradicích Bezděcha s Petrem řeč. Prase de Corna o plat 1 kopy gr. praž. ročního platu kostelu ve Všeradicích. Vložen Bezděchův libelus.

dicendum et declarandum; et aliis...semper salvis; narrata prout narrantur; iuramentum calumpnie; Sentencia diffinitiva + lata et lecta est hec sententia

7. 17. května 1387³⁸⁵

APH, AMK

Mikuláš Puchník vyhlašuje exkomunikaci kvůli neoprávněné držbě kostela.

Aggravacio: sue salutis magnum in periculum et scandalum plurimorum; in potu, cibo, empicione, vendicione, locucione

8. 12. října 1387³⁸⁶

Ordinariatsarchiv Regensburg

Puchníkův rozsudek ve věci odvolání řezenské kapituly proti rozhodnutí místního biskupa Jana I. obnovit biskupskou soudní pravomoc, kterou jeho předchůdce Friedrich I. svěřil děkanovi kapituly.

Sentencia diffinitiva

9. 9. listopadu 1387³⁸⁷

NA ČR, AZK

Mikuláš Puchník, oficiál pražského arcibiskupství, odsuzuje k žalobě Machuty, prokurátora johanitského konventu u Panny Marie, Mareše a jeho manželku, kteří po

³⁸⁴ SOA Praha, fond Kapitulní děkanství Karlštejn, inv. č. 3.

³⁸⁵ J. ERŠIL–J. PRAŽÁK, *Katalog*, s. 144, č. 515.

³⁸⁶ Ordinariatsarchiv Regensburg Hd I/85, fol. 266, n. 67. Též viz Zdeňka Hledíková, *Die Prager Erzbischöfe als ständige päpstliche Legaten*, Beiträge zur Geschichte des Bistums Regensburg, 6, 1972, s. 221–256, zde s. 252.

³⁸⁷ RBMV V/1, s. 138, n. 285.

dva termíny nezaplatili konventu plat ze dvora a polí ve Velence (Welen), k zaplacení 6 kop a úhradě soudních výdajů.

iuramentum calumpnie + de veritate dicenda; Sentencia diffinitiva

10. 9. listopadu 1387³⁸⁸

NA ČR, AZK

Mikuláš Puchník, oficiál pražského arcibiskupství, osvobozuje komtura a konvent u Panny Marie (zastoupené prokurátorem Machutou) od žaloby Mareše z Velenky (Welen) (zastoupeného Konrádem de Braclis) pro vyplenění jeho polí a dvora křížovnickým správcem Václavem Hlabokou a od náhrady škod.

salvo iure addendi, minuendi, corrigendi; narrata prout narrantur; vestra diffinitiva sententia mediante; Sentencia diffinitiva; lata et licita est hec sententia

11. 2. prosince 1388³⁸⁹

Ordinariatsarchiv Regensburg

Souvisí se sporem řezenského biskupa a kapituly. M. Puchník vydává *sententia execucionis* vůči biskupovi (úhrada soudních poplatků).

salvo iure addendi, minuendi, corrigendi et etiam declarandi; narrata prout narrantur; in omnibus semper salvis; iuramentum calumpnie + de veritate dicenda; sententia execucionis

12. 11. června 1390³⁹⁰

NA ČR, AZK

Mikuláš Puchník, oficiál pražského arcibiskupství, rozhoduje ve sporu Václava, faráře ve Švábenicích, s Onšem a Horšem ze Švábenic o plat z polí u Dětkovic, který si přisvojili.

salvo iure addendi, minuendi, corrigendi...

³⁸⁸ RBMV V/1, s. 138–139, n. 286.

³⁸⁹ Ordinariatsarchiv Regensburg Hd I/85, fol. 266, n. 67 - následuje.

³⁹⁰ RBMV V/1, s. 166, n. 359.

13. 16. ledna 1391³⁹¹

NA ČR, AZK

Mikuláš Puchník (zastoupený Janem z Pomuku), oficiál pražského arcibiskupství, rozhoduje spor kláštera zderazského s Pechalou z Podskalí o roční plat.

salvo iure addendi, minuendi, corrigendi; narrata prout narratur; iuramentum calumpnie + de veritate dicenda; Sententia diffinitiva

14. 10. června 1391³⁹²

NA ČR, AZK

Mikuláš Puchník, doktor dekretů, kanovník pražský a olomoucký a oficiál pražského arcibiskupství, vyhlašuje nálezem, že křižovník Jan Pluh je muž čestný a že má kněz Štěpán, farář v Myšenci, který Jana obvinil z cizoložství a vyhnal i s jeho čeledí z kostela, zaplatit velmistru Zdeňkovi, konventu špitálu a křižovníku Janovi dvě kopy grošů a hradit soudní náklady. Svědkové: Petr ze Zderazu, Václav z Olomouce, Jakub z Krnova advokáti, Držek a Tomáš - prokurátoři pražské konsistoře.

Uvedena vysoká částka pokuty za nactiutrhaní (stovky kop gr.) podobně jako v textu Processu - v praxi sloužila spíše jako důrazná výstraha.

vestrum officium humiliter implorando; narrata prout narratur; iuramentum de veritate dicenda; Sententia diffinitiva

15. 17. června 1391³⁹³

NA ČR, AZK

Mikuláš Puchník, licenciát dekretů a oficiál pražského arcibiskupství, zasílá papeži Bonifáci /IX./ akta týkající se sporu mezi křižovníky a členem tohoto řádu Janem Pluhem z jedné strany a Štěpánem, farářem kostela v Myšenci, z druhé strany o desátky, protože se křižovníci odvolali proti jeho nálezem, kterým zadržené desátky kostelu v Myšenci přisoudil.

³⁹¹ RBMV V/1, s. 173, n. 376.

³⁹² RBMV V/1, s. 178, n. 390.

³⁹³ RBMV V/1, s. 179–180, n. 393.

acta et munimenta; conscripta et acticata

16. 26. srpna 1391³⁹⁴
APH, AMK
Rozsudek v kauze zcizování kostelního majetku.

vestra diffinitiva sententia mediante

17. 4. května 1392³⁹⁵
NA ČR, AZK
Rozsudek. Jan řečený Sovka podjáhen z Prahy, Jan řečený Skřivanec plebán v Radnici, spor o vikářskou prebendu u sv. Jiří.
*vestrum officium humiliter implorando; vestra diffinitiva sententia mediante; libellus reconventionalis; de iure usu more consuetudine*³⁹⁶; *Sententia diffinitiva*

18. 25. května 1392³⁹⁷
NA ČR, AZK
Mikuláš Puchník, oficiál pražského arcibiskupství, odsuzuje Jana řečeného Jablečko z Čečelic (Jableczko de Czezelicz) k úhradě 6 kop zadržného platu konventu u Panny Marie z jeho statků v Konětopech (Konyetop), odmítá odvolání jeho prokurátora a vyhrazuje si na něm náhradu soudních výdajů. Prokurátorem johanitů byl Machuta z Hostivaře (Hostywarz) a prokurátorem Jablečkovým mistr ze Stráže.

sententia execucionis

19. 3. srpna 1392³⁹⁸
NA ČR, AZK
Mikuláš Puchník, oficiál pražského arcibiskupa a zástupce Jana z Pomuku v úřadu, odsuzuje opata a konvent kláštera svatého Ambrože k zaplacení dvou kop v náhradu

³⁹⁴ J. ERŠIL–J. PRAŽÁK, *Katalog*, s. 160, č. 573.

³⁹⁵ RBMV V/I–1, s. 191–192, č. 423.

³⁹⁶ Obyčej, na který se odkazuje, není bohužel blíže specifikován.

³⁹⁷ RBMV V/I–1, s. 193, č. 426.

³⁹⁸ RBMV V/I–1, s. 195, č. 431.

za zadržené desátky 1 z jejich dvora a polí ve vsi Olšanech ve farnosti svatého Petra na Poříčí a jedné kopy za vedení sporu petrskému faráři Oldřichovi. Spor již vedl Oldřichův předchůdce farář Bohuněk před Janem z Pomuku. Svědkové: M. Vít z Dobřan, Konrád de Braclis - advokáti, Držek, Václav Myška - prokurátoři konsistoře pražské. Na plíce: MachutaK listině je přišit pergamenový proužek o dohodě ze 4. března 1410, že má být placeno faráři o velikonocích 75 vajec a 1 groš 3 haléře podýmného a na letnice dva sýry nebo dva groše.

salvo iure addendi, minuendi, corrigendi et declarandi; narrata prout narrantur; vestrum officium humiliter implorando; Sentencia diffinitiva

20. 21. února 1393

Moravský zemský archiv v Brně, fond E 8 (Cisterciáci Ždár)

Mikuláš Puchník, pražský a olomoucký kanovník i oficiál pražského arcibiskupství a papežského legáta, prohlašuje, že rozsudek, který vynesl ve sporu mezi žďárským klášteřem a Bohunkem, plebánem z Pouzdřan, o třetinu vinného desátku (v Pouzdřanech), vstupuje v moc práva a odsuzuje Bohunka k zaplacení útrat sporu, jejichž výši později stanoví.

sentencia execucionis

21. 20. března 1394³⁹⁹

Staatsarchiv Bamberg

Rozsudek ve sporu Siegfrieda, faráře ze Schönfeldu diecéze Bamberg a Ulricha Sumerhauera z Kulmbachu ohledně protiprávního věznění zmíněného faráře a předvedení duchovního před světského soudce. Siegfried a jeho manželka jsou

³⁹⁹ Staatsarchiv Bamberg, Bamberger Pfarreien und Benefizien, Urkunden, Rep. A 95, viz Franz MACHILEK, *De capione cuiusdam plebani in Schonfelt. Ein Urteil des Prager Offizialatsgerichts vom Jahre 1394 im Staatsarchiv Bamberg*, Historia docet. Sborník prací k počtě šedesátých narozenin prof. PhDr. Ivana Hlaváčka CSc., POLÍVKA Miroslav–SVATOŠ Michal (edd.), Praha 1992, s. 261–275. Součástí listiny jsou poměrně rozsáhlé citace z libelu. Jedná se o rozsudek pražského oficialátu jako odvolacího (!) soudu. Tuto pravomoc měl pražský oficiál z titulu funkce *legatus natus* pro diecézi Bamberg (viz komentář F. MACHILEK l. c.).

odsouzení dle kánonu *Si quis suadente*⁴⁰⁰ a zároveň musí zaplatit částku 140 florénů a soudní výlohy.

vestrum officium humiliter implorando; salvo iure addendi, minuendi, commutandi [!]; narrata prout narrantur; iuramenta de calumpnia et de veritate dicenda; Sentencia diffinitiva

22. 5. května 1394⁴⁰¹

NA ČR, AZK

Veřejný notář Mikuláš, syn Matoušův z Brna, vysvědčuje, že v jeho přítomnosti byla uzavřena přátelská dohoda mezi Václavem Adou, farářem v Jihlavě (Iglauia), a zástupci měšťanů, kteří jej kdysi vyhnali z jeho kostela. Rozhodčí Kuneš z Třebovle, kanovník pražského kostela, a arcibiskupský oficiál Mikuláš Puchník ustanovují, že uchvatitelé kostela mají Václavovi zaplatit 150 kop grošů a vrátit mu kostel i s důchody a to pod pokutou 200 kop grošů.

notářský instrument: pronunciatio arbitrorum + amicabilem composicio

23. 10. července 1394⁴⁰²

Bayerisches Hauptstaatsarchiv München

Dluh řezenských měšťanů bratrů Rychů vůči kanovníkovi Janu Czengerovi za aniversária.

Spor byl veden ještě před M. Puchníkem, ale rozsudek vydal už Jan ze Kbel.

ad dandum et solvendum; cogi, compelli, condenpnarique; salvo iure addendi, minuendi corrigendi ... declarandi; in omnibus semper salvis; insistendo sue excepcionis; restituendum et reintegrandum

⁴⁰⁰ Citace tohoto kánonu se vyskytuje i v Puchníkově díle, viz edice.

⁴⁰¹ RBMV V/I–1, s. 216, č. 473.

⁴⁰² BayHStA, fond Reischsstadt Regensburg, urk. 3397. Též viz Z. Hledíková, *Die Prager Erzbischöfe*, s. 252.

5. Rozbor rukopisů

Spis Mikuláše Puchníka „Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem“ byl na přelomu 14. a 15. století, spolu se spisem „Antequam dicatur“ a „Procesem“ Jana Urbacha,⁴⁰³ jedním z frekventovaně užívaných procesních spisů ve střední Evropě. Na to ukazuje značné rukopisné dochování, jistě ochuzené řadou deperdit, jejichž rozsah můžeme jen stěží odhadovat. Miroslav Boháček⁴⁰⁴ znal ve své době pouze čtyři rukopisy díla (Lipsko 922, Kaliningrad LXXXIX, Vratislav BU II O 1 a Gdaňsk Mar F 30), jejichž znalost navíc přebral od Theodora Muthera⁴⁰⁵ a sám je tak objevitelem rukopisu Olomouc 309. Pavel Spunar⁴⁰⁶ měl povědomost již o 12 rukopisech, avšak většinu z nich rovněž neviděl osobně (v některých případech udává chybnou foliaci, viz. pozn. u jednotlivých exemplářů). Nedochovaný je ovšem autograf díla kladený Boháčkem⁴⁰⁷ do období od konce února 1386 do poloviny října 1389.

Díky moderním možnostem rešerší, zvláště pak databázi Manuscripta Mediaevalia,⁴⁰⁸ se podařilo rozšířit seznam dochovaných rukopisů až na dnešních 14, uložených celkem v 11 různých evropských knihovnách. Je nasnadě, že úsilí spjaté se získáním reprodukcí Puchníkovy textu ze všech těchto rukopisů či se zprávou o eventuelní nedostupnosti příslušného exempláře,⁴⁰⁹ stejně jako následná paleografiko–kodikologická a obsahová analýza získaných reprodukcí byla velmi časově náročná a vyčerpávající. V následujících odstavcích předkládám rozbor všech získaných rukopisů především po stránce paleografické a obsahové s připojením, závěrečného shrnutí poznatků a stanovením filiace rukopisů. Tento rozbor je specificky zaměřen pro účely plánované edice, a proto nemusí zcela odpovídat obecným kodikologickým zásadám pro popis rukopisů. Jednotlivé rukopisy jsou uváděny v chronologické řadě.⁴¹⁰

⁴⁰³ Theodor MUTHER–Ernst LANDSBERG (edd.), *Johannes Urbach*, Breslau 1882.

⁴⁰⁴ M. BOHÁČEK, *Processus iudiciarius*, s. 5–35.

⁴⁰⁵ Theodor MUTHER, *Zur Geschichte des römisch-canonischen Prozesses in Deutschland*, Rostock 1872, s. 32–33.

⁴⁰⁶ P. SPUNAR, *Repertorium*, s. 158.

⁴⁰⁷ M. Boháček, *Processus iudiciarius*, s. 16.

⁴⁰⁸ www.manuscripta-mediaevalia.de [online databáze], Staatsbibliothek zu Berlin– Bayerischen Staatsbibliothek München.

⁴⁰⁹ Kaliningrad LXXXIX.

⁴¹⁰ Viz tabulka „Chronologické pořadí rukopisů“ níže v této kapitole.

Mnichov 677⁴¹¹

Jedná se o papírový konvolut o rozměrech 29,5 x 20,5 cm s právnícko–teologickým obsahem. Puchníkovo dílo se nalézá na fol. 226r–232v. V závěru díla na fol 232v je kolofón se jménem písaře. Opis byl dokončen na svátek sv. Apolináře roku 1390 (tzn. 23. července) písařem Albertem v Praze. Ruka písaře Alberta se v rukopisu objevuje ještě na fol. 221r k roku 1387 ve spojení s Budyšínem.⁴¹² Mohlo se jednat o univerzitního studenta a příklad typické akademické peregrinace (Praha–Mnichov). Část rukopisu s Puchníkovým dílem patří do nejstarší složky konvolutu (poslední VIII složka, fol. 193–328), jenž byl posléze ve vlastnictví děkana kolegiální kapituly sv. Tiburcia v Pfaffmünsteru (kraj Straubing) Konráda Eisenhuta⁴¹³ a sloužil mu nejspíš jako pomůcka v notářské činnosti. Konrád získal pravděpodobně v roce 1428 bakalářský titul na univerzitě v Lipsku a jeho dědic Johannes Eisenhut z Amberku v roce 1496 rukopis prodal Urbanu Klugheimerovi. Celý konvolut se následně prostřednictvím univerzitní knihovny v Ingolstadtu dostal do Mnichova.⁴¹⁴

Písmo rukopisu odpovídá 90. letům 14. stol. a jedná se tak, spolu s exemplářem z univerzitní knihovny z Rostocku, který je však značně poškozený, o nejstarší dochovaný rukopis *Processu*. I když jde o velký formát, písmo je poměrně drobné a zběžné, kurzivní s četnými propojovacími tahy, s mnoha zkratkami a malými rozestupy mezi řádky, přitom však relativně dobře čitelné. Text je psán jednoduše a neobsahuje žádné rubriky, pouze názvy kapitol jsou zvýrazněny podtržením, které jde přes písmo (takže vypadá spíše jako přeškrtnutí), což je jeden z možných způsobů zvýraznění. Řada názvů kapitol (úseků) však není vyznačena vůbec, což rychlejší orientaci v textu značně znesnadňuje. Mladší glosy a vsuvky se vyskytují jen ojediněle. Počáteční písmeno ve slově Quia na začátku díla má v sobě vkreslenu vousatou mužskou tvář.

Text je psán dobrou latinou, obsahové znění nevykazuje podstatnější mezery či výpustky, oproti delší verzi díla tento rukopis neobsahuje oddíl pojednávající o církevních trestech (exkomunikace, interdikt a jejich sněti) a končí tak už u apelací (*Appellacio super gracia in forma pauperum*, fol. 232v). V místních jménech vykazuje rukopis v kapitole

⁴¹¹ Cod. Ms. 677, viz. Natalia DANIEL–Gisela KORNUMPF–Gerhard SCHOTT, *Die Handschriften der Universitätsbibliothek München, Bd. 3. Die lateinischen mittelalterlichen Handschriften aus der Folioreihe*, Wiesbaden 1974, 1979, s. 163.

⁴¹² Tamtéž, s. 163.

⁴¹³ Tamtéž, s. 163.

⁴¹⁴ Tamtéž, s. 163.

Appellacio super gracia in forma pauperum shodu s rukopisem z knihovny v Gdaňsku Mar F 30 (jde o uvedení místního jména kláštera Volin [Volyň], v kamiňské diecézi, dnes na území Ukrajiny). Stejnou místní shodu mají pak oba rukopisy i v kapitole *Libellus super proprietate bonarum* (fol. 232r, klášter Kolbacz [Kolbač], kamiňská diecéze). V osobních jménech rukopis neobsahuje žádné místní reálie a stejně tak neuvádí ani konkrétní datace v příkladech písemností.

Rostock Fragm. Jur. 49⁴¹⁵

Text tohoto exempláře se nachází ve sbírce fragmentů univerzitní knihovny v Rostocku. Jedná se o papírový rukopis, jenž je však značně poškozen ostříháním okrajů folií nebo znehodnocen škrobovým lepidlem případně přepisováním textu. Psací látka obsahuje průsvitku (2 oslí hlavy⁴¹⁶). Fragment o 9 foliích dle katalogu pochází z Prahy z konce 14. stol. (1390 ?). Písmo rukopisu je zběžná bastarda. V textu se nalézá datace 20. února 1390 (*Sentencia diffinitiva*, fol. 9v, denní datum je stejné i v ostatních rukopisech, avšak roční údaj se liší) a jméno oficiála *Nicolaus P.* Text obsahuje ještě i kapitoly *Sentencia diffinitiva* (s výše zmíněnou datací) a *Forma appellacionis* (fol. 8r). Vzhledem k poškození textu a fragmentárnosti rukopisu jsem se rozhodl, že tento exemplář nebude prozatím zahrnut do celkového porovnávání a filiačních vztahů ani do edice.

Krakov 326⁴¹⁷

Pergamenový kodex o rozměrech 29 x 21 cm uložený v Jagelonské knihovně v Krakově pochází dle katalogu z let cca 1389–1415. Rukopis s převážně právnickým obsahem obsahuje text *Processu* na fol. 119r–126v. Text je psán velmi úhledným až kresleným, lehkým, polokurzivním písmem s nepříliš velkým počtem zkratek. Od fol. 125r se písmo rukopisu poněkud zdobňuje a zmenšují se rozestupy mezi řádkami. Písmo vykazuje řadu kurzivních náběhů, nicméně se stále jedná spíše o polokurzivu. Text je psán kvalitní latinou, je k němu připojena řada marginálních poznámek, z nichž některé slouží jako názvy

⁴¹⁵ Kurt HEYDECK, *Die mittelalterliche Handschriften der Universitätsbibliothek Rostock*, Wiesbaden 2001, s. 306.

⁴¹⁶ Průsvitka určena v rukopisném katalogu, viz předchozí odkaz.

⁴¹⁷ Sophia WŁODEK–Georgius ZATHEY–Marianus ZWIERCAN, *Catalogus codicum manuscriptorum medii aevi Latinorum, qui in Bibliotheca Jagellonica asservantur*, vol. I, PAN 1980, s. 452.

kapitol, nalézá se zde i několik textových vsuvek a doplňků. Je tu vypuštěna kapitola *Scribit igitur notarius* a standardní znění končí kapitolou *Libellus super spolio* (fol. 126r). Za tímto libelem je připsána kapitola *Appelacio per procuratorem ab intelocutoria* (126r–v), která není obsažena v žádném dalším exempláři a kterou dílo v tomto rukopise definitivně končí. Rukopis neobsahuje zbývající libely a oddíl o církevních trestech. Text uvádí dataci 20. února 1385 (*Sentencia diffinitiva*, fol. 125r).⁴¹⁸

Osobní a místní jména nejsou až na výjimky uváděna (místo nich je obvykle vynechávka nebo tři tečky) a rukopis je tak dosti důsledně „odosobněn“ stejně jako jeho písmo, které připomíná duktus bohemikálních rukopisů a je o nemnoho mladší než písmo rukopisu Mnichov 677. Vedle základních tvarů bastardních liter se tu vyskytuje i zběžnější typ téhož písma, ale stále se sloními choboty, dřívky zahýbanými pod řádkou doleva apod. Konkrétně jsou vypsáni pouze oficiál *Nicolaus P.*, papež Bonifác (v kapitole *Forma item... appellacionis* na fol. 125r bez bližšího určení, snad Bonifác IX.) a veřejný notář *N. Stachote de* (neurčeno).

Vratislav Ossolineum 1628/1⁴¹⁹

Konvolut 1628/I uložený v knihovně PAN Ossolińskich ve Vratislavi obsahuje dle velmi stručného inventáře texty právní povahy a inventářem je datován ještě do 14. stol. Inventář bohužel neuvádí další informace (psací látka, jednotlivá díla v konvolutu a jejich foliové rozsahy, ani rozměry rukopisu). Text *Processu* se nachází na fol. 86r–95v.⁴²⁰ Písmo je psané ve dvou kolumnách, je drobné a dosti zběžné, s četnými zkratkami a napojovacími tahy a s malými rozestupy mezi řádky. Jedná se o speciální typ ovlivněný jihoevropským způsobem psaní právnických textů (2 sloupce, nahuštěné řádky, četné zkratky unciální „d“ bez smyčky, kulaté písmo kolmé na řádku). Tyto vlastnosti písma znesnadňují čtení textu, který je psán poměrně kvalitní latinou, ale často vypouští stereotypní nebo méně podstatné části. Znění tohoto rukopisu je proto dosti stručné a rychle plynoucí. Na okrajích se nalézá řada poznámek a glos, některé z nich opět suplují nadpisy jednotlivých kapitol podobně jako u exempláře Krakov 326. Text rukopisu končí kapitolou *Appellacio super gracia in forma pauperum* (fol. 95va). Obsahuje datace 1385 ale s uvedením jména papež Urbana V. (*Forma*

⁴¹⁸ V katalogu S. WŁODEK a kol., *Catalogus codicum*, s. 452, chybně uvedeno 1380.

⁴¹⁹ Jadwiga TURSKA a kol., *Inwentarz rękopisów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, T. 1 Rękopisy 1505–7325*, Wrocław 1948.

⁴²⁰ P. SPUNAR, *Repertorium*, s. 158, chybně uvádí rozsah 86r–95r.

procuratoria, fol. 94rb *in margine*) a 1388 (*Sentencia diffinitiva*, 92vb) a jméno blíže neurčeného biskupa varmijského (tj. Ermland, v kapitole *Forma appellacionis ab interlocutoria*, fol. 93vb). Za Puchníkovým textem následuje v rukopise spis řečený Belial.⁴²¹

Lipsko 922⁴²²

Lipský rukopis č. 922 je chován v tamější univerzitní knihovně (Albertině). Jedná se opět o papírový rukopis o rozměrech 29,5 x 21 cm. Zkoumaný konvolut obsahuje díla právního charakteru a dle katalogu se rozděluje do čtyř částí. Puchníkův *Process* se nalézá ve třetí části konvolutu. Katalog uvádí *Process* jako „ein anderer Ordo iudiciarius“ s incipitem „Quia citacio...“ a neurčuje Puchníkovu autorství ani spojení *Processu* s Prahou.

Text díla je psán ve dvou sloupcích, jednotlivé kapitoly jsou odděleny odstavci se zvýrazněnou první literou v červené barvě, což usnadňuje orientaci v obsahu. Písmo rukopisu je velmi dobře čitelné, téměř krasopisné, jedná se opět o ranou bastardu první pol. 15. stol. s četnými napojovacími tahy a obvyklými avšak ne příliš hojnými zkratkami.

K možné provenienci nastolil Theodor Muther⁴²³ hypotézu, že tento *Process*, stejně jako předchozí dílo s incipitem „Circa processum iudicarium in causis delegatis, subdelegatis et ordinariis“ neznámého autora a následující čtyři formuláře procesních spisů (libelů) na fol. 156v–158v, psané stejnou písařskou rukou jako *Processus*, z nichž první tři mají navíc dle jmen uvedených osob spojení s pražskou arcidiecézí (bohužel neobsahují žádné datace), byly napsány (opsány) v Praze na přelomu 14 a 15. stol. Posléze se dostaly do vlastnictví Jacoba von Radewitz (+ 1436). K dataci rukopisu užívá Muther podobnou metodu jako Boháček (viz. rkp. Olomouc 309), kdy na základě datační formule v kapitole *Sentencia diffinitiva* (fol. 153ra–b), která uvádí rok MCCCC etc. ve spojení s papežem Urbanem VI., určil vznik lipského rukopisu přesně na rok 1400. Avšak uvedená datace MCCCC etc. je fragmentární (etc. místo dalšího dvojčíslí !) a v tom případě lze rok 1400 považovat pouze za terminus post quem.

⁴²¹ Autorem tohoto díla, jež žánrově patří spíše mezi literární hádání než odbornou literaturu je Jacobus Palladinus de Teramo (1349–1417) padovský kanonista a arcijáhen v Averse u Neapole. Plný titul díla zní „Consolatio peccatorum, seu Processus Luciferi contra Jesum Christum“. Dílo bylo přeloženo i do staročestiny, viz úryvky v Karel Jaromír ERBEN (ed.), *Výbor z literatury české 2*, Praha 1868, s. 498–530.

⁴²² Rudolf HELSSIG, *Katalog der Handschriften der Universitätsbibliothek zu Leipzig, Bd. 3 Die juristischen Handschriften*, Leipzig 1905, s 47–48 a 50.

⁴²³ T. MUTHER, *Zur Geschichte*, s. 47 a 52.

Kaliningrad LXXXIX⁴²⁴

Vlivem válečných událostí neznámý a možná i fyzicky zničený rukopis, jenž by měl obsahovat Puchníkův *Processus* na fol. 101r–105v, je dnes znám pouze prostřednictvím starých katalogů. Mělo se jednat o papírový rukopis z 15. stol. s textem psaným ve dvou sloupcích, malého formátu, s četnými zkratkami a údajně značně chybně opsaný. Kodex uložený původně v Královské a Univerzitní knihovně v Kaliningradu (dnes Biblioteka Kaliningradskogo gosudarstvennogo universiteta) by se mohl nacházet v některé moskevské či berlínské knihovně a to i pod zcela jinou signaturou. Dosavadní pátrání je však neúspěšné, a proto tento exemplář nemohu brát v potaz pro edici. Podrobnější informace o rukopisu přináší pouze Theodor Muther,⁴²⁵ který ho ještě měl k dispozici. Text měl na začátku zmiňovat oficiála budyšínského proboštví, v kapitole *Forma procuratoria* se nalézala datace 3. července 1406, 14. indikce a papež Inocenc VII. a jeho první rok pontifikátu. Z těchto údajů Muther dovozoval dobu vzniku na léta 1405–1406 a místo vzniku Budyšin.

Berlín 89⁴²⁶

Rukopis č. 89 uložený dnes ve Státní knihovně v Berlíně (Manuscripta Magdeburgica) provenienčně pochází z knihovny magdeburské kapituly, odkud se po reformaci dostal nejprve do knihovny tamějšího kláštera dominikánů, poté byl převeden do knihovny magdeburského gymnázia a odtud se přes několik dalších institucí ocitl až v Berlíně.

Jedná se o konvolut o rozměrech 29,5 x 21 cm obsahující právní spisy. Puchníkově dílo se nalézá ve druhé části konvolutu, je psáno ve dvou sloupcích jednou písařskou rukou. Písmo lze charakterizovat jako ranou, zběžně psanou a středně těžkou bastardu 1. pol. 15. stol. s nepříliš vyvinutými sloními choboty a relativně častými zkratkami. Písmo je poměrně dobře čitelné. Text *Processu* není rozčleněn rubrikami na jednotlivé kapitoly, pouze incipit je vyveden ozdobným písmem. Názvy některých kapitol se dají nalézt jako poznámky *in margine*. Samotný název díla se nachází nad ozdobným incipitem *Quia citacio ...* na fol.

⁴²⁴ P. SPUNAR, *Repertorium*, s. 158, uvádí signaturu LXXXIX, oproti tomu T. MUTHER, *Zur Geschichte*, s. 32, přináší starou signaturu Ms. n. 82.

⁴²⁵ T. MUTHER, *Zur Geschichte*, s. 47.

⁴²⁶ Ursula WINTER–Kurt HEYDECK, *Die Manuscripta Magdeburgica der Staatsbibliothek zu Berlin Preussischer Kulturbesitz*, Teil 3, Wiesbaden 2003, s. 7, 51 a 54.

158va ve sloupci zcela nahoře. Rukopis je papírový a obsahuje různé průsvitky (drak, písmeno A, 1 oslí hlava) určené v katalogu.

Časové určení díla značně znesnadňuje fakt, že se jedná o zcela nejkratší textovou verzi díla, která končí již kapitolou *Expensium taxacio* (fol. 169ra) a neobsahuje kapitoly druhé poloviny díla, jež jsou na datece relativně bohaté. Datum 1400 se nalézá pouze v kapitole *Sentencia diffinitiva* (fol. 167rb). Určitou pomoc může poskytnout dílo, které v konvolutu následuje ihned za Puchníkovým *Processem* a sice procesní spis Jana Urbacha. Zde se na fol. 174ra nachází rok 1420 (přepsáno z původního data 1405 !) a vzhledem k tomu, že totožná ruka píše nejen celý Puchníkuv *Process* až do fol. 169ra, ale pokračuje plynule dál až do fol. 189ra, lze předpokládat, že ani Puchníkovo dílo nebylo opsáno před tímto letopočtem (1420). Z úvodu Winter-Heydeckova katalogu rukopisů vyplývá, že obvyklým způsobem, kterým se jednotlivé rukopisy dostávaly do knihovny magdeburské kapituly byla „akviziční činnost“ jednotlivých kanovníků, původně studentů různých univerzit. U rukopisu č. 89 by v úvahu připadala cesta skrze kanovníka Heinricha Tokeho⁴²⁷ (+ 1454), který vyučoval teologii na univerzitách v Erfurtu a Rostoku, zastával funkci dómského kazatele v Magdeburku a byl rovněž v diplomatických službách magdeburského arcibiskupa. Existují jasné doklady o tom, že Toke během těchto cest nakupoval rukopisy a že v letech 1433 a 1434 (v souvislosti s pozváním českých utrakvistů na basilejský koncil) navštívil i Prahu. Některé rukopisy obsahují i záznam o těchto nákupech, nicméně ve zkoumaném konvolutu č. 89 se taková poznámka dle katalogu nenachází. I přesto se však, dle mého názoru, jedná o možnou hypotézu cesty tohoto rukopisu do Magdeburku, zvláště vezme-li se v úvahu i dobu jeho přibližně určeného vzniku. Závěrem lze tedy vymezit pravděpodobné údobí vzniku rukopisu léty 1420–1434 (datece v Urbachovi/pobyt Tokeho v Praze) s tím, že pokud byl kodex skutečně Tokem zakoupen, muselo se zcela jistě jednat o starší rukopis nebo exemplář

⁴²⁷ Podrobná stať Ernst BREEST, *Dr. Heinrich Toke Domherr zu Magdeburg*, *Geschichtsblätter für Stadt und Land Magdeburg* 18 (1883), s. 43–73 a 97–145 přináší řadu informací o Tokeho zájmu o rukopisy. Toke podnikal řadu výzkumných cest po knihovnách (Norimberk, Braunschweig, Praha, Cheb) a získával z nich cenné svazky. Z blíže neurčeného českého kláštera zničeného během husitské revoluce zachránil část knihovny (s. 59–60) a v roce 1433 zakoupil v Praze konvolut s dílem *Summa Alexandri Hallensis*, který je dodnes dochován ve Státní knihovně v Berlíně. Klíčovým pramenem k osobnosti Tokeho je jeho dílo tzv. *Rapularius* (sbírka citátů ale zároveň i deník), kde jsou popsány i rukopisně-objevitelské cesty a akvizice rukopisů. Rukopis deníku je dnes v knihovně ve Wolfenbüttelu, viz. Hildegund HOLZEL, *Heinrich Toke und der Wolfenbütteler „Rapularius“*, *Monumenta Germaniae Historica, Studien und Texte*, Bd. 23, Hannover 1998, s. 12–13 a 111 přináší další podrobné informace o Tokeho pobytu v Praze a identifikuje získané a dnes dochované rukopisy (dnes Berlín, Ms. Magdeburgica 11, 210 a Ms. theol. lat fol. 108. Jedná se vesměs o teologická díla včetně husitik.

vyhotovený mimo Prahu, protože nový opis kanonicko-právního díla by v 30. letech 14. stol. v Praze sotva vznikl.

Vratislav Biblioteka Uniwersytecka II O 1⁴²⁸

Rozsáhlý papírový rukopis oktávového formátu zabírá fol. 215r–243v, je psán jednoduše rozvolněným a těžším kurzivním písmem s tendencí pravého sklonění liter a četnými zkratkami. Text je poměrně přehledný s dostatečnými rozestupy mezi řádky, orientaci usnadňují názvy kapitol uvedené na okrajích jednotlivých stran.

Jedná se o úplnou textovou verzi *Processu*, jež má navíc téměř shodné znění s rukopisem Mnichov 152 (viz. zvl. explicit díla). Text obsahuje řadu datací a jmen: rok 1419 ve spojení s papežem Urbanem VI. (*Sentencia diffinitiva*, fol. 232v). Theodor Muther⁴²⁹ považuje tuto dataci zároveň za dobu vzniku rukopisu i pomůcku k určení přibližné doby vzniku autografu díla samého. Dále se vyskytují: papež Martin V. a město Vratislav (v kapitole *Forma procuratoria*, fol. 236v–237r, shodné s rkp. Mnichov 152), avšak zcela vynechány jsou kapitoly: *Libellus super proprietate bonarum*, *Libellus super spolio*, *Libellus super criminali causa*, *Libellus in causa matrimoniali a Forma super depositis*. Písař se zde při opisování z předlohy dopustil chyby, výše zmíněné libely vypustil a na konec jim předcházející kapitoly *Forma procuratoria* chybně navázal větou uvádějící hodnotu zapůjčené knihy (10 kop gr. praž.), jež správně patří do kapitoly *Forma super depositis* (chyba na fol. 238r). Po této konfuzi pak pokračoval již bezchybně až k explicitu. Tato rozsáhlá výpustka a konfuze jsou také hlavními vadami textového znění rukopisu, které je jinak vcelku korektní a úplné.

Olomouc 309⁴³⁰

Rukopis č. 309 uložený v olomoucké pobočce Státního oblastního archivu Opava provenienčně pochází z fondu knihovny Metropolitní kapituly v Olomouci. Jedná se o papírový kodex o rozměrech cca 14 x 21 cm. Puchníkův *Process* se nachází na foliích 185v–

⁴²⁸ T. MUTHER, *Zur Geschichte*, s. 33. Dosud vydané tištěné katalogy vratislavské knihovny tento rukopis nezahrnují.

⁴²⁹ Tamtéž, s. 47.

⁴³⁰ Jan BISTŘICKÝ a kol., *Státní oblastní archiv Opava, Pobočka v Olomouci, Průvodce po fondech sv. 3*, Praha 1961, s. 130.

201v. Chronologické zařazení díla určuje Miroslav Boháček⁴³¹ na rok 1421 nebo krátce poté dle datace 5. prosince 1421, která se nalézá na fol. 185v v závěru předchozího procesního spisu s incipitem „Antequam dicatur de processu iudicii“ – obě díla jsou totiž napsána stejnou písařskou rukou. Časově blízká datace (20. února 1421) se navíc nachází i na konci kapitoly *Sentencia diffinitiva* (fol. 194r), kde došlo k jevu obecně známém z formulářových sbírek, a to, že opisovači rukopisů vkládali někdy do dat aktuální rok, avšak zbytek datační formule (indikce, jméno, případně rok pontifikátu papeže) mechanicky opsali v původní podobě.⁴³² Tak v tomto případě došlo ke spojení jména papeže Urbana VI. a roku 1421, čímž opisovač „prozradil“ pravou dobu vzniku tohoto rukopisu.⁴³³ V kodexu Olomouc 309 se dále nalézají výpisky ze synod kněžstva olomoucké diecéze ze 14. stol.⁴³⁴ a především Apparatus ad Summam Henrici de Merseburg i s kolofónem obsahujícím údaje o písaři (Iohannes Lupus de Oppavia, napsáno roku 1458).

Rukopis je psán jednoduše, je poměrně výrazně rubrikován (názvy kapitol), což usnadňuje orientaci v textu. Písmo je středně těžké, polokurzivní a svým charakterem odpovídá 1. pol. 15. stol. Zpočátku se písař snažil o jistou úhlednost, ta se však postupně od druhé poloviny textu vytrácí. Zkratky v rukopisu jsou poměrně hojné, za zmínku zcela jistě stojí neobvyklá zkratka *ss^c* nebo *ss^e* pro slovo *scilicet*, kterým jsou uvozovány tzv. didaktické vysvětlivky ke složitějším právním obrátům užitým v textu. Tyto vysvětlivky se, jak poznamenal Miroslav Boháček,⁴³⁵ vyskytují pouze v olomouckém exempláři *Processu* a jedná se o specifikum, které podtrhuje naukový význam díla a jeho případné užití na univerzitách, pokud se ovšem v tomto případě nejednalo spíše o soukromé poznámky práva nepřiliš znalého opisovače. Zejména ve druhé polovině textu rukopisu lze totiž rozpoznat menší pozornost písaře, jenž se dopouští jazykových chyb, zaměňuje hlásky (b–p, pravděpodobná německá etnicita písaře), chybí nejen v datacích a zkratkách ale i v složitějších právních obrátech. Znění olomouckého rukopisu je úplné, avšak časté písařské chyby jeho celkovou hodnotu snižují.

⁴³¹ M. BOHÁČEK, *Processus iudiciarius*, s. 6.

⁴³² Tamtéž, s. 11–12.

⁴³³ Podobně viz. též rukopisy z Kaliningradu, Vratislavi (BU), Lipska aj.

⁴³⁴ Neuvádí ani Pavel KRAFL, *Synody a statuta olomoucké diecéze období středověku*, Praha 2003.

⁴³⁵ M. BOHÁČEK, *Processus iudiciarius*, s. 29.

Mnichov 152⁴³⁶

Rukopis malého formátu (in octavo) ale značného foliového rozsahu č. 152 je, stejně jako exemplář č. 677, uložen v Univerzitní knihovně v Mnichově, avšak zřetelně se od něj liší stářím i proveniencí. Konvolut obsahující díla právního charakteru byl původně uložen v univerzitní knihovně v Ingolstadt. Jeho rozměry jsou 14,5 x 11 cm a část s Puchníkovým dílem pochází z 30. let 15. stol. Text je psán jednoduše, není rubrikován, ale jednotlivé kapitoly jsou zvýrazněny nadpisy a odstavci. Písmo rukopisu je velmi těžké, kurzivní a lze ho charakterizovat jako bastardu s malým počtem zkratk. *Processus* se nalézá na foliích 121v–163v. Dle katalogu pochází tato část konvolutu z let 1431–1432 a byla vyhotovena písařem a bakalářem svobodných umění Jacobem Haasem ze Sedmíhradska (de Enydino Maiori⁴³⁷) v roce 1432 „in vigilia Conversionis s. Pauli“ (tj. 24. ledna). Rukopis má úplné textové znění (srov. Štýrský Hradec aj.) a uvádí datace výlučně z 15. stol. (20. února 1419, v kapitole *Sentencia diffinitiva* na fol. 145v a 9. dubna 1430, papež Martin V. ve *Forma procuratoria*, fol. 151v). Písemnosti uváděné jako příklady jednotlivých stadií kanonického procesu jsou lokalizovány do Vratislavi. Text rukopisu vykazuje velmi pečlivé provedení a to i po jazykové stránce. V závěru díla se nalézá kolofón se jménem písaře a datací (viz. výše) a před ním jedna formule datovaná na 10. dubna 1419 (fol. 162v) „in capella sancti Clementis in Maiori Civitate Pragensi.“⁴³⁸

Štýrský Hradec 961⁴³⁹

Rukopis uložený v univerzitní knihovně ve Štýrském Hradci provenienčně pochází z cisterciáckého klášteřa Neuberg, zrušeného během reformy Josefa II. Jedná se o papírový rukopis, v němž se *Processus* nachází na fol. 151r–169v. Písmo tohoto exempláře je nesporně mladšího data, než u předchozích rukopisů a lze ho odhadnout na pol. 15. stol. Text má jednoduchou formu, kapitoly nejsou rubrikovány, ale zvýrazněny majuskulou a obvykle též odsazením textu, který je psán se snahou o přehlednost, člení odstavce atp. Orientace

⁴³⁶ Natalia DANIEL, *Die lateinischen mittelalterlichen Handschriften der Universitätsbibliothek München, Die Handschriften aus der Oktavreihe*, Wiesbaden 1989, s. 128–129.

⁴³⁷ Dnes Aiud, Rumunsko.

⁴³⁸ Usuzovat z této formule na pražskou provenienci rukopisu by se mi jevilo značně ošidné.

⁴³⁹ Anton KERN, *Die Handschriften der Universitätsbibliothek Graz*, Bd. 2, Leipzig 1942, katalog přístupný na internetu <http://www.classic.uni-graz.at/ubwww/sosa/katalog/index.php>.

v rukopisu je poměrně snadná, což podporuje i dobře čitelné písmo, poněkud rozvolněné s oblejšími tahy a kurzivním charakterem. Zkratky jsou pečlivě a vcelku důsledně značeny. Písař rukopisu se snažil i o korektní jazykové znění, v porovnání např. s olomouckým exemplářem se snadno a bez chyb přenáší i přes obtížnější pasáže textu.

Z obsahového hlediska přináší rukopis některé zvláštnosti dané pravděpodobně místem jeho vzniku a ovlivněním písaře lokálními písemnostmi – např. hned v incipitu se místo obvyklého oficiála Mikuláše Puchníka uvádí „Hainricus Lang, decretorum doctor curie Salczpurgensis archiepiscopalis officialis.“⁴⁴⁰ Písař rukopisu tak nechtěně prozradil místo vzniku opisu, protože v dalších formulích (např. v kapitole *Forma appellacionis* na fol. 162r se opět uvádí Nicolaus oficiál pražský). V textu je uvedeno několik datací a místních či osobních jmen: 20. února 1441 (*Sentencia diffinitiva*, fol. 161v), Monasterium in Afflencz (sic!) vel montis Syon (tj. Strahov) a Johannes, episcopus Pataviensis [Pasov⁴⁴¹] (*Forma appellacionis*), 22. únor 1385 a Urban VI. (*Forma procuratoria*, fol. 164r) a konečně, shodně s rukopisem olomouckým, klášter Velehrad (*Libellus super proprietate bonarum*, fol. 164v). Zcela originální znění se nalézá v kapitole *Appellacio super gracia in forma pauperum* (fol. 166r, kde rukopis uvádí klášter Marienstern v diecézi Míšeň. Text obsahuje i závěrečný oddíl o církevních trestech a končí v podstatě stejně jako olomoucký exemplář. Spolu s tímto a rukopisy Štýrský Hradec 962 a Mnichov 152 je možné ho zařadit do nejdlejší a textově nejúplnější verze (redakce, tzn. rukopisy Štýrský Hradec 961 a 962, Olomouc 309, Mnichov 152 a Vratislav BU II O 1).

⁴⁴⁰ K osobě Langově se bohužel dosud nepodařilo získat podrobnější informace. Diplomatický materiál salcburské diecéze je vydán pouze do roku 1343, viz. Martin FRANZ, *Die Regesten der Erzbischöfe und des Domkapitels von Salzburg 1247–1343*, Band 3. 1315–1343. Salzburg 1934 a zmínku o tomto údajném oficiálovi nepřináší ani Hans PAARHAMMER, *Rechtsprechung und Verwaltung des Salzburger Offizialates 1300–1569*, Wien 1977. Informace o oficiálovi nepřináší ani Hans WAGNER–Herbert KLEIN, *Salzburgs Domherren 1300–1514*, Mitteilungen der Gesellschaft für Salzburger Landeskunde 92, 1952, s. 1–81.

⁴⁴¹ Johann von Scharfenberg (1381–1387), viz. Erwin GATZ–Clemens BRODKORB (edd.), *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1198–1448*, Berlin 2001, s. 560.

Eisleben 969⁴⁴²

Cesta rukopisu 969 do dnešní knihovny spravované evangelickou farností u kostelů sv. Ondřeje, Mikuláše a Petra v Eislebenu (knihovna se původně nacházela ve věži kostela sv. Ondřeje, odtud je zvána Turmbibliothek), byla následující: Konvolut č. 969 spolu s několika dalšími pochází původně z benediktinského kláštera sv. Petra a Pavla v Erfurtu,⁴⁴³ který byl definitivně sekularizován v roce 1803 Prusy a jeho majetek rozprodáván. Tak došlo k tomu, že na aukci pořádané v roce 1835 radou (Stiftrat) Friedrichem Gottliebem Juliem von Bülow zakoupil několik rukopisů z tohoto kláštera eislebenský radní Plümicke, který je pak v roce 1856 jako celek daroval místní evangelické farní knihovně. Původní provenienci rukopisu obsahujícího Puchníkův *Processus* na fol. 193–201 je třeba hledat v erfurtské klášterní knihovně a jejích eventuelních vazbách na české prostředí. V tomto případě bohužel nepomůže ani edice středověkých knižních katalogů,⁴⁴⁴ protože příslušný svazek žádný inventář ze jmenovaného kláštera neobsahuje.

Dle katalogu⁴⁴⁵ se jedná o papírový⁴⁴⁶ konvolut z 15. stol. foliového formátu, vázaný v bílé kůži, který má na titulní straně nápis „Liber beatorum Petri et Pauli apostolorum in Erffordia“. Podobně jako u exempláře Olomouc 309 předchází i zde procesní spis s incipitem „Antequam dicatur“.

Písmo rukopisu je poměrně zběžné, lehké a kurzivní s četnými zkratkami. Text je psán ve dvou sloupcích, se snahou o přehlednost (rubrikování kapitol) i relativní úhlednost. Dvousloupcová úprava opět, tak jako i u několika dalších exemplářů (konkrétně Rostock 49, Vratislav Ossol. 1628/1, Lipsko 922, Gdaňsk Mar F 30, Berlín 89 a údajně i Kaliningrad LXXXIX) prozrazuje původně běžný vzhled rukopisů právního obsahu.

⁴⁴² Wilhelm. WATTENBACH, *Nachricht von drei Handschriften in Eisleben*, Neues Archiv der Gesellschaft für ältere Geschichtskunde, 8, 1883, s. 285–298. Další informace přináší Joseph Theele, *Die Handschriften des Benediktinerklosters S. Petri zu Erfurt* (Ein bibliotheksgeschichtlicher Rekonstruktionsversuch), Beihefte zum Zentralblatt für Bibliothekswesen XLVIII, Leipzig 1920, s. 122–124.

⁴⁴³ J. THEELE, *Die Handschriften des Benediktinerklosters S. Petri zu Erfurt*, s. 122.

⁴⁴⁴ Paul LEHMAN (ed.), *Mittelalterliche Bibliothekskataloge Deutschlands und der Schweiz*, Bd. 2, Bistum Mainz: Erfurt, München 1969.

⁴⁴⁵ R. SCHIPKE–K. HEYDECK, *Handschriftencensus der kleineren Sammlungen in den östlichen Bundesländern Deutschlands*, s. 76–77.

⁴⁴⁶ Průsvitka není dostatečně rozeznatelná (jelení hlava s křížem vepsaným do paroží ?).

Text tohoto exempláře obsahuje následující datace a jména: rok 1444 ve spojení s papežem Eugenem IV. (*Sentencia diffinitiva*, fol. 198va), klášter Strahov a Jan biskup z Lutychu (*Forma appellacionis ab interlocutoria*, fol. 199rb), 1440 (*Forma procuratoria*, fol. 199va), blíže neurčený cisterciácký klášter v diecézi Lucca (*Libellus super proprietate bonarum*, fol. 199vb), papež Urban VI. a klášter Ruremunda (Roermond) v diecézi Lutych (*Appellacio super gracia in forma pauperum*, fol. 200v).

Dataci rukopisu lze určit dle letopočtu uvedeného v kapitole *Sentencia diffinitiva* na fol. 198va, kde se nachází rok 1444 v korektním spojení s papežem Eugenem IV. Písař tak opět nechtěně prozradil dobu vzniku opisu, protože na jiném místě (*Forma procuratoria*, fol. 199va) ponechal původní jméno Urbana VI. Další datace nalézající se v konvolutu před (1431 Summa Pisani) a za (1434, privilegia místního kléru) *Processum* pak potvrzují vznik celého kodexu na rozmezí 30–40. let 15. stol.

Štýrský Hradec 962⁴⁴⁷

Tento rukopis, stejně jako již rozboru podrobený Štýrský Hradec s číslem 961, pochází z cisterciáckého kláštera Neuberg. Puchníkův *Processus* se dle katalogu nalézá na foliích 181v–208, avšak základní textová verze, tak jak je známa z ostatních rukopisů, končí na fol. 203r a zbylý rozsah zaujímají různé formule lokálního významu. Na fol. 208r se nalézá i jméno známého Jindřicha Langa⁴⁴⁸ (zde Hainricus Lang, decretorum doctor, archidiaconus Stirie Marchie superioris). Oba rukopisy ze Štýrského Hradce jsou tedy zřetelně provázány dobou vzniku i svým obsahem.

Text rukopisu je psán opět jednoduše, se snahou o přehlednost, což podtrhuje rubrikování jednotlivých kapitol. Písmo je rozvolněné, poměrně těžké a kurzivní, neobsahuje mnoho zkratek, místy ztrácí smyčky, které se vyskytují obvykle jen v případě, že opisovač dbal o úhlednost (varianta bez smyček je zběžnější). Jazyk rukopisu se gramaticky drží norem a snaží se přenést bez chyb i přes obtížnější pasáže. Datace formulí v textu uvádí sice výlučně dobu 2. pol. 14. stol., avšak podle charakteristiky písma lze dobu vzniku rukopisu určit dosti zřetelně na cca pol. 15. stol. Text patří, podobně jako již další zmíněné rukopisy, k úplné verzi, pouze v několika málo případech dochází k vypuštění či změně zařazení některých

⁴⁴⁷ Anton KERN, *Die Handschriften*, Leipzig 1942, katalog přístupný na internetu, <http://www.classic.uni-graz.at/ubwww/sosa/katalog/index.php>.

⁴⁴⁸ Viz rkp. Štýrský Hradec 961.

kapitol. Tak např. kapitoly *Libellus super criminali causa* a *Forma super depositis* jsou zcela vynechány a *Libellus in causa matrimoniali* je neorganicky vyňat z oddílu pojednávajícího o různých typech libelů dle obsahu kauzy a zařazen až na fol. 204v mezi dalšími formulemi místního významu, jež do základního textu *Processu* nepatří. Ve vztahu k dalším rukopisům je možné zmínit kapitolu *Appellacio super gracia in forma pauperum* (fol. 199v), kde se uvádí, stejně jako v rukopise Olomouc 309, klášter v Opatovicích.

Gdaňsk Mar F 30⁴⁴⁹

Papírový konvolut obsahující právníká díla a uváděný někdy i pod starou signaturou N VII je dnes uložen v Knihovně PAN v Gdaňsku, avšak provenienčně pochází z farní knihovny tamějšího mariánského kostela (Bibliothek der Marienkirche). Jedná se o papírový rukopis, na jehož předsádce je uvedena vlastnická poznámka: „Tabula Cortesii Johannis Ambrosii Tiergarth“.⁴⁵⁰ Samotný Puchníkův *Processus* je opsán na fol. 292v–296v ve dvou sloupcích značně drobným, avšak dobře čitelným, lehkým a ostrým, kurzivním písmem. Na první straně (fol. 292v) chybí na začátku textu zamýšlená zdobená iniciála „Q“ ve slově Quia. Text je napsán ve velmi nahuštěných řádcích, které spolu s drobným písmem, dvousloupcovou strukturou a množstvím zkratk vytvářejí dojem určité „úspornosti“ při opisování. Katalog rozděluje konvolut do dvou částí, *Processus* patří do druhé, mladší části datované rokem 1453.⁴⁵¹ Ihned za Puchníkovým dílem se nalézá Ordo iudiciarius s incipitem „Antequam...“, spis atribuovaný původně Janu Ondřejovu (Johannes Andreae).⁴⁵² V rukopise Gdaňsk Mar F 30 jsme tak svědky stejné situace jako v exemplářích Olomouc 309 a Eisleben 969 pouze s tím rozdílem, že v obou jmenovaných je spis „Antequam“ zařazen před Puchníkovým *Processem*.

Jazykové znění přináší rukopis ve standardní kvalitě, orientaci v textu usnadňují názvy kapitol uváděné obvykle *in margine*. Kromě názvů kapitol jsou na okraji připsány i další

⁴⁴⁹ Otto GÜNTHER, *Die Handschriften der Kirchenbibliothek von St. Marien in Danzig (Teil 5)*, Danzig 1921, s. 78. T. MÜTHER, *Zur Geschichte*, s. 53 a Emil STEFFENHAGEN, *Romanistische und canonistische Handschriften in Danzig*, *Zeitschrift für Rechtsgeschichte*, 10, 1872, s. 304–305.

⁴⁵⁰ O. GÜNTHER, *Die Handschriften der Kirchenbibliothek*, s. 78, Johann Ambrosius Tiergarth (+1456) byl v letech 1419–1428 prokurátorem řádu Německých rytířů v Římě a od roku 1425 až do své smrti biskupem v Kuronsku.

⁴⁵¹ O. GÜNTHER, *Die Handschriften*, s. 75.

⁴⁵² O. GÜNTHER, *Die Handschriften*, s. 78.

poznámky, jejichž autorem byla ruka totožná s písmem v závěru uvedené ale do Puchníkova díla již nepatřící *Sentencia diffinitiva* (viz. níže). Znění *Processu* končí u kapitoly *Agravacio maior* (fol. 296vb) a i když se nejedná o úplné znění díla, přece se písaři podařilo na prostor pouhých pěti folií vměstnat téměř kompletní text *Processu*. Na samém závěru, na fol. 296vb, je zcela jiným písmem přepsán jakýsi rozsudek (*Sentencia diffinitiva*), který však s *Processem* nijak nesouvisí. Text díla obsahuje tyto datace a další údaje: 1362 a papež Urban V. (*Forma procuratoria*, fol. 295vb–296ra), klášter Kolbač v kamiňské diecézi (v kapitole *Libellus super proprietate bonarum* na fol. 296ra, stejný údaj přichází i v nejstarším exempláři rkp. Mnichov 677 !), rok 1386 (*Libellus super criminali causa*, fol. 296rb) a ještě odkaz na klášter v dnes ukrajinské Volyni (*Appellacio super gracia in forma pauperum*, fol. 296va).

Dobu vzniku rukopis lze vymezit léty 1418–1439 (úmrtí autora prvního díla v konvolutu-vlastnická poznámka, viz. výše).

Gdaňsk Mar F 294⁴⁵³

Papírový rukopis mající stejné uložení i provenienční původ jako Gdaňsk Mar F 30 je opsán na fol. 266v–273r⁴⁵⁴ a přináší poměrně krátkou textovou verzi *Processu* končící již u kapitoly *Forma procuratoria*. Papírový rukopis je psán středně těžkým a ostrým, kurzivním písmem s četnými zkratkami, jednolitě a s malými rozestupy mezi řádky. Jednotlivé kapitoly nejsou uvedeny nadpisy a to ani *in margine*, text je pouze odsazen a zvýrazněn majuskulou v prvním slově. Orientace v díle je tak obtížnější, i když písmo rukopisu je, po začtení se, poměrně dobře čitelné.

Charakter písma odpovídá zhruba pol. 15. stol., což by podporovala i nejmladší datace uvedená v textu – rok 1467 (*Forma procuratoria*, fol. 272v; v této kapitole je ale citován i papež B. IX. ve 14. roce pontifikátu; pravděpodobně se jedná o Bonifáce IX., ale rok 1467 je zde, na rozdíl od další kapitoly /viz. níže/, uveden nekorektně. Díky tomu se toto místo stává výraznou pomůckou pro datování rukopisu. Další dataci nalezneme v kapitole *Sentencia diffinitiva* (fol. 271v, 20. února 1404 tentokrát korektně ve spojení se jménem papeže Bonifáce IX. /B. IX./). V první kapitole (incipitu) se uvádí oficiál N. arcibiskupa Lubušského; další datace ani jména uvedena nejsou.

⁴⁵³ O. GÜNTHER, *Die Handschriften*, s. 393 a 398. Katalog neuvádí přesnější dataci.

⁴⁵⁴ P. SPUNAR, *Repertorium*, s. 158, chybně uvádí rozsah 266v–272v.

Ještě než bude možné přikročit k závěrečné analýze všech zkoumaných rukopisů, uvádím pro přehlednost tabulku s chronologickým uspořádáním jednotlivých rukopisů a poté přehled dosud stanovených filiací mezi zkoumanými exempláři.

Chronologické pořadí rukopisů

V závorkách jsou uvedeny sigly rukopisů, které budou užity v poznámkách plánované edice. Rukopisy jsou seřazeny dle počátečního data možného vzniku (*terminus post quem*).

Rukopis	Datace a poznámky
Mnichov 677 (M, základní text)	1390 (kolofón)
Rostock 49 (fragment, nežívá se pro porovnávání)	90. léta 14. stol.
Krakov 326 (K)	kolem 1400
Vratislav Ossol. 1628/1 (VO)	kolem 1400
Lipsko 922 (L)	krátce po 1400
Kaliningrad LXXXIX ⁴⁵⁵ (nezvěstný, nežívá se pro porovnávání)	1405–1406
Vratislav BU II O 1 (VBU; základní text pro závěrečnou část edice)	krátce po 1419
Berlín 89 (B)	po 1420–před 1434, koupen v Praze 1433 (?)
Olomouc 309 (O)	po 1421
Mnichov 152 (M 152)	1432 kolofón
Štýrský Hradec 961 (G 1)	po 1441
Eisleben 969 (E)	1444
Štýrský Hradec 962 (G 2)	pol. 15. stol.
Gdaňsk Mar F 30 (Gd 30)	1453
Gdaňsk Mar F 294 (Gd 294)	po 1467

⁴⁵⁵ Rukopis nedochován, údaje čerpány ze sekundární literatury, viz rozbor rukopisů.

V několika následujících odstavcích se uvádí stručnější sumarizace porovnávání obsahově zajímavých a rozrůzněných informací v jednotlivých rukopisech, které jsou důležité pro dataci a stanovení vzájemné filiace (tzn. datační formule, jména papežů, biskupů, oficiála, názvy svátků, jména lokalit apod.). Obsahové varianty jsou uváděny postupně po jednotlivých kapitolách, jak v díle samém následují. Jedná se obvykle o informace proměnné v jednotlivých rukopisných exemplářích, přičemž značnou důležitost pro stanovení eventuelní filiace mezi rukopisy i doby vzniku konkrétního exempláře hrají především obsáhlejší datovací formule.

Kapitoly:

Incipit⁴⁵⁶

V incipitu se obvykle nalézá jméno oficiála Mikuláše Puchníka uvedené v různých variantách a zkrácení. Výjimkou jsou rukopisy Berlín 89, který uvádí pražského (sic!) oficiála Lamberta a Štýrský Hradec 961 (Hainricus Lang, oficiál v Salcburku). Tentýž (?) Hainricus Lang je jmenován i v rukopise Štýrský Hradec 962 na konci díla v přidaných formulích jako arcijáhen v Horním Štýrsku.

Nota (samostatná kapitola)

Převažuje datace 6. února a svátek Očišťování Panny Marie. Pouze Berlín 89 má 28. únor a svátek sv. Matouše a Gdaňsk Mar F 294 svátek sv. Jana (světec není blíže specifikován).

⁴⁵⁶ Znění incipitu: Quia (Quoniam) citacio est fundamentum ordinis iudiciarii, (ideo, igitur) de citacione est (primo) videndum (dicendum, sciendum)...

Litis contestacio

Převažuje datace 6. února a svátek sv. Doroty, pouze Vratislav Ossol. 1628/1 uvádí sv. Kateřinu a několik rukopisů je zcela bez datace.

Sentencia diffinitiva

Většina rukopisů se shodne na údajích „hora quasi terciarum“, převažuje „in consistorio Pragensi“, pouze Mnichov 152 a Vratislav BU II O 1 mají shodně Vratislaviensi a datum 20. února 1419, rukopis Vratislav 1628/1 „hora quarta“ a Eisleben 969 „hora decima“. Eislebenský exemplář uvádí navíc rok 1444 v korektním spojení s papežem Eugenem IV. Rukopis Gdaňsk Mar F 294 spojuje rok 1402 s papežem Bonifácem IX. (viz. podobně níže v kapitole *Forma procuratoria*). Originální, ale zcela zmatený údaj, je v rukopise Berlín 89–papež Jan XXI. (možná Jan XXIII.) a rok 14 etc. (tzn. v letopočtu chybí poslední dvě cifry). Datace v ostatních exemplářích jsou značně rozrůzněné a obvykle se z nich dá usuzovat na vznik opisu příslušného exempláře.

Forma appellacionis ab interlocutoria

Všechny rukopisy zmiňují klášter Strahov (Sion) a Petra z Rožmberka. Biskupem je Jan litomyšlský,⁴⁵⁷ Štýrský Hradec 961 má biskupa Jana pasovského,⁴⁵⁸ Vratislav Ossol. 1628/1 Jana varmijského (Ermland⁴⁵⁹) a Eisleben Jana z Lutychu. Řada dalších rukopisů pak uvádí pouze sigly.

⁴⁵⁷ Více možných variant (Jan II. ze Středy, 1353–1364, nebo Jan III. Soběslav, 1380–1387, event. Jan IV. Železný, 1388/89–1416), viz. Marie BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, Praha 2001, s. 726–727.

⁴⁵⁸ Johann von Scharfenberg (1381 – 1387), viz. E. GATZ–C. BRODKORB (edd.), *Die Bischöfe*, s. 560.

⁴⁵⁹ Pravděpodobně Johannes Stryprock (1355 – 1373), viz. E. GATZ – C. BRODKORB (edd.), *Die Bischöfe*, s. 184.

Forma procuratoria

Většina rukopisů uvádí rok 1385 a papeže Urbana VI. nebo V. (chybně). Rukopis Gdaňsk Mar F 30 má rok 1362 a Urbana V., Mnichov 152 uvádí 1430 a Martina V., Vratislav BU II O 1 1419 a opět Martina V., Gdaňsk Mar F 294 rok 1467 a pravděpodobně Bonifáce IX. (jako B. IX., zde ovšem na rozdíl od kapitoly *Sentencia diffinitiva* nekorektně) a konečně Eisleben 969 rok 1444 bez jména papeže.

Libellus super proprietate bonarum

U exemplářů díla, jež obsahují ještě i tuto kapitolu se nalézají klášter Velehrad (Olomouc 309 a Štýrský Hradec 961), dále se vyskytuje Strahov (Lipsko 922 a Mnichov 152). Rukopisy Mnichov 677 a Gdaňsk Mar F 30 uvádí shodně klášter Kolbač v kamiňské diecézi, čímž prozrazují svoji vazbu na prostředí tohoto regionu. Eisleben 969 zde má blíže neurčený cisterciácký klášter v diecézi Lucca.

Několik rukopisů však tuto kapitolu už neobsahuje a Vratislav BU II O 1 oddíl obsahující libely zcela vypouští.

Appellacio super gracia in forma pauperum

Původní znění pravděpodobně uvádělo klášter Opatovice a papeže Urbana VI. (Olomouc 309 a Štýrský Hradec 962), mezi ostatní varianty patří „benediktinský klášter v Praze“ ve spojení s Martinem V. (Mnichov 152 a Vratislav II O 1). Oproti tomu rukopis Vratislav Ossol. 1628/1 uvádí stejný benediktinský klášter v Praze, ale papeže Urbana VI. Další variantou opět prozrazující polské prostředí je klášter ve Volyni v kamiňské diecézi a papež Urban VI. (Mnichov 677 a Gdaňsk Mar F 30) a klášter cisterciáček v Mariensternu v míšeňské diecézi ve spojení s Urbanem VI. (Štýrský Hradec 961). Eisleben 969 přináší originální znění – klášter Roermond v diecézi Lutych.

Ještě před stanovením filiací by bylo vhodné zmínit se podrobněji o významu místních jmen uváděných v jednotlivých rukopisech a nastínit několik možných hypotéz ohledně

významu těchto jmen pro stanovení původu opisů *Processu*. Ve většině případů se jedná o názvy klášterů a diecézí. Uvedení konkrétního geografického jména, např. názvu kláštera, může vypovídat o provenienci příslušného rukopisu (klášterní skriptorium), stejně tak může vypovídat o místním původu písaře – opisovače. Značný vliv na rozmanitost geografických jmen měla jistě i masivní akademická peregrinace. To platí především pro rukopisy uvádějící lokality v oblasti dnešního Polska (Ukrajiny), Německa a Rakouska,⁴⁶⁰ protože z těchto zemí pocházela řada studentů univerzity pražské. Poněkud složitější to je s místními jmény mimo hranice střední Evropy. Jedná se o lokality v rukopise Eisleben 969 (diecéze Lutych s klášterem Roermond). Zde by nabízel možné vysvětlení spočívající v kontaktech kláštera v Erfurtu, odkud eislebenský rukopis provenienčně pochází, s klášterem v Roermondu.

Na základě těchto značně rozrůzněných údajů lze sice omezeně, ale přece jen stanovit následující dva závěry pro filiaci rukopisů.

1. Vratislav BU II O 1>>>>>neznámý rkp. mezičlánek>>>>>Mnichov 152

* 1419

* 1432

Důvodem pro stanovení této filiace je takřka doslovně shodné znění obou rukopisů, důsledná lokalizace do Vratislavi a doby pontifikátu papeže Martina V., stejné chyby v datacích (např. v kapitole *Forma procuratoria* v indikci a letech pontifikátu). Tyto chyby vznikly jednoznačně otročským přepsáním, kdy si opisovač neuvědomil, že dosadí-li aktuální letopočet, musí rovněž změnit ostatní údaje. Totožné je i znění explicitu, kde se uvádí jedna formule nepatřící do základního textového znění díla (*Iste titulus est initium omnium instrumentorum, qui sit inchoatur ...*). Mezi oběma rukopisy však musel být minimálně jeden mezičlánek, protože mnichovský exemplář, na rozdíl od vratislavského, obsahuje celý oddíl pojednávající o libelech.

1. Mnichov 677>>>>>Gdaňsk Mar F 30

* 1390

* 1453

Vzájemná příbuznost těchto dvou rukopisů není tak zjevná, nicméně oba uvádějí shodně klášter Kolbač v kamiňské diecézi (kapitola *Libellus super proprietate bonarum*) a

⁴⁶⁰ Viz. předchozí oddíl této stati, kde jsou všechna geografická jména uvedena.

stejně tak klášter Volyň opět v kamiňské diecézi (*Appellacio super gracia in forma pauperum*).

Shody mezi ostatními rukopisy se mi jeví jako spíše lokální (jen v jedné kapitole) a nahodilé, pro bezpečné postižení vazeb mezi nimi nedostačují, a proto tu filiaci nestanovuji.

Shrnutí a závěr analýzy

Pokud bychom porovnávali jednotlivé rukopisné exempláře z hlediska obsahového, zjistíme, že *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem* lze rozdělit zhruba na dvě části. V první části se jedná o vylíčení všech stadií standardního kanonického procesu počínaje púhonem a konče definitivním rozsudkem včetně podchycení všech modifikací, ke kterým může během procesu dojít. Tento procesní průběh se neprobírá teoreticky, ale naopak prakticky na konkrétním příkladu. K první části díla pak ještě lze přiřadit kapitoly pojednávající o stanovení nákladů na proces (*Expensium taxacio*), několik kapitol probírajících odvolání (*Forma appellacionis a Forma appellacionis ab interlocutoria*), případně též kapitolu *Forma procuratoria* a rozsáhlý oddíl uvádějící typy libelů dle obsahu kauzy.

Druhá část díla obsahuje pojednání o církevních trestech (exkomunikace a její ztížení, absolve od exkomunikace, interdikt a kanonické napomenutí).

Po analýze dochovaných rukopisů je zřejmé, že mezi nimi existují dvě nestejně velké skupiny. Jedna obsahuje pouze kapitoly z první části díla, druhá přináší více méně úplnou verzi včetně církevních trestů.

První skupina rukopisů (jednotlivé exempláře viz. níže) ovšem není ve svém rozsahu (tzn. počtu kapitol první části díla, které jednotlivé rukopisy obsahují) ani zdaleka jednotná. Zatímco rukopis Berlín 89 končí už u kapitoly *Expensium taxacio*, Gdaňsk Mar F 294 u kapitoly *Forma procuratoria* a Krakov 326 náhle uprostřed oddílu o libelech, ostatní rukopisy neúplné redakce díla pokračují až do konce oddílu pojednávajícího o libelech (Lipsko 922 a Eisleben 969), do konce kapitoly *Appellacio super gracia in forma pauperum* (Mnichov 677 a Vratislav Ossolineum 1628/1) a konečně poslední z této skupiny rukopisů (Gdaňsk Mar F 30) končí kapitolou *Agravacio maior* a dostává se tak již na pomezí mezi první (ve znění neúplnou) a druhou (ve znění úplnou) skupinu rukopisů. Z hlediska časového zařazení

rukopisů se v této skupině nalézá rukopis nejstarší (Mnichov 677) i nejmladší (Gdaňsk Mar F 294).

Zbýlých pět exemplářů patří do skupiny úplné textové verze⁴⁶¹ Puchníkova *Processu* a to (v předpokládané chronologické řadě): Vratislav II O 1, Olomouc 309, Mnichov 152, Štýrský Hradec 961 a Štýrský Hradec 962. Důležité je, že všechny uvedené rukopisy mají rozdílnou kvalitu textu a že všechny pocházejí až z 15. stol., oba „štýrsko–hradecké“ rukopisy dokonce až z doby okolo poloviny či dokonce po polovině 15. stol.

Vzhledem k výše uvedeným informacím je třeba odmítnout logicky se nabízející hypotézu, jež by genezi *Processu* rozdělovala na dvě fáze. Dle této hypotézy by první a starší fáze obsahově odpovídala kapitolám od púhonu do konce základního procesního řízení, tedy do vnesení konečného rozsudku a druhá, pravděpodobně mladší fáze, by k této části přidávala ještě další kapitoly počínaje různými typy apelací až po církevní tresty. První fázi by pak odpovídaly rukopisy s neúplnou redakcí díla a do druhé fáze by patřilo oněch pět již zmíněných rukopisů jdoucích až po cenzury (církevní tresty). Hlavním argumentem svědčícím proti této hypotéze je ovšem fakt, že rukopisy první skupiny končí ve svém znění dosti rozdílně a nejednotně počínaje Berlínem 89 zakončeným již kapitolou *Expensium taxacio* až po Gdaňsk Mar F 30 obsahujícím ještě i kapitolu *Agravacio maior*, která je již součástí oddílu *Censure ecclesiastice*. Z výše uvedených faktů je patrné, že dílo *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem* vzniklo s největší pravděpodobností naráz jako jeden celek až po oddíl církevních trestů a opisovači jednotlivých dodnes dochovaných exemplářů si dle potřeby vybírali pouze určité části.

⁴⁶¹ Nedochovaný je ovšem pražský autograf díla kladený M. Boháčkem, *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem*, s. 16, do období od konce února 1386 do poloviny října 1389.

5.1 Srovnávací tabulka rukopisů

(strany číslovány římskými číslicemi)

6. ZÁVĚR

Tato závěrečná kapitola chce být všeobecným shrnutím a zdůrazněním podstatných badatelských výsledků, které jsou podrobněji rozvedeny v dílčích závěrečných odstavcích jednotlivých kapitol.

V biografické části práce vyplynulo do popředí spojení důkladné teoretické a praktické průpravy v osobě autora editovaného traktátu Mikuláše Puchníka. Za vznikem tak praktického díla, jakým *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem* bezesporu byl, stálo spojení univerzitního vzdělance a pedagoga se soudcem z praxe v jedné osobě. Autor díla navíc prokázal perfektní zběhlost v celé církevní správě tehdejšího arcibiskupství pražského.

Nejen v souvislosti s Puchníkovým „druhým životem“ zobrazovaným v pramenech a literatuře značně negativisticky, vystupuje do popředí i otázka tak často zmiňovaného a pranýřovaného mnohoobročnictví. Na základě rozboru pramenů se domnívám, že se podařilo vnést i do této problematiky určité světlo a objasnit možné zdroje až exemplárně negativních rysů, jež byly Puchníkovi posmrtně přisouzeny v ostré kontrapozici vůči jeho o několik století později svatořečenému kolegovi Janovi z Pomuku.

Souhrnně je možné dát do souvislosti kritiku Puchníkova údajného mnohoobročnictví (*nullatenus et omnitenus ecclesiarum canonicus*) a lakoty (exemplum o hamižném klerikovi) a to následujícím způsobem. Za spouštěcí mechanismus prvního fenoménu (mногоobročnictví) lze považovat splácení obrovského dluhu papežské komoře za tzv. *servicium*, jež nebylo včas zapláceno z důvodů, jež nemohl Puchník ovlivnit (náhlá smrt). V případě druhém (*exemplum*) se kromě mnohoobročnictví nabízí souvislost s odlišným pohledem na dějiny či funkční strukturu katolické církve ze strany protestantských dějepisců. Tento pohled do sebe pravděpodobně absorboval i starší negativní postoje míšeňských intelektuálních kruhů nejen vůči Puchníkovi ale i vůči funkci rozeného legáta (*legatus natus*), kterou zde až do roku 1399 vykonával pražský arcibiskup či jeho zplnomocněnci včetně Mikuláše Puchníka.

Na druhou stranu je nutné zmínit i pozitivní pohled na Mikuláše Puchníka ze strany arcibiskupa Jana z Jenštejna, který ocenil jeho utrpení v souvislosti s mučením Jana z Pomuku v relaci tehdejšímu papeži pojmem „martir“. Na tento směr úvah pravděpodobně navázal Bohuslav Balbín, když Puchníkovi přisoudil smrt otrávením odehrávající se navíc na zapadlém jihočeském hradě, kde se Puchník jako metropolitní kapitulou čerstvě zvolený

arcibiskup pražský mohl skrýt před hněvem straníků Václava IV. (panovník sám byl tou dobou v zajetí).⁴⁶²

V obsahovém a stylistickém rozboru zpracovávaného Puchníkovy traktátu za hlavní závěr považuji zařazení díla do kontextu žánru tohoto typu odborné literatury a historického pramene, pro který se vžil název *ORDO IUDICIARIUS*. Za pozornost jistě stojí, že Puchníkův *Processus* není zcela typickým zástupcem této skupiny, protože z ní vybočuje hned z několika hledisek.

Především se nezdařilo nalézt inspirační či kompilační zdroj, kterým by se Puchník při sestavování svého díla řídil, což lze považovat pro období středověku za dosti netypickou situaci. Puchníkovy dílo vybočuje svou didaktickou tendencí, znatelnou nejvíce v rukopisném exempláři z Olomouce, a s ní související přehledností, stručností a v neposlední řadě minimem odkazů na právní normy a další středověké „autority“.

Obsah díla je přehledně strukturován a uvádí pouze ty fáze a alternativy procesního řízení, které lze považovat za obvyklé a frekventované. Podstatnou částí díla se navíc jako dějová linka prolíná líčení konkrétní kauzy, na jejímž pozadí jsou jednotlivé procesní fáze ilustrovány a blíže vysvětlovány a právě tento fakt lze, alespoň prozatím, považovat za zcela unikátní. Vše je doplněno hojnými příklady, úryvky z písemností a formulářovými vzorci.

Své výsledky přineslo na diplomatice založené porovnávání formulí a stereotypních obrátů se soudobými listinami a dalšími prameny. Taková komparace umožnila zasadit celé dílo do širšího kontextu, a to jak v oblasti juristických obrátů shodných v písemnostech podstatné části Evropy, tak na poli stereotypních listinných formulí a stylistiky písemností oficialátu, kde se potvrdila příbuznost a stabilizovanost užívaných formulí.

Za zmínku rozhodně stojí i popsání obyčejů, jejichž zařazení v Puchníkově Procesu směřovalo k tendenci urychlit často se protahující projednávání jednotlivých případů. Je na místě podotknout, že popisování obyčejového práva nepatřilo ke standardní výbavě podobných *ordines iudicariii*.

Význam díla *Processus iudicarius secundum stilum Pragensem* nejvíce vystupuje do popředí při rozboru a popisu rukopisů. Díky moderním vyhledávacím možnostem se podařilo výrazně zvýšit počet známých rukopisných exemplářů, které jsou dnes uloženy v celé řadě knihoven (nejen) střední Evropy a opravit tak starší názory zařazující toto dílo mezi „Short ordines intended for the courts of the local judges ordinary.“⁴⁶³ Puchníkův *ordo*

⁴⁶² Další hypotézy k této problematice viz blíže v příslušné kapitole.

⁴⁶³ L. FOWLER-MAGERL, *Ordines iudicariii*, s. 71.

byl sice původně určen pro okruh oficiálního soudu v Praze, ale posléze svým významem přesáhl hranice českých zemí, o čemž rukopisné dochování výmluvně svědčí. Dílo samotné navíc nebylo určeno pouze a jen pro potřebu soudu a procesních stran, ale i jako univerzitní pomůcka k výuce. Geografické rozmístění jednotlivých dosud dochovaných exemplářů a jejich cesty lze jistě považovat za důležitý příspěvek mimo jiné k akademické peregrinaci studentů pražských práv.

Kanonické právo a s ním související budování a propracovávání systému církevní správy a soudnictví byly fenomény, jež měly nepochybně podstatný vliv na utváření českého středověkého státu a jeho kultury. Podobný efekt je možné pozorovat v celé tehdejší Evropě. Díky obyčejům se navíc v mnoha případech dařilo zachovávat nebo alespoň zohledňovat místní či zemská specifika. Kanonické právo tedy můžeme považovat za jeden z podstatných prvků při vytváření jednotné Evropy a to nejen v kulturní nebo obecně duchovní oblasti.

V tom také spočívá hlavní smysl výzkumu této problematiky, jež skýtá stále mnoho otevřených a dosud nezpracovaných možností k budoucímu výzkumu.

7. Seznam pramenů a literatury

7.1 Prameny nevydané

a) rukopisy obsahující *Processus iudiciarius*

Biblioteka Kaliningradskogo gosudarstvennogo universiteta Kaliningrad, fol. 101r–105v.

Biblioteka Uniwersytecka Wrocław II O 1, fol. 215r–243v.

Bibliotheca Jagellonica Kraków 326, fol. 119r–126v.

Polska Akademia Nauk–Biblioteka Gdańska Mar F 30 a Mar F 294, fol. 292v–296v a 266v–273r.

Staatsbibliothek zu Berlin, Manuscripta Magdeburgica, fol. 158vb–168va

Státní oblastní archiv Opava, pobočka v Olomouci 309, fol. 185v–201v.

Turmbibliothek Eisleben 969, fol. 193–201.

Universitätsbibliothek Graz 961 a 962, fol. 151r–169v a fol. 181v–208.

Universitätsbibliothek Leipzig 922, fol. 145vb–156rb

Universitätsbibliothek München 152, 121v–163v.

Universitätsbibliothek München 677, fol. 226r–232v.

Universitätsbibliothek Rostock Fragm. Jur. 49, fol. 1–8.

Zakład Narodowy im. Ossolińskich Wrocław 1628/1, fol. 86r–95v.

b) ostatní prameny a staré tisky

ANDREAE Joannis, *Speculum iudiciale. Cum additionibus et Baldi de Ubaldis*, Venezia 1488, NK ČR, sign. Cheb 39/001 (dřívější majitel: Klášter františkánů Cheb)

ANDREAE Joannis, *Speculum iuris cum Joan. Andreae, Baldi reliquorumque J. U. Doctorum visionibus illustratum*, Francofurti 1612, Strahovská knihovna sign. BN I 17.

BALBÍN Bohuslav, *Epitome historica rerum Bohemiarum*, Praha 1677.

BALBÍN Bohuslav, *Miscellanea historica regni Bohemiae*, Praha 1680–1688.

7.2 Prameny vydané

a) ediční řady (zkratky uvedeny za citací v hranatých závorkách)

Fontes rerum Bohemicarum I., Vitae Sanctorum et aliorum quorundam pietate insignium, Josef EMLER (ed.), Praha ¹⁸⁷³. [FRB]

Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensis per archidioecesim I–X, TINGL František Antonín–EMLER Josef (edd.), Praha 1865–1889. [LC I–X]

Libri erectionum archidioecesis Pragensis saeculo XIV. et XV. I–VI, BOROVIČ Kliment–PODLAHA Antonín (edd.), Praha 1875–1927. [LE I–VI]

Libri erectionum archidioecesis Pragensis VII, PELIKÁN Josef–PÁTKOVÁ Hana (edd.), Praha 2002. [LE VII]

Magistri Iohannis Hus Opera omnia IV, Drobné spisy české, Praha 1985. [MIH]

Monumenta historica Universitatis Carolo – Ferdinandae Pragensis I Liber decanorum Facultatis philosophicae Universitatis Pragensis, Praha 1830 [MUP I]

Monumenta historica Universitatis Carolo – Ferdinandae Pragensis II, Album seu matricula facultatis iuridicae universitatis Pragensis ab anno Christi 1372 usque ad annum 1418, Praha 1834. [MUP II]

Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia V/1, KROFTA Kamil (ed.), Praha 1903. [MBV]

Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV III, Fontes archivi publici Trebonensis, KOPIČKOVÁ Božena (ed.), Praha 1977. [RBMV III]

Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV. II, Fontes archivi capituli ecclesiae Wissegradensis, VAVŘÍNEK Vladimír (ed.), Praha 1968. [RBMV II]

Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV. IV, Fontes Archivi publici Olomucensis et Opaviensis, KOPIČKOVÁ Božena (ed.), Praha 1989. [RBMV IV]

Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV. VII, Fontes archivi terrae Moraviae Brunae, KRAFL Pavel (ed.), Praha 2010. [RBMV VII]

Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV. I/1–7, Fontes archivi capituli metropol. eccl. Pragensis, JENŠOVSKÁ Věra (ed.), Praha 1967–1981. [RBMV I/1–7]

Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV., V/I–1–3, Fontes archivi nationalis, Litterae monasteriorum, BERÁNEK Karel–BERÁNKOVÁ Věra (edd.), Praha 2006–2012. [RBMV V]

Soudní akta konsistoře Pražské (Acta judiciaria consistorii Pragensis) I–VII, TADRA Ferdinand (ed.), Praha 1893–1901. [AI I–VII]

b) edice

ERBEN Karel Jaromír (ed.), *Výbor z literatury české 2*, Praha 1868.

ERŠIL Jaroslav–PRAŽÁK Jiří (edd.), *Archiv pražské metropolitní kapituly I (– 1419), Katalog listin a listů*, Praha 1956.

FIGUEIRA Robert Charles (ed.), *The Medieval Court of Arches*, The Canterbury and York Society, vol. 95. Woodbridge, 2005.

FLORIANOVÁ Hana a kol. (edd.), *Quadragesimale admontské*, Praha 2006.

FRANZ Martin, *Die Regesten der Erzbischöfe und des Domkapitels von Salzburg 1247–1343. Band 3. 1315–1343*, Salzburg 1934.

KADLEC Jaroslav (ed.), *Leben und Schriften des Prager Magisters Adalbert Rankonis de Ericinio*, Münster 1971.

LEHMAN Paul (ed.), *Mittelalterliche Bibliothekskataloge Deutschlands und der Schweiz, Bd. 2, Bistum Mainz: Erfurt*, München 1969.

LOSERTH Johann (ed.), *Tractatus de longo schismate des Abtes Ludolf von Sagan*, Beiträge zur Geschichte der hussitischen Bewegung, Archiv für österreichische Geschichte 60, 1880.

MUTHER Theodor –LANDSBERG Ernst (edd.), *Johannes Urbach*, Breslau 1882.

NECHUTOVÁ Jana (ed.), *Caesarius z HEISTERBACHU, Vyprávění o zázracích*, Praha 2009.

PALACKÝ František (ed.), *Documenta Mag. Joannis Hus*, Praha 1869.

TADRA Ferdinand (ed.), *Cancellaria Arnesti*, Archiv für österreichische Geschichte 61, 1880.

WAHRMUND Ludwig (ed.), *Der Ordo iudiciarius des Aegidius de Fuscarariis*, Quellen zur Geschichte des römisch-kanonischen Processes im Mittelalter; III. Band. I. Heft., Innsbruck 1916.

7.2 Literatura

ASCHERI Mario, *Between Statutory Law and Learned Law: Delay in the Early History of the Medieval Italian Communes (and Beyond)*, Within a Reasonable Time: The History of Due and Undue Delay in Civil Litigation, Rhee C. H. van (ed.), *Comparative Studies in Continental and Anglo-American Legal History* 28, Berlin 2010, s. 37-56.

ASCHERI Mario, *Statuti e consuetudini: tra storia e storiografia*, Signori, regimi signorili e statuti nel tardo Medioevo, DONDARINI R.–VARANINI G. M.–VENTICELLI M. (edd.), Bologna, 2003, s. 21 -31.

BERGMANN Friedrich, *Pilii, Tancredi, Gratiae Libri de iudiciorum ordine*, Göttingen 1842.

BISTRŮCKÝ Jan a kol., *Státní oblastní archiv Opava, Pobočka v Olomouci*, Průvodce po fondech sv. 3, Praha 1961.

BLÁHOVÁ Marie, *Historická chronologie*, Praha 2001.

BOHÁČEK Miroslav, *Einflüsse des römischen Rechts in Böhmen und Mähern*, *Ius Romanum Medii Aevi*, Pars 5/11, 1975.

BOHÁČEK Miroslav, *Literatura středověkých právních škol v rukopisech kapitulní knihovny olomoucké*, *Rozpravy ČSAV*, Roč.70/1960, Řada společen. věd; seš. 7.

BOHÁČEK Miroslav, *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem*, in: Akademiku Václavu Vojtíškovu k 75. narozeninám pracovníci Archivu ČSAV, *Práce z Archivu ČSAV*, Praha 1958, s. 5–35.

BREEST Ernst, *Dr. Heinrich Toke Domherr zu Magdeburg*, *Geschichtsblätter für Stadt und Land Magdeburg* 18 (1883), s. 43–145.

BUDSKÝ Dominik, *Kanovníci Metropolitní kapituly pražské 1378–1390*, diplomová práce, Katedra PVHaS FF UK v Praze, 2006.

CAENEGEM, Rudolf van, *Aantekeningen bij het middeleeuwse gewoonterecht*, in: *Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis*, 64 (1996), s. 97–111.

CALASSO, *Medio Evo del diritto*, Milano 1954.

COING Helmut, *Handbuch der Quellen und Literatur der neueren europäischen Privatrechtsgeschichte, Bd. 1, Mittelalter (1100–1500)*, München, 1973.

ČERNÝ Miroslav, *Kuneš z Třebovle: středověký právník a jeho dílo*, Plzeň 1999.

ČERNÝ Miroslav, *Vilém Duranti–hlavní představitel středověké procesní nauky*, *Revue církevního práva* 52, 2, 2012, s. 21–35.

- DANIEL Natalia, *Die lateinischen mittelalterlichen Handschriften der Universitätsbibliothek München, Die Handschriften aus der Oktavreihe*, Wiesbaden 1989.
- DANIEL Natalia–KORNUMPF Gisela–SCHOTT Gerhard, *Die Handschriften der Universitätsbibliothek München, Bd. 3. Die lateinischen mittelalterlichen Handschriften aus der Folioreihe*, Wiesbaden 1974, 1979.
- DONAHUE Charles, *Law, Marriage, and Society in the Later Middle Ages: Arguments about Marriage in Five Courts*, Cambridge 2008.
- DRAGOUN Michal –MAREK Jindřich, *Rukopisné zlomky Knihovny Národního muzea: sbírky Adolfa Patery a Čenka Zibrta*, Praha 2012.
- DVOŘÁK Karel, *Soupis staročeských exempel*, Praha 1978.
- ERŠIL Jaroslav, *Zatížení církevními dárkami v Čechách na počátku 15. století (K otázce papežského desátku z r. 1403)*, Československý časopis historický X, 1962, s. 533–555.
- FABRICIUS Georgius, *Annales Urbis Misnae (Rerum Misnicarum libri VII)*, liber secundus, Jena 1598.
- FOWLER-MAGERL Linda, *Ordines iudicarii and libelli de ordine iudiciorum (from the Middle of the Twelfth to the end of the Fifteenth Century)*, Typologie des sources du moyen âge occidental 63, Turnhout 1994.
- GALLUS ANONYMUS (přel. Josef FÖRSTER), *Kronika a činy polských knížat a vládců*, Praha 2009.
- GATZ Erwin –BRODKORB Clemens, *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1198–1448*, Berlin 2001.
- GILISSEN John, *La coutume*, Typologie des sources du Moyen Âge occidental, Fasc. 41, Turnhout 1982.
- GRAUS František, *Dějiny venkovského lidu v Čechách v době předhusitské II*, Praha 1957.
- GÜNTHER Otto, *Die Handschriften der Kirchenbibliothek von St. Marien in Danzig (Teil 5)*, Danzig 1921.
- HARTMANN Wilfried –PENNINGTON Kenneth, *History of Medieval Canon Law in the Classical Period, 1140-1234, From Gratian to the Decretals of Pope Gregory IX.*, Washington 2008.
- HARTMANN Wilfried–PENNINGTON Kenneth, *History of Medieval Canon Law in the Classical Period, 1140-1234, From Gratian to the Decretals of Pope Gregory IX.*, Washington 2008.

- HEIRBAUT Dirk, *Who were the makers of customary law in medieval Europe? Some answers based on sources about the spokesmen of Flemish feudal courts*, Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis, 75 (2007), s. 257–274.
- HELSSIG Rudolf, *Katalog der Handschriften der Universitätsbibliothek zu Leipzig*, Bd. 3 Die juristischen Handschriften, Leipzig 1905.
- HLAVÁČEK Ivan–KAŠPAR Jaroslav–NOVÝ Rostislav, *Vademecum pomocných věd historických*, Praha 1993.
- HLEDÍKOVÁ ZDEŇKA, *Die Prager Erzbischöfe als ständige päpstliche Legaten*, Beiträge zur Geschichte des Bistums Regensburg 6, 1972, s. 221–256.
- HLEDÍKOVÁ Zdeňka, *Několik zlomků soudních písemností z církevní praxe druhé poloviny 14. a počátku 15. století*, Táborský archiv 12, 2003–2001, s. 25–52.
- HLEDÍKOVÁ Zdeňka, *Struktura duchovenstva ve středověkých Čechách*, Struktura feudální společnosti na území Československa a Polska do přelomu 15. a 16. stol., Praha 1984.
- HLEDÍKOVÁ Zdeňka, *Úřad generálních vikářů pražského arcibiskupa v době předhusitské*, AUC–Phil. et Hist., Monographia 41, Praha 1971, s.127–128.
- HLEDÍKOVÁ Zdeňka, *Z dějin církevního soudnictví doby předhusitské*, Zápisky katedry československých dějin a archivního studia filosofické fakulty Karlovy university, roč. 5, Praha, 1961, s. 43–59.
- HLEDÍKOVÁ Zdeňka, *Z diplomatické praxe pražského oficialátu ve druhé polovině 14. stol.*, Sborník archivních prací 22, 1972, s. 135–161.
- HÖLZEL Hildegrund, *Heinrich Toke und der Wolfenbütteler „Rapularius“*, Monumenta Germaniae Historica, Studien und Texte, Bd. 23, Hannover 1998.
- HOSÁK Ladislav, *Historický místopis země Moravskoslezské*, Praha 2004.
- HRDINA Ignác Antonín, *Kanonické právo*, Praha, 2002.
- KADLEC Jaroslav, *Das Augustinerkloster sankt Thomas in Prag vom Gründungsjahr 1285 bis zu den Hussitenkriegen, mit Edition seines Urkundenbuches*, Würzburg 1985.
- KALNÝ Adolf, *Soudní spis jako notářský instrument*, Archivum Trebonense 91, 1991, s. 1–6.
- KEJŘ JIŘÍ, *Dějiny pražské právnické univerzity*, Praha 1995.
- KEJŘ JIŘÍ, *K pramenům Husova procesu: tzv. Ordo procedendi*, Právněhistorické studie, 38, 2007, s. 57–67.
- KEJŘ JIŘÍ, *Les manuscrits du décret de Gratien dans les bibliothèques tchécolovaques*, Studia Gratiana, Post octava decreti saecularia, 8, 1962.

- KEJŘ Jiří, *Středověké kanonické právo v rukopisech České republiky, Díl I., Summae confessorum a jiná díla pro foro interno v rukopisech českých a moravských knihoven*, Studie o rukopisech 143, Monographia sv. 8, 2003.
- KEJŘ Jiří, *Teorie soudních důkazů ve středověkých právních a teologických naukách*, Právněhistorické studie 40, 2012, s. 95–114.
- KERN Anton, *Die Handschriften der Universitätsbibliothek Graz, Bd. 2*, Leipzig 1942.
- Kol. autorů, *Historický lexikon obcí ČR 1869–2005*, II díl, Praha 2006.
- KRAFL Pavel, *Synody a statuta olomoucké diecéze období středověku*, Praha 2003.
- KUBÍČKOVÁ Božena, *K počátkům pražského oficialátu*, Sborník příspěvků k dějinám hl. města Prahy V/2, 1932, s. 391–480.
- KUČERA Karel –TRUC Miroslav, *Archiv University Karlovy, Průvodce po archivních fondech*, Praha 1961.
- KUČERA Karel –TRUC Miroslav, *Archiv University Karlovy, Průvodce po archivních fondech*, Praha 1961
- MACHILEK Franz, *Ludolf von Sagan und seine Stellung in der Auseinandersetzung um Konziliarismus und Hussitismus*, München 1967.
- MACHILEK, Franz, *Ludolf von Sagan und seine Stellung in der Auseinandersetzung um Konziliarismus und Hussitismus*, München 1967.
- MACHILEK Franz, *De capcione cuiusdam plebani in Schonfelt. Ein Urteil des Prager Officialatsgerichts vom Jahre 1394 im Staatsarchiv Bamberg*, Historia docet. Sborník prací k počtě šedesátých narozenin prof. PhDr. Ivana Hlaváčka CSc., POLÍVKA Miroslav–SVATOŠ Michal (edd.), Praha 1992, s. 261–275.
- MAŘÍKOVÁ Martina, *Registrum acceptorum et divisionum capituli metropolitani Pragensis 1396–1418*, katedra PVHaS FF UK Praha 2005.
- MUTHER Theodor, *Zur Geschichte des römisch-canonischen Prozesses in Deutschland*, Rostock 1872.
- NÖRR Knut Wolfgang, *Arbeitsmethodische Fragen einer Forschung zum mittelalterlichen Zivilprozeß*, Proceedings of the Second International Congress of Medieval Canon Law, Stephan KUTTNER-Joseph RYAN (ed.), Città del Vaticano 1965, s. 347-356.
- NÖRR Knut Wolfgang, *Über den Processus Iudicii Johannes Urbach aus dem 15. Jahrhundert*, ZSRG–KA, 88, s. 283–293.
- PAARHAMMER Hans, *Rechtsprechung und Verwaltung des Salzburger Officialates 1300–1569*, Wien 1977.
- PALACKÝ František, *Documenta Mag. Joannis Hus*, Praha 1869.

- PEŠINA Z ČECHORODU Tomáš, *Phosphorus septicornis*, Praha 1673.
- PLÖCHL Wilibald M., *Geschichte des Kirchenrechts, Bd. 2, Das Kirchenrecht der abendländischen Christenheit 1055–1517*, Wien, 1961.
- PODLAHA Antonín, *Catalogus codicum manu scriptorum, qui in archivio Capituli Metropolitani pragensis asservatur (Editiones archivii et bibliothecae S. F. Metropolitani capituli pragensis XVII)*, Praha 1923.
- PODLAHA Antonín, *Series praepositorum, decanorum, archidiaconorum aliorumque prelatorum et canonicorum s. metropolitanae ecclesiae Pragensis a primordiis usque ad presentia tempora*, Praha 1912.
- PODLAHA Antonín, *Soupis rukopisů knihovny Metropolitní kapituly pražské I – II*, Praha 1910, 1922.
- POLC Jaroslav, *Svatý Jan Nepomucký*, Praha 1993.
- POŠVÁŘ Jaroslav, *Měna v českých zemích od 10. do počátku 20. stol.*, Opava 1962.
- RIEDEL-SPANGENBERGER Ilona, *Biographisch-Bibliographisches Kirchenlexikon*, Bd. 3, Bautz, Herzberg 1992.
- RYBA Bohumil, *Pravidla pro transkripci latinských literárních rukopisů*, úřední tisk.
- SEDLÁČEK August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého*, I–XV, Praha 1993–98 (reprint).
- SEDLÁČEK August, *Místopisný slovník historický Království českého*, Praha 1909.
- SEDLÁK Jan (ed.), *Kázání při exequiích za arcibiskupa Mikuláše Puchníka*, Hlídka 30, 1913, s. 778–782.
- SPUNAR Pavel, *Repertorium auctorum Bohemorum protractum idearum post Universitatem Pragensem conditam illustrans*, Vratislav, Varšava, Krakov, Gdaňsk, Lodž 1985.
- STEFFENHAGEN Emil, *Romanistische und canonistische Handschriften in Danzig*, Zeitschrift für Rechtgeschichte, 10, 1872, s. 304–305.
- TADRA Ferdinand, *Kanceláře a písaři v českých zemích za králů z rodu lucemburského Jana, Karla IV. a Václava IV.*, Praha 1892.
- TADRA Ferdinand, *Kulturní styky Čech s cizinou až do válek husitských*, Praha 1897.
- THEELE Joseph, *Die Handschriften des Benediktinerklosters S. Petri zu Erfurt (Ein bibliotheksgeschichtlicher Rekonstruktionsversuch)*, Beihefte zum Zentralblatt für Bibliothekswesen XLVIII, Leipzig 1920, s. 122–124.
- THOMPSON Stith, *Motif-index of folk literature*, Copenhagen 1955–1958.
- TOMEK Václav Vladivoj, *Základy starého místopisu pražského I – IV*, Praha 1865–1875.
- TOMEK Vladivoj Václav, *Dějepis města Prahy III. a V.*, Praha 1893 a 1905.

- TŘÍŠKA Karel a kol., *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku V. Jižní Čechy*, Praha 1986.
- TŘÍŠKA Josef, *Životopisný slovník předhusitské pražské univerzity*, Praha 1981.
- TUBACH Frederic, *Index exemplorum: A Handbook of Medieval Religious Tales*, Helsinki 1969.
- TURSKA Jadwiga a kol., *Inwentarz rękopisów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, T. I Rękopisy 1505–7325*, Wrocław 1948.
- VIDMANOVÁ Anežka, *K vydávání latinských textů české provenience ze 14. a 15. stol., Laborintus: latinská literatura středověkých Čech*, Anežka VIDMANOVÁ–Eva STEHLÍKOVÁ–Jiří MATL–Zuzana SILAGIOVÁ (edd.), Praha 1994.
- VOOGHT Paul de, *Hussiana, Bibliothèque de la Revue D' Histoire Ecclésiastique*, Fascicule 35, Louvain 1960.
- VOREL Petr, *Monetary circulation in Central Europe at the beginning of the early modern age*, Pardubice 2006.
- WAGNER Hans–KLEIN Herbert, *Salzburgs Domherren 1300–1514*, Mitteilungen der Gesellschaft für Salzburger Landeskunde 92, 1952, s. 1–81.
- WATTENBACH Wilhelm, *Nachricht von drei Handschriften in Eisleben*, Neues Archiv der Gesellschaft für ältere Geschichtskunde, 8, 1883, s. 285–298.
- WINTER Ursula–HEYDECK Kurt, *Die Manuscripta Magdeburgica der Staatsbibliothek zu Berlin Preussischer Kulturbesitz*, Teil 3, Wiesbaden 2003.
- WŁODEK Sophia–ZATHEY Georgius–ZWIERCAN Marianus, *Catalogus codicum manuscriptorum medii aevi Latinorum, qui in Bibliotheca Jagellonica asservantur, vol. I*, PAN 1980.
- ZAMASTIL Karel, *Kollegiátní kapitula mělnická*, Mělník 1846.

Část B

Edice rukopisů starší vrstvy

Ediční technika a poznámky

Pro přípravu edice traktátu *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem* byla zvolena následující pravidla.

1) Edice je **transkribcí** rukopisného textu dle pravidel zavedených Bohumilem Rybou.⁴⁶⁴

2) Číslované **textově-kritické poznámky** jsou umístěny pod textem každé stránky edice a jejich číslování je **průběžné** v celém textu.

Za vzor pro strukturu textově-kritických poznámek byla vzata edice traktátu Vojtěcha Raňkova z Ježova zpracovaná Jaroslavem Kadlecem.⁴⁶⁵ Tato edice užívá poněkud nezvykle obrácenou hranatou závorku (**J**) k označení konce textového úseku, jenž má v některém z rukopisů znění odlišné od základního textu.

Foliace užitá v textu edice odpovídá foliaci základního textu rukopisu Mnichov 677, resp. rukopisu Vratislav BU II O 1 (viz níže).

3) **Obsahové poznámky** jsou označené písmeny a jsou umístěny **za textem** edice.

4) V edici jsou zpracovány rukopisy tzv. **starší vrstvy**⁴⁶⁶:

Mnichov 677 (M) - základní text.

Pro závěrečnou část traktátu, kterou mnichovský rukopis neobsahuje, byl použit text rukopisu Vratislav BU II O 1.(VBU)

Krakov 326 (K)

Vratislav Ossolineum 1628/1 (VO)

Lipsko 922 (L)

⁴⁶⁴ Bohumil Ryba, *Pravidla pro transkripci latinských literárních rukopisů*, úřední tisk, viz podrobněji: Anežka VIDMANOVÁ, *K vydávání latinských textů české provenience ze 14. a 15. stol.*, Laborintus: latinská literatura středověkých Čech, Anežka VIDMANOVÁ–Eva STEHLÍKOVÁ–Jiří MATL–Zuzana SILAGIOVÁ (edd.), Praha 1994.

⁴⁶⁵ JAROSLAV KADLEC, *Leben und Schriften des Prager Magisters Adalbert Rankonis de Ericinio*, Münster 1971.

⁴⁶⁶ Podrobněji ke všem rukopisům viz kapitola 5. Rozbor rukopisů.

Všechny zpracované rukopisy pocházejí ještě ze 14. stol., resp. přelomu 14. a 15. stol. Toto časové hledisko bylo zvoleno především z důvodu časového i technického zvládnutí komparace textových variant jednotlivých rukopisů.

Seznam užívaných zkratk

om. = *ommitit* = *chybí*

seq. = *sequitur* = *následuje* pro vsuvky které nejsou v zákl. textu

del. = *delevit* = *škrta*

ads. = *adscipsit* = *připsal*

supr. = *suprascriptit* = *nadepsal*

insc. = *inscripsit* = *vepsal*

scr. = *scriptum* = *napsáno*, např. *duplex* = *dvakrát*

fal. = *falso* = *chybně*

rec. = *recto* = *správně*

sic in = *tak v ... poté následuje vždy* *corr.* = *corrigendum* = *editorská oprava gramaticky zjevně nekorektního slova/úseku*

dupl. = *duplex* = *slovo nebo úsek napsáno dvakrát*

abbr. = *abbreviatum* = *zkráceno*

scr. = *scriptum* = *napsáno*

aut = *nebo*

forse = snad

Kombinace zkratek

seq. sed del. = sequitur sed delevit ... aj.

*ultima littera „a“ corr. cum supr. “o” = poslední písmeno “a” opraveno nadepsným “o”
apod.*

primo inic. scr. = primo iniciavit scriptum = nejprve začal psát...

seq. textus alius, cum quo ms. finit = následuje text, kterým rukopis končí

Incipit⁴⁶⁷ **processus iudiciarius brevis pro curia Pragensi.**⁴⁶⁸ Quia citacio est fundamentum ordinis iudiciarii, de⁴⁶⁹ citacione est videndum⁴⁷⁰. Citacio igitur vel⁴⁷¹ fit per nuncium⁴⁷² vel per literam⁴⁷³. Si per nuncium, tunc ille debet esse iuratus, cui creditur racione iuramenti tamquam notario, quia non est verisimile, quod sit inmemor sue salutis. Cum igitur citat⁴⁷⁴ nuncius, vel⁴⁷⁵ igitur⁴⁷⁶ invenit personam citatam⁴⁷⁷, vel⁴⁷⁸ non si invenit,⁴⁷⁹ tunc⁴⁸⁰ relacionem facit⁴⁸¹ iudici atque fidem et⁴⁸² iudex ad relacionem bedelli⁴⁸³ citatum et⁴⁸⁴ non comparentem excommunicat⁴⁸⁵ si⁴⁸⁶ est laicus, si⁴⁸⁷ in sacris constitutus suspendit eum⁴⁸⁸ ab ingressu ecclesie in⁴⁸⁹ scriptis per⁴⁹⁰ hunc modum:⁴⁹¹ Ad relacionem N.⁴⁹² bedelli nuper⁴⁹³

⁴⁶⁷ Incipit processus iudiciarius brevis pro curia Pragensi] **M**; *om.* **L.**; Processus iudiciarius semper salvum curie Pragensis et consistorii eiusdem **K.**, Incipit Ordo iudiciarius consistorii Pragensis **VO.**

⁴⁶⁸ Pragensi] *seq.*: Primo videndum est de citacione. **VO.**

⁴⁶⁹ de citacione est videndum] *om.* **VO.**; de] ideo **L.**

⁴⁷⁰ videndum] sciendum **VO.**

⁴⁷¹ vel per nuncium fit] **VO.**

⁴⁷² nuncium] *seq.*: alterius **L.**

⁴⁷³ literam] literas **VO.**

⁴⁷⁴ citat] citet **L.**

⁴⁷⁵ vel⁴⁷⁵ igitur invenit personam] aut invenit personam **VO.**

⁴⁷⁶ igitur] *om.* **K., L.**

⁴⁷⁷ citatam] *om.* **K., VO., L.**

⁴⁷⁸ vel non si invenit] aut non invenit **VO.**

⁴⁷⁹ invenit] *seq.*: Si invenit **VO.**

⁴⁸⁰ tunc] *om.* **VO.**

⁴⁸¹ facit] faciat **L.**

⁴⁸² et] *om.* **VO.**

⁴⁸³ bedelli] *seq.*: vel nuncii **VO.**; libelli *fal.* **L.**

⁴⁸⁴ et] *om.* **L.**

⁴⁸⁵ excommunicat] *om.* **K., VO.**

⁴⁸⁶ si est laicus] si est laicus excommunicat **K., VO., L.**

⁴⁸⁷ si in sacris constitutus] si presbyter **VO.**; si] *seq.*: est **L.**

⁴⁸⁸ eum] *om.* **K., VO., L.**

⁴⁸⁹ in] *seq.*: hiis **K., VO.**

⁴⁹⁰ per hunc modum] *om.* **VO., L.**

⁴⁹¹ modum] *seq.*: Buchnik [sic] licenciatus in decretis **L.**

⁴⁹² N.] Jo. **K., VO.**; B. Jo. **L.**

⁴⁹³ nuper] *om.* **VO.**

laicum⁴⁹⁴ citatum ad instanciam N.⁴⁹⁵ ad diem et horam presentes et non comparentem ratione sue contumacie excommunicamus vel⁴⁹⁶ suspendimus in hiis scriptis ut⁴⁹⁷ sequitur infra⁴⁹⁸. Si vero personam non invenit, tunc facit⁴⁹⁹ fidem, se non invenisse personam et iudex discernit⁵⁰⁰ publicam citationem, ut citetur in domo vel in⁵⁰¹ ecclesia publice. Si vero fit citacio⁵⁰² per litteram, tunc executor facit⁵⁰³ fidem iudici, se invenisse personam, vel non invenisse et hoc per sigilli⁵⁰⁴ sui appresionem⁵⁰⁵ et debitam subscripcionem. Et tunc iudex inventam⁵⁰⁶ personam⁵⁰⁷ excommunicat vel suspendit.⁵⁰⁸ Contra non inventam⁵⁰⁹ decrevit⁵¹⁰ publicam citationem⁵¹¹. Tenor⁵¹² citationis sequitur in hec verba: Nicolaus⁵¹³ P.,⁵¹⁴ licenciatus in decretis, curie archiepiscopalis Pragensis officialis,⁵¹⁵ vobis domino plebano ecclesie tali⁵¹⁶ loco aut vestras⁵¹⁷ vices gerenti sub excommunicationis pena mandamus, quatenus N.⁵¹⁸ laicum de⁵¹⁹ tali loco personaliter adiunctum⁵²⁰ ad nostram peremptoris

⁴⁹⁴ laicum] *seq.*: C. L.

⁴⁹⁵ N.] C. K.; *seq.*: talis VO.; D. L.

⁴⁹⁶ vel] et L.

⁴⁹⁷ ut sequitur infra] *om.* VO.

⁴⁹⁸ infra] *om.* L.

⁴⁹⁹ facit] faciat L.

⁵⁰⁰ decernit] K.; decrevit L.

⁵⁰¹ in] *om.* L.

⁵⁰² citacio] *om.* VO.

⁵⁰³ facit] faciat L.

⁵⁰⁴ sigilli sui] sui sigilli VO.

⁵⁰⁵ appresionem] appositionem K.; impensionem VO.; appensionem L.

⁵⁰⁶ inventam personam] personam inventam VO., L.

⁵⁰⁷ personam] *seq.*: et non comparentem VO.

⁵⁰⁸ suspendit] suspendat L.

⁵⁰⁹ inventam] *seq.*: personam L.

⁵¹⁰ decrevit] decernit K.

⁵¹¹ citationem] *seq.*: sub hac forma L.

⁵¹² Tenor citationis sequitur in hec verba] *om.* VO., L.

⁵¹³ Nicolaus P.] A. VO.

⁵¹⁴ P.] *om.* L.

⁵¹⁵ officialis] etc. L.

⁵¹⁶ tali loco] in N. VO.; tali] *seq.*: in L.

⁵¹⁷ vestras vices] vices vestras L.

⁵¹⁸ N.] B. K., VO., L.

⁵¹⁹ de tali loco] *om.* VO.

citatis⁵²¹ presenciam⁵²², quam⁵²³ et nos presentibus⁵²⁴ citamus, ut feria⁵²⁵ proxima⁵²⁶ tali⁵²⁷ coram nobis Prage in curia N.⁵²⁸ hora N.⁵²⁹ compareat. Discreto viro domino⁵³⁰ plebano huius⁵³¹ ecclesie⁵³² super testamento decrevisti⁵³³ responsurum, fidem nobis vestre⁵³⁴ execucionis⁵³⁵ facite per vestri sigilli appensionem et⁵³⁶ debitam subscripcionem ad⁵³⁷ titulum⁵³⁸ memoratum. Datum⁵³⁹ etc. Si vero⁵⁴⁰ decrevitur publica citacio, tunc addatur⁵⁴¹ per⁵⁴² illud personaliter adinventum⁵⁴³, scilicet⁵⁴⁴ id⁵⁴⁵ alias publice in⁵⁴⁶ habitacione domus sue vel in ecclesia, qua maior affinitur populi⁵⁴⁷ multitudo⁵⁴⁸. Adveniente termino in citacione

⁵²⁰ adiunctum] adinventum **K.**, **L.**, *seq.*: alias publice in domo **K.**; adiunctum] inventum **VO.**; in domo] *seq.*: in *marg.* Quia laici in causis pro parte plebanis non licet respondere coram iudice concreto et ergo clericis non est necessaria exprimere causam sed sempiternam scribit de foro competenti **K.**

⁵²¹ citatis] citatis **VO.**

⁵²² presenciam] *seq.*: etc. **VO.**

⁵²³ quam] quem **K.**; quam et nos presentibus citamus] *om.* **VO.**

⁵²⁴ presentibus] *seq.*: sic **L.**

⁵²⁵ feria] *interl.* secunda **VO.**; feria proxima] proxima feria **L.**

⁵²⁶ proxima] *seq.*: ventura si dici mereri prout alios invente seti **VO.**

⁵²⁷ tali] *om.* **VO.**; *seq.*: si dies iudicata fuerit alias invente sequenti **L.**

⁵²⁸ N.] archiepiscopali **K.**, **L.** archiepiscopali *in marg.* **VO.**

⁵²⁹ N.] terciarum vel quasi **K.**; terciarum **VO.**; *seq.*: terciarum legitime **L.**

⁵³⁰ domino] *seq.*: Ja. **K.**; *seq.*: J. **L.**

⁵³¹ huius] *seq.*: talis **VO.**

⁵³² domino plebano huius ecclesie] *om.* **VO.**

⁵³³ decrevisti] de instrumento **K.**; decrevisti] *om.* **VO.**; decrevisti responsurum] de iusticia legitime responsurus **VO.**

⁵³⁴ vestre] nostre **K.**; vestre] *om.* **VO.**

⁵³⁵ execucionis] *om.* **VO.**

⁵³⁶ et debitam subscripcionem] *om.* **L.**

⁵³⁷ ad titulum memoratum] *om.* **VO.**

⁵³⁸ titulum] terminum **K.**

⁵³⁹ Datum] Prage **L.**

⁵⁴⁰ vero] autem **VO.**

⁵⁴¹ addatur] additur **K.**, **L.**

⁵⁴² per] post **K.**, **VO.**

⁵⁴³ adinventum] inventum **VO.**

⁵⁴⁴ scilicet id] istud scilicet **VO.**

⁵⁴⁵ id] illud **VO.**

⁵⁴⁶ in habitacione domus sue] in domo ipsius **VO.**; in domo habitacionis sue **L.**

⁵⁴⁷ populi multitudo] multitudo populi **VO.**

contento, citacio producta in consistorio legitur⁵⁴⁹ publice, quam prius bedellus proclamabit⁵⁵⁰ dicens⁵⁵¹ alta voce, utrum talis comparet⁵⁵² vel ipsius⁵⁵³ procurator. Si tunc⁵⁵⁴ reus non comparet⁵⁵⁵ vel⁵⁵⁶ ipsius procurator, si est laicus excommunicatur, si ipse⁵⁵⁷ presbiter⁵⁵⁸ suspenditur ab ingressu ecclesie et excommunicacionis forma inferius presentebit⁵⁵⁹. Si vero produxit⁵⁶⁰ actor⁵⁶¹ citacionem in⁵⁶² iudicio sed nec⁵⁶³ per se⁵⁶⁴ comparet nec⁵⁶⁵ per⁵⁶⁶ procuratorium sufficiens⁵⁶⁷, tunc⁵⁶⁸ actor reo condempnabitur in expensis, quas fecit ipse⁵⁶⁹ reus veniendo et redeundo ad suum domicilium et iste expense sibi taxantur⁵⁷⁰ secundum dietas vulgares⁵⁷¹ rem⁵⁷², quia maior est excommunicacio⁵⁷³ actoris quam rei. Unde⁵⁷⁴ octo⁵⁷⁵

⁵⁴⁸ multitudo] *seq.*: VO.

⁵⁴⁹ legitur] legatur L.

⁵⁵⁰ proclamabit] proclamat L.

⁵⁵¹ dicens alta voce] alta voce dicens VO., L.

⁵⁵² comparet] compareat L.

⁵⁵³ ipsius] suus VO., eius L.

⁵⁵⁴ tunc] autem VO., L.

⁵⁵⁵ comparet] compareat L.

⁵⁵⁶ vel ipsius procurator] *om.* VO.

⁵⁵⁷ ipse] *om.* L.

⁵⁵⁸ presbyter] *om.* K., VO.

⁵⁵⁹ presentebit] apparebit K., VO., L.

⁵⁶⁰ produxit actor] actor produxit VO., L.

⁵⁶¹ actor] *del.*, *supr.* reus copiam K.

⁵⁶² in iudicio] *om.* VO.

⁵⁶³ nec per se] non K.; nec per se comparet nec per procuratorium sufficiens] non comparet nec per se nec per suum procuratorem sufficientem VO.

⁵⁶⁴ se] *seq.*: nec per alium L.

⁵⁶⁵ nec] prius L.

⁵⁶⁶ per] *seq.*: se, nec per K.

⁵⁶⁷ sufficiens] sufficientem CC *et supr.* de dolo et [contumacia] VI K. (*vide nota „a“ in fine textus*); sufficientem L.

⁵⁶⁸ tunc] *seq.*: *in marg.* reus accusata contumacia actor petet ipsum sibi condempnari expensis decrevitur, quod de sua citacione et eius execucione in octo dies et eadem dicitur. VO.

⁵⁶⁹ ipse] *om.* VO., L.

⁵⁷⁰ taxantur] taxabuntur L.

⁵⁷¹ vulgares] vulgarium K.

⁵⁷² rem] *om.* K., VO., L.

⁵⁷³ excommunicacio] contumacia VO., L.

⁵⁷⁴ Unde] *om.* L.

miliaria per⁵⁷⁶ dicta⁵⁷⁷ computantur.⁵⁷⁸ Tunc⁵⁷⁹ iudex confidetur⁵⁸⁰, quot miliaria⁵⁸¹ reus equitavit veniendo, redeundo⁵⁸² et moram⁵⁸³ instando⁵⁸⁴, faciendo vel si transivit, tunc⁵⁸⁵ etiam sibi dieta computatur ad⁵⁸⁶ quamlibet⁵⁸⁷ dietam duos grossos pediti et equiti ad tres⁵⁸⁸ vel ad plures⁵⁸⁹, sed⁵⁹⁰ iudici videtur⁵⁹¹. Et prout equalitas⁵⁹² exigit personarum, cum⁵⁹³ una N.⁵⁹⁴ persona gravior⁵⁹⁵ est quam⁵⁹⁶ alia et⁵⁹⁷ unus puta nobilior, habet⁵⁹⁸ plures erecciones⁵⁹⁹ quam alter⁶⁰⁰, ergo iudex⁶⁰¹ debet considerare locorum⁶⁰² distancias et personarum⁶⁰³ merita. Sed quando reus⁶⁰⁴ absolvitur a sententia excommunicationis ratione sue contumacie, tunc

⁵⁷⁵ octo] octo *in. marg.* **K.**

⁵⁷⁶ per dicta computantur] computantur pro dieta **VO.**; pro dieta computando **L.**

⁵⁷⁷ per dicta] pro dieta **K.**

⁵⁷⁸ computantur] *seq.*: vel sicut consuetum est **VO.**

⁵⁷⁹ tunc] et **K.**

⁵⁸⁰ confidetur] considerat **K.**, **VO.**; *fal.* considabitur **L.**

⁵⁸¹ miliaria] *fal.* dietas **L.**

⁵⁸² redeundo] *seq.*: ad suum domicilium **VO.**

⁵⁸³ moram] morando **VO.**

⁵⁸⁴ instando] stando **VO.**; ibi stando **L.**

⁵⁸⁵ tunc etiam] etc. **L.**

⁵⁸⁶ ad] et **K.**, **VO.**, **L.**

⁵⁸⁷ quamlibet dietam] quelibet dieta, *seq.*: ad **L.**

⁵⁸⁸ tres] *seq.*: grossos **VO.**

⁵⁸⁹ plures] plus **VO.**

⁵⁹⁰ sed] sicut **K.**, **VO.**, **L.**

⁵⁹¹ videtur] *seq.*: expediri **VO.**

⁵⁹² equalitas] qualitas **K.**, **VO.**, **L.**

⁵⁹³ cum] quia **K.**, **VO.**, **L.**

⁵⁹⁴ N.] *om.* **K.**, **VO.**, **L.**

⁵⁹⁵ gravior est] est gravior **K.**, **VO.**, **L.**

⁵⁹⁶ quam] cum **K.**

⁵⁹⁷ et unus] *om.* **VO.**, **L.**

⁵⁹⁸ habet plures] et plures habet **L.**

⁵⁹⁹ erecciones] inexcaciones **K.**

⁶⁰⁰ alter] alius **K.**, **VO.**, **L.**

⁶⁰¹ iudex] *om.* **L.**

⁶⁰² locorum distancias] distancias locorum **L.**

⁶⁰³ personarum merita] merita personarum **VO.**, **L.**

⁶⁰⁴ reus] *seq.*: contumax **L.**

actori expense⁶⁰⁵ computantur⁶⁰⁶, tamquam simplici nuncio videlicet⁶⁰⁷ de duobus miliaribus I⁶⁰⁸ grossum de⁶⁰⁹ quattuor⁶¹⁰ duos⁶¹¹ etc. deinceps ascendendo⁶¹². Si autem actor vel⁶¹³ reus compareat⁶¹⁴ per procuratorem, tunc videndum est, si⁶¹⁵ sufficiens est mandatum ad⁶¹⁶ comparandum⁶¹⁷ ad⁶¹⁸ huc, si procuratorium est⁶¹⁹ sub⁶²⁰ publica manu confectum et in debita forma, qua forma debet continere: Annum Domini, indictionem,⁶²¹ mensem, diem⁶²², horam, pontificatum et locum et⁶²³ habere omnes clausulas in quibus requiritur speciale mandatum, videlicet⁶²⁴ ad agendum⁶²⁵, defendendum etc.⁶²⁶, ut⁶²⁷ infra⁶²⁸ patebit⁶²⁹ et presertim, quod⁶³⁰ habeatur in⁶³¹ procuratorio illa⁶³² clausula iudicio sisti et iudicatum solvi alioquid procuratorium est nullum et patitur repulsam⁶³³. Et actor vel⁶³⁴ rei⁶³⁵ comparentis⁶³⁶

⁶⁰⁵ expense] expensas *cum supr. littera* „e“ K.

⁶⁰⁶ computantur] taxantur VO., L.

⁶⁰⁷ videlicet] scilicet L.

⁶⁰⁸ I] unum K., VO.

⁶⁰⁹ de *om.* VO.

⁶¹⁰ quattuor] *seq.*: miliaribus VO.

⁶¹¹ duos] duo grossi L.

⁶¹² ascendendo] *om.* VO.

⁶¹³ actor vel *om.* VO.

⁶¹⁴ compareat] comparet K.

⁶¹⁵ si] utrum VO.

⁶¹⁶ ad comparandum] ad comparandum mandatum VO.

⁶¹⁷ comparandum] comparendum K., L.; comparandum] *seq.*: et VO.

⁶¹⁸ ad] *om.* L.

⁶¹⁹ est sub publica manu] non est manu publica L.

⁶²⁰ sub] *om.* VO.

⁶²¹ indictionem] *seq.*: VO.

⁶²² diem] *om.* VO.

⁶²³ et] *seq.*: debet L.

⁶²⁴ videlicet] scilicet L.

⁶²⁵ agendum] *seq.*: vel K.; agendum] *seq.*: et VO., L.

⁶²⁶ defendendum] etc *om.* VO.

⁶²⁷ ut infra] in forma, qua VO.

⁶²⁸ infra] inferius L.

⁶²⁹ patebit] apparebit K., VO., L.; patebit] *seq.*: infra VO.

⁶³⁰ quod] ut L.

⁶³¹ in procuratorio] *om.* L.

⁶³² illa] ista K., L. *dtto in marg.* VO.

⁶³³ repulsam] *sic in K., VO. corr.* repulsum

procuratorem⁶³⁷ huiusmodi insufficiens licite accusatur contumacie, quod si non⁶³⁸ conparet actor cum sufficienti mandato condenpnatur in expensis et reus excommunicatur⁶³⁹ vel⁶⁴⁰ suspenditur⁶⁴¹. Si autem reus⁶⁴² et actor non conparet⁶⁴³ nec de citacione constat, tunc reus accusat contumaciam actorem⁶⁴⁴ et notarius scribit per⁶⁴⁵ hunc modum⁶⁴⁶: Jo.⁶⁴⁷ laicus personaliter conparens in⁶⁴⁸ figura iudicii accusavit contumaciam domini⁶⁴⁹ N.⁶⁵⁰ plebani⁶⁵¹ in⁶⁵² tali⁶⁵³ loco⁶⁵⁴, actore non comparente petens ipsum ad actum huiusmodi reputari⁶⁵⁵ contumacem et in expensis condenpnari iuxta canonem actor⁶⁵⁶ et iudex^a, si reus docuit⁶⁵⁷ de legitima citacione et ipsius⁶⁵⁸ accione⁶⁵⁹ actorem ad actum⁶⁶⁰ huiusmodi reputabit

⁶³⁴ vel] et **L.**

⁶³⁵ rei] *seq.*: *sed del.* procu **K.**

⁶³⁶ comparentis] *seq.*: per **VO.**

⁶³⁷ procuratorem huiusmodi] per huiusmodi procuratorium **L.**

⁶³⁸ non conparet actor] actor non conparet **VO.**

⁶³⁹ excommunicatur] *seq.*: si est laicus, si est presbyter **VO.**

⁶⁴⁰ vel *om.* **VO.**

⁶⁴¹ suspenditur] *seq.*: *in marg.* eo salvo quodsi dubitatur de mandato sufficit caveat de rato **K.**

⁶⁴² reus] *seq.*: conparet **VO.**, **L.**

⁶⁴³ conparet] *om.* **VO.**

⁶⁴⁴ actorem] *seq.*: non comparentem **VO.**

⁶⁴⁵ per hunc modum] sub hac forma **L.**

⁶⁴⁶ modum] *seq.*: a data **VO.**

⁶⁴⁷ Jo.] Johannes **K.**

⁶⁴⁸ in figura iudicii accusavit] in figura iudicii comparens **VO.**

⁶⁴⁹ domini] *om.* **VO.**

⁶⁵⁰ N.] **H. K.**; **A. VO.**; **H. L.**

⁶⁵¹ plebani in] *om.* **L.**

⁶⁵² in] *seq.*: **N. VO.**

⁶⁵³ tali loco] *om.* **VO.**

⁶⁵⁴ loco] *seq.*: *in marg.* Idem est si reus recedit illi recusatus dicto libello sibi potest contra eum procedi in contumaciam scilicet in aliquod expense ut de procuratore asistente servatur tunc hac comparata ad racionabilem libellum et si vero conparet ex contumacia. **K.**

⁶⁵⁵ reputari contumacem] contumacem reputari **VO.**

⁶⁵⁶ actor] *seq.*: de dolo et contu[macia] liber VI **K.**, **VO.**; *et seq.*: quia maior est contumacia actoris quam rei ut supra **L.**; liber VI] quod reus dominus **VO.**

⁶⁵⁷ docuit] docuerit **VO.**

⁶⁵⁸ ipsius] eius **L.**

⁶⁵⁹ accione] execucione **K.**, **VO.**, **L.**

⁶⁶⁰ actum] acta **VO.**

contumacem et tunc⁶⁶¹ condempnabit in expensis⁶⁶² et⁶⁶³ tunc expense taxantur⁶⁶⁴ secundum dietas⁶⁶⁵ etc.⁶⁶⁶ Si vero actor et reus comparent per se vel per sufficientem responsalem, tunc iudex mandat actori dari⁶⁶⁷ libellum et reo

226v

ad petitionem⁶⁶⁸ ipsius⁶⁶⁹ decrevit libelli⁶⁷⁰ copiam. Scribit⁶⁷¹ igitur notarius per hunc modum: Anno Domini⁶⁷² etc. domino officiali⁶⁷³ pro tribunali sedente⁶⁷⁴ talis plebanus obtulit⁶⁷⁵ citationem ad acta in presencia talis laici⁶⁷⁶ et dominus officialis mandavit⁶⁷⁷ actori, ut det libellum feria⁶⁷⁸ N.⁶⁷⁹ et⁶⁸⁰ reus petit libelli copiam et⁶⁸¹ citationis et⁶⁸² terminum ad deliberandum⁶⁸³ contra⁶⁸⁴ oblata⁶⁸⁵ et dominus officialis decrevit copiam predictorum et

⁶⁶¹ tunc] *om.* VO.

⁶⁶² expensis] *seq.*: ut prefertur VO.

⁶⁶³ et] *om.* K.; et tunc expense taxantur secundum dietas etc.] *om.* VO.

⁶⁶⁴ taxantur] computantur L.

⁶⁶⁵ dietas] *om.* L.

⁶⁶⁶ etc.] *seq.*: *supr.* sui exigentii per reorum ut prefertur sumandi dominus decrevit reus de citatione sua et cuiusque alius vel habebit. K.

⁶⁶⁷ dari] dare L.

⁶⁶⁸ petitionem ipsius] ipsius petitionem L.

⁶⁶⁹ ipsius] *seq.*: copiam VO.; ipsius] *seq.*: copiam libelli K.

⁶⁷⁰ libelli copiam] *om.* K., VO.; copiam libelli L.

⁶⁷¹ Scribit igitur notarius per hunc modum] Notarius scribit K., VO.

⁶⁷² Domini] *seq.*: quadam die, loco VO.

⁶⁷³ officiali] iudice L.

⁶⁷⁴ sedente] *sic in* K., VO. *corr.* sedenti.

⁶⁷⁵ obtulit] optulit *sic in* VO.

⁶⁷⁶ laici] *seq.*: vel procuratoris K.

⁶⁷⁷ mandavit] mandat K., VO.

⁶⁷⁸ feria N. et reus petit libelli copiam et citationis] *om.* L.

⁶⁷⁹ N.] sexta K.; N.] sexta VO.

⁶⁸⁰ et] *om.* VO.

⁶⁸¹ et citationis] *om.* VO.

⁶⁸² et] *seq.*: statuit L.

⁶⁸³ deliberandum] *seq.*: supradicto libello L.

⁶⁸⁴ contra oblata et dominus officialis decrevit copiam predictorum et statuit terminum tali vel tali die ad actum memoratum.] *om.* L.

statuit terminum tali vel⁶⁸⁶ tali die⁶⁸⁷ ad actum memoratum. Notarius⁶⁸⁸ scribit in carta libelli in⁶⁸⁹ hunc modum: Die secunda⁶⁹⁰ mensis talis⁶⁹¹ oblatus est libellus et⁶⁹² datus est terminus ad deliberandum tali⁶⁹³ vel⁶⁹⁴ tali die nominavit⁶⁹⁵. Scribit notarius diem, quia⁶⁹⁶ actor non offerret libellum vel forte offerret post⁶⁹⁷ statutam⁶⁹⁸ diem, tunc⁶⁹⁹ reus accusaret contumaciam actorem ex eo, quod non obtulit libellum⁷⁰⁰ in⁷⁰¹ die prefixo per⁷⁰² iudicem et referet⁷⁰³ se ad⁷⁰⁴ acta et nec non responderet libello extra terminum⁷⁰⁵ oblato⁷⁰⁶, nec⁷⁰⁷ resuset⁷⁰⁸ expensas et datis novis⁷⁰⁹ indiciis ad deliberandum.⁷¹⁰ Tenor⁷¹¹ libelli sequitur⁷¹².

⁶⁸⁵ oblata] oblatum VO.

⁶⁸⁶ vel tali die om. K., VO.

⁶⁸⁷ die] seq.: sabbato proximo K.; die] seq.: primo sabbato VO.

⁶⁸⁸ Notarius scribit] Scribit notarius VO., L.

⁶⁸⁹ in hunc modum] om. L.

⁶⁹⁰ secunda mensis] tali L.

⁶⁹¹ talis] seq.: Februarii K.; talis] seq.: Februarii indictione etc. VO.

⁶⁹² et datus est] om. K., L.; et datus est] in marg. VO.

⁶⁹³ tali] seq.: sabbato proximo K., VO.; tali vel tali die nominavit] sabbato proximo L.

⁶⁹⁴ vel tali die] om. K., VO.

⁶⁹⁵ nominavit] nominavitur K., VO.

⁶⁹⁶ quia] quodsi K., VO., L.

⁶⁹⁷ post statutam diem] post diem statutum VO.

⁶⁹⁸ statutam] statutum K., L.

⁶⁹⁹ tunc om. VO.

⁷⁰⁰ libellum om. VO.

⁷⁰¹ in die prefixo] in termino sibi prefixo VO.; in termino prefixo L.

⁷⁰² per iudicem et referet se ad acta et nec non responderet libello] om. L.

⁷⁰³ referet se] se referet VO.

⁷⁰⁴ ad] seq.: per sic in VO.

⁷⁰⁵ terminum] termino VO., termino et seq.: vero L.

⁷⁰⁶ oblato] seq.: reus non tenetur recipere L.

⁷⁰⁷ nec] nisi L.

⁷⁰⁸ resuset] sic in K., VO.; refuset L.

⁷⁰⁹ novis indiciis] indiciis novis VO.

⁷¹⁰ deliberandum] seq.: Non esse processum istum dicti est inter postea et libellum postea est sicut narratio et conclusio. Sed libellus est scriptura in qua continetur res, que petitur et causa petendi et non actoris et rei et coram quo iudice. Item libellus est contra scripturam. VO.; seq.: etc. L.

⁷¹¹ Tenor libelli sequitur] om. L.

⁷¹² sequitur] om. VO.

Coram vobis⁷¹³ honorabili viro⁷¹⁴ N.⁷¹⁵ curie N.⁷¹⁶ officialis⁷¹⁷ procurator et procuratorio nomine discreti viri domini Jo.⁷¹⁸ plebani⁷¹⁹ ecclesie talis loci ac ipsius ecclesie nomine contra⁷²⁰ N.⁷²¹ adversus B.⁷²² laicum de⁷²³ tali loco et⁷²⁴ quamlibet aliam personam pro ipso legitime⁷²⁵ in iudicio⁷²⁶ intervenientem in⁷²⁷ iure. Cum querela proponit⁷²⁸, quod licet bone memorie P.⁷²⁹ laicus tali⁷³⁰ loco⁷³¹ positus in extremis⁷³² in lecto egritudinis languens corpore et⁷³³ ratione⁷³⁴ conpos exitus⁷³⁵ pro ipsius⁷³⁶ ac⁷³⁷ suorum⁷³⁸ predecessorum⁷³⁹ animarum salute⁷⁴⁰ et remedio in omnibus bonis suis⁷⁴¹ in⁷⁴² A.⁷⁴³ de⁷⁴⁴ post mortem suam⁷⁴⁵

⁷¹³ vobis] nobis VO.

⁷¹⁴ viro] *seq.*: domino K., L.; honorabili viro] domino honorabili viro VO.

⁷¹⁵ N.] *om.* VO.

⁷¹⁶ N.] archiepiscopalis K.

⁷¹⁷ curie N. officialis] curie archiepiscopalis Pragensis officialis VO.; officialis] *seq.*: etc. L.

⁷¹⁸ Jo.] *om.* VO.

⁷¹⁹ plebani ecclesie talis loci] *om.* VO.

⁷²⁰ contra] *seq.*: et L.

⁷²¹ N.] et VO.; *om.* L.

⁷²² B.] R. VO.

⁷²³ de] in L.

⁷²⁴ et] *seq.*: contra K., L.

⁷²⁵ legitime in iudicio] in iudicio legitime VO.

⁷²⁶ iudicio] *seq.*: conparentem vel VO.

⁷²⁷ in] et L.

⁷²⁸ proponit] *seq.*: et dicit K., VO.

⁷²⁹ P.] B. L.

⁷³⁰ tali loco] talis L.

⁷³¹ loco] loci K.; *om.* VO.

⁷³² extremis] extremo VO.

⁷³³ et] *om.* L.

⁷³⁴ ratione] rationis K.; conpos ratione VO.; ratione conpos exitus] conpos exiens ratione L.

⁷³⁵ exitus] exiens K.

⁷³⁶ ipsius] sui K.; suo VO.; sue L.

⁷³⁷ et] ac VO.

⁷³⁸ suorum] *seq.*: atque VO.

⁷³⁹ predecessorum] successorum VO.

⁷⁴⁰ salute et] *om.* K., VO., L.

⁷⁴¹ suis] *seq.*: retinet et VO.; suis in A. de] *om.* L.

⁷⁴² in A. de] *om.* VO.

⁷⁴³ A.] *om. et seq.*: et K.; *supr.* relinquendis K.

relinquendum⁷⁴⁶ sex⁷⁴⁷ sexagenas grossorum Pragensis⁷⁴⁸ monete pro fabrica et in utilitatem ecclesie convertendas⁷⁴⁹ plebano et ecclesie supradicte donavit⁷⁵⁰, legavit⁷⁵¹ et testatus fuit⁷⁵² solvendum⁷⁵³ per bonorum suorum successores⁷⁵⁴ et⁷⁵⁵ dictus B.⁷⁵⁶ successit⁷⁵⁷ in omnibus⁷⁵⁸ bonis dicti⁷⁵⁹ C. testatoris⁷⁶⁰, eodem mortuo testatore ipsaque⁷⁶¹ bona tenuerit,⁷⁶² rexerit⁷⁶³ et possiderit,⁷⁶⁴ teneat⁷⁶⁵, regat et possideat pacifice et quiete⁷⁶⁶. Cum⁷⁶⁷ dictus⁷⁶⁸ B.⁷⁶⁹ explere dicti⁷⁷⁰ testantis⁷⁷¹ voluntatem monitus caritate⁷⁷² sepius⁷⁷³ condixit⁷⁷⁴ et continue condicit⁷⁷⁵,

⁷⁴⁴ de] *supr.* relinquendis **K**.

⁷⁴⁵ suam] *om.* **VO**.

⁷⁴⁶ relinquendum] relinquendis **K**.

⁷⁴⁷ sex] X [decem] **K., L**.

⁷⁴⁸ Pragensis monete] monete Pragensis **VO**.

⁷⁴⁹ convertendas] convertendis **K**.

⁷⁵⁰ donavit] donaverit **VO**.

⁷⁵¹ legavit] legaverit **VO**.

⁷⁵² fuit] fuerit **VO**.

⁷⁵³ solvendum] solvendas **K., VO**.

⁷⁵⁴ successores] successorum **VO**.

⁷⁵⁵ et] ac **K., VO., L**.

⁷⁵⁶ B.] R. **VO**.

⁷⁵⁷ successit] successerit **VO**.

⁷⁵⁸ omnibus bonis] bonis omnibus **VO**.

⁷⁵⁹ dicti] dicto **VO**.

⁷⁶⁰ testatoris] testatori **VO**.

⁷⁶¹ ipsaque] ipsiusque **L**.

⁷⁶² tenuerit] tenuit“ **K**.

⁷⁶³ rexerit] rexit **K**.

⁷⁶⁴ possiderit] possedit **K**.

⁷⁶⁵ teneat, regat et possideat] *om.* **VO**.

⁷⁶⁶ quiete] *seq.*: teneat **VO**.

⁷⁶⁷ cum] tamen **K., L**.

⁷⁶⁸ dictus] *seq.*: *sed del.* extendas regat **K**.

⁷⁶⁹ B.] *om.* **K.**; R. **VO**.

⁷⁷⁰ dicti] *seq.*: C. **K**.

⁷⁷¹ testantis] testatoris **VO., L**.

⁷⁷² caritate] caritative **K., VO., L**.

⁷⁷³ sepius] sepiissime **K., L.**; *seq.*: sentencie **VO**.

⁷⁷⁴ condixit] contradixit **K.**; condixit et continue condicit] contradicit et contradicat continue **VO.**; contradixit et contradicit **L**.

negligit⁷⁷⁶ peritus⁷⁷⁷ in dispendium animarum pro quarum antidote⁷⁷⁸ huiusmodi⁷⁷⁹ pecunia noscitur deputata sed cum studio ipsorum pie voluntatis⁷⁸⁰ defunctorum debeant⁷⁸¹ execucioni demandari⁷⁸² petit procuratorem et⁷⁸³ procuratorio⁷⁸⁴ nomine, quo supradictum laicum cogi⁷⁸⁵ et compelli ad dandum et solvendum⁷⁸⁶ X sexagenas grossorum Pragensium⁷⁸⁷ plebano et ecclesie memorate ex causa prelibata vestra diffinitiva⁷⁸⁸ sententia mediante vestrum officium humiliter implorando. Item petit expensas factas desorciendum⁷⁸⁹ protestans salvo iure addendi, minuendi, corrigendi, declarandi et alium li[bellum]⁷⁹⁰, si⁷⁹¹ opus fuerit, de novo⁷⁹² dandi⁷⁹³ aliisque iuris beneficiis in omnibus super⁷⁹⁴ salvis⁷⁹⁵. Nota, quod in⁷⁹⁶ libello debet poni iudex⁷⁹⁷, actor⁷⁹⁸, reus, res, que petitur et causa petendi et⁷⁹⁹ quod exnarratur dicta⁸⁰⁰ sequitur⁸⁰¹ debita⁸⁰² conclusio etc.⁸⁰³ Libellans⁸⁰⁴ debet⁸⁰⁵ pauca varia⁸⁰⁶ ponere, quia grave

⁷⁷⁵ condicit] contradicit **K**.

⁷⁷⁶ negligit] neglexerit et negligit **L**.

⁷⁷⁷ peritus] *seq.*: neglexit **VO.**; *om.* **L**.

⁷⁷⁸ antidote] anthidoto **K.**, antidoto **VO.**, **L**.

⁷⁷⁹ huiusmodi pecunia] pecunia huiusmodi **VO**.

⁷⁸⁰ voluntatis] voluntates **L**.

⁷⁸¹ debeant *om.* **K**.

⁷⁸² demandari] demandare **L**.

⁷⁸³ et] *om.* **VO**.

⁷⁸⁴ procuratorio] procuratorioque **VO**.

⁷⁸⁵ cogi et compelli] compelli et cogi **L**.

⁷⁸⁶ solvendum] *seq.*: dictas **L**.

⁷⁸⁷ Pragensium] *om.* **L**.

⁷⁸⁸ diffinitiva sententia] sententia diffinitiva **VO.**, **L**.

⁷⁸⁹ desorciendum] defaciendum **K.**, **VO.**; ad faciendum **L**.

⁷⁹⁰ li[bellum] libellum **K.**, **L**.

⁷⁹¹ si opus fuerit, de novo dandi] de novo, si opus fuerit, dandi **VO**.

⁷⁹² de novo] denuo **K**.

⁷⁹³ dandi] *seq.*: et offerendi **VO**.

⁷⁹⁴ super] semper **K.**, **VO.**, **L**.

⁷⁹⁵ salvis] *seq.*: etc. **L**.

⁷⁹⁶ in libello debet] debet in libello **VO**.

⁷⁹⁷ iudex] *om.* **L**.

⁷⁹⁸ actor, reus, res] reus et actor et res **VO.**; actor] *seq.*: et **L**.

⁷⁹⁹ et] *seq.*: iudex **L**.

⁸⁰⁰ dicta] debita **K.**, **VO.**, **L**.

⁸⁰¹ sequitur] sequatur **K.**, **VO**.

⁸⁰² debita] *om.* **K.**, **L**.

est probare⁸⁰⁷ multa⁸⁰⁸. Item ponat⁸⁰⁹ necessaria, que intencionem⁸¹⁰ actoris fundare⁸¹¹ videntur. Non⁸¹² debet esse⁸¹³ libellus⁸¹⁴ obscurus, inpertinens, vagus⁸¹⁵, generalis et incepte⁸¹⁶ conceptus, quia talis libellus⁸¹⁷ repellitur et actor condenpnatur in expensis et presertim, quia⁸¹⁸ iuxta modum agendi formandam⁸¹⁹ sequitur. Item notarius facit prothocollum super constitutione procuratorii in hunc modum: Anno, indictione⁸²⁰, mense⁸²¹ die⁸²² etc. sed⁸²³ prius actor⁸²⁴ N.⁸²⁵, reus⁸²⁶ B.⁸²⁷, generales procuratores consistorii⁸²⁸ talis⁸²⁹ vel⁸³⁰ talis loci suos⁸³¹ procuratores constituerunt ad agendum,⁸³² defendendum,⁸³³

⁸⁰³ etc.] *om.* **L.**

⁸⁰⁴ Libellans] Item libellans **L.**

⁸⁰⁵ debet pauca] pauca debet **VO.**

⁸⁰⁶ varia] verba **K.**; varia ponere] ponere verba **VO.**

⁸⁰⁷ probare multa] multa probare **L.**

⁸⁰⁸ multa] multum **K.**

⁸⁰⁹ ponat] ponantur **VO.**; *seq.*: verba **L.**

⁸¹⁰ intencionem] accionem *del.* **VO.**

⁸¹¹ fundare] *om.* **L.**

⁸¹² Non] Item non **L.**

⁸¹³ esse libellus] libellus esse **L.**

⁸¹⁴ libellus] li[bellus] **K.**

⁸¹⁵ vagus] *seq.*: et **L.**

⁸¹⁶ incepte] *rec.* inepte **K.**

⁸¹⁷ libellus] li[bellus] **K.**

⁸¹⁸ quia] *om.* **VO.**

⁸¹⁹ formandam sequitur] sententia est formanda **K.**; petenda est sententia **VO.**; sententia est ferenda, vel iudex allegata et probata formanda est sententia. **L.**

⁸²⁰ indictione] *seq.*: etc. **VO.**

⁸²¹ mense die etc. sed] *om.* **VO.**

⁸²² die etc.] *om.* **K.**; die] *seq.*: hora etc. **L.**

⁸²³ sed] sicut **K.**; sed prius] *om.* **L.**

⁸²⁴ actor N.] N. actor **L.**

⁸²⁵ N.] Nicolaus **K.**

⁸²⁶ reus B.] B. reus **L.**

⁸²⁷ B.] Bernhardus **K.**

⁸²⁸ consistorii talis vel talis loci suos procuratores] *om.* **L.**

⁸²⁹ talis] Pragensis **K.**, **VO.**

⁸³⁰ vel talis loci] *om.* **K.**, **VO.**

⁸³¹ suos procuratores constituerunt] constituerunt suos procuratores **VO.**

⁸³² agendum] *seq.*: et **K.**, **VO.**, **L.**

substituendum et munus absolucionis capiendum prout in forma, de qua clarebit⁸³⁴ inferius presentibus A., B., C. et aliis⁸³⁵ pluribus testibus fide dignis. Scribit notarius sic⁸³⁶: die sexta mensis Februarii feria secunda proxima post festum N.⁸³⁷ oblata est excepcao pro parte laici contra libellum plebani et procurator plebani huiusmodi⁸³⁸ excepcaois copiam petivit⁸³⁹ et terminum ad dicendum⁸⁴⁰ contra⁸⁴¹ excepcaoem seu⁸⁴² replicacionem⁸⁴³ et⁸⁴⁴ dominus iudex decrevit copiam et statuit terminum. Tenor⁸⁴⁵ excepcaois talis⁸⁴⁶ est⁸⁴⁷. Protestatur procurator et⁸⁴⁸ procuratorio⁸⁴⁹ nomine B. laici de⁸⁵⁰ tali loco, quod in vestram iurisdictionem non consentit per quamvis actum, factum aut⁸⁵¹ faciendum sed ipsam declinando nullatenus in se prorogare intendit et hac protestacione salva et habita in quolibet actu pro repetita facto vel faciendo contra quendam⁸⁵² libellum, si sic dici meretur per⁸⁵³ plebanum talis⁸⁵⁴ loci contra B.⁸⁵⁵ laicum⁸⁵⁶ oblatum dictus procurator excipiendo proponit et dicit, quod huiusmodi libellus⁸⁵⁷ talis⁸⁵⁸ est, quod sibi non est respondendum, ut⁸⁵⁹ per vos dominum honorandum⁸⁶⁰

⁸³³ defendendum] *seq.*: ad **K.**, **VO.**, **L.**

⁸³⁴ clarebit] presentebit **VO.**, **L.**

⁸³⁵ aliis] aliisque **VO.**; *seq.*: quam **L.**

⁸³⁶ sic] *om.* **L.**

⁸³⁷ N.] Purificacionis Sancte Marie **K.**, **L.**

⁸³⁸ huiusmodi excepcaois] eiusdem libelli **VO.**

⁸³⁹ petivit] petit **VO.**

⁸⁴⁰ dicendum] contradicendum **L.**

⁸⁴¹ contra excepcaoem] *om.* **L.**

⁸⁴² seu] *seq.*: ad **K.**, **VO.**

⁸⁴³ replicacionem] replicandum **K.**, **VO.**; replicandum contra excepcaoem **L.**

⁸⁴⁴ et] *om.* **VO.**

⁸⁴⁵ Tenor excepcaois talis est. *om.* **L.**

⁸⁴⁶ talis] *scr. duplex*, **M.**; talis est] *om.* **VO.**

⁸⁴⁷ est] *seq.*: *in marg.* coram vobis honorabili viro domino etc. officiali **K.**

⁸⁴⁸ et] *om.* **VO.**

⁸⁴⁹ procuratorio] procuratorioque **VO.**

⁸⁵⁰ de tali loco] talis loci **VO.**; *om.* **L.**

⁸⁵¹ aut] vel **VO.**, **L.**

⁸⁵² quendam] quemlibet **VO.**

⁸⁵³ per plebanum] pro parte plebani **K.**; pro parte B. plebani **VO.**; pro parte talis plebani **L.**

⁸⁵⁴ talis loci] *om.* **L.**

⁸⁵⁵ B.] *om.* **VO.**

⁸⁵⁶ laicum] *seq.*: talem talis loco **VO.**; *seq.*: talem **L.**

⁸⁵⁷ libellus] libello **K.**, **VO.**, **L.**

dictus laicus⁸⁶¹ est cogendus ei⁸⁶² libello respondere ex eo et pro eo, quod in eodem libello petitur pecunia, que est res materie temporalis spectans ad cognitionem iudicis secularis, sed cum iudex secularis non est⁸⁶³ negligens in exhibenda iusticia, immo⁸⁶⁴ nec est super ea⁸⁶⁵ requisitus et reus et laicus et res, que petitur est⁸⁶⁶ secularis, ut prefertur, quare cum⁸⁶⁷ actor regulariter⁸⁶⁸ sequatur⁸⁶⁹ forum rei, petit dictus procurator eundem B.⁸⁷⁰ laicum ad iudicium seculare remitti et accto⁸⁷¹

227r

actorem sibi⁸⁷² in litis⁸⁷³ expensas condemnari⁸⁷⁴ ob in debitam vexacionem vestra⁸⁷⁵ sententia⁸⁷⁶ mediante iuris⁸⁷⁷ aliis beneficiis in omnibus semper salvis etc.⁸⁷⁸ Sequitur⁸⁷⁹ notabilia. Nota, quod reus, antequam⁸⁸⁰ contestetur⁸⁸¹ lis⁸⁸², debet deliberare, si sibi aliam⁸⁸³

⁸⁵⁸ talis est, quod sibi non est respondendum] non est de iure respondendum **K., L.**; de iure non est respondendum **VO.**

⁸⁵⁹ ut] nec **K.**; *om.* **L.**

⁸⁶⁰ honorandum] venerandum **K.**; honorabilem **VO.**

⁸⁶¹ laicus] *seq.*: non **L.**

⁸⁶² ei] eidem **K., VO.**; eodem **L.**

⁸⁶³ est] fuerit **VO., L.**

⁸⁶⁴ immo] *om.* **L.**

⁸⁶⁵ ea] eadem **L.**

⁸⁶⁶ est secularis] *om.* **L.**

⁸⁶⁷ cum] dum **L.**

⁸⁶⁸ regulariter sequatur] debeat sequi **L.**

⁸⁶⁹ sequatur] *om.* **K.**

⁸⁷⁰ B.] *om.* **VO., L.**

⁸⁷¹ accto] *fal.* **M.**

⁸⁷² sibi] *om.* **VO.**

⁸⁷³ litis expensas] expensis litis **VO.**

⁸⁷⁴ condemnari ob in debitam vexacionem□ ob indebitam vexacionem condenpnari **VO., L.**

⁸⁷⁵ vestra] *seq.*: diffinitiva **L.**

⁸⁷⁶ sententia] diffinitiva **VO.**

⁸⁷⁷ iuris aliis] aliis iuris **L.**

⁸⁷⁸ etc.] *om.* **K.**

⁸⁷⁹ Sequitur notabilia] *om.* **VO., L.**

⁸⁸⁰ antequam] *seq.*: litem **K.**

⁸⁸¹ contestetur lis] litem contestetur **VO.**; lis contestetur **L.**

expense⁸⁸⁴ excepciones competunt per quas litem differat, vel excludat⁸⁸⁵. Nam reorum est⁸⁸⁶ semper fugas querere. Unde quedam sunt excepciones dilatorie, videlicet quando actori vel procuratori actoris executio⁸⁸⁷ obicitur, quam⁸⁸⁸ declinatorie per quas iudex recusatur vel ipsius iurisdictio declinatur, quedam⁸⁸⁹ sunt⁸⁹⁰ peremptorie, que litem perimunt et excludunt, ut⁸⁹¹ ille sunt duplices, nam⁸⁹² quedam opponuntur ante litis⁸⁹³ contestacionem, ut est pactum de non petendo. Item res iudicata⁸⁹⁴ per sentenciam. Item res finita per nunciacionem⁸⁹⁵ arbitrorum. Item res transacta per amicabilem conposicionem. Alie vero excepciones peremptorie possunt opponi⁸⁹⁶ in qualibet parte litis etc.⁸⁹⁷ post testium aperturam. Si vero iudex excepciones admissibiles non admittit, ex⁸⁹⁸ tunc⁸⁹⁹ licite⁹⁰⁰ potest⁹⁰¹ reus⁹⁰² protestari de gravamine⁹⁰³ vel⁹⁰⁴ interlocutoria lata computandas⁹⁰⁵ poterit appellare⁹⁰⁶ in scriptis. Scribit

⁸⁸² lis] *om.* **K.**

⁸⁸³ aliam] alique **K., VO., L.**

⁸⁸⁴ expense] *del.*, **M.**

⁸⁸⁵ excludat] excludit **L.**

⁸⁸⁶ est semper] semper est **VO., L.**

⁸⁸⁷ executio] excommunicacio **K.**

⁸⁸⁸ quam] quedam **K., L.**; quem *seq.*: sunt **VO.**

⁸⁸⁹ quedam] *seq.*: que **VO.**

⁸⁹⁰ sunt] *om.* **L.**

⁸⁹¹ ut] et **K., VO., L.**

⁸⁹² nam] *om.* **K.**

⁸⁹³ litis] *fal.* litem **L.**

⁸⁹⁴ iudicata] iudicatur **K.**

⁸⁹⁵ nunciacionem] pronunciacionem **K., VO., L.**

⁸⁹⁶ opponi] *seq.*: post litis contestacionem **K.**

⁸⁹⁷ etc.] eciam **K.**; et **VO.**

⁸⁹⁸ ex] *om.* **VO.**

⁸⁹⁹ tunc] *seq.*: reus **VO.**

⁹⁰⁰ licite] *seq.*: reus **K., L.**

⁹⁰¹ potest] poterit **K., VO.**

⁹⁰² reus] *om.* **K., VO., L.**

⁹⁰³ gravamine] *seq.*: infra decem dies ab illato gravamine **K.**; *seq.*: appellando et infra dies ab illato gravamine **VO.**

⁹⁰⁴ vel] *seq.*: ab **VO.**; et **L.**

⁹⁰⁵ computandas] *seq.*: et **L.**

⁹⁰⁶ appellare] *om.* **VO.**

notarius die tali⁹⁰⁷ prout sibi oblata est replicacio pro parte⁹⁰⁸ plebani contra laicum et procurator laici petivit⁹⁰⁹ copiam⁹¹⁰ et terminum ad deliberandum⁹¹¹ contra seu⁹¹² ad replicandum et dominus⁹¹³ iudex decrevit prout petitur. Tenor⁹¹⁴ replicacionis⁹¹⁵ etc.⁹¹⁶ Contra quandam cartham loco excepcionis pro parte laici et contra dominum plebanum oblatam, procurator dicti⁹¹⁷ plebani⁹¹⁸ nomine procuratorio replicando proponit et dicit, quod huiusmodi cartha cum sua materia est frivola,⁹¹⁹ frustratoria⁹²⁰ et in⁹²¹ anis et vacua racione, iurique contraria et adversa, qua⁹²² de⁹²³ utris⁹²⁴ dispositione⁹²⁵ exsufflatur⁹²⁶ ut favilla nam, quod semel Deo⁹²⁷ dicatum⁹²⁸ est amplius ad humanum⁹²⁹ usum⁹³⁰ redire non debet in C. conquestus⁹³¹ de foro competenti.^b Sed pecunia, que in libello⁹³² nomine ecclesie⁹³³ petitur⁹³⁴

⁹⁰⁷ tali] *seq.*: etc. **L.**

⁹⁰⁸ parte] *seq.*: domini **VO.**

⁹⁰⁹ petivit] petit **VO.**

⁹¹⁰ copiam et terminum] terminum et copiam **VO.**

⁹¹¹ deliberandum] dicendum **L.**

⁹¹² seu ad replicandum] *om.* **K., L.**; replicacionem seu replicandum **VO.**

⁹¹³ dominus] *om.* **VO.**

⁹¹⁴ Tenor replicacionis] *om.* **L.**

⁹¹⁵ replicacionis] *seq.*: talis est **K.**

⁹¹⁶ etc.] *om.* **K., VO., L.**

⁹¹⁷ dicti plebani nomine procuratorio] procuratorio nomine domini plebani **VO.**; et procuratorio nomine dicti plebani **L.**

⁹¹⁸ laici] *del.*, **M.**

⁹¹⁹ frivola] *seq.*: et **K.**

⁹²⁰ frustratoria et] *om.* **L.**

⁹²¹ in anis] *recte* invanis, **M.**; invanis **K., VO., L.**

⁹²² qua] *om.* **VO.**

⁹²³ de utris] de iure **K., VO.**; *om.* **L.**

⁹²⁴ utris] iuris **L.**

⁹²⁵ dispositione] *om.* **VO.**

⁹²⁶ exsufflatur] conflatur **VO.**

⁹²⁷ Deo] dicto *seq.*: etc. **VO.**; Deo *resp.* dicto in **VO.**] *seq.*: in *marg.* debet dicatum est amplius ad usum humanum redire non debet in De[cretum] **VO.**; Deo dicatum] dedicatum **L.**

⁹²⁸ dicatum est amplius ad humanum usum redire non debet in C.] *om.* **VO.**

⁹²⁹ humanum] humanos **K., L.**

⁹³⁰ usum] usus **K.**

⁹³¹ conquestus de foro competenti] de foro competenti conquestus **VO.**

⁹³² libello] li[bello] **K.**

⁹³³ ecclesie] *om.* **K.**

est ad divinum cultum deputata, ergo laicorum usibus applicari non debet, immo nec de ipsa iudex secularis quidquam⁹³⁵ debet⁹³⁶ disponere,⁹³⁷ quam rei ecclesiastice quilibet malefactor coram iudice spirituali poterit conveniri⁹³⁸ in C. cum sit generale c⁹³⁹ ti^c et⁹⁴⁰ quodqui⁹⁴¹ rem ecclesie deputatam absunt⁹⁴² hic⁹⁴³ ipsius ecclesie detur⁹⁴⁴ malefactor, ideo⁹⁴⁵ per iudicem ecclesiasticum⁹⁴⁶ est⁹⁴⁷ compellendus, quod rem debitam usui ecclesiastico restituat et assignat,⁹⁴⁸ quia de causa testatorum ecclesie solus⁹⁴⁹ iudex ecclesiasticus agnoscit⁹⁵⁰ dictus, itaque⁹⁵¹ iudex⁹⁵² laicus ad iudicem secularem⁹⁵³ non est remittendus.⁹⁵⁴ Quare procurator predicti⁹⁵⁵ plebani petit cogi et compelli laicum⁹⁵⁶ ad respondendum libello plebani⁹⁵⁷ predicti⁹⁵⁸ et ob indebitam procuracionem⁹⁵⁹ in⁹⁶⁰ litis expensis condenpnari non obstantibus excepcionibus frivolis vestra⁹⁶¹ sententia testacione⁹⁶² mediante iuris⁹⁶³ aliis beneficiis in

⁹³⁴ petitur] *seq.*: ecclesie **K**.

⁹³⁵ quidquam debet disponere] disponere debet **L**.

⁹³⁶ debet disponere] disponere debet **K**.

⁹³⁷ disponere] *del.*, **M**.

⁹³⁸ conveniri] *seq.*: ut **K**., **L**.

⁹³⁹ c ti] de foro competenti **VO**.

⁹⁴⁰ et] si quam **VO**.

⁹⁴¹ quodqui] qui **K**., **L**.

⁹⁴² absunt] abstrahit **K**., **VO**., **L**.

⁹⁴³ hic] *om.* **K**.

⁹⁴⁴ detur] dinoscitur **K**., **VO**., **L**.

⁹⁴⁵ ideo] ideoque **L**.

⁹⁴⁶ ecclesiasticum] *om.* **VO**.

⁹⁴⁷ est compellendus] compellendus est **VO**.

⁹⁴⁸ assignat] assignet *seq.*: insuper **K**., **VO**., **L**.

⁹⁴⁹ solus] *om.* **VO**.

⁹⁵⁰ agnoscit] cognoscit **K**., **L**.

⁹⁵¹ itaque] *om.*

⁹⁵² iudex] *del.*, **M**.; *om.* **VO**., **L**.

⁹⁵³ secularem] *om.* **K**.

⁹⁵⁴ remittendus] *seq.*: secularem **K**.

⁹⁵⁵ predicti] *om.* **K**.; predicti plebani] plebani predicti **VO**., **L**.

⁹⁵⁶ laicum] *om.* **VO**.

⁹⁵⁷ plebani] *om.* **VO**.

⁹⁵⁸ predicti] predicto **VO**.

⁹⁵⁹ procuracionem] protractionem **K**., **L**.; procuracionem vel protractionem **VO**.

⁹⁶⁰ in litis expensis] litis in expensis **VO**.

⁹⁶¹ vestra] *seq.*: diffinitiva **L**.

omnibus⁹⁶⁴ semper salvis. Item scribit notarius die tali procurator laici insistendo sue exaccioni⁹⁶⁵ generaliter duplicat⁹⁶⁶ et petit⁹⁶⁷ super⁹⁶⁸ deducto in iudicium interloqui et dominus iudex ad audiendam voluntatem⁹⁶⁹ terminum statuit⁹⁷⁰ super⁹⁷¹ sententia interlocutoria et qualiter appellantur⁹⁷² habita, siquid⁹⁷³ deliberacione super deductis iudex interloquitur⁹⁷⁴ in⁹⁷⁵ hunc modum: [Sententia interlocutoria] Interloquendo mandamus laico, quod respondeat libello plebani⁹⁷⁶ predicti, non obstantibus⁹⁷⁷ excepcionibus⁹⁷⁸ frivolis predictis et pro lata interlocutoria statim procurator laici, si vult appellare protestatur de gravamine⁹⁷⁹ et⁹⁸⁰ appellat⁹⁸¹. Scribit igitur notarius: Lata et lecta est hec sententia die tali in presencia et de consensu⁹⁸² partium⁹⁸³ presentibus talibus testibus⁹⁸⁴, advocatis et procuratoribus consistorii N.⁹⁸⁵ Ubi mox procurator laici protestatus de gravamine et appellat.⁹⁸⁶ Nota, quodsi⁹⁸⁷ reus⁹⁸⁸ vult appellare vel actor, tunc debet⁹⁸⁹ infra X dies a die

⁹⁶² testacione] *om.* **K.**, **VO.**, **L.**

⁹⁶³ iuris aliis] aliis iuris **L.**

⁹⁶⁴ in omnibus] *om.* **K.**, **VO.**

⁹⁶⁵ exaccioni] excepcioni **K.**, **L.**

⁹⁶⁶ duplicat] duplicavit **K.**, **VO.**, **L.**

⁹⁶⁷ petit] petivit **K.**, **VO.**, **L.**

⁹⁶⁸ super] de **K.**

⁹⁶⁹ voluntatem] *seq.*: suam **K.**, **VO.**, **L.**

⁹⁷⁰ statuit] *seq.*: die tali etc. **L.**

⁹⁷¹ super sententia interlocutoria et qualiter appellantur] *om.* **L.**

⁹⁷² appellantur] *seq.*: ab ea **VO.**

⁹⁷³ siquid] siquidem **L.**

⁹⁷⁴ interloquitur] *om.* **VO.**

⁹⁷⁵ in] per **L.**

⁹⁷⁶ plebani predicti] plebano predicto **L.**

⁹⁷⁷ obstantibus] *seq.*: *in marg.* presentes sibi terminum prima iudicata **K.**

⁹⁷⁸ excepcionibus] *seq.*: sentenciis **L.**

⁹⁷⁹ gravamine] *seq.*: si placet et appellando **K.**

⁹⁸⁰ et appellat] *om.* **K.**

⁹⁸¹ appellat] appellando **VO.**, **L.**

⁹⁸² consensu] *seq.*: procuratoris **L.**

⁹⁸³ partium] *seq.*: predictarum **L.**

⁹⁸⁴ testibus] *seq.*: A. et B. **L.**

⁹⁸⁵ N.] Pragensis **K.**, **VO.**, **L.**

⁹⁸⁶ appellat] appellando **K.**, **VO.**, **L.**

⁹⁸⁷ quodsi] si **VO.**, **L.**

prolate sentencie et de huiusmodi appellacione ab⁹⁹⁰ interlocutoria inferius patebit⁹⁹¹ et si infra X dies non appellat⁹⁹², tunc iudex ad ulteriora procedat,⁹⁹³ vel⁹⁹⁴ si non vult defere appellacioni.⁹⁹⁵ Litis contestacio sit⁹⁹⁶ per talem modum: Scribit notarius die VI⁹⁹⁷ mensis Februarii N.⁹⁹⁸ feria proxima⁹⁹⁹ post festum N.¹⁰⁰⁰ in causa domini N.¹⁰⁰¹ plebani etc.¹⁰⁰² Cum N.¹⁰⁰³ laico tali procurator dicti laici respondit libello dicti¹⁰⁰⁴ plebani negando narrata prout narrantur. Dicens petita fieri, si¹⁰⁰⁵ non deberet, immo¹⁰⁰⁶ litem¹⁰⁰⁷ contestandi¹⁰⁰⁸ salvis¹⁰⁰⁹ iuribus¹⁰¹⁰ loco et tempore debitis proponendis et hac litis contestacione facta, statim¹⁰¹¹ iudex recipit¹⁰¹² vel mandat notario recipi¹⁰¹³ a partibus calumpnie iuramentum et statuit terminum

⁹⁸⁸ reus vult appellare vel actor] reus vel actor vult appellare **VO.**, **L.**

⁹⁸⁹ debet] *seq.*: appellare **VO.**, **L.**

⁹⁹⁰ ab] *om.* **K.**, **VO.**

⁹⁹¹ patebit] apparebit **K.**

⁹⁹² appellat] appellet **L.**

⁹⁹³ procedat] procedit **K.**

⁹⁹⁴ vel] *seq.*: statim procedit **VO.**; vel si non vult defere appellacioni.] *om.* **L.**

⁹⁹⁵ appellacioni] *insc. et seq. in marg.* Si vero non vult appellare, tunc in termino statuto sibi ad respondendum scilicet libello procurator rei respondet negando narrata etc. Etiam si vult reconueniat statim actorem et libellum sui in offerat per quod litem contra differetur, quia tunc in termino statuto ad respondendum reconuentioni respondere debetur libello hunc inde per partes per quam responsionem lis contestabitur ut etc. debet. **K.**

⁹⁹⁶ sit] fit **L.**

⁹⁹⁷ VI] tali **L.**

⁹⁹⁸ N.] quarta **K.**, **L.**; *om.* **VO.**

⁹⁹⁹ proxima] et **VO.**

¹⁰⁰⁰ N.] sancte Dorothee **K.**; Dorothee **L.**, sancte K[atherine] **VO.**

¹⁰⁰¹ N.] Jo. **K.**; Johannis **L.**; *om.* **VO.**

¹⁰⁰² etc. Cum] talis loci **VO.**; etc.] talis loci **L.**

¹⁰⁰³ N.] B. **K.**, **VO.**, **L.**

¹⁰⁰⁴ dicti] predicti **L.**

¹⁰⁰⁵ si] *om.* **K.**, **VO.**, **L.**

¹⁰⁰⁶ immo] animo **VO.**

¹⁰⁰⁷ litem] *fal. et del.* nond **M.**

¹⁰⁰⁸ contestandi] contestando **VO.**

¹⁰⁰⁹ salvis iuribus loco et tempore debitis proponendis] *om.* **L.**

¹⁰¹⁰ iuribus] *seq.*: defensionibus **K.**, et defensionibus **VO.**

¹⁰¹¹ statim iudex] iudex statim **VO.**

¹⁰¹² recipit] recepit **VO.**; precipit **L.**

¹⁰¹³ recipi] recipere **L.**

actori¹⁰¹⁴ ad ponendum et articulandum. Scribit ulterius¹⁰¹⁵ notarius ad¹⁰¹⁶ litis contestacionem, presticionem iuramenti¹⁰¹⁷ in hunc modum: De calumpnia¹⁰¹⁸ Procurator¹⁰¹⁹ actoris et¹⁰²⁰ rei et iudex¹⁰²¹ actori ad ponendum et articulandum quintam feriam proximam¹⁰²². Nota¹⁰²³, quod litis contestacio est actoris¹⁰²⁴ peticio et rei¹⁰²⁵ responsio¹⁰²⁶ in iudicio facta¹⁰²⁷ et ergo¹⁰²⁸, si reus respondet libello negando, ut predicatur lis¹⁰²⁹ contestatur¹⁰³⁰. Si eciam confiteretur ea, que ponentur¹⁰³¹ in libello, lis contestaretur¹⁰³² et ex tali confessione fertur sententia dif-

227v

finitiva super¹⁰³³ confessatis et confitens in expensis condenpnatur. De more autem consistorii Pragensis est,¹⁰³⁴ quod si quis confiteretur respondendo¹⁰³⁵ libello¹⁰³⁶, iudex statuit sibi terminum ad solvendum confessata et confitentem condenpnat in expensis, quas statim taxat.

¹⁰¹⁴ actori] *om.* VO.

¹⁰¹⁵ ulterius notarius] notarius ulterius L.

¹⁰¹⁶ ad litis contestacionem, presticionem iuramenti in hunc modum] et iuramentum[*recte* iuratum] est L.

¹⁰¹⁷ iuramenti] *seq.*: scribens K., VO.

¹⁰¹⁸ de calumpnia] *om. sed seq.*: iuratum est de calumpnia per K., VO.

¹⁰¹⁹ procurator] procuratores K.; procuratorem VO.; per procuratorem L.

¹⁰²⁰ et] ac K.

¹⁰²¹ iudex actori] statuit iudex actori terminum VO.; iudex statuit terminum actori L.

¹⁰²² proximam] *seq.*: statuit K.

¹⁰²³ Nota] Unde L.

¹⁰²⁴ actoris] *seq.*: *sed del.* in libello VO.

¹⁰²⁵ rei responsio] responsio rei L.

¹⁰²⁶ responsio] *seq.*: *sed del.* ad libellum VO.

¹⁰²⁷ facta] fieri VO.

¹⁰²⁸ ergo] *om.* VO.

¹⁰²⁹ lis] per litem L.

¹⁰³⁰ contestatur] *seq.*: et VO.

¹⁰³¹ ponentur] sunt VO.; *seq.*: petiuntur L.

¹⁰³² contestaretur] contestari videtur L.

¹⁰³³ super confessatis] *om.* L.

¹⁰³⁴ est] *om.* K., VO.

¹⁰³⁵ respondendo libello] libello respondendo K.

¹⁰³⁶ respondendo] *seq.*: *sed del.* negando K.

Si vero quis confessaretur¹⁰³⁷ ante litis¹⁰³⁸ contestacionem, videlicet in termino primo, ad quem ipse¹⁰³⁹ citatus esset¹⁰⁴⁰, tunc ex tali confessione non fertur sententia¹⁰⁴¹, sed iudex precipit confitenti, quod¹⁰⁴² solvat in certo termino sub pena¹⁰⁴³ excommunicacionis, que confiteretur et tunc iudex terminum¹⁰⁴⁴ iuris statuit, videlicet in¹⁰⁴⁵ termino¹⁰⁴⁶ quattuor menses vel istum¹⁰⁴⁷ moderat. Potest¹⁰⁴⁸ sibi videtur habitu¹⁰⁴⁹ respectu ad solventem¹⁰⁵⁰ personam et qualitatem¹⁰⁵¹ confessati. Si autem¹⁰⁵² reus in termino sibi prefixo non respondet libello, tunc iudex eum¹⁰⁵³ excommunicat et notarius¹⁰⁵⁴ scribit per¹⁰⁵⁵ hunc modum: Die N.¹⁰⁵⁶ mensis N.¹⁰⁵⁷ prout supra in causa domini Jo. plebani talis¹⁰⁵⁸ cum B. laico procurator dicti plebani accusavit¹⁰⁵⁹ contumaciam dicti laici ex eo, quod non respondit libello prout terminus requirit petens ipsum¹⁰⁶⁰ ad huiusmodi¹⁰⁶¹ acta reputari contumacem et obsunt¹⁰⁶²

¹⁰³⁷ confessaretur] confiteretur **K., VO., L.**

¹⁰³⁸ litis] *seq.: in marg.* Nota non omnis quod iudex solempniter fert sententiam confitentem ante litis contestacionem, sed sufficit, quod dicat unde verbis ut solvat sibi in certo sub pena excommunicacionis et nota non omnis, quod iudex sententia curet terminum iuris alicui de nomine sciencie est parvum. **K.**

¹⁰³⁹ ipse] est **K.; om. VO.**

¹⁰⁴⁰ esset] *om. K., L.*

¹⁰⁴¹ sententia] iste solempniter dando proptereo nomine invocato etc. **VO.**

¹⁰⁴² quod] ut **VO.**

¹⁰⁴³ pena excommunicacionis] excommunicacionis pena **VO.**

¹⁰⁴⁴ terminum iuris statuit] statuit terminum iuris **L.**

¹⁰⁴⁵ in termino] *om. L.*

¹⁰⁴⁶ termino] *om. VO.*

¹⁰⁴⁷ istum] illum **VO., L.**

¹⁰⁴⁸ potest] prout **K., VO., L.**

¹⁰⁴⁹ habitu] habito **K., VO., L.**

¹⁰⁵⁰ solventem personam] personam solventem **L.**

¹⁰⁵¹ qualitatem] quantitatem **K., VO., L.**

¹⁰⁵² autem] vero **L.**

¹⁰⁵³ eum] reum **VO., L.**

¹⁰⁵⁴ notarius scribit] scribit notarius **VO.**

¹⁰⁵⁵ per hunc] in quem **VO.**

¹⁰⁵⁶ N.] sexta **K., VO., L.**

¹⁰⁵⁷ N.] Februarii **K., VO.;** Maii **L.**

¹⁰⁵⁸ talis] de tali loco **VO.;** *seq.: loci L.*

¹⁰⁵⁹ accusavit] accusat **VO.**

¹⁰⁶⁰ ipsum] *om. VO.*

¹⁰⁶¹ huiusmodi acta] actum huiusmodi **L.**

¹⁰⁶² obsunt] ob **K., VO., L.**

non responsionem li[bello]¹⁰⁶³ excommunicari¹⁰⁶⁴ et dominus iudex, si terminus requirit, dictum laicum obsunt¹⁰⁶⁵ non responsionem libello¹⁰⁶⁶ plebani predicti¹⁰⁶⁷ excommunicat¹⁰⁶⁸ in hiis¹⁰⁶⁹. Si autem vult¹⁰⁷⁰ reus reconciliare¹⁰⁷¹ actorem, tunc debet offerre libellum¹⁰⁷² suum reconventionalem in termino in quo debet lis¹⁰⁷³ contestari. Nam post litis¹⁰⁷⁴ contestacionem¹⁰⁷⁵ non potest¹⁰⁷⁶ per suam reconventionem sic¹⁰⁷⁷ litis contestacio¹⁰⁷⁸ impedita¹⁰⁷⁹ et reconventionalis¹⁰⁸⁰ libellus¹⁰⁸¹ eodem¹⁰⁸² modo formatur sic¹⁰⁸³ conventionalis, nec¹⁰⁸⁴ quod in libello¹⁰⁸⁵ reconventionali additur¹⁰⁸⁶ hac¹⁰⁸⁷ verbum gerundium¹⁰⁸⁸ reconveniando proponit¹⁰⁸⁹ et dicit et¹⁰⁹⁰ tunc iudex decrevit¹⁰⁹¹ copiam¹⁰⁹²

¹⁰⁶³ li[bello] libelli **K., VO., L.**

¹⁰⁶⁴ excommunicari et dominus iudex, si terminus requirit, dictum laicum obsunt non responsionem libello plebani predicti] *om.* **L.**

¹⁰⁶⁵ obsunt] ob **K., VO.**

¹⁰⁶⁶ libello] libelli **K., VO.**

¹⁰⁶⁷ predicti] dicti **VO.**

¹⁰⁶⁸ excommunicat] excommunicavit **L.**

¹⁰⁶⁹ hiis] scriptis **K., VO.**

¹⁰⁷⁰ vult reus] reus vult **K.**

¹⁰⁷¹ reconciliare] reconvenire *et seq.: in marg.* Nota reconvenio debet fieri in termino iussionis ad libellum se oblatus negligit tum per amplius non potest eum reconvenire debet habere cartham reconventionis in eodem termino. **K.;** reconvenire **VO.**

¹⁰⁷² libellum] li[bellum] **K.**

¹⁰⁷³ lis] litem **L.**

¹⁰⁷⁴ litis] litem *fal.* **K.**

¹⁰⁷⁵ contestacionem] *seq.:* reconvenire **K., VO., L.**

¹⁰⁷⁶ potest] *seq.:* et sic **K.;** *seq.:* et **VO.**

¹⁰⁷⁷ sic] *om.* **K., VO.**

¹⁰⁷⁸ contestacio] contestacionem **K., L.**

¹⁰⁷⁹ impedita] impedit **K., VO., L.**

¹⁰⁸⁰ reconventionalis libellus] libellus reconventionalis **VO.**

¹⁰⁸¹ libellus] li[bellus] **K.**

¹⁰⁸² eodem modo] eodem **VO.**

¹⁰⁸³ sic] ut **K.**

¹⁰⁸⁴ nec quod in libello reconventionali] *om.* **L.**

¹⁰⁸⁵ libello] li[bello] **K.**

¹⁰⁸⁶ additur] addatur **VO.**

¹⁰⁸⁷ hac] hoc **L.**

¹⁰⁸⁸ gerundium] *om.* **L.**

¹⁰⁸⁹ reconveniando proponit] proponit reconveniando **K.**

libelli reconventionalis et statuit terminum super¹⁰⁹³ utroque¹⁰⁹⁴ ad deliberandum. Hinc inde tam super convencionalis¹⁰⁹⁵, quam super¹⁰⁹⁶ reconventionali, quia utraque causa debet pari passu ambulare et eadem sententiam diffiniri.¹⁰⁹⁷ Scribit igitur notarius die tali prout sibi oblatus est libellus reconventionalis pro parte laici et¹⁰⁹⁸ dominus¹⁰⁹⁹ iudex¹¹⁰⁰ statuit terminum ad deliberandum. Hinc¹¹⁰¹ inde ad octo dies. Sequitur¹¹⁰² post¹¹⁰³ litem: testis¹¹⁰⁴ ac¹¹⁰⁵ mox actor deinde¹¹⁰⁶ reus iurant de calumpnia. Iurat igitur¹¹⁰⁷ actor vel procurator suus per¹¹⁰⁸ hunc: Iuro ad sacra¹¹⁰⁹ Dei ewangelia, quod credo, me habere iustam causam accionis¹¹¹⁰ et¹¹¹¹ non et¹¹¹² non negabo, quod verum esse credo. Interrogatus¹¹¹³ nec utor falsa¹¹¹⁴ probacione nec dilacionem¹¹¹⁵ in fraudem petam, ut¹¹¹⁶ litem protraham, nec dabo,

¹⁰⁹⁰ et] *om.* **VO.**

¹⁰⁹¹ decrevit] decernit **L.**

¹⁰⁹² copiam] *seq. sed fal.* et decrevit **M.**

¹⁰⁹³ super utroque] *om.* **L.**

¹⁰⁹⁴ utroque] *om.* **VO.**

¹⁰⁹⁵ convencionalis] *seq.:* libello **VO., L.**

¹⁰⁹⁶ super] *om.* **VO., L.**

¹⁰⁹⁷ diffiniri] *seq.:* *in marg.* Nota debet cum universa sententia contumacie sed non debet esse iniurio sed pro prima dilacione post hac aliam. **K.;** *seq.:* ergo, quo ad terminos sententiam dictus **VO.**

¹⁰⁹⁸ et dominus] *om.* **VO.;** *seq.:* mox **L.**

¹⁰⁹⁹ dominus] *om.* **L.**

¹¹⁰⁰ iudex statuit] statuit iudex **L.**

¹¹⁰¹ Hinc] et **L.**

¹¹⁰² Sequitur post litem] post litem contestacionem **VO.;** *om.* **L.**

¹¹⁰³ post litem] post litem contestacionis **L.**

¹¹⁰⁴ testis] *om.* **K., VO.;** testis ac] *om.* **L.**

¹¹⁰⁵ ac] contra **K.;** *om.* **VO.**

¹¹⁰⁶ deinde] et **VO.**

¹¹⁰⁷ igitur] *supr.* prius **K.**

¹¹⁰⁸ per hunc] in hunc modum **VO.**

¹¹⁰⁹ sacra] sancta **K., L.**

¹¹¹⁰ accionis] *seq.:* cum omnibus c[ausis] in iuramento calumpnie contentis **K.;** accionis et non et] seu articulum et interrogatus **VO.**

¹¹¹¹ et non] *fal., M.;*

¹¹¹² et] *seq.:* interrogatus **K., L.**

¹¹¹³ interrogatus] *om.* **K., VO., L.**

¹¹¹⁴ falsa probacione] falsis probacionibus **VO.**

¹¹¹⁵ dilacionem] dilaciones **VO.**

¹¹¹⁶ ut] nec **K.**

neque dedi aliquid pro hac causa¹¹¹⁷ veritatis¹¹¹⁸ partis, quibus iura dare permittunt¹¹¹⁹. Sic me Deus adiuvet et sacra¹¹²⁰ Dei¹¹²¹ ewangelia. Et¹¹²² hae clausulae comprehenduntur in hiis¹¹²³ versibus¹¹²⁴: Istud¹¹²⁵ iuretur, quod lis¹¹²⁶ sibi iusta videtur et si queratur,¹¹²⁷ verum non inficietur¹¹²⁸ vel promittetur¹¹²⁹, ut¹¹³⁰ falsa probacio detur¹¹³¹, ut lis tardetur¹¹³², dilacio nulla petetur¹¹³³, vel¹¹³⁴ iuret¹¹³⁵ sic: Iuro, quod credo, me habere iustam causam accionis cum omnibus causis¹¹³⁶ in¹¹³⁷ eodem iuramento calumpnie contentis. Et postquam¹¹³⁸ actor prefacit¹¹³⁹ iuramentum, tunc reus¹¹⁴⁰ tenetur similiter¹¹⁴¹ iurare et iuret¹¹⁴² sic: Iuro, quod credo, me habere iustam causam defensionis et accionis, si dedit libellum¹¹⁴³ reconventionalem.¹¹⁴⁴ Interrogatus non negabo etc.¹¹⁴⁵ prout supra. Actor¹¹⁴⁶ iuravit sic¹¹⁴⁷,

¹¹¹⁷ causa] *seq.*: nisi illis personis **K.**, **VO.**, **L.**

¹¹¹⁸ veritatis partis] *om.* **K.**, **VO.**, **L.**

¹¹¹⁹ permittunt] *seq.*: aliasque leges **VO.**

¹¹²⁰ sacra] sancta **K.**, **VO.**, **L.**

¹¹²¹ Dei] *om.* **VO.**

¹¹²² Et hae clausulae comprehenduntur in hiis versibus] *om.* **VO.**; Et hae clausulae] Et haec calumpnia **L.**

¹¹²³ hiis] *seq.*: *sed del.* **M.**

¹¹²⁴ versibus] metris **K.**

¹¹²⁵ Istud] Illud **VO.**

¹¹²⁶ lis] *dupl.* lis **M.**

¹¹²⁷ queratur] queritur **K.**

¹¹²⁸ inficietur] inficiatur **L.**

¹¹²⁹ promittetur] promittatur **L.**

¹¹³⁰ ut] nec **L.**

¹¹³¹ detur] datur **L.**

¹¹³² tardetur] tardatur **L.**

¹¹³³ petetur] petatur **L.**

¹¹³⁴ vel iuret sic: Iuro, quod credo, me habere iustam causam accionis cum omnibus causis in eodem iuramento calumpnie contentis.] *om.* **VO.**

¹¹³⁵ iuret] *om.* iurat **K.**

¹¹³⁶ causis] clausulis **K.**; capitulis **L.**

¹¹³⁷ in] sub **L.**

¹¹³⁸ postquam] *seq.*: quando **K.**

¹¹³⁹ prefacit] prestitit **K.**, **VO.**, **L.**

¹¹⁴⁰ reus] *seq.*: similiter **K.**; reus tenetur similiter iurare] reus prestare tenetur **L.**

¹¹⁴¹ similiter] *om.* **K.**

¹¹⁴² iuret] iurat **K.**, **VO.**, **L.**

¹¹⁴³ libellum] li[bellum] **K.**

¹¹⁴⁴ reconventionalem] *seq.*: et **K.**, **VO.**, **L.**

reus iuravit¹¹⁴⁸ alias¹¹⁴⁹ clausulas. Pena vero¹¹⁵⁰ actoris¹¹⁵¹ recusantis, iurare¹¹⁵² est, quod¹¹⁵³ cadit¹¹⁵⁴ a causa, reus vero nolens iurare¹¹⁵⁵ pro confesso habere¹¹⁵⁶. De more autem consistorii Pragensis est, quod reus nolens iurare excommunicatur. Item aliud est iuramentum malicie, quod iudex in qualibet parte litis¹¹⁵⁷ requirit a parte,¹¹⁵⁸ que¹¹⁵⁹ timetur aliquid maliciose petere¹¹⁶⁰ et¹¹⁶¹ per illud iuramentum providetur, ne¹¹⁶² aliquis maliciose proponat vel petat¹¹⁶³ in quo susceptus¹¹⁶⁴ habetur. Item aliud est iuramentum de veritate dicenda et per illud iuramentum non tenetur, quis respondetur¹¹⁶⁵ de veritate et¹¹⁶⁶ sciencia. Iurat¹¹⁶⁷ huiusmodi iuramentum testis productus in iudicium in hunc modum¹¹⁶⁸: Iuro, quod dicam¹¹⁶⁹ meram veritatem, quod¹¹⁷⁰ sciencia in causa, que vertitur¹¹⁷¹ inter tales et illam non

¹¹⁴⁵ etc.] *om.* **L.**

¹¹⁴⁶ Actor] *om.* **VO.**

¹¹⁴⁷ sic] si **K.**

¹¹⁴⁸ iuravit] iurat **K.**

¹¹⁴⁹ alias clausulas] alia clausula **K.**; alia capitula **VO.**, **L.**

¹¹⁵⁰ vero] *seq.*: est **VO.**

¹¹⁵¹ actoris] *om.* **VO.**

¹¹⁵² iurare est] *om.* **VO.**

¹¹⁵³ quod] ut **VO.**

¹¹⁵⁴ cadit a causa, reus vero nolens iurare pro confesso habere] *textus in marg.* cadit a causa, reus vero iurare pro confesso haberet ut de **VO.**

¹¹⁵⁵ iurare] *seq.*: *sed del.* **K.**

¹¹⁵⁶ habere] habetur **K.**, **L.**; *seq.*: *in marg.* Istum morem non [?] sed vari[?], quod pignius pro respondetur actori quia si quidem reus vel ego. **K.**

¹¹⁵⁷ litis] *om.* **L.**

¹¹⁵⁸ a parte] *om.* **K.**

¹¹⁵⁹ que] a qua **VO.**

¹¹⁶⁰ petere] peti **VO.**

¹¹⁶¹ et] ut **VO.**

¹¹⁶² ne aliquis] ne quid aliquid **L.**

¹¹⁶³ petat] petit **VO.**

¹¹⁶⁴ susceptus] suspectus **K.**, **VO.**

¹¹⁶⁵ respondetur] *seq.*: nisi **K.**; de auctoritate et sciencia **VO.**; respondere **L.**

¹¹⁶⁶ et] *seq.*: de **K.**

¹¹⁶⁷ Iurat] Ignorat igitur **L.**

¹¹⁶⁸ modum] *seq.*: iurat **K.**

¹¹⁶⁹ dicam] dico **L.**

¹¹⁷⁰ quod] quam **K.**, **VO.**; quia **L.**

¹¹⁷¹ vertitur inter tales] inter tales vertitur **VO.**

obmittam¹¹⁷², nec¹¹⁷³ prece,¹¹⁷⁴ precio¹¹⁷⁵, amore vel¹¹⁷⁶ odio aut¹¹⁷⁷ favore, sic me Deus adiuvet¹¹⁷⁸ et sacra¹¹⁷⁹ Dei evangelia. Et hac iurata¹¹⁸⁰ prestat¹¹⁸¹, presbyter¹¹⁸² tactus corporaliter¹¹⁸³ sacrosanctis evangeliis, sed laicus¹¹⁸⁴ tacto crucifixo Domini.¹¹⁸⁵ Item¹¹⁸⁶ scribit notarius, die tali oblate sunt posiciones et articuli pro parte plebani in presencia¹¹⁸⁷ procuratoris laici¹¹⁸⁸ petivit copiam eorundem et terminum ad respondendum eisdem in quantum dantur. Propositionibus in quantum¹¹⁸⁹ vero¹¹⁹⁰ dantur pro articulis addicendis contra ipsos articulos.¹¹⁹¹ infrascriptos dat, facit, exhibet et producit procurator procuratorio¹¹⁹² nomine discreti viri domini Jo. plebani ecclesie¹¹⁹³ in tali loco contra B. laicum¹¹⁹⁴ talem dans contenta in eisdem medio¹¹⁹⁵ iuramento petensque ipsis¹¹⁹⁶ singulariter

¹¹⁷² obmittam] obmitto **L**

¹¹⁷³ nec] *om.* **L**.

¹¹⁷⁴ prece] *seq.*: nec **K**, **VO.**; vel **L**.

¹¹⁷⁵ precio] precis **K**.

¹¹⁷⁶ vel] *om.* **K**, **VO.**, **L**.

¹¹⁷⁷ aut] vel **K**, **VO.**, **L**.

¹¹⁷⁸ adiuvet] adiuvat **K**.

¹¹⁷⁹ sacra] sancta **K**, **L**.

¹¹⁸⁰ iurata] iuramenta **VO.**, **L**.

¹¹⁸¹ prestat] prestat **VO.**, **L**.

¹¹⁸² presbyter] *fal.* prespiter **L**.

¹¹⁸³ corporaliter sacrosanctis evangeliis] sacrosanctis evangeliis corporaliter **VO.**; evangeliis corporaliter **L**.

¹¹⁸⁴ laicus] laico **K**.

¹¹⁸⁵ Domini] *seq.*: *in marg.* Prestito iuramento calumpnie petit actor sibi statim terminum ad ponendum et articulandum ecclesia reus si est reconvenio et dominus iudex statuit sibi terminum VIII (octo) dierum ad actum memoratum et hac scribat notarius. In iudicio procurator actoris comparens offert articulos et posiciones in rei presencia et decretum notarii etc. **K**; Domini] *om.* **L**.

¹¹⁸⁶ Item]] *seq.*: *in marg.* Tako mylieg pemagny y yego [?] te umanczenie. **K**.

¹¹⁸⁷ presencia] *seq.*: procuratoris laici et **K**.

¹¹⁸⁸ laici] *seq.*: et procurator laici **VO.**, **L**.

¹¹⁸⁹ quantum] *in marg.* Non dire partes requiritur ad ipsam posicionem postea pars sollempnis generalis et tam specialis. **K**.

¹¹⁹⁰ vero] *om.* **K**, **VO**.

¹¹⁹¹ articulos] *seq.*: Tenor vero posicionis sequitur et est. Tales posiciones et articulos **K**; *seq.*: Tenor posicionum est talis. Posiciones et articulos...*seq.*: *textus M.* **VO.**; articulos] *om. et seq.*: Posiciones et articulos **L**.

¹¹⁹² procuratorio] et procuratorio **K**, **L**.

¹¹⁹³ ecclesie] *om.* **L**.

¹¹⁹⁴ laicum] *om.* **L**.

¹¹⁹⁵ medio] intermedio **L**.

singulis responderi partem¹¹⁹⁷ per adversam. Similiter primo iuramento et se non astringens ad superfluum probationem sed dumtaxat necessariam, que pro sua intencione fundanda et¹¹⁹⁸ causa victorie sufficere videbitur et non aliter atque¹¹⁹⁹ ultra de quo solempniter protestatur.¹²⁰⁰

228r

Inprimis¹²⁰¹, quid¹²⁰² ponit et si negatum fuerit probare intendit, quod bone memorie¹²⁰³ est¹²⁰⁴ laicus talis positus in extremis langwidus¹²⁰⁵ corpore et conpos racione, condens¹²⁰⁶ suam ultimam voluntatem pro sue anime remedio et suorum predecessorum¹²⁰⁷ legavit, donavit et deputavit, X sexagenas grossorum Pragensium¹²⁰⁸ in omnibus bonis suis plebano et ecclesie supradictis pro fabrica et utilitate eiusdem ecclesie convertendas¹²⁰⁹. Item proponit¹²¹⁰ ut¹²¹¹ supra, quod dictus P.¹²¹² post mortem suam¹²¹³ reliquit multa¹²¹⁴ bona¹²¹⁵, videlicet unam

¹¹⁹⁶ ipsis] *om.* **K.**; ipsos **VO.**

¹¹⁹⁷ partem per adversam] per partem adversam **VO.**

¹¹⁹⁸ et causa victorie] in cause victoria **VO.**; *seq.*: pro cause victoria **L.**

¹¹⁹⁹ atque] neque **K.**, **VO.**, **L.**

¹²⁰⁰ protestatur] *nota in marg.* Non illa protestacio non est necessaria si iuretur C. de solempnitate vel contumacia. **K.**

¹²⁰¹ In primis] *in marg. due notae 1.* Non per posicionem debemus intelligere totum aggravatum omnium articulorum. Sed articulum dicens pars intencionis illius posicionis vel presentem dici ea causa. 2. Non tota posicio equipollibet[?] et potest dicere nego narrata prout narrantur. **K.**

¹²⁰² quid] siquid **VO.**; quidem **L.**

¹²⁰³ memorie] *seq.*: C. **K.**, **VO.**

¹²⁰⁴ est] *om.* **K.**, **VO.**; C. **L.**

¹²⁰⁵ langwidus] langwens **K.** *fal. in M., K. VO., L. recte langwenti*

¹²⁰⁶ condens] tendens **L.**

¹²⁰⁷ predecessorum] successorum **VO.**

¹²⁰⁸ Pragensium] *seq.*: monete **VO.**

¹²⁰⁹ convertendas] *seq.*: etc. **K.**

¹²¹⁰ proponit] proponit **VO.**, **L.**

¹²¹¹ ut] prout **VO.**, **L.**

¹²¹² P.] C. **K.**, **L.**; B. **VO.**

¹²¹³ suam] *om.* **K.**

¹²¹⁴ multa] plura **K.**, **L.**; *om.* **VO.**

¹²¹⁵ bona] *seq.*: sua plurima **VO.**

domum sitam inter tales domos vicinas et alia multa¹²¹⁶ immobilia et hoc est notorium,¹²¹⁷ publicum et manifestum. Item proponit¹²¹⁸, quod dictus C.¹²¹⁹ in¹²²⁰ sua ultima voluntate disponit et mandavit solvi dictas X sexagenas plebano et ecclesie predicte¹²²¹ per suorum¹²²² bonorum successores¹²²³ et rectores¹²²⁴ Item¹²²⁵ proponit¹²²⁶ etc.¹²²⁷, quod dictus B. laicus, se intromisit de omnibus bonis dicti C.¹²²⁸ laici testatoris et presertim de domo predicta et eadem bona tenet,¹²²⁹ regit et possidet pacifice et quiete¹²³⁰. Item proponit¹²³¹ etc.¹²³², quod dominus¹²³³ C.¹²³⁴ monitus¹²³⁵ caritative sepiissime, contradixit et continue¹²³⁶ contradicit ad implendam¹²³⁷ voluntatem dicti C.¹²³⁸, in ipsius anime dispendium atque suum. Item ponit¹²³⁹, quod premissa sunt¹²⁴⁰ publica¹²⁴¹ notoria et manifesta et de ipsis est¹²⁴² publica vox atque¹²⁴³

¹²¹⁶ multa] *seq.*: bona **K.**, **VO.**

¹²¹⁷ notorium, publicum] publicum, notorium **K.**, **VO.**, **L.**

¹²¹⁸ proponit] ponit *et seq.*: ut sibi **K.**; *seq.*: etc. **VO.**; ponit **L.**

¹²¹⁹ C.] **B. VO.**

¹²²⁰ in sua ultima voluntate disponit et mandavit] disposuit in sua ultima voluntate et mandat **VO.**

¹²²¹ predicte] predictis **K.**; supradictis **VO.**, **L.**

¹²²² suorum bonorum] bonorum suorum **VO.**

¹²²³ successores] successorem **K.**; possessores **L.**

¹²²⁴ rectores] rectorem *et seq.*: etc. **K.**

¹²²⁵ Item proponit etc., quod dictus B. laicus, se intromisit de omnibus bonis dicti C. laici testatoris et presertim de domo predicta et eadem bona tenet, regit et possidet pacifice et quiete.] *om.* **L.**

¹²²⁶ proponit] *seq.*: ut sibi **K.**; ponit **VO.**

¹²²⁷ etc.] *om.* **K.**, **VO.**

¹²²⁸ C.] **B. VO.**

¹²²⁹ tenet, regit] regit, tenet **VO.**

¹²³⁰ quiete] *seq.*: etc. **K.**

¹²³¹ proponit] ponit *et seq.*: ut supra **VO.**; ponit **L.**

¹²³² etc.] *om.* **K.**, **VO.**, **L.**

¹²³³ dominus] dictus **K.**, **VO.**, **L.**

¹²³⁴ C.] **B. K.**, **VO.**, **L.**

¹²³⁵ monitus caritative] caritative monitus **VO.**

¹²³⁶ continue] cottidie **L.**

¹²³⁷ implendam] implere **K.**, **L.**, implere *et seq.*: ultimam **VO.**

¹²³⁸ C.] *om.* **VO.**

¹²³⁹ ponit] *seq.*: etc. **K.**

¹²⁴⁰ sunt] *seq.*: vera **K.**, **VO.**, **L.**

¹²⁴¹ publica notoria] notoria publica **K.**

¹²⁴² est] sunt vera **L.**

¹²⁴³ atque] et **VO.**, **L.**

fama apud homines huiusmodi facti¹²⁴⁴ noticiam habentes¹²⁴⁵. Sequitur¹²⁴⁶ aliud¹²⁴⁷. Nota, quod posiciones succedunt in locum probacionum, ut¹²⁴⁸ si confiteatur, reus non erit neccessitate actori probare, sed super confessatis fertur sentenciam et debet reus respondere posicionibus actoris singulariter singulis per verbum credit vel¹²⁴⁹ non credit, et si ad singulas posicones eius¹²⁵⁰ credit, non oportebit actorem probare, quia iam est sua intencio fundata¹²⁵¹ ex confessione rei. Unde¹²⁵² nota, quod illud solum venit in posicionem, quod probari potest sed negativa, que probari non potest, saltem¹²⁵³ directe poni¹²⁵⁴ non potest,¹²⁵⁵ quia¹²⁵⁶ negans¹²⁵⁷ non ponit sed remonet. Item, quod non¹²⁵⁸ relevat¹²⁵⁹ ponentem¹²⁶⁰, non¹²⁶¹ ponitur¹²⁶² non nisi¹²⁶³ valet probari, quod probatum non prodest ergo¹²⁶⁴ probanti, ergo¹²⁶⁵ qui vult ponere, videlicet¹²⁶⁶ ipsum videtur¹²⁶⁷, que ad suam¹²⁶⁸ intencionem probandam¹²⁶⁹

¹²⁴⁴ facti] *om.* **K.**

¹²⁴⁵ habentes] *seq.*: etc. **K.**

¹²⁴⁶ Sequitur aliud] *om.* **L.**

¹²⁴⁷ aliud] *seq.*: etc. **K.**; *om.* **VO.**

¹²⁴⁸ ut] et **K.**

¹²⁴⁹ vel] et **VO.**

¹²⁵⁰ eius] *recte* reus **M.**; eius] reus **K., VO., L.**

¹²⁵¹ data] fundanda **K.**

¹²⁵² Unde] *om.* **K.**

¹²⁵³ saltem directe] directe saltim **VO.**

¹²⁵⁴ poni non potest, quia negans non ponit sed remonet] autem poni non directi nec nam potest. Item, qui negat, non ponit, sed remonet. **VO.**

¹²⁵⁵ potest] *seq.*: nam **K., L.**

¹²⁵⁶ quia] qui **K., L.**

¹²⁵⁷ negans] negat **K., L.**

¹²⁵⁸ non] *om.* **K., VO.**

¹²⁵⁹ relevat] relevet **VO.**

¹²⁶⁰ ponentem] *seq.*: contraponitur **VO.**

¹²⁶¹ non] *seq.*: probare debet **K.**; hac probare debet **VO.**

¹²⁶² ponitur non nisi valet probari] *om.* **K., VO.**

¹²⁶³ nisi valet probari] eidem habito probari debet **L.**

¹²⁶⁴ ergo] *om.* **K., VO., L.**

¹²⁶⁵ ergo qui] qui ergo **L.**

¹²⁶⁶ videlicet] omnem **VO., L.**

¹²⁶⁷ videtur] respondetur **VO.**; videre **L.**

¹²⁶⁸ suam intencionem] intencionem suam **VO.**

¹²⁶⁹ probandam] fundandam **VO.**; fundanda **L.**

sufficiunt atque valent et quibus probatis ponens poterit suam¹²⁷⁰ intencionem ducere ad effectum. Quid¹²⁷¹ ergo videlicet probare hac per quod quis suam¹²⁷² intencionem non consequitur. Debet igitur¹²⁷³ ponens pauca ad¹²⁷⁴ necessaria ponere ad quorum intelligenciam est notandam. Quia sex sunt modi quibus posiciones¹²⁷⁵ actoris repellantur¹²⁷⁶. Primus, si posicio actoris fuerit negativa, secundus, si posicio¹²⁷⁷ probata non relevat ponentem¹²⁷⁸, tercius, si posicio non facit ad causam, vel non descendit ex libello, quartus, si¹²⁷⁹ posicio pendeat¹²⁸⁰ ex alia, quamque¹²⁸¹ fuerit¹²⁸² prius negata, quintus¹²⁸³, si¹²⁸⁴ fiat super eodem¹²⁸⁵ negotio, super quo fuit prius¹²⁸⁶ responsum, sextus, si posicio sit¹²⁸⁷ implicita.¹²⁸⁸ posicio est, quando advocatus format unam posicionem de qua possunt fieri due vel tres¹²⁸⁹, hoc est, quando in una posicione includuntur¹²⁹⁰ duo membra vel tria, sic¹²⁹¹, quod una pars compositionis¹²⁹² est vera,¹²⁹³ alia falsa¹²⁹⁴. Adversarius perplexus nescit respondere, sed

¹²⁷⁰ suam intencionem] intencionem suam **VO**.

¹²⁷¹ Quid ergo] Item ergo non **VO**.

¹²⁷² suam intencionem] intencionem suam **VO**.

¹²⁷³ igitur] ergo **L**.

¹²⁷⁴ ad] et **K**, **VO**., **L**.

¹²⁷⁵ posiciones actoris] actoris posiciones **VO**.

¹²⁷⁶ repellantur] repelluntur **VO**.

¹²⁷⁷ posicio] *seq.*: actoris **L**.

¹²⁷⁸ ponentem] *seq.*: et probantem **K**., **L**.; probantemque **VO**.

¹²⁷⁹ si] *seq.*: una **L**.

¹²⁸⁰ pendeat] pendet **K**., **L**.

¹²⁸¹ quamque] que **L**.

¹²⁸² fuerit prius] prius fuerit **VO**., **L**.

¹²⁸³ quintus] Quinto **K**.

¹²⁸⁴ si fiat super eodem negotio] si posicio fuerit super eodem facto vel negotio **L**.

¹²⁸⁵ eodem] *seq.*: facto vel **K**.

¹²⁸⁶ prius] iam **K**., **VO**., **L**.

¹²⁸⁷ sit] fuerit **VO**.

¹²⁸⁸ implicita] *seq.*: Implicita **K**., **VO**.; *seq.*: Implicita vero **L**.

¹²⁸⁹ tres] *seq.*: probacionesque **VO**.

¹²⁹⁰ includuntur] includit **K**., **VO**.; clauduntur **L**.

¹²⁹¹ sic] ita **K**., **VO**., **L**.

¹²⁹² compositionis] posicionis **VO**., **L**.

¹²⁹³ vera] *seq.*: et **K**., **VO**., **L**.

¹²⁹⁴ falsa] *seq.*: etc. **K**., **VO**.

secundum¹²⁹⁵ consuetudinem¹²⁹⁶ consistorii¹²⁹⁷ tenetur respondere ad quemlibet¹²⁹⁸ membrum in positione contentum, sic dicendo¹²⁹⁹. Credo, hoc quando ponitur¹³⁰⁰, sed illud¹³⁰¹ non credo, videlicet quando subinfertur. Primus igitur¹³⁰² modus est, quod¹³⁰³ posicio non debet fieri verbis negatis¹³⁰⁴. Nam negantem¹³⁰⁵ factum¹³⁰⁶ per¹³⁰⁷ iuris naturam ulla¹³⁰⁸ sit directa probacio, sed indirecta¹³⁰⁹ negativa probari¹³¹⁰ potest¹³¹¹, videlicet, tu dicis, quod mutuasti mihi X¹³¹² tali loco et¹³¹³ tali die. Ego volo probare, quod tunc temporis fui in alio loco eodem die et¹³¹⁴ ante et post illum diem¹³¹⁵. Item tu dicis, quod tecum¹³¹⁶ contraxi matrimonium tali¹³¹⁷ die et in tali loco, ego dico¹³¹⁸ et probare volo, quod illo¹³¹⁹ die et ante¹³²⁰ et¹³²¹ post illum diem¹³²² continue¹³²³ in alio loco. Item nota, quod duplex est negativa una¹³²⁴

¹²⁹⁵ secundum] iuxta **L**.

¹²⁹⁶ consuetudinem] *seq.*: Pragensis **VO**.

¹²⁹⁷ consistorii] *seq.*: Pragensis **K**, **L**.

¹²⁹⁸ quemlibet] quodlibet **K**.

¹²⁹⁹ dicendo] *sic in* **K**.

¹³⁰⁰ ponitur] proponitur **L**.

¹³⁰¹ illud] istud **K**.

¹³⁰² igitur] itaque **VO**, **L**.

¹³⁰³ quod] quando **L**.

¹³⁰⁴ negatis] negativis **L**.

¹³⁰⁵ negantem] negans **L**.

¹³⁰⁶ factum] *seq.*: etc. **VO**.

¹³⁰⁷ per iuris naturam ulla sit directa probacio] *om.* **VO**.; per iuris naturam] *om.* **L**.

¹³⁰⁸ ulla sit] nulla est **L**.

¹³⁰⁹ indirecta] indirecte **K**, **VO**.; indirecta negativa] indirecte negatum **L**.

¹³¹⁰ probari] probatum **VO**.

¹³¹¹ potest] *om.* **VO**.

¹³¹² X] *om.* **VO**.; *seq.*: sexagenas in **L**.

¹³¹³ et] *om.* **K**.

¹³¹⁴ et] *om.* **VO**, **L**.

¹³¹⁵ ante et post illum diem] ante illam diem et post illum diem **VO**.

¹³¹⁶ tecum contraxi] contraxi tecum **K**, **L**.

¹³¹⁷ tali die et in tali loco] die tali et tali loco **VO**.

¹³¹⁸ dico et] *om.* **L**.

¹³¹⁹ illo] eodem **K**, **VO**.; illo die et ante et post illum diem continue in alio loco] in tali die, ante illum diem et post fui continue in alio et alio loco **L**.

¹³²⁰ ante] *seq.*: illum diem **K**, **VO**.

¹³²¹ et post illum diem] *om.* **VO**.

¹³²² diem] *seq.*: fui **K**.

explicita¹³²⁵, ut¹³²⁶ ego tecum non contraxi et illa¹³²⁷ non probatur alia¹³²⁸ implicita et illa¹³²⁹ similiter¹³³⁰ non¹³³¹ probatur et implicita negativa fit per illas¹³³² dictiones solum tamen¹³³³, ut¹³³⁴ pono, quod tempore electionis mee tamen¹³³⁵ quattuor canonici absentes¹³³⁶ fuerunt.¹³³⁷ Secundus modus¹³³⁸, quando posicio non relevat ponentem verbi gracia pono, quod tecum¹³³⁹ contraxi¹³⁴⁰ matrimonium¹³⁴¹. Item pono, quod tecum¹³⁴² facta sunt solaciosa. Tercius modus¹³⁴³, quando posicio non facit actum¹³⁴⁴ nec fuit super re de qua agitur, ut pono, quod tecum contraxi matrimonium. Item pono, quod mihi X¹³⁴⁵ grossos mutuasti¹³⁴⁶. Non¹³⁴⁷ est posicio super eadem causa¹³⁴⁸ et ille¹³⁴⁹ modus differt a priori¹³⁵⁰, quia illa¹³⁵¹ posicio¹³⁵² licet

¹³²³ continue in alio loco] fui continue in tali loco **VO**.

¹³²⁴ una] *seq.*: est **K.**, **VO**.

¹³²⁵ explicita] implicita **L**.

¹³²⁶ ut ego tecum non contraxi et illa non probatur alia implicita et illa similiter non probatur et implicita negativa fit] et illa non probatur saltem directe et sic **L**.

¹³²⁷ illa] *om.* **VO**.

¹³²⁸ alia] *seq.*: et **K**.

¹³²⁹ illa] *om.* **VO**.

¹³³⁰ similiter] *seq.*: et **VO**.

¹³³¹ non] *seq.*: per se **VO**.

¹³³² illas] istas **K.**, **VO**.

¹³³³ tamen] *seq.*: etc. **L**.

¹³³⁴ ut pono] *om.* **K**.

¹³³⁵ tamen quattuor canonici] canonici tamen quattuor **VO**.

¹³³⁶ absentes fuerunt] fuerunt absentes **L**.

¹³³⁷ fuerunt] *seq.*: vel pono, quod tamen duas sexagenas mihi mutuasti. Alia autem est negativa explicita, ut ego tecum non contraxi, tu mihi nil[nihil] mutuasti et tales et et non probantur. **L**.

¹³³⁸ modus] *seq.*: est **VO.**, **L**.

¹³³⁹ tecum] mecum **K.**, **VO.**, **L**.

¹³⁴⁰ contraxi] contraxisti **VO.**, **L**.

¹³⁴¹ matrimonium] *om.* **L**.

¹³⁴² tecum facta sunt] sunt tecum facta **VO**.

¹³⁴³ modus] *seq.*: est **VO.**, **L**.

¹³⁴⁴ actum] *om.* **K.**; actum] *seq.*: posicio ad causam **K.**; actum] ad causam **VO.**, **L**.

¹³⁴⁵ X grossos mutuasti] X grossos mihi **K.**; decem sexagenas mihi **L**.

¹³⁴⁶ mutuasti] *seq.*: etc. **K.**, **VO.**; *seq.*: et sic **L**.

¹³⁴⁷ Non est posicio] Non pono **VO**.

¹³⁴⁸ causa] *om.* **L**.

¹³⁴⁹ ille] iste **K.**, **VO.**, **L**.

¹³⁵⁰ priori] precedentii **K.**, **VO.**, **L**.

fuerit¹³⁵³ super¹³⁵⁴ re, de qua agitur. Tamen probacio non videlicet.¹³⁵⁵ Item¹³⁵⁶ illa posicio est, quando posicio nullo¹³⁵⁷ modo facit ad negocium de quo agitur¹³⁵⁸. Quartus¹³⁵⁹ modus est¹³⁶⁰, quando posicio una¹³⁶¹ dependet ex alia, que fuit negata, ut pono, quod mihi¹³⁶² pecuniam mutuasti. Item pono, quod mihi¹³⁶³ eandem pecuniam tradidisti ecclesie, dependet, si primum¹³⁶⁴ negaretur¹³⁶⁵ et aliud¹³⁶⁶ confiteretur articulum, anceps¹³⁶⁷ periurium¹³⁶⁸ incureret. Ergo non debet admitti talis¹³⁶⁹. Quintus modus¹³⁷⁰, si fiat posicio super articulo¹³⁷¹, de quo¹³⁷² iam¹³⁷³ quesitum est et¹³⁷⁴ responsum negando vel affirmando et ergo de eodem non est amplius querendum. Nam si¹³⁷⁵ fuerit confessus et¹³⁷⁶ modo de uno quesitus negaret,

¹³⁵¹ illa] prima **L**.

¹³⁵² posicio] conposicio **VO**.

¹³⁵³ fuerit] fuit **K., VO., L**.

¹³⁵⁴ super re] *om.* **L**.

¹³⁵⁵ videlicet] *seq.*: sed iste modus **K., VO**.

¹³⁵⁶ Item illa posicio] *om.* **K., VO.**; Item illa posicio est] Sed iste modus est **L**.

¹³⁵⁷ nullo modo] nec **VO**.

¹³⁵⁸ agitur] *om.* **L**.

¹³⁵⁹ Quartus] *in marg.* Non quando quis respondet per verbum credit ad posicionem vel ad articulum si vera defendit [?] sedario[?] non respondetur, quia alius inhiheret incuitali per [?] ego non debet admitti [?] dependens. **K**.

¹³⁶⁰ est] *om.* **VO**.

¹³⁶¹ una] *seq.*: posicio **K**.

¹³⁶² mihi pecuniam] pecuniam mihi **VO**.

¹³⁶³ mihi eandem pecuniam] eandem pecuniam mihi **L**.

¹³⁶⁴ primum negaretur et aliud confiteretur articulum] quintum articulum confiteretur, aliam negat **L**.

¹³⁶⁵ negaretur] negat **K.**; negaretur] negaret **VO**.

¹³⁶⁶ aliud] contra alium **VO**.

¹³⁶⁷ anceps] *om.* **VO**.

¹³⁶⁸ periurium incureret] incureret periurium **K., L**.

¹³⁶⁹ talis] *seq.*: posicio **K., VO., L**.

¹³⁷⁰ modus] *seq.*: est **L**.

¹³⁷¹ articulo] articulum **K.**; articulis **L**.

¹³⁷² quo] quibus **L**.

¹³⁷³ iam] tamen **L**.

¹³⁷⁴ et] quia **L**.

¹³⁷⁵ si] *seq.*: tunc **K., VO., L**.

¹³⁷⁶ et modo de uno quesitus negaret, incureret periurium. Sextus modus est, quando posicio est implicita et fit, quando due posiciones fiunt] *om.* **VO**.

incureret periurium. Sextus modus est, quando posicio est implicita¹³⁷⁷ et fit, quando due posiciones

228v

fuerint sub uno articulo, quarum una est vera et alia¹³⁷⁸ falsa et reus interrogatus¹³⁷⁹ negaret utramque per¹³⁸⁰ regulam, si¹³⁸¹ aliqua particularis est falsa tota¹³⁸² universalis est falsa, vel saltem¹³⁸³ reus¹³⁸⁴ sit perplexus¹³⁸⁵. Nam si negabit¹³⁸⁶, inficiabitur verum, si vero¹³⁸⁷ concedit, vel confitetur¹³⁸⁸, tunc peccatum¹³⁸⁹ committit¹³⁹⁰ falsum asserendo, vel¹³⁹¹ asstruendo, ergo ponens non debet facere posiciones implicitas, que implicant verum et falsum. Item¹³⁹² pono, quod tu possides¹³⁹³ ecclesiam spectantem ad subieccionem talis monasterii, ubi¹³⁹⁴ sunt due posiciones sub uno articulo, videlicet tu possides¹³⁹⁵ ecclesiam¹³⁹⁶ et¹³⁹⁷ eadem ecclesia¹³⁹⁸ spectat et pertinet ad talem monasterium ecce¹³⁹⁹ secunda posicio. Item

¹³⁷⁷ implicita] impliciter **K**.

¹³⁷⁸ alia] reliqua **L**.

¹³⁷⁹ interrogatus] *in marg.* non ex alia ratione, quodsi copulana[?] est falsa ex una parte ipsa [?] redditur falsa et omnis potest habet se per monasterium[?] propositiois ratione. **K**.

¹³⁸⁰ per regulam] particulam **L**.

¹³⁸¹ si aliqua] quodsi una **L**.

¹³⁸² tota] eius **K**, **L**; tota] *om.* **VO**.

¹³⁸³ saltem] saltim **K**.

¹³⁸⁴ reus] respondens **K**, **VO**, **L**.

¹³⁸⁵ perplexus] complexus **L**.

¹³⁸⁶ negabit] negabis **VO**; negaret **L**.

¹³⁸⁷ vero concedit, vel] *om.* **K**, **VO**; vero concedit, vel confitetur] confiteretur, tunc committit **L**.

¹³⁸⁸ confitetur] confitebitur **K**; confitetur] confitebatur **VO**.

¹³⁸⁹ peccatum committit] committit peccatum **VO**; peccatum committit falsum asserendo, vel asstruendo] committit peccatum asstruendo falsum **L**.

¹³⁹⁰ committit] committet **K**.

¹³⁹¹ vel asstruendo] asserendo, vel **K**; vel asstruendo] *om.* **VO**.

¹³⁹² Item pono] ut ponens **L**.

¹³⁹³ possides] possideas **K**.

¹³⁹⁴ ubi] ibi **K**, **VO**, **L**.

¹³⁹⁵ possides] possideas **K**.

¹³⁹⁶ ecclesiam] *seq.*: est una posicio **K**; ecclesiam] *seq.*: talem **VO**; *seq.*: talem ecce una posicio **L**.

¹³⁹⁷ et eadem] *om.* **K**; *seq.*: Item **K**; et eadem] Item **VO**; et eadem] Item quia eadem **L**.

¹³⁹⁸ ecclesia] *seq.*: talis **K**.

posiciones sunt invente hac de causa, quod¹⁴⁰⁰ actor approbandi¹⁴⁰¹ onere relevetur. Nam¹⁴⁰² si¹⁴⁰³ posiciones actoris¹⁴⁰⁴ reus confessus fuerit, actor ulterius probare non indiget, quia etc. grave et onerosum est ad testium probationes venire. Cum testes idonei vix valeant¹⁴⁰⁵ invenire¹⁴⁰⁶ et cum labore et expensis gravibus producentur. Immo¹⁴⁰⁷ posiciones sunt invente¹⁴⁰⁸. Confessus¹⁴⁰⁹ in iure pro convicto habetur, nec¹⁴¹⁰ alique¹⁴¹¹ sunt partes¹⁴¹² iudicem inconfitentem, nec restat aliud¹⁴¹³, quam quod sententiam¹⁴¹⁴ inconfitentem feratur¹⁴¹⁵ etc.¹⁴¹⁶ ex ore litigantis, veritas elucescat¹⁴¹⁷. Debet igitur reus respondere¹⁴¹⁸ posicionibus actoris per verbum credit vel non credit preambulo iuramento, et¹⁴¹⁹ si noluerit¹⁴²⁰ respondere, habetur pro confesso. Secus¹⁴²¹ tamen est de more consistorii Pragensis, quia talis¹⁴²² remissus¹⁴²³ respondetur¹⁴²⁴, tamquam contumax¹⁴²⁵ reputatur et

¹³⁹⁹ ecce] *om.* **K.**; ecce secunda posicio] *om.* **VO.**

¹⁴⁰⁰ quod] ut **K., L.**

¹⁴⁰¹ aprobandi] ad probandum **L.**

¹⁴⁰² Nam si posiciones actoris] *om.* **K.**; Nam si posiciones actoris reus] si reus posiciones actoris **VO.**; Nam] *om.* **L.**

¹⁴⁰³ si posiciones actoris reus] Si autem reus actoris posiciones **L.**

¹⁴⁰⁴ actoris] *seq.*: Si namque ponens actor **K.**

¹⁴⁰⁵ valeant] valeverint **L.**

¹⁴⁰⁶ invenire] inveniri **K., L.**

¹⁴⁰⁷ Immo] Ideo **K., VO., L.**

¹⁴⁰⁸ invente] *in marg.* Non quod talis, qui confitetur per se ibi erit testis sui responsionis etc. non sunt alique partes in dictis inconfitentem sub proprietate sive agens sive testificans. **K.**

¹⁴⁰⁹ Confessus] quia convictus **VO.**

¹⁴¹⁰ nec] *seq.*: amplius **K.**

¹⁴¹¹ alique sunt] sunt alique **K.**; alique sunt] amplius sunt alique **VO.**; alique] amplius **L.**

¹⁴¹² partes] *seq.*: agendi scilicet testimoniandi **VO.**

¹⁴¹³ aliud] aliquid **K.**

¹⁴¹⁴ sententiam inconfitentem] inconfitentem sententiam **VO., L.**

¹⁴¹⁵ feratur] proferatur **K., VO.**

¹⁴¹⁶ etc.] *om.* **K.**; *seq.*: et sic **K., L.**

¹⁴¹⁷ elucescat] elucescit **K., VO., L.**

¹⁴¹⁸ respondere posicionibus] posicionibus respondere **K.**

¹⁴¹⁹ et] *seq.*: sic **VO.**

¹⁴²⁰ noluerit] voluerit **L.**

¹⁴²¹ secus] *in marg.* Quodsi respondit per verbum non credit et negaret posiciones esse veras an ex dictis testium semper hiis productus poterit se iurare de rep[?] ex parte S. **K.**

¹⁴²² talis] *om.* **VO.**

¹⁴²³ remissus] remittens **VO., L.**

excommunicatur, nisi iudex statuerit terminum ad respondendum posicionibus sub pena¹⁴²⁶ iuris.¹⁴²⁷ Tunc si non respondet, habetur¹⁴²⁸ pro confesso, si autem respondet¹⁴²⁹ indirecte et non plene cogitur¹⁴³⁰ respondere¹⁴³¹, ut pono, quod teneret¹⁴³² mihi decem¹⁴³³ (grossos). Reus respondet¹⁴³⁴: teneor, sed nescio, quantum cogitur, ut aliquem¹⁴³⁵ certum respondeat¹⁴³⁶, quia super incerto sententiam¹⁴³⁷ ferri non debet¹⁴³⁸. Si vero est¹⁴³⁹ posicio¹⁴⁴⁰ talis, quod reus dubitat, petet¹⁴⁴¹ terminum¹⁴⁴², in quo deliberaret, sed non petat, quod habeat consilium advocati¹⁴⁴³, quia super facto suo debet esse certus, quia advocatus, qui factum nescit¹⁴⁴⁴, duceret eum ad dubium, vel si fas est dicere ad periurium, sed solus in proprio¹⁴⁴⁵ facto debet¹⁴⁴⁶ respondere, quia non est verisimile¹⁴⁴⁷, quod quis suum¹⁴⁴⁸ proprium¹⁴⁴⁹ factum

¹⁴²⁴ respondetur] respondere **L**.

¹⁴²⁵ contumax reputatur] pro contumace habetur **VO**.

¹⁴²⁶ pena] *supr.* ita quia careat a causa **K**.

¹⁴²⁷ iuris] *in marg.* quia officium est latissim, quia omnia in iure non sunt ex[?] quo ad officium [?]. **K**.

¹⁴²⁸ habetur] *seq.*: regularis **VO**.

¹⁴²⁹ respondet indirecte] indirecte respondet **K**, **VO**, **L**.

¹⁴³⁰ cogitur] *seq.*: plene **K**, **VO**.

¹⁴³¹ respondere] *seq.*: per officium iudicis **VO**.; respondere] respondeat **L**.

¹⁴³² teneret mihi] mihi teneret **K**.; teneris mihi] **VO**.

¹⁴³³ decem] et **L**.

¹⁴³⁴ respondet] respondeat **L**.

¹⁴³⁵ aliquem] aliquid **K**, **VO**, **L**.

¹⁴³⁶ respondeat] respondere **L**.

¹⁴³⁷ sententiam ferri non debet] non fertur sententiam **L**.

¹⁴³⁸ debet] potest **K**, **VO**.

¹⁴³⁹ est posicio] posicio est **K**.

¹⁴⁴⁰ posicio] peticio **VO**.

¹⁴⁴¹ petet] petat **K**, **VO**, **L**.

¹⁴⁴² terminum] tempus **L**.

¹⁴⁴³ advocati] *in marg.* verum si advocatus non est infortunatus **K**.

¹⁴⁴⁴ nescit] nesciret **K**.

¹⁴⁴⁵ proprio facto] facto proprio **VO**, **L**.

¹⁴⁴⁶ debet respondere] respondere debet **VO**.

¹⁴⁴⁷ verisimile] *in marg.* quia plene probaret si fuisse furiosum tunc ignorancia excusaret eum. **K**.; *in marg. supra*

Nota, non requiritur de necessitate coram vobis processus iudiciarius in omnibus causis sed ex quo superiori proprie et ergo nobis placere debet ex quo advocans superioris intervenit modo tali procedendum et non alio modo, tamen aliam [?] pre[?]re sunt in quibus sumare prodeditur ut in causa testamentaria usurparet vel causa universalis. **K**.

¹⁴⁴⁸ suum] *om.* **K**.; suum proprium factum] factum suum proprium **VO**.

ignoret¹⁴⁵⁰, nec admittitur¹⁴⁵¹ ignorancia in proprio facto. Scribat igitur¹⁴⁵² notarius die tali responsum est posicionibus actoris et illarum responsionum¹⁴⁵³. Tenor dinoscitur¹⁴⁵⁴ esse talis. Procurator et procuratorio nomine B. laici respondet¹⁴⁵⁵ procuratoribus¹⁴⁵⁶ posicionibus plebani salva ipsarum in pertinencia in eptitudine et non admissibilitate protestans, quod si alicui posicione responderet, cui de iure non est¹⁴⁵⁷ respondendum, quod pro non responsio habeatur. Ad primam igitur posicione¹⁴⁵⁸ per verbum non¹⁴⁵⁹ credit. Item¹⁴⁶⁰ ad secundam non credit. Item¹⁴⁶¹ ad terciam non tenetur respondere, item¹⁴⁶² ad quia dependet. Item ad quartam non credit. Item¹⁴⁶³ ad quintam credit, quod¹⁴⁶⁴ est monitus, sed implere voluntatem dicti C.¹⁴⁶⁵ laici non tenetur, quia¹⁴⁶⁶ bonis suis non successit¹⁴⁶⁷. Item¹⁴⁶⁸ ad sextam respondet¹⁴⁶⁹ de confessatis¹⁴⁷⁰ credit, de non confessatis non credit. Factis igitur posicionibus¹⁴⁷¹ et¹⁴⁷² responsionibus¹⁴⁷³, actor vel ipsius¹⁴⁷⁴ procurator diligenter¹⁴⁷⁵ videre

¹⁴⁴⁹ proprium factum] factum proprium **K**.

¹⁴⁵⁰ ignoret] ignorat **K**.; nesciat **L**.

¹⁴⁵¹ admittitur] admittere **L**.

¹⁴⁵² igitur] *om.* **K.**, **VO.**, **L**.

¹⁴⁵³ responsionum] posicionum **VO**.

¹⁴⁵⁴ dinoscitur] *seq.*: et **L**.

¹⁴⁵⁵ respondet] respondit **K**.

¹⁴⁵⁶ procuratoribus] *fal.* **M.**; *om.* **K.**, **VO**.

¹⁴⁵⁷ est] esset **VO**.

¹⁴⁵⁸ posicione] *seq.*: respondit **K.**, **VO.**; *seq.*: respondeat **L**.

¹⁴⁵⁹ non] *om.* **L**.

¹⁴⁶⁰ Item] *om.* **L**.

¹⁴⁶¹ Item] *om.* **L**.

¹⁴⁶² Item ad] *del.* **K.**, *om.* **VO.**, **L**.

¹⁴⁶³ Item] *om.* **L**.

¹⁴⁶⁴ quod] *seq.*: *sed fal.* non **VO**.

¹⁴⁶⁵ C.] *om.* **L**.

¹⁴⁶⁶ quia] *seq.*: in **VO**.

¹⁴⁶⁷ successit] succedit **L**.

¹⁴⁶⁸ Item] *om.* **L**.

¹⁴⁶⁹ respondet] respondit **K**.

¹⁴⁷⁰ confessatis] confesso *et seq.*: tali **L**.

¹⁴⁷¹ posicionibus] *in marg.* post posicionum responsiones actor videri debet querens confitetur. **K.**; posicionibusque] **VO.**; posicionibus et] *om.* **L**.

¹⁴⁷² et] *om.* **VO**.

¹⁴⁷³ responsionibus] responsionibusque **L**.

debet, que reus¹⁴⁷⁶ confitetur et que¹⁴⁷⁷ negat¹⁴⁷⁸. Si igitur¹⁴⁷⁹ videt, quod ex confessione rei¹⁴⁸⁰ possit plena¹⁴⁸¹ probacio fieri¹⁴⁸², petat iudicem, quod ad sententiam procedat, quia inconfitentem non sunt¹⁴⁸³ partes iudicii inconfitendo¹⁴⁸⁴, sed in sumando¹⁴⁸⁵. Si vero reus negavit partem, vel totum, tunc¹⁴⁸⁶ actor¹⁴⁸⁷ vel suus¹⁴⁸⁸ procurator petet¹⁴⁸⁹, sibi statui terminum ad probandum pro prima dilacione¹⁴⁹⁰. Et¹⁴⁹¹ tunc¹⁴⁹² notarius scribat¹⁴⁹³ sic: Die tali responsum est accionibus¹⁴⁹⁴ et actor petivit, sibi statui terminum pro prima dilacione¹⁴⁹⁵ ad probandum et reus obtulit¹⁴⁹⁶ sua interrogatoria, quod super hiis testibus¹⁴⁹⁷ actoris examinentur. Et iudex statuit¹⁴⁹⁸ terminum ad octo dies ad probandum pro prima dilacione et mandavit notario, quod secundum¹⁴⁹⁹ interrogatis¹⁵⁰⁰ huiusmodi testes¹⁵⁰¹ examinentur

¹⁴⁷⁴ ipsius procurator] procurator ipsius **VO**.

¹⁴⁷⁵ diligenter] *om.* **L**.

¹⁴⁷⁶ reus] res **VO**.

¹⁴⁷⁷ que] *seq.*: res **VO**.

¹⁴⁷⁸ negat] negantur **VO**.

¹⁴⁷⁹ igitur] autem **VO**.

¹⁴⁸⁰ rei] *om.* **VO**.

¹⁴⁸¹ plena probacio fieri] fieri plena probacio **VO**.

¹⁴⁸² fieri] *om.* **K**, **L**.

¹⁴⁸³ sunt] sit **K**; fuerit **L**.

¹⁴⁸⁴ inconfitendo] incognoscendo **VO**, **L**.

¹⁴⁸⁵ sumando] *in marg.* [?]do iudex respicit eodem et reus semel sed insistendo solum partem unam. **K**; sumando] sciendo **VO**; in sentenciando **L**.

¹⁴⁸⁶ tunc] ipse **VO**, **L**.

¹⁴⁸⁷ actor] *om.* **VO**, **L**.

¹⁴⁸⁸ suus] *om.* **K**.

¹⁴⁸⁹ petet] petat **K**, **VO**; petit **L**.

¹⁴⁹⁰ dilacione] *del.* deliberatione *corr.* dilacione **K**; *in marg.* et reus eundem terminum ad dandum interrogatoria sua petat sibi assignari. **K**.

¹⁴⁹¹ Et] *om.* **VO**.

¹⁴⁹² tunc] *om.* **L**.

¹⁴⁹³ scribat] scribit **K**, **VO**.

¹⁴⁹⁴ accionibus] posicionibus **K**, **VO**, **L**.

¹⁴⁹⁵ dilacione] *del.* deliberatione *corr.* dilacione **K**.

¹⁴⁹⁶ obtulit] *in marg.* interrogatoria solum decrevitur [?] de sub accusacione [?] vel causa est mag[?] **K**.

¹⁴⁹⁷ testibus] testes **K**, **VO**, **L**.

¹⁴⁹⁸ statuit] *in marg.* In quo termino iudex autem omnia videat interrogatus et que essent capciosa ut faceret sepius advocati illa causa et vellet alia curseat **K**.

¹⁴⁹⁹ secundum interrogatis] super interrogata **VO**.

diligenter. Tenor interrogatoriorum dinoscitur¹⁵⁰² esse¹⁵⁰³ talis ut¹⁵⁰⁴ fertur etc. Infrascripta interrogatoria dat, facit¹⁵⁰⁵, exhibet et producit procurator et¹⁵⁰⁶ procuratorio nomine¹⁵⁰⁷ B. laici petens secundum ipsos¹⁵⁰⁸ testes¹⁵⁰⁹ examinari¹⁵¹⁰ singulos per dictum dominum¹⁵¹¹ plebanum producendos¹⁵¹², protestans¹⁵¹³ alioqui, quod huiusmodi testes pro non examinantis habeantur. Primo igitur¹⁵¹⁴ a quolibet teste queritur¹⁵¹⁵, cuius condicionis sit, utrum¹⁵¹⁶ liber vel servus, utrum¹⁵¹⁷ censualis, vel consaguineus, vel affinis producentis. Item queratur, quot annorum sit¹⁵¹⁸ testis¹⁵¹⁹ quantum habet in bonis suis et utrum sit dives vel pauper et demum leguntur¹⁵²⁰ articuli testium¹⁵²¹ in¹⁵²² materna¹⁵²³ lingwa¹⁵²⁴ exponantur scilicet¹⁵²⁵ Bohemo

¹⁵⁰⁰ interrogatis] interrogatoria **K**.

¹⁵⁰¹ testes] *seq.*: actoris examinentur et iudex statuit terminum ad octo dies ad probandum pro prima dilacione et mandavit notario, quod sententiam huiusmodi interrogatoria testes examinet diligenter. **L**.

¹⁵⁰² dinoscitur] *om.* **VO**.

¹⁵⁰³ esse] est **VO**.

¹⁵⁰⁴ ut fertur etc.] *om.* **K.**, **VO**.

¹⁵⁰⁵ facit] *seq.*: et **L**.

¹⁵⁰⁶ et] *om.* **VO**.

¹⁵⁰⁷ nomine] *in marg.* Nota due sunt partes interrogate prima pars generalis et secunda est de sollempnitate et de consulacione sit ponienda. Sed secunda pars est specialis et secunda posicio de necessitate et cogitur ibi procurator et procuratorio nomine etc. **K**.

¹⁵⁰⁸ ipsos] *fal.* ipsum **L**.

¹⁵⁰⁹ testes examinari singulos] testes singulos **L**.

¹⁵¹⁰ examinari] *om.* **K.**, **VO**.

¹⁵¹¹ dominum] *om.* **VO.**, **L**.

¹⁵¹² producendos] *seq.*: examinari **K.**, **VO.**, **L**.

¹⁵¹³ protestans alioqui] alioqui protestans **K.**; alioqui protestetur **VO.**; alioqui protestatur **L**.

¹⁵¹⁴ igitur] *om.* **VO**.

¹⁵¹⁵ queritur] queratur **K.**, **VO**.

¹⁵¹⁶ utrum] utrumque **L**.

¹⁵¹⁷ utrum] utrumque **L**.

¹⁵¹⁸ sit] est **VO**.

¹⁵¹⁹ testis] *seq.*: et **K.**, **VO**.

¹⁵²⁰ leguntur] legantur **L**.

¹⁵²¹ testium] testibus **K**.

¹⁵²² in] *om.* **K.**; in] et **VO**.

¹⁵²³ materna lingwa] lingwa materna **L**.

¹⁵²⁴ lingwa] *fal. ads.* quod **M**.

¹⁵²⁵ scilicet] *om.* **VO.**; scilicet Bohemo bohemicæ, Theutunico theutunice] Bohemice theutunice etc. **L**.

bohemice, Theutunico¹⁵²⁶ theutunice et primo primus¹⁵²⁷ articulus et¹⁵²⁸ interrogetur testis super eodem primo articulo, si est¹⁵²⁹ verus¹⁵³⁰, et¹⁵³¹ si¹⁵³² dixerit¹⁵³³ verum articulum, queratur¹⁵³⁴, ex qua causa sciat¹⁵³⁵ ipsum¹⁵³⁶ esse¹⁵³⁷ verum et queratur de causa sciencie et quo modo sciat ipsum esse verum.¹⁵³⁸ Postquam quesitum est de causa sciencie et aliis circumstanciis, queratur a¹⁵³⁹ teste de anno, hora¹⁵⁴⁰, die, loco et quibus presentibus testibus¹⁵⁴¹. Si autem testis¹⁵⁴² dixerit, quod audivit contenta in articulo, queratur ab ipso a quibus ex¹⁵⁴³ nomine audivit et utrum a multis vel a¹⁵⁴⁴ paucis¹⁵⁴⁵ et¹⁵⁴⁶ utrum a malivolis vel¹⁵⁴⁷ fide dignis. Item super articulo¹⁵⁴⁸ secundo lecto vel¹⁵⁴⁹ intellecto¹⁵⁵⁰ queratur, etsi testis dixerit articulum verum, queratur de causa¹⁵⁵¹ sciencie. Item queratur, qualis est¹⁵⁵² ista¹⁵⁵³ domus, utrum lignea vel lapidea et¹⁵⁵⁴ qualiter sit edificata

¹⁵²⁶ Theutunico theutunice] et sic de singulis VO.

¹⁵²⁷ primus] unus VO., L.

¹⁵²⁸ et] om. VO., L.

¹⁵²⁹ est verus] verus est VO.

¹⁵³⁰ verus] seq.: ipse articulus L.

¹⁵³¹ et] om. K.

¹⁵³² si] seq.: testis L.

¹⁵³³ dixerit] seq.: testis K., VO.

¹⁵³⁴ queratur] seq.: a teste VO.

¹⁵³⁵ sciat] scit K., VO., L.; *in marg.* in omnibus ro[?] modus est post quemlibet similiter interrogatus puta[?] voce et fama etc. [?] interrogatorum. K.

¹⁵³⁶ ipsum] seq.: articulum K.

¹⁵³⁷ esse verum] verum esse articulum L.

¹⁵³⁸ verum] seq.: et K., L.; verum] seq.: vel VO.

¹⁵³⁹ a teste de] om. L.

¹⁵⁴⁰ hora, die] die, hora VO.; die hora et L.

¹⁵⁴¹ testibus] om. VO.

¹⁵⁴² testis dixerit] audit testis (*fal.*) VO.

¹⁵⁴³ ex nomine] om. VO.

¹⁵⁴⁴ a] om. L.

¹⁵⁴⁵ paucis] seq.: aud[iv]it VO.

¹⁵⁴⁶ et utrum] om. K., L.; seq.: vel K.

¹⁵⁴⁷ vel] aut VO.

¹⁵⁴⁸ articulo secundo] secundo articulo K.

¹⁵⁴⁹ vel] et K., VO.

¹⁵⁵⁰ intellecto] seq.: testi K., VO.

¹⁵⁵¹ causa sciencie] sciencie causa VO.

¹⁵⁵² est] sit VO.

in singulis suis¹⁵⁵⁵ partibus. Item queratur, an¹⁵⁵⁶ bona mobilia dimisit et specificentur illa¹⁵⁵⁷ bona. Item super articulo¹⁵⁵⁸ tercio queratur, si est verus et¹⁵⁵⁹ de causa sciencie¹⁵⁶⁰ anno, die, hora¹⁵⁶¹ et loco et quibus presentibus¹⁵⁶² testibus¹⁵⁶³ et¹⁵⁶⁴ quibus commisit explecionem¹⁵⁶⁵ voluntatis¹⁵⁶⁶ sue et¹⁵⁶⁷ quibus verbis. Item super articulo¹⁵⁶⁸ quarto queratur¹⁵⁶⁹, si est verus et¹⁵⁷⁰ de causa sciencie et de quibus bonis specificice se intromisit pars rea¹⁵⁷¹ et queratur¹⁵⁷², quo¹⁵⁷³ modo sit¹⁵⁷⁴ domus edificata et¹⁵⁷⁵ queratur de anno¹⁵⁷⁶, mense¹⁵⁷⁷, die, hora, loco et¹⁵⁷⁸ quibus presentibus et quis ipsum ad illa bona introduxit, utrum propria auctoritate vel alterius intravit possessionem domus pretense¹⁵⁷⁹ in libello¹⁵⁸⁰ actoris. Item super articulo

¹⁵⁵³ ista] illa L.

¹⁵⁵⁴ et] *om.* L.

¹⁵⁵⁵ suis partibus] partibus suis K.; particulis suis VO.; susi] *om.* L.

¹⁵⁵⁶ an] utrum K.; qua alia VO., L.

¹⁵⁵⁷ illa] ista VO.

¹⁵⁵⁸ articulo tercio] tercio articulo K., VO., L.

¹⁵⁵⁹ et] *om.* L.

¹⁵⁶⁰ sciencie] *seq.*: et de K., VO., L.

¹⁵⁶¹ hora] *seq.*: mense VO.; hora et] *om.* L.

¹⁵⁶² presentibus testibus] testibus presentibus L.

¹⁵⁶³ testibus] *om.* VO.

¹⁵⁶⁴ et quibus] *om.* L.

¹⁵⁶⁵ explecionem] complecionem K., VO., L.

¹⁵⁶⁶ voluntatis sue] sue voluntatis VO.; sue ultime voluntatis L.

¹⁵⁶⁷ et] *fal.* ex L.

¹⁵⁶⁸ articulo quarto] quarto articulo VO.

¹⁵⁶⁹ queratur] *om.* VO.

¹⁵⁷⁰ et] *om.* L.

¹⁵⁷¹ rea] *rec. rei* L.

¹⁵⁷² queratur] queritur VO.

¹⁵⁷³ quo modo sit domus edificata et queratur] *om.* L.

¹⁵⁷⁴ sit] *om.* VO.

¹⁵⁷⁵ et] *om.* K., VO.

¹⁵⁷⁶ anno, mense, die, hora, loco] anno, die, mense, loco K.; anno, die, hora, mense et loco VO.

¹⁵⁷⁷ mense, die, hora, loco] die, mense, hora et loco L.

¹⁵⁷⁸ et] *om.* L.

¹⁵⁷⁹ pretense in libello actoris] in libello actoris pretense L.

¹⁵⁸⁰ libello] li[bello] K.

quinto non¹⁵⁸¹ fuit interrogatum, quia¹⁵⁸² pars adversa ipsum¹⁵⁸³ confitetur. Item super sexto¹⁵⁸⁴ queratur de fama publica et quid sit fama publica. Item¹⁵⁸⁵, utrum testes¹⁵⁸⁶ informatos¹⁵⁸⁷ deposuerit¹⁵⁸⁸ vel¹⁵⁸⁹ utrum cum¹⁵⁹⁰ aliis testibus supradicendis¹⁵⁹¹ concordaverunt¹⁵⁹² et utrum parte¹⁵⁹³, precio¹⁵⁹⁴, odio aut¹⁵⁹⁵ favore deponunt¹⁵⁹⁶. Scribit itaque¹⁵⁹⁷ notarius: Die tali actor videlicet plebanus unum testem¹⁵⁹⁸ H. laicum talem in presencia procuratoris rei produxit, qui iuravit in presenti causa dicere¹⁵⁹⁹ veritatem. Nota quod prius iustum¹⁶⁰⁰ est, qualiter testis iurat¹⁶⁰¹. Item non quod testis debet¹⁶⁰² iuratus deponere alios eius¹⁶⁰³ testimonium est nullum. Item debet iurare in presencia partis¹⁶⁰⁴ alias¹⁶⁰⁵ si¹⁶⁰⁶ pars ipsa¹⁶⁰⁷ iurare non videret¹⁶⁰⁸, nec fuit citata ad¹⁶⁰⁹ videndum iurare

¹⁵⁸¹ non fuit interrogatum] fiat interrogacio L.

¹⁵⁸² quia] que L.

¹⁵⁸³ ipsum] *om.* L.

¹⁵⁸⁴ sexto] *seq.*: articulo K., L.; sexto] articulo sexto VO.

¹⁵⁸⁵ Item] *seq.*: queratur K., L.; interrogatur VO.

¹⁵⁸⁶ testes] testem K.

¹⁵⁸⁷ informatos] informatum K.

¹⁵⁸⁸ deposuerit] deposuit K., L.

¹⁵⁸⁹ vel] et K., VO., L.

¹⁵⁹⁰ cum] super VO.

¹⁵⁹¹ supradicendis] supraactendo L.

¹⁵⁹² concordaverunt] concordat K., VO.; concordant L.

¹⁵⁹³ parte] precepto K.; *om.* VO.; prece L.

¹⁵⁹⁴ precio] *om.* K.

¹⁵⁹⁵ aut] vel K., VO., L.

¹⁵⁹⁶ deponunt] deponit K., VO.; deponit *et seq.*: et utrum citaturus deponit L.

¹⁵⁹⁷ itaque] *om.* VO., L.

¹⁵⁹⁸ testem] *seq.*: videlicet K., L.

¹⁵⁹⁹ dicere veritatem] veritatem dicere K.

¹⁶⁰⁰ iustum] visum L.

¹⁶⁰¹ iurat] iuravit L.

¹⁶⁰² debet iuratus] iuratus debet L.

¹⁶⁰³ eius] ipsius K., VO., L.

¹⁶⁰⁴ partis alias] participali L.

¹⁶⁰⁵ alias] vel K.; *om.* L.

¹⁶⁰⁶ si pars ipsa] pars si ipsam L.

¹⁶⁰⁷ ipsa] ipsum K., VO.

¹⁶⁰⁸ videret] vidit K., VO.

¹⁶⁰⁹ ad videndum iurare testis illius testimonium est nullum] *om.* VO.

testis¹⁶¹⁰ illius¹⁶¹¹ testimonium¹⁶¹² est nullum, et si reus non conparet in termino statuto, tunc actor in contumaciam¹⁶¹³ producit testes et petit sibi aliam dilacionem dari. Puta terciam¹⁶¹⁴ ad probandum¹⁶¹⁵ intencionem suam, sed si conparet reus, tunc in presencia sua¹⁶¹⁶ producit actor¹⁶¹⁷ testes¹⁶¹⁸ et debet reus protestari, quando testes¹⁶¹⁹ producuntur, quod sit sibi ius¹⁶²⁰ salvum¹⁶²¹ dicendi¹⁶²² contradicta et personas testium. Si vero actor nihil probat pro¹⁶²³ prima dilacione, tunc reus vel suus¹⁶²⁴ procurator accusat contumaciam¹⁶²⁵ actoris non probantis pro prima dilacione, prout terminus¹⁶²⁶ requirit petens¹⁶²⁷ ipsum ad actum huiusmodi¹⁶²⁸ contumacem et ad aliam dilacionem non admitti. Si autem actor probat suam diligenciam¹⁶²⁹, quia producit in¹⁶³⁰ iudicium citacionem contra testes non¹⁶³¹ conparentes, tunc iudex testes excommunicat et statuit actori¹⁶³² terminum pro¹⁶³³ secunda dilacione ad probandum. Item nota, quod consuetudo consistorii Pragensis de consensu procuratoris est introducta, si¹⁶³⁴

¹⁶¹⁰ testis] in testem **L**.

¹⁶¹¹ illius] ipsius **K., L**.

¹⁶¹² testimonium] alium **L**.

¹⁶¹³ contumaciam] *seq.*: ipsius **K., VO., L**.

¹⁶¹⁴ terciam] secundam **K., VO., L**.

¹⁶¹⁵ probandum] probandam **K**.

¹⁶¹⁶ sua] ipsius **VO., L**.

¹⁶¹⁷ actor] reus **VO**.

¹⁶¹⁸ testes] testem **K., L**.

¹⁶¹⁹ testes producuntur] actor producit testes **K., L**.

¹⁶²⁰ ius] *om.* **VO.**; ius salvum] salvum ius **L**.

¹⁶²¹ salvum] *om.* **K**.

¹⁶²² dicendi] *seq.*: saltim **K**.

¹⁶²³ pro prima dilacione] *om.* **VO**.

¹⁶²⁴ suus procurator] procurator suus **VO**.

¹⁶²⁵ contumaciam actoris] actoris contumaciam **VO**.

¹⁶²⁶ terminus] *seq.*: statutus **VO**.

¹⁶²⁷ petens] petentes **L**.

¹⁶²⁸ huiusmodi] *seq.*: reputari **K., VO**.

¹⁶²⁹ diligenciam] dilacionem **K**.

¹⁶³⁰ in iudicium citacionem] citacionem in iudicium **K**.

¹⁶³¹ non conparentes, tunc iudex testes] *om.* **L**.

¹⁶³² actori terminum] terminum actori **L**.

¹⁶³³ pro secunda dilacione ad probandum] per dilacionem probandam **VO**.

¹⁶³⁴ si] quodsi **K., VO**.

actor nihil facit¹⁶³⁵ vel probat pro¹⁶³⁶ prima¹⁶³⁷ dilacione vel¹⁶³⁸ secunda, nichilominus ad aliam sequentem¹⁶³⁹ dilacionem admittitur. Scribit igitur notarius: Die tali procurator [et] procuratorio nomine¹⁶⁴⁰ accusavit contumaciam dictum¹⁶⁴¹ plebanum ex eo, quod non probat pro prima dilacione prout terminus requirit¹⁶⁴² petens¹⁶⁴³ ipsum, quo¹⁶⁴⁴ ad actum¹⁶⁴⁵ huiusmodi¹⁶⁴⁶ reputari contumacem. Idem¹⁶⁴⁷ statim¹⁶⁴⁸ iuxta consuetudinem consistorii Pragensis¹⁶⁴⁹ petit dilacionem¹⁶⁵⁰ secundam¹⁶⁵¹ et iudex ad actum¹⁶⁵² huiusmodi reputat¹⁶⁵³ contumacem et terminum pro secunda dilacione statuit et assignavit. Si autem non esset consuetudo, tunc ad actum reputat contumacem et ad aliam dilacionem non admittit, nisi ex causa¹⁶⁵⁴ probabili. Nota, quod¹⁶⁵⁵ postquam testis iuravit¹⁶⁵⁶, actor ducit eum ad dominum notarium actoris ad¹⁶⁵⁷ examen et notarius examinat¹⁶⁵⁸ testes quemlibet¹⁶⁵⁹ secreta et

¹⁶³⁵ facit vel probat] probat vel facit **VO.**, **L.**

¹⁶³⁶ pro prima dilacione vel secunda] pro prima vel secunda dilacione **K.**; **L.**

¹⁶³⁷ prima] *seq.*: et secunda **VO.**

¹⁶³⁸ vel secunda] *om.* **VO.**

¹⁶³⁹ sequentem dilacionem] dilacionem sequentem **L.**

¹⁶⁴⁰ nomine] *seq.*: dicti laici **K.**, **VO.**, **L.**

¹⁶⁴¹ dictum plebanum] dicti presbyteri plebani **VO.**; dicti plebani **L.**

¹⁶⁴² requirit] requiritur **VO.**

¹⁶⁴³ petens ipsum] ipsum petens **L.**

¹⁶⁴⁴ quo] *om.* **K.**

¹⁶⁴⁵ actum] acta **VO.**

¹⁶⁴⁶ huiusmodi reputari] reputari huiusmodi **VO.**

¹⁶⁴⁷ Idem statim iuxta consuetudinem consistorii Pragensis petit dilacionem secundam et iudex ad actum huiusmodi reputat contumacem] *om.* **K.**; Idem] Ibidem **VO.**, **L.**

¹⁶⁴⁸ statim] *om.* **VO.**

¹⁶⁴⁹ Pragensis] *seq.*: actor **VO.**, **L.**

¹⁶⁵⁰ dilacionem secundam] secundam dilacionem **VO.**

¹⁶⁵¹ secundam] *om.* **L.**

¹⁶⁵² actum] acta **L.**

¹⁶⁵³ reputat] *seq.*: ipsum **VO.**; *seq.*: eum **L.**

¹⁶⁵⁴ causa probabili] probabili causa **VO.**

¹⁶⁵⁵ quod] *om.* **L.**

¹⁶⁵⁶ iuravit] *seq.*: tunc **VO.**; iurat **L.**

¹⁶⁵⁷ ad examen] *om.* **VO.**

¹⁶⁵⁸ examinat] examinet **VO.**

¹⁶⁵⁹ quemlibet] *seq.*: autem **L.**

sigillatim. Primo legit¹⁶⁶⁰ sibi articulum¹⁶⁶¹ primum, demum¹⁶⁶² secundum etc. deinceps et¹⁶⁶³ quidque dicit testis, notarius¹⁶⁶⁴ conscribit. Item nota, quod¹⁶⁶⁵ interrogatoria supra diversis materiis. Nota¹⁶⁶⁶, sicut¹⁶⁶⁷ diverse¹⁶⁶⁸ materie, sic¹⁶⁶⁹ diversa interrogatoria censentur et ergo debet videri materia articulorum et secundum exigenciam¹⁶⁷⁰ ipsorum debent interrogatoria¹⁶⁷¹ formari. Primo¹⁶⁷² igitur super matrimonio talia interrogatoria formentur¹⁶⁷³ salvis interrogatoriis prelibatis. Interrogentur testes, quibus verbis matrimonium contraxerunt et quis prius verba matrimonii¹⁶⁷⁴ expressit et utrum verba expresserunt animo¹⁶⁷⁵ contrahendi vel iocose vel ludendo, utrum sponte vel¹⁶⁷⁶ libere contraxerunt, vel¹⁶⁷⁷ utrum aliquis metus, vel accio¹⁶⁷⁸ intercessit vel an semel autem¹⁶⁷⁹ plures iterando¹⁶⁸⁰ contractum contraxerunt, utrum tractatus¹⁶⁸¹ amicorum precessit matrimonium. Item quot annorum fuerint¹⁶⁸² contrahentes, quando¹⁶⁸³ contraxerunt, utrum aliqua contraccio¹⁶⁸⁴ est¹⁶⁸⁵ subsecuta¹⁶⁸⁶ et¹⁶⁸⁷

¹⁶⁶⁰ legit] leget **L**.

¹⁶⁶¹ articulum primum] primum articulum **K**.

¹⁶⁶² demum] deinde **K**, **L**.

¹⁶⁶³ et] *om.* **L**.

¹⁶⁶⁴ notarius] *om.* **VO**.; notarius conscribit] notatur **L**.

¹⁶⁶⁵ quod] *om.* **K**, **VO**, **L**.

¹⁶⁶⁶ Nota] Nam **K**, **VO**, **L**.; sunt diversa *in marg.* **M**.

¹⁶⁶⁷ sicut] *seq.*: sunt **K**, **VO**.

¹⁶⁶⁸ diverse] *seq.*: sunt **L**.

¹⁶⁶⁹ sic] ita **K**, **VO**, **L**.

¹⁶⁷⁰ exigenciam ipsorum] ipsorum exigenciam **L**.

¹⁶⁷¹ interrogatoria formari] formari interrogatoria **L**.

¹⁶⁷² Primo igitur super matrimonio talia interrogatoria formentur] Interrogatoria primo super matrimonio tali fundantur, formentur **L**.

¹⁶⁷³ formentur] formatur **K**.

¹⁶⁷⁴ matrimonii] *om.* **VO**.

¹⁶⁷⁵ animo] de modo **L**.

¹⁶⁷⁶ vel] et **VO**.

¹⁶⁷⁷ vel utrum aliquis metus, vel accio intercessit vel an semel autem plures iterando contractum contraxerunt] *om.* **L**.

¹⁶⁷⁸ accio] coaccio **K**, **VO**.

¹⁶⁷⁹ autem] vel **K**, **VO**.

¹⁶⁸⁰ iterando] *dupl.* **K**.

¹⁶⁸¹ tractatus] *om.* **VO**.; tractatus amicorum] amicorum tractatus **L**.

¹⁶⁸² fuerint] fuerunt **K**, **VO**.

¹⁶⁸³ quando contraxerunt] tempore contractus **K**, **VO**, **L**.

utrum contrahentes sedebant vel stabant et quibus vestibis inducti^{1688d}. Item in vendicionibus, donacionibus et aliis contractibus interrogentur testes¹⁶⁸⁹, quibus verbis contractum fecerunt et in quibus rebus. Item¹⁶⁹⁰, utrum res fuit tradita et assignata fuit¹⁶⁹¹ cum effectu, et¹⁶⁹² utrum pecunie solute¹⁶⁹³ fuerunt et iniurate in qua moneta et¹⁶⁹⁴ utrum in auro vel¹⁶⁹⁵ argento, grossis vel¹⁶⁹⁶ hallensibus¹⁶⁹⁷, utrum contraxerunt sub condicione. Super¹⁶⁹⁸ iuris patronatus vel¹⁶⁹⁹ presentandi. Interrogantur¹⁷⁰⁰ testes, quo modo sit patronus vel¹⁷⁰¹ ex fundacione vel quo modo¹⁷⁰² ad ipsum¹⁷⁰³ pervenit ius¹⁷⁰⁴ patronatus et quo modo fuit et sit verus dominus universitatis bonorum a quibus ius patronatus dependet. Item quo modo adquisierit¹⁷⁰⁵,

¹⁶⁸⁴ contracio] subarracio **K., VO., L.**

¹⁶⁸⁵ est] fuerit **VO.**

¹⁶⁸⁶ subsecuta] secuta **L.**

¹⁶⁸⁷ et] *om.* **K., VO., L.**

¹⁶⁸⁸ inducti] *seq.*: fuerunt **K., VO., L.**; *in marg.*: Utrum tali hora pluebat vel ventorum impulsio senciebatur. Quamlibet aura fuit. Quindi post litteram contractus faciebant. Item ex qua causa venit alter ad alterum. Item quid alter contrahentum in capite suo permanebat. Item ad cuius latus ipsemetestem stabat. Item suus vel sui contestes, qualiter stabant et quo ordine an fuerunt semel ad hoc vocati an distincte an (et) per quem contrahencium. Item quibus verbis vocati et quis procurator vocabatur. Item quis illorum presens accessit ad huiusmodi concretum et alia multa etc. Item a quanto tempore ipse testis contrahencium noticiam habuerit et an sepius cum altero ipsorum fuit conversatus et qualiter. Item cui parti faveret plus et de hac testi presenti liber VI (sextus) in glossa super verbo interrogato. **K.**

¹⁶⁸⁹ testes] *om.* **L.**

¹⁶⁹⁰ Item] *om.* **L.**

¹⁶⁹¹ fuit] *om.* **L.**

¹⁶⁹² et] *om.* **K.**; Item **VO., L.**

¹⁶⁹³ solute fuerunt] fuerunt solute **K., VO., L.**

¹⁶⁹⁴ et] *om.* **K., VO., L.**

¹⁶⁹⁵ vel argento] etc. **VO.**

¹⁶⁹⁶ vel hallensibus] etc. **VO.**

¹⁶⁹⁷ hallensibus] denariis **K.**

¹⁶⁹⁸ Super] *om.* **VO.**

¹⁶⁹⁹ vel] *seq.*: iur[is] **K.**; super iure **L.**

¹⁷⁰⁰ Interrogantur] interrogentur **K.**; Item interrogentur **L.**

¹⁷⁰¹ vel] an **K., VO., L.**

¹⁷⁰² modo] *seq.*: ius **VO.**

¹⁷⁰³ ipsum] eum **VO.**

¹⁷⁰⁴ ius] *om.* **VO.**

¹⁷⁰⁵ adquisiverit] adquisivit **K.**; adquisierat **VO.**

dominium vel¹⁷⁰⁶ ex hereditate vel donacione vel empcione¹⁷⁰⁷ vel alio titulo. Item quot annis fuerat¹⁷⁰⁸ in possessione illius¹⁷⁰⁹ domini. Item an¹⁷¹⁰ fuit in possessione nomine proprio¹⁷¹¹ vel alieno¹⁷¹². Item quociens presentavit ad ecclesiam. Item quot sacerdotes¹⁷¹³ ex¹⁷¹⁴ nomine presentavit. Item an¹⁷¹⁵ continue et pacifice fuit in possessione. Item¹⁷¹⁶ an tempore vacationis fuit in possessione iuris presentandi et credebatur esse patronus. Sed¹⁷¹⁷ super spolio. Interrogentur testes, quo¹⁷¹⁸ modo et quo tempore incepit possidere. Item quanto tempore possedit. Item, an¹⁷¹⁹ possedit continue et pacifice. Item an proprio¹⁷²⁰ nomine vel alieno. Item quo tempore fuit spoliatus¹⁷²¹

229v

vi et armis¹⁷²², an tamquam meticulosus possessionem exivit¹⁷²³. Item¹⁷²⁴ spoliatus per reum¹⁷²⁵, an ipso reo per¹⁷²⁶ spoliacionem¹⁷²⁷ mandante an reatam¹⁷²⁸ habente. Alia autem

¹⁷⁰⁶ vel] an **K.**, **L.**; utrum **VO.**

¹⁷⁰⁷ empcione] excepcione **VO.**

¹⁷⁰⁸ fuerat] fuit **L.**

¹⁷⁰⁹ illius domini. Item an fuit in possessione] *om.* **L.**

¹⁷¹⁰ an] utrum **VO.**

¹⁷¹¹ proprio] proprii **VO.**

¹⁷¹² alieno] alieni **VO.**

¹⁷¹³ sacerdotes] *corr. ex sacerdos* **K.**

¹⁷¹⁴ ex nomine presentavit] presentavit ex nomine **L.**

¹⁷¹⁵ an] utrum **L.**

¹⁷¹⁶ Item an tempore vacationis fuit in possessione] *om.* **L.**

¹⁷¹⁷ sed] *om.* **K.**, **VO.**, **L.**

¹⁷¹⁸ quo modo] quando **K.**, **VO.**

¹⁷¹⁹ an possedit continue et pacifice] continue et pacifice possedit **VO.**

¹⁷²⁰ proprio nomine] nomine proprio **L.**

¹⁷²¹ spoliatus] *seq.*: an fuit spoliatus **K.**, **L.**; *seq.*: Item an fuit spoliatus **VO.**

¹⁷²² armis] armatis **K.**; armatis manu **VO.**; *seq.*: Item **VO.**; armata manu. *et seq.*: Item **L.**

¹⁷²³ exivit] exhibet **L.**

¹⁷²⁴ Item] an **VO.**; Item] *seq.*: an **L.**

¹⁷²⁵ reum] Item **VO.**

¹⁷²⁶ per] *del.* **M.**; *om.* **VO.**, **L.**

¹⁷²⁷ spoliacionem] spoliacione **VO.**, **L.**

¹⁷²⁸ reatam] ratam **K.**, **VO.**, **L.**

interrogatoria nedum in premissa materia sed in qualibet alia¹⁷²⁹ formabit quilibet secundum suam¹⁷³⁰ industriam¹⁷³¹. Forma¹⁷³² testium examinati per notarium super articulis presentibus materie talis est: P.¹⁷³³ laicus de tali villa homo censualis domini plebani producentis habens in bonis pro¹⁷³⁴ V¹⁷³⁵ sexagenas grossorum Pragensium¹⁷³⁶, annorum etatis¹⁷³⁷, ut¹⁷³⁸ credit XXX nullius partis consanguineus vel affinis iuratus et interrogatus super articulo primo sibi lecto et per eum intellecto, quid sibi constaret, respondit¹⁷³⁹, quod presens interfuit, quando P.¹⁷⁴⁰ laicus contentus in articulo plebano dicte¹⁷⁴¹ ecclesie tali X sexagenas grossorum in bonis suis legavit¹⁷⁴² et donavit. Interrogatus, quo modo et ex qua¹⁷⁴³ causa¹⁷⁴⁴ interfuit, respondit, quod est in eadem villa et fuit vicinus dicti¹⁷⁴⁵ legantis et¹⁷⁴⁶ fuit vocatus, quod contenta in articulo¹⁷⁴⁷ interesset. Interrogatus, quibus verbis legavit, respondit, quod ipse C.¹⁷⁴⁸ laicus dixit ad plebanum presentem: „Domine ego lego vobis et vestre ecclesie X sexagenas¹⁷⁴⁹ pro anima mea in bonis meis post mortem¹⁷⁵⁰ meam relinquendas et quia¹⁷⁵¹

¹⁷²⁹ alia] *om.* **K.**

¹⁷³⁰ suam] *sue* **L.**

¹⁷³¹ industriam] *industrie et seq.:* facultatem **L.**

¹⁷³² Forma testium examinati per notarium super articulis presentibus materie talis est:] *om.* **L.**

¹⁷³³ P.] *om.* **K.**; **G. VO.**

¹⁷³⁴ pro] *om.* **VO.**

¹⁷³⁵ V] **XL (50) VO.**

¹⁷³⁶ Pragensium] *Pragensis seq.:* monete **VO.**

¹⁷³⁷ etatis] *seq. sue* **L.**

¹⁷³⁸ ut credit XXX] **XXX ut credit L.**

¹⁷³⁹ respondit] *seq.:* dictum articulum esse verum, interrogatus ex qua causa sciat esse verum, respondit **K., VO.;** *seq.:* unus dictum articulum esse verum, interrogatus ex qua causa sciat ipsum esse verum, respondit **L.**

¹⁷⁴⁰ P.] **C. K., L.;** **G. VO.**

¹⁷⁴¹ dicte] *om.* **K., L.;** et **VO.**

¹⁷⁴² legavit et donavit] *dedit et legavit* **VO., L.**

¹⁷⁴³ qua] *quo* **K., VO., L.**

¹⁷⁴⁴ causa] *casu* **K., VO., L.**

¹⁷⁴⁵ dicti] *seq.:* laici **L.**

¹⁷⁴⁶ et] *seq.:* per dictum legacionem **K., VO.; *seq.:* per dictum legantem **L.****

¹⁷⁴⁷ articulo] *articulis* **L.**

¹⁷⁴⁸ C.] *om.* **VO.**

¹⁷⁴⁹ sexagenas] *seq.:* grossorum **L.**

¹⁷⁵⁰ mortem meam] *meam mortem* **VO.**

¹⁷⁵¹ quia] *om.* **K., VO., L.**

volo, quod talis B.¹⁷⁵² laicus meus commisarius¹⁷⁵³ huiusmodi pecunias¹⁷⁵⁴ vobis¹⁷⁵⁵ post
 mortem¹⁷⁵⁶ meam det vel¹⁷⁵⁷ assignat¹⁷⁵⁸, ut pro anima mea oretis.“ Interrogatus, quo anno,
 loco¹⁷⁵⁹, die, hora, et quibus presentibus hoc testimonium¹⁷⁶⁰ construxit, respondit¹⁷⁶¹, in anno
 pestilencie proxime preterito¹⁷⁶² de quo sunt¹⁷⁶³ iam tot¹⁷⁶⁴ anni elapsi, quadam¹⁷⁶⁵ die ante
 festum sancti Iacobi de quo¹⁷⁶⁶ non recordatur hora quasi vesperarum in domo habitacionis¹⁷⁶⁷
 sue atque sua propria et in villa predicta presentibus ipsis¹⁷⁶⁸ testibus¹⁷⁶⁹, plebano predicto et
 legante et duobus vicinis A.¹⁷⁷⁰ et B. similiter vocatis.¹⁷⁷¹ Item interrogatus super articulo¹⁷⁷²
 secundo respondit, dictum¹⁷⁷³ articulum esse verum. Interrogatus¹⁷⁷⁴, de¹⁷⁷⁵ causa¹⁷⁷⁶ sciencie
 respondit, quod fuit vicinus legantis et scivit¹⁷⁷⁷, quod ipse legans¹⁷⁷⁸ habuit domum, in qua

¹⁷⁵² B.] G. VO.; om. L.

¹⁷⁵³ commisarius] fideicommissarius VO.

¹⁷⁵⁴ pecunias] pecuniam L.

¹⁷⁵⁵ vobis] om. K.

¹⁷⁵⁶ mortem] *seq. textus duplex scriptus*: relinquendas et quia volo, quod talis B. laicus meus commisarius huiusmodi pecuniam vobis post mortem L.

¹⁷⁵⁷ vel] et K., VO., L.

¹⁷⁵⁸ assignat] assignet K., VO., L.

¹⁷⁵⁹ loco] om. K.; loco, die, hora] die, hora, loco VO.; loco, die, hora] mese, die, hora, loco L.

¹⁷⁶⁰ testimonium] testamentum L.

¹⁷⁶¹ respondit] quod VO.; respondet L.

¹⁷⁶² preterito] preterite L.

¹⁷⁶³ sunt] *seq.*: quinque K.; sunt iam] iam sunt VO., L.

¹⁷⁶⁴ tot] om. K.; quinque VO., L.

¹⁷⁶⁵ quadam] quodam L.

¹⁷⁶⁶ quo] quaqua K.; qua VO., L.

¹⁷⁶⁷ habitacionis sue] sua proprie habitacionis VO.

¹⁷⁶⁸ ipsis] ipso K., VO., L.

¹⁷⁶⁹ testibus] teste K., VO., L.

¹⁷⁷⁰ A. et B. similiter vocatis] similiter vocatis A. et B. VO., L.

¹⁷⁷¹ vocatis] *seq.*: Sequitur aliud, ut presentebit. K.

¹⁷⁷² articulo secundo] secundo articulo VO.

¹⁷⁷³ dictum] om. VO.

¹⁷⁷⁴ Interrogatus] Item K.

¹⁷⁷⁵ de] *seq.*: qua VO.

¹⁷⁷⁶ causa sciencie] sciencie causa L.

¹⁷⁷⁷ scivit] scit L.

¹⁷⁷⁸ legans] legatus L.

langvendo exspiraverit¹⁷⁷⁹ et habuit alia multa¹⁷⁸⁰ bona mobilia. Interrogatus, ubi est sita domus ista, respondit, quod¹⁷⁸¹ in villa¹⁷⁸² tali inter domos¹⁷⁸³ A.¹⁷⁸⁴ ex una parte¹⁷⁸⁵ et B.¹⁷⁸⁶ ex altera incollarum ville predictae. Interrogatus, qualiter sit edificata¹⁷⁸⁷ domus¹⁷⁸⁸, respondit, quod est¹⁷⁸⁹ lignea ex toto habens stubam¹⁷⁹⁰ inferiori¹⁷⁹¹ pallacio, cuius stube fenestre ad publicam plateam sunt edificate. Interrogatus, quae¹⁷⁹² bona¹⁷⁹³ mobilia¹⁷⁹⁴ dimisit¹⁷⁹⁵, respondit¹⁷⁹⁶, equos tres¹⁷⁹⁷ vaccas quattuor¹⁷⁹⁸ et¹⁷⁹⁹ alia multa¹⁸⁰⁰ suppellectilia et utensilia¹⁸⁰¹. Interrogatus super articulo¹⁸⁰² tercio, respondit, eum¹⁸⁰³ esse verum. Interrogatus, quo modo et qualiter sciat¹⁸⁰⁴ eum¹⁸⁰⁵ esse verum, respondit, prout¹⁸⁰⁶ prius¹⁸⁰⁷ interfuit ex

¹⁷⁷⁹ exspiraverit] exspiravit **K.**, **VO.**, **L.**

¹⁷⁸⁰ multa bona mobilia] bona mobilia multa **L.**

¹⁷⁸¹ quod] *om.* **L.**

¹⁷⁸² villa tali] tali villa **L.**

¹⁷⁸³ domos] *om.* **L.**

¹⁷⁸⁴ A.] **B.** **L.**

¹⁷⁸⁵ parte] *om.* **K.**, **VO.**, **L.**

¹⁷⁸⁶ B.] **A.** **L.**

¹⁷⁸⁷ edificata] *seq.*: ista **L.**

¹⁷⁸⁸ domus] *seq.*: ista **VO.**

¹⁷⁸⁹ est] sit **L.**

¹⁷⁹⁰ stubam] *seq.*: in **K.**

¹⁷⁹¹ inferiori] superiori **K.**; in superiori **VO.**, **L.**

¹⁷⁹² quae] *fal.* **M.**; qua alia *recte in* **K.**, **L.**; qualia **VO.**

¹⁷⁹³ bona] *om.* **L.**

¹⁷⁹⁴ mobilia] *om.* **K.**, **VO.**

¹⁷⁹⁵ dimisit] misit **L.**

¹⁷⁹⁶ respondit] *om.* **VO.**; *seq.*: quod **L.**

¹⁷⁹⁷ tres] et **K.**; tres] *seq.*: et **VO.**, **L.**

¹⁷⁹⁸ quattuor] **V** (quinque) **VO.**

¹⁷⁹⁹ et] *seq.*: cetera quattuor et **K.**

¹⁸⁰⁰ multa] *seq.*: domus **K.**, **VO.**; multa] *om.* **L.**

¹⁸⁰¹ et utensilia] *om.* **K.**

¹⁸⁰² articulo tercio] tercio articulo **K.**

¹⁸⁰³ eum] ipsum **VO.**; ipsum *et seq.*: articulum **L.**

¹⁸⁰⁴ sciat] scit **K.**

¹⁸⁰⁵ eum esse verum] *om.* **VO.**; eum] ipsum **L.**

¹⁸⁰⁶ prout] ut **L.**

¹⁸⁰⁷ prius] *seq.*: quod presens **K.**, **VO.**, **L.**

causa¹⁸⁰⁸ predicta. Interrogatus, cui ex nomine mandavit¹⁸⁰⁹ et commisit sue¹⁸¹⁰ voluntatis¹⁸¹¹ ultime execucionem¹⁸¹², respondit¹⁸¹³, quod parti rei.¹⁸¹⁴ Interrogatus super articulo quarto, respondit, eum¹⁸¹⁵ etc. esse verum. Interrogatus, de¹⁸¹⁶ causa, unde¹⁸¹⁷ sciat eum¹⁸¹⁸ esse verum, respondit¹⁸¹⁹, quod est¹⁸²⁰ vicinus et cognoscit¹⁸²¹ reum tamquam suum¹⁸²² vicinum in eadem villa et vidit, quod reus¹⁸²³ post mortem¹⁸²⁴ legantis se¹⁸²⁵ de omnibus¹⁸²⁶ bonis¹⁸²⁷ intromisit et ea tenet et possidet pacifice et quiete et eadem bona propria auctoritate nullo, ipsum inpediente est ingressus. Super articulo quinto non fuit¹⁸²⁸ interrogatus, quia pars adversa ipsum confitetur. Interrogatus super articulo sexto de fama, respondit, quod de hiis de quibus deposuit est vox publica atque fama. Interrogatus, quid sit¹⁸²⁹ fama, respondit, quod¹⁸³⁰ fama est, quod¹⁸³¹ omnes homines¹⁸³² loquuntur in villa¹⁸³³, in qua¹⁸³⁴ est et de quo loquitur¹⁸³⁵,

¹⁸⁰⁸ causa predicta] causis predictis **K.**, **VO.**

¹⁸⁰⁹ mandavit et commisit] commisit et mandavit **L.**

¹⁸¹⁰ sue] *om.* **VO.**; sue voluntatis ultime] sue ultime voluntatis **L.**

¹⁸¹¹ voluntatis ultime] ultime voluntatis **VO.**

¹⁸¹² execucionem] explecionem et execucionem **L.**

¹⁸¹³ respondit] respondet **VO.**

¹⁸¹⁴ rei.] *seq.*: Item **L.**

¹⁸¹⁵ eum etc.] dictum articulum **K.**; eum etc. esse] articulum dictum fore **VO.**; eum etc.] ipsum **L.**

¹⁸¹⁶ de causa, unde] *om.* **K.**; de] ex qua **VO.**, **L.**

¹⁸¹⁷ unde] *seq.*: ex qua causa **K.**; *om.* **VO.**, **L.**

¹⁸¹⁸ eum] ipsum **VO.**, **L.**

¹⁸¹⁹ respondit] respondet **VO.**

¹⁸²⁰ est] sit **L.**

¹⁸²¹ cognoscit] noscit **K.**, **VO.**, **L.**

¹⁸²² suum vicinum] vicinum suum **K.**; suum] *om.* **VO.**, **L.**

¹⁸²³ reus] *om.* **L.**

¹⁸²⁴ mortem legantis] legantis mortem **VO.**

¹⁸²⁵ se de omnibus] de omnibus se reus **L.**

¹⁸²⁶ omnibus bonis] **VO.**

¹⁸²⁷ bonis] rebus **K.**

¹⁸²⁸ fuit] est **K.**

¹⁸²⁹ sit] est **VO.**

¹⁸³⁰ quod] *om.* **L.**

¹⁸³¹ quod] de qua **VO.**, **L.**

¹⁸³² homines] *seq.*: communiter **L.**

¹⁸³³ in villa, in qua est et de quo loquitur] *om.* **L.**

¹⁸³⁴ qua] *seq.*: factum **VO.**

¹⁸³⁵ loquitur] loquuntur **VO.**

reputavit¹⁸³⁶ esse verum. Interrogatus, utrum informatus deponit, respondit, quod non. Interrogatus, an¹⁸³⁷ de dicendis¹⁸³⁸ concordavit¹⁸³⁹ cum suis contestibus respondit, quod non. Interrogatus, utrum prece, precio¹⁸⁴⁰, odio¹⁸⁴¹ vel¹⁸⁴² favore deponit¹⁸⁴³, respondit, quod non, sed citatus est causa iusticie et veritatis. Interrogatus, cui parti plus¹⁸⁴⁴ favet¹⁸⁴⁵ de victoria, respondit, quod¹⁸⁴⁶ uni sicut alteri et maxime parti iuste. Item scribit notarius, die tali procurator plebani produxit unum testem domini¹⁸⁴⁷ P. plebani talem, qui in presencia procuratoris¹⁸⁴⁸ B. laici iuravit ad sancta Dei evangelia per ipsum corporaliter tacta in presenti causa dicere veritatem et procurator actoris renunciavit ulteriori¹⁸⁴⁹ productioni testium et dominus iudex statuit terminum ad publicandum dicta testium, vel dicendum causam, qualiter¹⁸⁵⁰ publicari non debeant¹⁸⁵¹ die¹⁸⁵² tali¹⁸⁵³. Nota, quod tres¹⁸⁵⁴ dilaciones¹⁸⁵⁵ de iure dantur¹⁸⁵⁶ et quarta de solempnitate legali. In peremptorie¹⁸⁵⁷ vero¹⁸⁵⁸ datur tamen una dilacio. Nota, quod¹⁸⁵⁹ qui petit quartam dilacionem omnem ipsam petere in scriptis¹⁸⁶⁰ et iurare. Iurat

¹⁸³⁶ reputavit] reputant **K.**, **VO.**, **L.**

¹⁸³⁷ an] utrum **VO.**, **L.**

¹⁸³⁸ dicendis] dicendo **VO.**

¹⁸³⁹ concordavit] concordaverit **VO.**

¹⁸⁴⁰ precio] vel **VO.**

¹⁸⁴¹ odio vel favore] vel favore, odio **K.**

¹⁸⁴² vel favore] *om.* **VO.**

¹⁸⁴³ deponit] deposuit **L.**

¹⁸⁴⁴ plus favet de victoria] plus de victoria cause faveret **K.**; plus de victoria faveret cause **VO.**

¹⁸⁴⁵ favet de victoria] de victoria favet **L.**

¹⁸⁴⁶ quod] *om.* **K.**, **VO.**, **L.**

¹⁸⁴⁷ domini] *om.* **VO.**

¹⁸⁴⁸ procuratoris] *om.* **VO.**

¹⁸⁴⁹ ulteriori productioni] productioni ulteriori **VO.**

¹⁸⁵⁰ qualiter] quare **VO.**

¹⁸⁵¹ debeant] *seq.*: ad octo dies **VO.**, **L.**

¹⁸⁵² die tali] *om.* **VO.**, **L.**

¹⁸⁵³ die tali] ad octo dies **K.**

¹⁸⁵⁴ tres] *seq.*: sunt **K.**, **VO.**

¹⁸⁵⁵ dilaciones] *seq.*: sunt **L.**

¹⁸⁵⁶ dantur] *om.* **VO.**, **L.**

¹⁸⁵⁷ peremptorio] peremptorie **K.**; peremptoriis **VO.**, **L.**

¹⁸⁵⁸ vero] *om.* **VO.**; tamen **L.**

¹⁸⁵⁹ quod] *om.* **L.**

¹⁸⁶⁰ scriptis] scripto **VO.**

igitur¹⁸⁶¹ sic: Iuro¹⁸⁶², quod hanc dilacionem quartam non peto maliciose, sed quia testes, quos¹⁸⁶³ producere volui habere nequivi, nec¹⁸⁶⁴ sunt dicta¹⁸⁶⁵ perscrutatus¹⁸⁶⁶ productorum¹⁸⁶⁷ et iudex¹⁸⁶⁸ tunc statuit¹⁸⁶⁹ terminum¹⁸⁷⁰ pro quarta dilacione de solempnitate legali. Forma¹⁸⁷¹ igitur¹⁸⁷² testium examinandi dinoscitur esse talis: Discretus vir dominus¹⁸⁷³ P. plebanus talis¹⁸⁷⁴ loci sequitur nullius¹⁸⁷⁵ partis consanguineus vel affinis. Iurat¹⁸⁷⁶ et¹⁸⁷⁷ interrogatus super articulo primo, quid sibi constaret, respondit, sibi aliud non constaret super eodem articulo et aliis articulis¹⁸⁷⁸ sibi lectis per ordinem, utrum¹⁸⁷⁹ quod¹⁸⁸⁰ contenta in eisdem articulis audivit a producente. Interrogatus utrum etc. ab alio¹⁸⁸¹ audivit, respondit, quod sic. Interrogatus a quibus¹⁸⁸² nomine, respondit, quod¹⁸⁸³ a¹⁸⁸⁴ C. et D. laicis ville¹⁸⁸⁵ predicte¹⁸⁸⁶

¹⁸⁶¹ igitur] ergo VO., L.

¹⁸⁶² Iuro] *om.* VO.

¹⁸⁶³ quos] *seq.*: ego VO.

¹⁸⁶⁴ nec sunt dicta] nec dicta testium sum L.

¹⁸⁶⁵ dicta] *seq.*: testium K., VO.

¹⁸⁶⁶ perscrutatus] *om.* K.

¹⁸⁶⁷ productorum] *om.* L.

¹⁸⁶⁸ iudex tunc] tunc iudex VO., L.

¹⁸⁶⁹ statuit] *seq.*: sibi VO., L.

¹⁸⁷⁰ terminum] *seq.*: sibi K.

¹⁸⁷¹ Forma igitur testium examinandi dinoscitur esse talis] *om.* L.

¹⁸⁷² igitur] *om.* K., VO.

¹⁸⁷³ dominus P.] P. dominus L.

¹⁸⁷⁴ talis loci] de tali loco etc. K., L.; in tali loco VO.

¹⁸⁷⁵ nullius] *om.* K.

¹⁸⁷⁶ Iurat] iuratus VO., L.

¹⁸⁷⁷ et] vel VO.

¹⁸⁷⁸ articulis sibi] sibi articulis VO.

¹⁸⁷⁹ utrum] nisi VO.

¹⁸⁸⁰ quod contenta in eisdem articulis audivit a producente. Interrogatus utrum etc.] *om.* L.

¹⁸⁸¹ alio] aliis K., VO., L.

¹⁸⁸² quibus] *seq.*: ex K., VO., L.

¹⁸⁸³ quod] *om.* VO.; quod a C. et D. laicis ville predicte] ab A., B., C. laicis de villa L.

¹⁸⁸⁴ a] ab *et seq.*: a K.; a C. et D] ab A., B., C. VO.

¹⁸⁸⁵ ville] de villa K., VO.

¹⁸⁸⁶ predicte] *om.* K., VO.

dicti plebani. Interrogatus de fama, respondit, quod¹⁸⁸⁷ homines communiter¹⁸⁸⁸ loquuntur¹⁸⁸⁹ in villa legantis et¹⁸⁹⁰ de ipsius legato. Interrogatus, utrum prece¹⁸⁹¹, precio¹⁸⁹², odio,

230r

vel favore deposuit, respondit, quod non, sed causa iusticie et veritatis est citatus per talem plebanum.¹⁸⁹³ Item scribit¹⁸⁹⁴ notarius die¹⁸⁹⁵ tali¹⁸⁹⁶ oblata est exceptio pro parte laici et contra testes¹⁸⁹⁷ plebani et actor petivit copiam et terminum ad reprobandum¹⁸⁹⁸ et iudex decrevit et statuit prout petitur. Tenor¹⁸⁹⁹ exceptionis est¹⁹⁰⁰ talis: Contra dictas¹⁹⁰¹ et personas

¹⁸⁸⁷ quod] *seq.*: per **L**.

¹⁸⁸⁸ communiter] publice **K.**, **L.**; communiter loquuntur] in villa publice loquuntur **VO**.

¹⁸⁸⁹ loquuntur] loquentur **L**.

¹⁸⁹⁰ et] *om.* **K**.

¹⁸⁹¹ prece, precio, odio, vel favore] precio, amore vel favore vel odio **VO.**; prece] *om.* **L**.

¹⁸⁹² precio] *seq.*: amore **L**.

¹⁸⁹³ plebanum] *seq.*: Item scribit notarius die tali publicata sunt dicta testium de consensu procuratoris et reus petit copiam attestacionis et terminum ad excipiendum contra dictam et testium personas et iudex decrevit copiam et terminum statuit. **K.**; *ad hunc textum nota in marg. seq.: post „testium“* Testibus examinatis notarius retinet fidere attestaciones ponens se tamdiu, quousque productos petat citet per se ad videndum causa publicari vel dedictam causam contra re id fieri non debeat et dominus officialis decrevit procuratoris partis citandum per bedellum ad primam diem iudicatam. In quo termino producit notarius attestaciones ecclesiastice coram iudice in presencia procuratoris et partis producens petit ea publicari facta relacione bedelli de citacione vel causam etc. et dominus iudex in contumaciam per talem eadem dictam publicat. Sed si est reus presens presens petit copiam huiusmodi attestacionem et terminum ad excipiendum contradictam et personas, iudex suam protestacionem sibi assignari et tandem notarius scribit qualiter factam citacionem et eius relevacione audita etc. domino. Iudex attestacionem publicavit et sunt publicata de consensu tali die. **K.**; plebanum] *seq.*: Item scribit notarius die tali publicata sunt dicta testium de consensu procuratoris et reus petit copiam attestacionum et terminum ad excipiendum contra dictam et personas testium et iudex decrevit copiam et terminum assignavit et statuit. **VO**.

¹⁸⁹⁴ scribit notarius] notarius scribit **L**.

¹⁸⁹⁵ die tali] tali die **VO**.

¹⁸⁹⁶ tali] *seq.*: die tali publicata sunt dicta testium de consensu procuratoris et reus petivit copiam attestacionum et terminum ad excipiendum contra dicta et personas testium et iudex decrevit copiam et terminum statuit. Item notarius scribit **L**.

¹⁸⁹⁷ testes plebani] plebanum **L**.

¹⁸⁹⁸ reprobandum] replicandum **K.**, **VO.**, **L**.

¹⁸⁹⁹ Tenor exceptionis est talis] *om.* **VO.**, **L**.

¹⁹⁰⁰ est talis] talis est **K**.

¹⁹⁰¹ dictas] dicta **L**.

testium pro parte discreti viri domini Jo.¹⁹⁰² plebani¹⁹⁰³ talis¹⁹⁰⁴ et contra B.¹⁹⁰⁵ laicum talem productorum et¹⁹⁰⁶ procuratorio nomine dicti laici excipiendo proponit et dicit, quod huiusmodi testes non probant, ad quod probandum sunt inducti. Nam inducti¹⁹⁰⁷ sunt ad probandum, quod C. laicus testatus fuisset X sexagenas grossorum plebano et ecclesie supradictis et quod¹⁹⁰⁸ in bonis C.¹⁹⁰⁹ successisset, sed procurendo dicta testium¹⁹¹⁰ intencio actoris non probatur et posita, sed non concessio, quod prius testis¹⁹¹¹ probavisset intencionem actoris, tamen quia secundum testem vel¹⁹¹² probat, nisi de auditu auditus¹⁹¹³ cuius¹⁹¹⁴ testimonium de iure nullius existit. Firmitatis primi testis testimonium¹⁹¹⁵ et¹⁹¹⁶ inperitionis nullum effectum operatur unius enim testis testimonio non creditur etc. si dignitate¹⁹¹⁷ presulatus¹⁹¹⁸. Item primo testi non creditur, quia est censualis producentis, quia metu sui dominantis, presumitur falsum testimonium protulisse¹⁹¹⁹. Item¹⁹²⁰ dicti testes sunt varii, contrarii, diversi et adversi, nam in loco¹⁹²¹ et in tempore discordant. Sed¹⁹²² ex ipsorum inscripcione intuenti clare potest¹⁹²³ seu lucem nam¹⁹²⁴ sed¹⁹²⁵ causam sui dicti reddentes¹⁹²⁶.

¹⁹⁰² Jo.] P. L.

¹⁹⁰³ plebani] seq.: Jo. K.

¹⁹⁰⁴ talis] om. K., VO.; seq.: ecclesie L.

¹⁹⁰⁵ B. laicum] laicum B. VO.

¹⁹⁰⁶ et] om. K.; seq.: procurator L.

¹⁹⁰⁷ inducti] perducti VO.

¹⁹⁰⁸ quod] seq.: B. K., VO.; seq.: B. laicus L.

¹⁹⁰⁹ C.] seq.: defuncti K., VO.; C.] defuncti L.

¹⁹¹⁰ testium] om. L.

¹⁹¹¹ testis probavisset] testes probavissent L.

¹⁹¹² vel] nihil L.

¹⁹¹³ auditus] om. VO.; seq.: testis L.

¹⁹¹⁴ cuius testimonium] cui contestium VO.

¹⁹¹⁵ testimonium et inperitionis] per conquis L.

¹⁹¹⁶ et] om. VO.

¹⁹¹⁷ dignitate] seq.: fulgeat K.; seq.: prefulgeat presulari L.; dignitate presulatus] prefulgerit dignitate VO.

¹⁹¹⁸ presulatus] presulari K.

¹⁹¹⁹ protulisse] pretulisse VO.

¹⁹²⁰ Item] Ipsi L.

¹⁹²¹ loco et in tempore] tempore et loco VO., L.

¹⁹²² Sed] prout VO., L.

¹⁹²³ potest seu] om. K., VO., L.

¹⁹²⁴ nam] nullam VO., L.

¹⁹²⁵ sed] om. K., VO., L.

Interrogatus¹⁹²⁷ de causa, sed cum actore non¹⁹²⁸ probante, reus debeat absolvi et actor¹⁹²⁹ sibi¹⁹³⁰ in expensis condenpnari¹⁹³¹. Petit dominus¹⁹³² procurator¹⁹³³ dictum B.¹⁹³⁴ laicum absolvi ab¹⁹³⁵ inpeticione¹⁹³⁶ actoris dictum¹⁹³⁷, quod actorem sibi ob indebitam vexacionem in litis expensis condenpnari¹⁹³⁸ vestra diffinitiva¹⁹³⁹ sententia mediante. Iuris aliis beneficiis in¹⁹⁴⁰ omnibus semper salvis. Nota, quod¹⁹⁴¹ ante aperturam testium, procurator rei debet protestari, quod sit sibi ius salvum dicendi, contra¹⁹⁴² personas testium et tunc potuerit¹⁹⁴³ obicere testibus, quidquid noluerit¹⁹⁴⁴ protestacione premissa obiciet¹⁹⁴⁵, itaque¹⁹⁴⁶ in hunc modum: Dico, quod isti¹⁹⁴⁷ testi non est fides adhibenda, quia est vilis persona¹⁹⁴⁸ infamis et¹⁹⁴⁹ pannosa. Secundo¹⁹⁵⁰ testi non creditur, quia est¹⁹⁵¹ periurus in tali N.¹⁹⁵² causa de

¹⁹²⁶ reddentes] reddens **VO**.

¹⁹²⁷ Interrogatus] Interrogati **L**.

¹⁹²⁸ non] nil [nihil] **K**.

¹⁹²⁹ actor] *seq.*: debet **VO**.; *seq.*: debeat **L**.

¹⁹³⁰ sibi] *om.* **L**.

¹⁹³¹ condenpnari] condenpnare **L**.

¹⁹³² dominus] dictus **K**., **VO**.

¹⁹³³ procurator] *seq.*: et procuratorio [nomine] **L**.

¹⁹³⁴ B.] *om.* **K**.

¹⁹³⁵ ab inpeticione actoris] inpeticione ab actore **K**.

¹⁹³⁶ inpeticione actoris] actoris inpeticione **VO**.; inpeticione] *seq.*: a **B**. **L**.

¹⁹³⁷ dictum, quod] dictumque **L**.

¹⁹³⁸ condenpnari vestra diffinitiva sententia mediante] vestra diffinitiva sententia mediante condenpnari **L**.

¹⁹³⁹ diffinitiva sententia] sententia diffinitiva **VO**.

¹⁹⁴⁰ in omnibus] *om.* **K**.

¹⁹⁴¹ quod] primo **VO**.

¹⁹⁴² contra] contradicta et **L**.

¹⁹⁴³ potuerit] potest **VO**.

¹⁹⁴⁴ noluerit] velit **K**., **VO**., **L**.

¹⁹⁴⁵ obiciet] obiciat **K**., **VO**.

¹⁹⁴⁶ itaque] *fal.*: utique **L**.

¹⁹⁴⁷ isti testi non est] non est isti **K**.

¹⁹⁴⁸ persona] *seq.*: vel **VO**.

¹⁹⁴⁹ et pannosa] *om.* **K**.; et] vel **VO**.

¹⁹⁵⁰ Secundo testi non creditur, quia est periurus in tali N. causa de periurio est convictus. Item tercio non creditur, quia est capitalis, inimicus illius contra quem producitur.] Secundo testi non creditur, quia est capitalis, inimicus illius contra quem producitur. Tercio non creditur, quia est periurus in tali loco, in tali causa est convictus. **VO**.

¹⁹⁵¹ est periurus] periurus est **L**.

periuorio est convictus. Item tercio non creditur, quia est capitalis¹⁹⁵³, inimicus illius contra quem producitur. Item quarto¹⁹⁵⁴ non creditur, quia¹⁹⁵⁵ est corruptus precio, nam¹⁹⁵⁶ duas¹⁹⁵⁷ sexagenas recepit a producente, quod¹⁹⁵⁸ falsum testimonium perhiberet. Scribit¹⁹⁵⁹ notarius die tali oblata est replicacio pro parte plebani contra B. laicum talem¹⁹⁶⁰ et procurator B. laici petivit copiam¹⁹⁶¹ et terminum ad duplicandum et iudex decrevit et statuit terminum¹⁹⁶² ad actum premissum. Tenor¹⁹⁶³ replicacionis talis¹⁹⁶⁴ est. Contra quandam excepcionem¹⁹⁶⁵ pro¹⁹⁶⁶ parte B. laici et contra¹⁹⁶⁷ plebanum talem obicit¹⁹⁶⁸ procurator dicti plebani replicando proponit et dicit, quod huiusmodi excepcio, si sic dici¹⁹⁶⁹ meretur, est frivola frustra¹⁹⁷⁰, iuri obvia et contra racionem¹⁹⁷¹ et penitus vacua veritate. Nam¹⁹⁷² excipiendo¹⁹⁷³ dicit, quod non¹⁹⁷⁴ sit probata intencio actoris hoc est omnino falsum habito¹⁹⁷⁵ respectu ad dicta testium

¹⁹⁵² N.] enim **K**.

¹⁹⁵³ capitalis, inimicus illius contra quem producitur] quia est corruptus precio, nam decem sexagenas recepit a producente **L**.

¹⁹⁵⁴ quarto] *seq.*: testi **K.**, **VO.**, **L**.

¹⁹⁵⁵ quia est corruptus precio, nam duas sexagenas recepit a producente, quod falsum testimonium perhiberet] quia est capitalis iuratus ipsius, contra quem producitur et sic falsum testimonium presumitur perhibere. **L**.

¹⁹⁵⁶ nam duas sexagenas] et iam X grossos **VO**.

¹⁹⁵⁷ duas sexagenas] decem grossorum **K.**; decem sexagenas **L**.

¹⁹⁵⁸ quod] et **VO**.

¹⁹⁵⁹ Scribit] *seq.*: igitur **L**.

¹⁹⁶⁰ talem] *om.* **L**.

¹⁹⁶¹ copiam et terminum ad duplicandum] terminum et copiam ad replicandum **L**.

¹⁹⁶² terminum] *om.* **VO**.

¹⁹⁶³ Tenor replicacionis talis est] *om.* **L**.

¹⁹⁶⁴ talis est] est talis **K.**, **VO**.

¹⁹⁶⁵ excepcionem] *seq.*: B. laici **K**.

¹⁹⁶⁶ pro] ex **L**.

¹⁹⁶⁷ contra] *seq.*: B. **VO**.

¹⁹⁶⁸ obicit] *om.* **K.**; oblatam **VO.**; oblata **L**.

¹⁹⁶⁹ dici meretur] meretur dici **VO**.

¹⁹⁷⁰ frustra] frustratoria **K.**; et frustratoria **L**.

¹⁹⁷¹ contra racionem] contraria racioni **K.**, **L**.

¹⁹⁷² Nam excipiendo dicit, quod non sit probata intencio actoris hoc est omnino falsum habito respectu ad dicta testium veritas] *om.* **VO**.

¹⁹⁷³ excipiendo] excipiens **K.**, **L**.

¹⁹⁷⁴ non] *om.* **K**.

¹⁹⁷⁵ habito] *seq.*: cum **L**.

veritas¹⁹⁷⁶ ex ipsorum dictorum¹⁹⁷⁷ clare¹⁹⁷⁸ liquet. Primus¹⁹⁷⁹ igitur testis plene probat et secundum¹⁹⁸⁰ ipsum fortiter, coadiuvat et cum excipiens¹⁹⁸¹ infert ulterius, quod¹⁹⁸² unius testis¹⁹⁸³ testimonio non creditur. Hac non¹⁹⁸⁴ immittitur veritati. Nam iudex, si actor probat¹⁹⁸⁵ semiplene, potest deferre iuramentum actori, ut plena probacio fiat¹⁹⁸⁶, ut¹⁹⁸⁷ in antea de^e instrumentorum cautela¹⁹⁸⁸. Si vero et in C.¹⁹⁸⁹ de^f iure iurando maxime, si actor est honestus¹⁹⁹⁰. Sed¹⁹⁹¹ in presenti causa nedum actor¹⁹⁹² est honestus, verum causa est favorabilis, quia testamentalis¹⁹⁹³ et ecclesie et¹⁹⁹⁴ in tali causa¹⁹⁹⁵ iudex¹⁹⁹⁶ semper potius debet condempnare, quam absolvere. Tres enim¹⁹⁹⁷ sunt¹⁹⁹⁸ cause favorabiles puta matrimonialis, liberalis¹⁹⁹⁹ et testamentalis in quibus iudex²⁰⁰⁰ debet favere actori potius²⁰⁰¹, quam reo etc. Iam²⁰⁰² regulariter excluditur actore non²⁰⁰³ probante etc.²⁰⁰⁴ Verum est²⁰⁰⁵

¹⁹⁷⁶ veritas] *seq.*: ut VO.

¹⁹⁷⁷ dictorum] dictis VO.

¹⁹⁷⁸ clare liquet] claret L.

¹⁹⁷⁹ primus] *seq.*: enim K.

¹⁹⁸⁰ secundum] *seq.*: testem K.; testem primum VO.

¹⁹⁸¹ excipiens] contra personas testium VO.

¹⁹⁸² quod] *om.* L.

¹⁹⁸³ testis] *om.* L.

¹⁹⁸⁴ non] *seq.*: omnino K.

¹⁹⁸⁵ probat semiplene] semiplene probat VO.; L.

¹⁹⁸⁶ fiat] fiet K.

¹⁹⁸⁷ ut] *om.* L.

¹⁹⁸⁸ cautela] edicione K.

¹⁹⁸⁹ C.] *seq.*: similiter K.; C.] *rec.* D [Iustiniani Digesta] M., L. K., VO.

¹⁹⁹⁰ honestus] *seq.*: vel K.

¹⁹⁹¹ Sed in presenti causa nedum actor est honestus, verum causa] *om.* K.

¹⁹⁹² actor est] est actor L.

¹⁹⁹³ testamentalis] testamentum K.; *seq.*: tale K.

¹⁹⁹⁴ et] *om.* K.

¹⁹⁹⁵ causa] casu VO.

¹⁹⁹⁶ iudex semper] semper iudex L.

¹⁹⁹⁷ enim] namque K., VO.; autem L.

¹⁹⁹⁸ sunt cause] cause sunt K.

¹⁹⁹⁹ liberalis] libertatis VO.

²⁰⁰⁰ iudex] *seq.*: plus VO., L.

²⁰⁰¹ potius] *om.* K., VO.; potius, quam reo etc. Iam regulariter] et sic illa regula L.

²⁰⁰² Iam] Illa K.

²⁰⁰³ non] nihil L.

et²⁰⁰⁶ tamen, si actor penitus²⁰⁰⁷ nihil probat tunc reus²⁰⁰⁸ amplectitur veritatem. Item cum dicitur, quod testes sunt discordes contrarii et varii, ad hoc dico²⁰⁰⁹, quodsi²⁰¹⁰ excipiens clarius²⁰¹¹ dicta testium²⁰¹² fuisset intuitus²⁰¹³, nequaquam talia obiecisset. Nam in ipsorum testimonio²⁰¹⁴ una²⁰¹⁵ contrarietas reperitur, quare non obstantibus frivolis excepcionibus, petit procurator²⁰¹⁶ procuratorio nomine plebani²⁰¹⁷ et ecclesie predictorum, prout in suo libello petivit iuris aliis beneficiis²⁰¹⁸ semper salvis etc.²⁰¹⁹ Item²⁰²⁰ scribit notarius, die tali oblata est duplicacio et procurator²⁰²¹ plebani petivit copiam et terminum ad replicandum²⁰²² et iudex decrevit prout petivit. Tenor²⁰²³ duplicacionis talis²⁰²⁴ est: Contra quandam replicacionem pro parte plebani²⁰²⁵ et²⁰²⁶ contra B. laicum²⁰²⁷, procurator²⁰²⁸ dicti²⁰²⁹ laici insistendo sue excepcioni duplicando, proponit et dicit²⁰³⁰, quod huiusmodi replicacio, nec

²⁰⁰⁴ etc.] *om.* **VO.**

²⁰⁰⁵ est et] *om.* **VO.**

²⁰⁰⁶ et] *om.* **L.**

²⁰⁰⁷ penitus nihil probat] nihil probat penitus **VO.**

²⁰⁰⁸ reus amplectitur] regula complectitur **L.**

²⁰⁰⁹ dico] dicitur **K., VO., L.**

²⁰¹⁰ quodsi] si **K.**

²⁰¹¹ clarius] *om.* **L.**

²⁰¹² testium] *seq.*: clarius **L.**

²⁰¹³ intuitus] universus **K.**

²⁰¹⁴ testimonio] testimoniis **K., VO.**

²⁰¹⁵ una] nulla **K., L.**; una est **VO.**

²⁰¹⁶ procurator] *seq.*: et **L.**

²⁰¹⁷ plebani] S. plebanum **L.**

²⁰¹⁸ beneficiis] *seq.*: in omnibus **L.**

²⁰¹⁹ etc.] *om.* **K., L.**

²⁰²⁰ Item scribit notarius] Scribit igitur notarius **L.**

²⁰²¹ procurator] *seq.*: domini **L.**

²⁰²² replicandum] terplicandum **VO.**

²⁰²³ Tenor duplicacionis talis est] *om.* **L.**

²⁰²⁴ talis] *om.* **K.**; talis est] *om.* **VO.**

²⁰²⁵ plebani] *seq.*: talis ecclesie **L.**

²⁰²⁶ et] *om.* **K.**

²⁰²⁷ laicum] *seq.*: oblata **K.**; oblatum **VO.**; oblatam **L.**

²⁰²⁸ procurator] per procuratorem **K.**

²⁰²⁹ dicti] *seq.*: B. **L.**

²⁰³⁰ dicit] dicitur **L.**

iure fulcitur, nec ratione iuvatur et presertim cum dicit, quod iudex debet esse favorabilis²⁰³¹ in causa²⁰³² testimoniorum²⁰³³ factorum ecclesie²⁰³⁴ et²⁰³⁵ licet, hac sit verum tamen sic²⁰³⁶ debet favere ecclesie,

230v

quod ecclesia de dampno alieno non diceret, sed reus adeo pauper²⁰³⁷ est²⁰³⁸, quia omnia bona²⁰³⁹ sua, que in sua detinet potestate, se non possent extendere²⁰⁴⁰ ad solutionem X sexagenas per actorem petitarum, qualiter²⁰⁴¹ procurator dicti laici petit prout in sua excepcione petit²⁰⁴² frivola replicacione²⁰⁴³ non obstantibus²⁰⁴⁴. Item²⁰⁴⁵ scribat²⁰⁴⁶ notarius die²⁰⁴⁷ tali, procurator plebani generaliter triplicavit²⁰⁴⁸ suis deductis allegatis et probacionibus inherendo petens statui terminum ad²⁰⁴⁹ concludendum²⁰⁵⁰ vel²⁰⁵¹ dandum causam²⁰⁵², qualiter

²⁰³¹ favorabilis] *seq.*: actori **K.**, **VO.**

²⁰³² causa] causis **VO.**

²⁰³³ testimoniorum] testamentorum **K.**; testatorum **VO.**

²⁰³⁴ ecclesie] ecclesiasticos **VO.**

²⁰³⁵ et] *om.* **K.**

²⁰³⁶ sic debet] debet sic **K.**

²⁰³⁷ pauper est] est pauper **L.**

²⁰³⁸ est] *om.* **VO.**

²⁰³⁹ *abbr.* bo^u cum *abbr.* pro littera,,r“ sic in **M.**; bona] **K.**

²⁰⁴⁰ extendere] extendi **VO.**

²⁰⁴¹ qualiter] quare **VO.**, **L.**

²⁰⁴² petit] petivit **K.**, **L.**

²⁰⁴³ replicacione] excepcione **L.**

²⁰⁴⁴ obstantibus] obstante **K.**, **L.**

²⁰⁴⁵ Item] *om.* **VO.**; Item scribat notarius die tali, procurator plebani generaliter triplicavit suis deductis allegatis et probacionibus inherendo petens statui terminum ad concludendum vel dandum causam, qualiter concludi non debet.] *om.* **L.**

²⁰⁴⁶ scribat] scribit **VO.**

²⁰⁴⁷ die tali] tali die **VO.**

²⁰⁴⁸ triplicavit] replicavit **K.**, **VO.**

²⁰⁴⁹ ad] *seq.*: producendum omnia et singula, quibus partes uti vellent et hoc scribat notarius in quo termino si nihil fuit productum vel saltem reus dictum testem in quo modo pro eo facevit reproducat partes peteret in causa **K.**

²⁰⁵⁰ concludendum] concludi **K.**

²⁰⁵¹ vel] *seq.*: ad **K.**; vel dandum causam] Et iudex statuit terminum ad concludendum, vel dandum causam **VO.**

concludi non debet. Item scribit notarius die²⁰⁵³ tali, dominus iudex in causa presenti iuxta terminum exigenciam concludit²⁰⁵⁴ et statuit terminum ad ferendum²⁰⁵⁵ sententiam diffinitivam. Nota²⁰⁵⁶ quod ante conclusionem presentem²⁰⁵⁷ produci²⁰⁵⁸ instrumenta vel alia²⁰⁵⁹ presenta privilegia et tunc tamen²⁰⁶⁰ est unus terminus ante conclusionem, videlicet ad producendum omnia, quibus partes²⁰⁶¹ uti volunt. Forma²⁰⁶² sentencie difinitive talis²⁰⁶³ est. Christi nomine invocato pro tribunali sedentes et habentes pre²⁰⁶⁴ oculis solum Deum per hanc nostram diffinitivam sententiam pronunciamus, decernimus et declaramus, prefatum B. laicum ab inpeticione dicti²⁰⁶⁵ domini P.²⁰⁶⁶ plebani talis²⁰⁶⁷ fore absolvendum et eciam absolvimus finaliter²⁰⁶⁸ et diffinitive in hiis scriptis condenpnantes nichilominus dictum plebanum dicto²⁰⁶⁹ laico²⁰⁷⁰ in expensis, quarum taxacio²⁰⁷¹ nobis²⁰⁷² in posterum reservamus. Scribit igitur²⁰⁷³ notarius die²⁰⁷⁴ tali lata et lecta est hec sententia hora quasi²⁰⁷⁵ terciarum²⁰⁷⁶

²⁰⁵² causam] *om.* **K.**

²⁰⁵³ die tali] tali die **VO.**

²⁰⁵⁴ concludit] conclusit **K., L.**

²⁰⁵⁵ ferendum] deferendam **VO.**

²⁰⁵⁶ Nota quod ante conclusionem presentem produci instrumenta vel alia presenta privilegia et tunc tamen est unus terminus ante conclusionem, videlicet ad producendum omnia, quibus partes uti volunt.] *om.* **K.**

²⁰⁵⁷ presentem] possunt **L.**

²⁰⁵⁸ produci] duci **VO.**

²⁰⁵⁹ alia] alie littere **L.**

²⁰⁶⁰ tamen] *om.* **VO.**; aliquem **L.**

²⁰⁶¹ partes] partibus **VO.**

²⁰⁶² Forma sentencie difinitive talis est.] *om.* **L.**

²⁰⁶³ talis est] *om.* **VO.**

²⁰⁶⁴ pre oculis solum Deum] solum Deum pre oculis **VO., L.**

²⁰⁶⁵ dicti] predicti **K.**

²⁰⁶⁶ P.] Jo. **VO.**

²⁰⁶⁷ talis] taliter **VO.**

²⁰⁶⁸ finaliter] sentencialiter **L.**

²⁰⁶⁹ dicto] *seq.*: **B. K., VO., L.**

²⁰⁷⁰ laico] *om.* **VO.**

²⁰⁷¹ taxacio] taxam **K., L.**

²⁰⁷² nobis in posterum] in posterorum vobis **L.**

²⁰⁷³ igitur] *om.* **K., VO.**; tamen **L.**

²⁰⁷⁴ die tali] *om.* **K., VO., L.**

²⁰⁷⁵ quasi] *om.* **L.**

²⁰⁷⁶ terciarum] quarta **VO.**

in consistorio Pragensi anno Domini etc.²⁰⁷⁷ presentibus discretis viris B.²⁰⁷⁸ et C. advocatis²⁰⁷⁹, D.²⁰⁸⁰ et F. procuratoribus consistorii Pragensis et aliis pluribus testibus fide dignis²⁰⁸¹. Ibidem mox²⁰⁸² vive vocis oraculo procurator²⁰⁸³ procuratorio nomine dicti plebani ad sanctissimum in Christo patrem et dominum nostrum²⁰⁸⁴ dominum Urbanum divina providencia pape²⁰⁸⁵ sexti sanctam²⁰⁸⁶ sedem apostolicam a dicto iudice et ipsius sententia diffinitiva appellavit, dicens ipsam esse iniustam²⁰⁸⁷ et iniquam et dominus iudex statuit terminum ad respondendum super appellacione predicta. Item scribit notarius die tali procurator²⁰⁸⁸ plebani petivit sibi super sua²⁰⁸⁹ appellacione respondere²⁰⁹⁰ et dominus iudex ob reverenciam sedis apostolice sue appellacioni detulit dans sibi²⁰⁹¹ huiusmodi responsionem pro apostolicis reverentibus²⁰⁹² presignando²⁰⁹³ appellanti octo mensium spacium a die²⁰⁹⁴ date presencium computandorum ad presentandum²⁰⁹⁵ se in Romana²⁰⁹⁶ Curia pro huiusmodi appellacione finaliter prosequenda. Tenor appellacionum talis²⁰⁹⁷ est. Sanctissimo in Christo Patri et²⁰⁹⁸ domino domino Urbano²⁰⁹⁹ digna²¹⁰⁰ Dei providencia²¹⁰¹ sacrosancte Romane ac

²⁰⁷⁷ etc.] *seq.*: millesimo quadringentesimo octuagesimo quinto, die XX mensis Februarii **K.**; millesimo quadringentesimo vicesimo octo, die XX mensis Februarii **VO.**; millesimo etc. die tertia mensis Marcii **L.**

²⁰⁷⁸ B. et C.] A., B., C., D. **VO.**

²⁰⁷⁹ vocatis] *om.* **K.**

²⁰⁸⁰ D. et F.] et A., B., C. **VO.**

²⁰⁸¹ dignis] *seq.*: et **VO., L.**

²⁰⁸² mox] *om.* **L.**

²⁰⁸³ procurator] *seq.*: et **K., L.**

²⁰⁸⁴ nostrum] *om.* **K., VO.**

²⁰⁸⁵ pape sexti] papam sextum **K., L.**; *seq.*: et **K., VO.**; *seq.*: ad **L.**

²⁰⁸⁶ sanctam sedem] sedem sanctam **VO.**

²⁰⁸⁷ iniustam et iniquam] iniquam et iniustam **K.**

²⁰⁸⁸ procurator] *seq.*: domini **L.**

²⁰⁸⁹ sua] *om.* **VO.**

²⁰⁹⁰ respondere] responderi **K.**

²⁰⁹¹ sibi] *om.* **K.**; *seq.*: per **L.**

²⁰⁹² reverentibus] reverencialibus **K., L.**; *seq.*: petivit **K.**

²⁰⁹³ presignando] prefigendo **L.**

²⁰⁹⁴ die date] data **L.**

²⁰⁹⁵ presentandum] reputandum **K., VO., L.**

²⁰⁹⁶ Romana Curia] Curia Romana **K., L.**

²⁰⁹⁷ talis est] est talis **K.**; *om.* **VO.**

²⁰⁹⁸ et] ac **K., L.**

²⁰⁹⁹ Urbano] Bonifacio **K.**

universalis ecclesie summo pontifici N.²¹⁰² licenciatus²¹⁰³ in decretis curie archiepiscopalis Pragensis²¹⁰⁴ ac sanctitatis vestre legati²¹⁰⁵ officialis cum condigna²¹⁰⁶ reverencia devota²¹⁰⁷ pedum oscula beatorum ad huiusmodi²¹⁰⁸ sanctitatis²¹⁰⁹ vestre tenore presencium duco²¹¹⁰ noticiam, quod cum ego in causa, que²¹¹¹ inter dominum Jo.²¹¹² plebanum ecclesie in²¹¹³ FF.²¹¹⁴ ex una et B. laicum in²¹¹⁵ S. parte²¹¹⁶ vertebatur²¹¹⁷ ex altera in²¹¹⁸ iuris ordine omnino²¹¹⁹ observato processisset²¹²⁰ per meam sentenciam diffinitivam pronunciavi, decrevi et declarari prefatum B. laicum fore absolvendum et absolvi ab impetitione dicti plebani, dictum plebanum dicto laico nichilominus in expensis condenpnando a qua, quidem sententia²¹²¹ illico²¹²² pro parte dicti²¹²³ plebani²¹²⁴ vive vocis oraculo sanctitatis²¹²⁵ vestre audienciam et sanctam sedem apostolicam extitit appellatum, cui appellacionem²¹²⁶ licet, me

²¹⁰⁰ digna Dei] Dei gracia divina VO.

²¹⁰¹ providencia] *seq.*: ac K.

²¹⁰² N.] Nicolaus K.

²¹⁰³ licenciatus in decretis] *om.* K.

²¹⁰⁴ Pragensis] *om.* K.

²¹⁰⁵ legati] *om.* VO.

²¹⁰⁶ condigna] digna VO., L.

²¹⁰⁷ devota] ad VO.

²¹⁰⁸ huiusmodi] *suprascr.* eiusdem M.; eiusdem K., VO., L.

²¹⁰⁹ sanctitatis] B. VO.

²¹¹⁰ duco] deduco K., L.

²¹¹¹ que] *seq.*: vertitur L.

²¹¹² Jo.] Johanem K.; *om.* VO.

²¹¹³ in FF.] sancte Marie VO.

²¹¹⁴ FF.] S. L.

²¹¹⁵ in S. parte vertebatur ex altera in] ex altera VO.; in S.] dictum C. L.

²¹¹⁶ parte] *om.* K.

²¹¹⁷ vertebatur] *om.* L.

²¹¹⁸ in] *om.* K.

²¹¹⁹ omnino] in omnibus K.; *om.* VO., L.

²¹²⁰ processisset] processissem K., L.

²¹²¹ sententia] *seq.*: diffinitiva K., VO.

²¹²² illico] elicite K.; illicite L.

²¹²³ dicti] *om.* VO.

²¹²⁴ plebani] *seq.*: supradicti L.

²¹²⁵ sanctitatis] ad sanctitatis K., VO., L.

²¹²⁶ appellacionem] appellanti K.; appellacioni L.

credam iustam²¹²⁷ tulisse sentenciam tamen ob reverenciam sibi²¹²⁸ vestre et²¹²⁹ dicte²¹³⁰ sedis apostolice, duxi humiliter deferendum et presentibus defero²¹³¹ eidem²¹³² appellanti omnia et singula acta et²¹³³ munimenta coram me in huiusmodi causa habita et acticata una cum sententia memorata prefigendo nichilominus eidem appellanti octo²¹³⁴ mensium spacium a die²¹³⁵ date²¹³⁶ presencium continue computandorum ad²¹³⁷ presentandum²¹³⁸, se in²¹³⁹ Romana²¹⁴⁰ curia apud sanctitatis vestre audienciam²¹⁴¹ et²¹⁴² dictam sedem apostolicam pro huiusmodi appellacione per eum finaliter prosequenda, datum Prage²¹⁴³ anno Domini etc.²¹⁴⁴ die tali²¹⁴⁵ et tali sub appensione sigilli officialatus curie archiepiscopalis²¹⁴⁶ Pragensis memorate. A²¹⁴⁷ sententia diffinitiva appellatur in hunc modum et²¹⁴⁸ in scriptis: Coram vobis²¹⁴⁹ honorabili viro domino²¹⁵⁰ N. curie archiepiscopalis Pragensis officialis, ego N.²¹⁵¹ plebanus ecclesie²¹⁵² talis plebanus²¹⁵³ animo appellandi propono et dico, quod vos²¹⁵⁴ domine

²¹²⁷ iustam tulisse sentenciam] iustam sentenciam tulisse **VO**.

²¹²⁸ sibi] sanctitatis **L**.

²¹²⁹ et] *om.* **L**.

²¹³⁰ dicte] dicteque **L**.

²¹³¹ defero] *seq.*: dando **K.**, **VO.**, **L**.

²¹³² eidem] eius **VO**.

²¹³³ et munimenta] *del.* **VO**.

²¹³⁴ octo mensium] mensium octo **L**.

²¹³⁵ die date] data **L**.

²¹³⁶ date] *om.* **VO**.

²¹³⁷ ad presentandum] reputandum **K.**, **VO**.

²¹³⁸ presentandum] reputandum **L**.

²¹³⁹ in Romana curia] ad curiam Romanam **L**.

²¹⁴⁰ Romana curia] curia Romana **VO**.

²¹⁴¹ audienciam] audiencium **K**.

²¹⁴² et] ad **K**.

²¹⁴³ Prage anno Domini etc. die tali et tali] etc. **VO**.

²¹⁴⁴ etc.] *seq.*: millesimo trecentesimo nonagesimo quinto **K.**; millesimo trecentesimo etc. **L**.

²¹⁴⁵ tali et tali] mensis Februarii **K.**; vicesimo mensis Februarii **L**.

²¹⁴⁶ archiepiscopalis] *om.* **VO.**; archiepiscopatus **L**.

²¹⁴⁷ A sententia diffinitiva appellatur in hunc modum et in scriptis] *om.* **L**.

²¹⁴⁸ et] *om.* **K.**; et in scriptis] *om.* **VO**.

²¹⁴⁹ vobis] nobis **VO**.

²¹⁵⁰ domino] *om.* **L**.

²¹⁵¹ N.] **P. K.**; **A. VO.**; **Jo. L**.

²¹⁵² ecclesie] *om.* **K.**, **VO.**; ecclesie talis] talis ecclesie **L**.

officialis nondum²¹⁵⁵ decem diebus elapsis in causa, que coram vobis²¹⁵⁶ inter dictum dominum²¹⁵⁷ plebanum ex una et B. laicum parte²¹⁵⁸ ex altera vertebatur iuris ordine non servato et alias preter omnem formam iuris diffinitivam sententiam, quamvis²¹⁵⁹ ullam²¹⁶⁰ vel²¹⁶¹ saltem iniustam et iniquam, ut detur protulistis et promulgastis contra me et contra²¹⁶² procuratorem meum et pro predicto²¹⁶³ B. laico ipsum²¹⁶⁴ B.²¹⁶⁵ laicum ab inpeticione absolventes et me sibi in expensis condenpnates. Prout sic vel²¹⁶⁶ aliter in dicta sententia²¹⁶⁷ detur²¹⁶⁸ contineri unde senciens me et meam ecclesiam per vos et vestram iniquam sententiam fore gravatum et²¹⁶⁹ vobis et a²¹⁷⁰ vestra sententia²¹⁷¹ diffinitiva, quamvis ullam²¹⁷² vel saltem iniqua²¹⁷³ ad sanctissimum in Christo patrem et Dominum²¹⁷⁴ etc. et²¹⁷⁵ sanctam²¹⁷⁶ sedem apostolicam in²¹⁷⁷ hiis scriptis provoco et appello

²¹⁵³ plebanus] *om. K.*

²¹⁵⁴ vos domine officialis] vobis domino officiali **L.**

²¹⁵⁵ nondum] *om. VO.*

²¹⁵⁶ vobis] nobis **VO.**

²¹⁵⁷ dominum] *om. K., VO.*

²¹⁵⁸ parte] *om. K.*

²¹⁵⁹ quamvis] quam **K.**

²¹⁶⁰ ullam] nullam **K., L.**; nam **VO.**

²¹⁶¹ vel saltem iniustam] *om. VO.*; vel saltem iniustam et iniquam, ut detur] ut detur et iniquam] **VO.**

²¹⁶² contra] *om. K., VO., L.*

²¹⁶³ predicto] dicto **K., VO., L.**

²¹⁶⁴ ipsum B. laicum] *om. L.*

²¹⁶⁵ B.] *om. VO.*

²¹⁶⁶ vel] et **VO.**

²¹⁶⁷ sententia] causa **VO.**

²¹⁶⁸ detur] *om. VO.*

²¹⁶⁹ et] *supr. a M.*; *seq.*: gravatam a **VO., L.**

²¹⁷⁰ a] *om. K.*

²¹⁷¹ sententia diffinitiva] diffinitiva sententia **VO.**

²¹⁷² ullam] nulla **K., L.**; nam **VO.**

²¹⁷³ iniqua] *seq.*: in hiis scriptis **VO., L.**

²¹⁷⁴ Dominum] *seq.*: Dominum nostrum Ur[banum] **VO.**

²¹⁷⁵ et] *seq.*: ad **L.**

²¹⁷⁶ sanctam] *om. VO.*

²¹⁷⁷ in hiis scriptis] *om. K., VO., L.*

231r

et appellandos primo²¹⁷⁸ vel semel, secundo et²¹⁷⁹ tercio instanter, [instan]cius²¹⁸⁰, [instanti]ssime²¹⁸¹, peto mihi dari²¹⁸² de quibus una cum responsione domini officialis predicti per vos notarium publicum vel²¹⁸³ quemlibet alium notarium²¹⁸⁴ presentem et astantem²¹⁸⁵, , peto mihi²¹⁸⁶ fieri unum vel plura publicum²¹⁸⁷ vel²¹⁸⁸ publica instrumentum vel [instrumen]ta²¹⁸⁹ coniunctim vel divisim salvo iure addendi²¹⁹⁰, minuendi, corrigendi²¹⁹¹, declarandi, interpretandi aliam²¹⁹² appellacionem, si opus fuerit, de²¹⁹³ novo dandi de quibus protestor²¹⁹⁴ etc.²¹⁹⁵ Quo²¹⁹⁶ modo a sententia diffinitiva appellatum.²¹⁹⁷ Tunc debet appellari oraculo²¹⁹⁸ vive vocis incontinenti et sine intervallo. Si autem appellatur post intervallum, tunc debet²¹⁹⁹ appellari infra decem dies in scriptis et iudex super²²⁰⁰ sedet, donec X dies sunt²²⁰¹ elapsi, nec procedet²²⁰² ad executionem sententiae vero²²⁰³ elapsis X diebus, etsi²²⁰⁴

²¹⁷⁸ primo vel] *om.* **K., VO., L.**

²¹⁷⁹ et] *om.* **K., L.**

²¹⁸⁰ *supr. sic* –cius, *recte* instancius **M.**

²¹⁸¹ *supr. sic* –ssime, *recte* instantissime **M.**

²¹⁸² dari] dare **L.**

²¹⁸³ vel] et **K., VO.**

²¹⁸⁴ notarium] *seq.*: publicum **L.**

²¹⁸⁵ astantem] *sic in* **M., K.**; absentem **VO.**

²¹⁸⁶ mihi] *om.* **K., VO., L.**

²¹⁸⁷ publicum vel publica instrumentum vel [instrumen]ta vel instrumentum vel instrumenta **VO.**

²¹⁸⁸ vel] seu **L.**

²¹⁸⁹ *scr.* –ta **M.**

²¹⁹⁰ addendi, muniendi, corrigendi, declarandi, interpretandi] muniendi, corrigendi, interpretandi **VO.**

²¹⁹¹ corrigendi, declarandi] declarandi, corrigendi **L.**

²¹⁹² aliam appellacionem, si opus fuerit, de novo dandi] *om.* **K.**

²¹⁹³ de novo] *om.* **L.**

²¹⁹⁴ protestor] protestatur **VO., L.**

²¹⁹⁵ etc.] *om.* **VO., L.**

²¹⁹⁶ Quo modo] Nota quando **VO.**; Quo modo a sententia diffinitiva appellatum] Nota, quando a diffinitiva sententia appellatur **L.**

²¹⁹⁷ appellatum] *seq.*: Nota, quando a diffinitiva sententia appellatur **K.**

²¹⁹⁸ oraculo vive vocis] vive vocis oraculo **K.**

²¹⁹⁹ debet appellari] appellatur **L.**

²²⁰⁰ super sedet] suprasedit **VO.**

²²⁰¹ sunt] fuerint **K., VO.**

appellacio non fuerit interiecta. Item²²⁰⁵ nota²²⁰⁶, quando appellatur ab interlocutoria, tunc²²⁰⁷ semper debet appellari in scriptis et infra X dies. Item²²⁰⁸ nota quod appellatur a sententia diffinitiva, tunc non est necesse²²⁰⁹ exprimere causam, sed quando appellatur ab interlocutoria, tunc sunt exprimende cause ex quibus appellatur. Item nota quod si aliquis non appellat, tunc sententia executioni demandatur²²¹⁰ post lapsum X dierum, vel si appellat et appellandos non recipit cum effectu et²²¹¹ si appellandos recipit cum effectu,²²¹² tunc per²²¹³ eos appellacionem²²¹⁴ non prosequitur et²²¹⁵ si prosequitur, tunc²²¹⁶ appellacionis terminus prefixus per iudicem²²¹⁷ elapsus, tunc²²¹⁸ similiter²²¹⁹ iudex²²²⁰ debet sententiam executioni demandare²²²¹, sed prius citandus est ille, contra quem lata est sententia²²²² ad dicendum causam rationabilem, quare sententiam executioni non²²²³ debeat²²²⁴ demandari²²²⁵

²²⁰² procedet] procedat VO.

²²⁰³ vero] nisi K.; utrum VO.

²²⁰⁴ etsi] eciam K.

²²⁰⁵ Item] et L.

²²⁰⁶ nota] om. VO.

²²⁰⁷ tunc] om. K.

²²⁰⁸ Item nota quod appellatur a sententia diffinitiva, tunc non est necesse exprimere causam, sed quando appellatur ab interlocutoria, tunc sunt exprimende cause ex quibus appellatur.] om. VO.

²²⁰⁹ necesse] necessarie L.

²²¹⁰ demandatur] mandatur VO., L.

²²¹¹ et si appellandos recipit cum effectu] om. L.

²²¹² effectu] seq.: et K.

²²¹³ per eos] per eos om. K., VO., L.

²²¹⁴ appellacionem] appellacione L.

²²¹⁵ et] eciam K.

²²¹⁶ tunc] et K.

²²¹⁷ iudicem] seq.: est K., VO., L.

²²¹⁸ tunc] et sic L.

²²¹⁹ similiter] semper K.; om. VO.

²²²⁰ iudex debet] debet iudex L.

²²²¹ demandare] mandare VO., L.

²²²² sententia] seq.: diffinitiva L.

²²²³ non debeat demandari expenseque non debeant taxari] demandatur et expense taxari non debeant VO.; demandatur et expense taxari non debeant L.

²²²⁴ debeat] om. K.

²²²⁵ demandari] seq.: et K.

expenseque²²²⁶ non²²²⁷ debeant taxari et tunc eo citato, ut aliquod²²²⁸ rationabilem contra sententiam opponente, iudex mandat²²²⁹ executioni²²³⁰ sententiam et expensarum²²³¹ facit taxationem. Modus autem taxandi expensas²²³² talis²²³³ est: Quod iste²²³⁴ pro²²³⁵ quo²²³⁶ lata est²²³⁷ sententia conscribit expensas factas in²²³⁸ lite et presentat iudici in hunc modum: Infrascriptas expensas fecit talis in causa²²³⁹, quam²²⁴⁰ movit tali²²⁴¹ et²²⁴² paratus est²²⁴³ suo iuramento declarare²²⁴⁴ primo veniendo personaliter ad²²⁴⁵ primum terminum cum duobus equis et²²⁴⁶ uno famulo per X miliaria²²⁴⁷ expendit mediam²²⁴⁸ sexagenam grossorum Pragensium²²⁴⁹. Item dedit advocato unam²²⁵⁰ sexagenam grossorum Pragensium²²⁵¹. Item²²⁵² procuratori XL²²⁵³ grossorum. Item notario actorum²²⁵⁴ pro²²⁵⁵ examinatione duorum²²⁵⁶

²²²⁶ expenseque] expense **K**.

²²²⁷ non debeant taxari] taxari non debeant **K**.

²²²⁸ aliquod] utrum ad **K**.; aliud **L**.

²²²⁹ mandat executioni sententiam] sententiam executioni mandat **L**.

²²³⁰ executioni sententiam] sententiam executioni **K**.

²²³¹ expensarum facit taxationem] expensas taxat **K**., **L**.; expensis taxat **VO**.

²²³² expensas] *seq.*: factas **L**.

²²³³ talis est] est talis **K**., **VO**.

²²³⁴ iste] *om.* **K**.; ille **L**.

²²³⁵ pro] contra **K**.

²²³⁶ quo] quem **K**.; quando **L**.

²²³⁷ est sententia] sententia est **K**.

²²³⁸ in lite] *om.* **VO**.; et presentat **L**.

²²³⁹ causa] quem causam **L**.

²²⁴⁰ quam movit] movet **L**.

²²⁴¹ tali] contra talem **VO**.; talis **L**.

²²⁴² et] *seq.*: eas **K**., **VO**., **L**.

²²⁴³ est] *seq.*: de **K**., **L**.

²²⁴⁴ declarare] declarari **VO**.

²²⁴⁵ ad primum terminum cum duobus equis et] *fal. om.* **L**.

²²⁴⁶ et uno famulo] *om.* **VO**.

²²⁴⁷ miliaria] *seq.*: et **K**., **VO**.

²²⁴⁸ mediam sexagenam grossorum Pragensium] octo florenos **K**.

²²⁴⁹ Pragensium] *om.* **L**.

²²⁵⁰ unam sexagenam grossorum Pragensium] decem florenos **K**.; quinque grossos **L**.

²²⁵¹ Pragensium] *om.* **VO**.

²²⁵² Item procuratori XL grossorum.] *om.* **VO**.

²²⁵³ XL grossorum] quattuor florenos **K**.; quattuor grossos **L**.

²²⁵⁴ actorum] *seq.*: expensis **K**.

testium, pro copiis et pro²²⁵⁷ continuacione cause²²⁵⁸ unam²²⁵⁹ sexagenam²²⁶⁰ grossorum Pragensium²²⁶¹. Item²²⁶² duobus²²⁶³ testibus uno²²⁶⁴ plebano equiti et uno laico²²⁶⁵ pediti, quos duxit per X miliaria dedit XXX²²⁶⁶ grossos. Item²²⁶⁷ cursoribus in²²⁶⁸ causa dedit XX²²⁶⁹ grossos.²²⁷⁰ Item²²⁷¹ pro diversis literis sub sigillo²²⁷² officialis in causa dedit XV²²⁷³ grossos. Item pro sententia diffinitiva dedit XVI²²⁷⁴ grossos. Horum²²⁷⁵ omnium summa totalis²²⁷⁶ V sexagenas^g ex partiali. Forma²²⁷⁷ apelacionis ab interlocutoria. In nomine Domini amen.²²⁷⁸

²²⁵⁵ pro examinatione duorum testium, pro copiis et pro continuacione cause unam sexagenam grossorum Pragensium.] expensas **VO**.

²²⁵⁶ duorum testium] testium duorum **K., L**.

²²⁵⁷ pro] *om.* **K., L**.

²²⁵⁸ cause] *om.* **K., L**.

²²⁵⁹ unam] *seq.*: unam pisi **K**.

²²⁶⁰ sexagenam grossorum Pragensium] *om.* **K**.

²²⁶¹ Pragensium] *om.* **L**.

²²⁶² Item duobus testibus uno plebano equiti et uno laico pediti, quos duxit per X miliaria dedit XXX grossos.]. Item procuratori unum grossum **VO**.

²²⁶³ duobus testibus] testibus duobus **K., L**.

²²⁶⁴ uno plebano equiti et uno laico pediti, quos duxit per X miliaria dedit XXX grossos. Item cursoribus in causa] *om.* **K**.

²²⁶⁵ laico] *om.* **L**.

²²⁶⁶ XXX grossos] mediam sexagenam grossorum **L**.

²²⁶⁷ Item cursoribus in causa dedit XX grossos.] Item pro examinatione testium det notario et pro copiis et pro continuacione unam sexagenam grossorum. **VO**.

²²⁶⁸ in causa dedit] *om.* **L**.

²²⁶⁹ XX grossos] tantum etc. **K.**; quattuor **L**.

²²⁷⁰ grossos] *seq.*: Item cursoribus quattuor grossos. **VO**.

²²⁷¹ Item pro diversis literis sub sigillo officialis in causa dedit XV grossos. Item pro sententia diffinitiva dedit XVI grossos. Horum omnium summa totalis V sexagenas ex partiali, *om.* **K.**; Item pro diversis literis sub sigillo officialis in causa dedit XV grossos] Item duobus testibus uno plebano equiti et secundo laico pediti, que nos duxit per X miliaria dat unam sexagenam grossorum. **VO**.

²²⁷² sigillo] sigillis *et seq.*: domini **L**.

²²⁷³ XV grossos] X sexagenas grossorum **L**.

²²⁷⁴ XVI grossos] unam sexagenam **VO**.

²²⁷⁵ Horum omnium summa totalis V sexagenas ex partiali] *om.* **VO.**; Horum omnium] Item **L**.

²²⁷⁶ totalis] *seq.*: est **L**.

²²⁷⁷ Forma apelacionis ab interlocutoria. In nomine Domini amen.] *om.* **L**.

²²⁷⁸ In nomine Domini amen.] *om.* **K., VO**.

Cum appellacionis remedium sit in oppressorum subsidium ad²²⁷⁹ inventum, hinc est, quod coram vobis honorabili viro domino N.²²⁸⁰ archidiacono²²⁸¹ Luchomislensi^{2282h} in ecclesia²²⁸³ Pragensi iudice unico subdelegato cause et²²⁸⁴ partibus infrascriptis auctoritate apostolica deputata[o].²²⁸⁵ Ego A. procurator et²²⁸⁶ procuratorio nomine venerabilium et religiosorum virorum dominorum²²⁸⁷ abbatis et conventus monasterii in²²⁸⁸ Strahovia²²⁸⁹ vel montis Syonⁱ infra murorum²²⁹⁰ civitatis Pragensis²²⁹¹ ordinis²²⁹² premonstratensis animo provocandi et appellandi ad sedem apostolicam propono²²⁹³ et dico, quod licet ego A.²²⁹⁴ procuratorio²²⁹⁵ nomine, quo supra nuper in causa commissarii,²²⁹⁶ que vertebatur et vertitur inter dictos dominos abbatem et conventum ex una parte et reverendum in Christo patrem²²⁹⁷ dominum Jo. episcopum²²⁹⁸ Luchomislensem²²⁹⁹ et nonnullos milites armigeros et²³⁰⁰ satellites dicti domini episcopi²³⁰¹ de et super nonnullis violenciis, rapinis²³⁰², spoliis, molestiis, occupationibus,²³⁰³ dampnis et²³⁰⁴ iniuriis in ceteris villis,²³⁰⁵ possessionibus et bonis certis ad

²²⁷⁹ ad] *om.* **K.**

²²⁸⁰ N.] **B. VO., L.**

²²⁸¹ archidiacono Luchomislensi] de tali loco **VO.**

²²⁸² Luchomislensi] *om.* **K.**; de tali loco **L.**

²²⁸³ in ecclesia] *om.* **K.**

²²⁸⁴ et partibus] partibusque **VO.**; in **L.**

²²⁸⁵ deputata] *ultima littera* „a“ *corr. cum supr.* „o“ **M.**, deputato **VO.**

²²⁸⁶ et] *om.* **VO.**

²²⁸⁷ dominorum] *om.* **VO.**

²²⁸⁸ in Strahovia vel montis Syon] Syon **L.**

²²⁸⁹ Strahovia] *om.* **K.**

²²⁹⁰ murorum] muros **K., VO., L.**

²²⁹¹ Pragensis] *om.* **K.**

²²⁹² ordinis] *om.* **L.**

²²⁹³ propono et dico] dico et propono **K., L.**

²²⁹⁴ A.] *om.* **K., VO., L.**

²²⁹⁵ procuratorio] procurator **K.**

²²⁹⁶ commissarii] *om.* **K., VO., L.**

²²⁹⁷ patrem] *seq.*: et dominum **VO., L.**

²²⁹⁸ episcopum Luchomislensem] archiepiscopum **N. L.**

²²⁹⁹ Luchomislensem] *om.* **K.**; Warm[iensem] **VO.**

²³⁰⁰ et] *om.* **VO.**

²³⁰¹ episcopi] archiepiscopi **L.**

²³⁰² rapinis, spoliis] spoliis et rapinis et **L.**

²³⁰³ occupationibus] *seq.*: talis et execucionibus **K.**; *seq.*: aliisque accionibus **VO.**; et aliis exacionibus **L.**

dictum monasterium pertinentibus in actis dicte ecclesie expressatis²³⁰⁶ eidem monasterio²³⁰⁷ illatis. Ex altera²³⁰⁸ vobis²³⁰⁹ honorabilem²³¹⁰ virum²³¹¹ dominum P[etrum]²³¹² de Rosenberg²³¹³ prepositum capelle Omnium sanctorum in castro Pragensi²³¹⁴ principalem conservatorem dicti monasterii a sede apostolica deputatum in totum et plenarie commissarium oblata²³¹⁵ per me procuratorem et²³¹⁶ nomine²³¹⁷ procuratorio, quo supra libello efficaci in materia et in²³¹⁸ forma pertinenti contra quedam allegata²³¹⁹ et²³²⁰ pretensa et²³²¹ producta licet per²³²² non legitimum procuratorem partis adverse ad declinandum vestrum examen et²³²³ iudicium et causa diffugii et²³²⁴ pretense cuius²³²⁵ prevencionis, ut dicit²³²⁶ per quendam dominum Jo.²³²⁷ scolasticum ecclesie²³²⁸ Wisegradiensis²³²⁹ prope Pragam facte bonas et legitimas excepciones validas et efficaces de iure ac rationabiles et²³³⁰ pertinentes in materia

²³⁰⁴ et] *om.* **K.**

²³⁰⁵ villis] *seq.*: et **K.**, **L.**

²³⁰⁶ expressatis] *om.* **K.**

²³⁰⁷ monasterio] *seq.*: expressatis et **K.**

²³⁰⁸ altera] *seq.*: parte **VO.**, **L.**

²³⁰⁹ vobis] *seq.*: **P.** **K.**

²³¹⁰ honorabilem] per venerabilem **L.**

²³¹¹ virum] *om.* **VO.**

²³¹² Petrum] *om.* **K.**; **P.** **VO.**

²³¹³ Rosenberg] *om.* **K.**; **R.** **VO.**

²³¹⁴ Pragensi] *om.* **K.**

²³¹⁵ oblata] oblato **L.**

²³¹⁶ et nomine procuratorio] *om.* **K.**; et] *om.* **VO.**

²³¹⁷ nomine procuratorio] procuratorio nomine **VO.**, **L.**

²³¹⁸ in] *om.* **K.**, **VO.**

²³¹⁹ allegata] oblata **L.**

²³²⁰ et] *om.* **L.**

²³²¹ et] *om.* **K.**

²³²² per non] non per **VO.**

²³²³ et] in. **L.**

²³²⁴ et] ac **K.**, **L.**

²³²⁵ cuius] cuiusdam **L.**

²³²⁶ dicit] dominum **L.**

²³²⁷ Jo.] *om.* **K.**

²³²⁸ ecclesie Wisegradiensis] Wisegradensem **VO.**, **L.**

²³²⁹ ecclesie Wisegradiensis] *om.* **K.**

²³³⁰ et] ac **L.**

et²³³¹ in²³³² forma de iure, quod admissibiles ac excepciones²³³³ maiores seu²³³⁴ excommunicacionis proposuerim et²³³⁵ allegaverim, ipsasque²³³⁶ obtulerim, me²³³⁷ probaturum et petierim

231v

me admitti ad probandum notario²³³⁸ vero et sigilla eorundem productorum ignoratos²³³⁹ et ignorata negaverim atque quosdam assessores per vos licet²³⁴⁰ non indigebatis illis²³⁴¹ nominatos et assumptos de facto, ut²³⁴² suspectos ex²³⁴³ causis iustis et rationabilibus recusaverim alios quod²³⁴⁴ viros honestos²³⁴⁵ in²³⁴⁶ iure²³⁴⁷ peritos neuter parti suspectos nominaverim ipsos, quod in casu, quo indigerit²³⁴⁸ assumi et recipi, petiverim et ulterius procedi in huiusmodi causa, prout de²³⁴⁹ iure²³⁵⁰ et secundum formam mandati apostolici foret procedendum, tamen²³⁵¹ vos spretis et repulsis dictis²³⁵² excepcionibus et oblati probacionibus²³⁵³ et assessoribus per me nominatis saltem²³⁵⁴ tacite²³⁵⁵ vigore dictorum

²³³¹ et] ac L.

²³³² in] *om.* VO.

²³³³ excepciones] exactiones L.

²³³⁴ seu] sive VO., L.

²³³⁵ et] *om.* K.

²³³⁶ ipsasque] *seq.*: me K.; ipsosque L.

²³³⁷ me] *om.* K.

²³³⁸ notario] notarios L.

²³³⁹ ignoratos et ignorata] notos nota VO.

²³⁴⁰ licet] *seq.*: de illis VO.

²³⁴¹ illis] *om.* VO., L.

²³⁴² ut] nec L.

²³⁴³ ex] de K.

²³⁴⁴ alios quod] aliosque K., VO., L.

²³⁴⁵ honestos] *seq.*: K.

²³⁴⁶ in] *om.* K., L.

²³⁴⁷ iure] iuris L.

²³⁴⁸ indigerit] diligenter K.; indigentes L.

²³⁴⁹ de] debet K.

²³⁵⁰ iure] inter K.

²³⁵¹ tamen] *om.* L.

²³⁵² dictis] *om.* K.

²³⁵³ probacionibus] pertinentibus K.

allegatorum et productorum partis adverse per me negatorum et non probatorum, nec²³⁵⁶ per vos plene²³⁵⁷ examinatorum de consilio dictorum assessorum susceptorum per me, ut preferitur recusatorum ac ipsis²³⁵⁸ vobis in iudicio assidentibus²³⁵⁹ nuper X diebus non elapsis interloquendo²³⁶⁰ pronunciasstis. Vos non esse iudicem in hac causa ac legitime preventum²³⁶¹ per dictum dominum Jo.²³⁶² scolasticum temere properam²³⁶³, indebite²³⁶⁴, iniuste et inique²³⁶⁵ in dictorum dominorum meorum et monasterii ipsorum²³⁶⁶ preiudicium non modicum et gravaminem. Prout de hiis et aliis exactis et²³⁶⁷ actitatis²³⁶⁸ huiusmodi cause²³⁶⁹, que hic²³⁷⁰ insero et²³⁷¹ pro insertis haberi²³⁷² volo liquet et constat manifeste, qua propter senciens me²³⁷³ ex premissis et dictos²³⁷⁴ dominos meos et monasterium ipsorum multipliciter²³⁷⁵ per vos agravatum et agravatos ex predictis agravaminibus²³⁷⁶ et eorum quolibet²³⁷⁷, que ex actis predictis potuerunt²³⁷⁸ colligi et presertim a²³⁷⁹ repulsione²³⁸⁰ non admissione²³⁸¹ dictarum

²³⁵⁴ saltem] saltim **K.**

²³⁵⁵ tacite] *seq.*: non admissibiliter **K.**

²³⁵⁶ nec] *seq.*: plene **K.**, **VO.**

²³⁵⁷ plene] *om.* **K.**

²³⁵⁸ ipsis] *om.* **VO.**

²³⁵⁹ assidentibus] assidentibus **L.**

²³⁶⁰ interloquendo] animo interloquendi **L.**

²³⁶¹ preventum] perventum **K.**, **L.**

²³⁶² Jo.] *om.* **K.**

²³⁶³ properam] perpetudine **K.**; *seq.*: numque **K.**

²³⁶⁴ indebite, iniuste et inique] inique, indebite et iniuste **VO.**, **L.**

²³⁶⁵ inique] *om.* **K.**

²³⁶⁶ ipsorum] *om.* **VO.**

²³⁶⁷ et] *om.* **K.**; et actitatis] *om.* **VO.**

²³⁶⁸ actitatis] exactiatis **L.**

²³⁶⁹ cause] ecclesie **K.**

²³⁷⁰ hic] *om.* **VO.**

²³⁷¹ et] *om.* **K.**

²³⁷² haberi] habere **K.**, **L.**

²³⁷³ me ex premissis] ex premissis me **K.**, **VO.**; me ex premissis et] *om.* **L.**

²³⁷⁴ dictos] predictos **L.**

²³⁷⁵ multipliciter per vos] per vos multipliciter **L.**

²³⁷⁶ agravaminibus] agravacionibus **K.**

²³⁷⁷ quolibet] quorum **L.**

²³⁷⁸ potuerunt colligi] colligi potuerunt **K.**, **VO.**, **L.**

²³⁷⁹ a] *om.* **K.**

mearum²³⁸² excepcionum et probacionum earundem et a suspicione predictorum assessorum, susceptorum et a predicta interlocutoria vestra tamquam iniqua,²³⁸³ invalida et iniusta, que interlocutoria dici non meretur ad sanctissimum in Christo patrem²³⁸⁴ etc.²³⁸⁵ et sanctam sedem apostolicam in hiis scriptis nomine, quo supra provoco et appello et appellandos peto²³⁸⁶ primo, secundo et²³⁸⁷ tercio instanter, instancius²³⁸⁸ et²³⁸⁹ instantissime²³⁹⁰ per vos²³⁹¹ mihi dari²³⁹² subiciens²³⁹³ dictos dominos meos ac ipsorum²³⁹⁴ monasterium et²³⁹⁵ bona²³⁹⁶ tuicioni²³⁹⁷ et²³⁹⁸ defensioni²³⁹⁹ ac²⁴⁰⁰ protectioni²⁴⁰¹ sedis apostolice antedictae iure addendi, minuendi etc.²⁴⁰² semper²⁴⁰³ salvo, etc.²⁴⁰⁴ de quo²⁴⁰⁵ protestor²⁴⁰⁶ etc.²⁴⁰⁷ de quibus omnibus et singulis²⁴⁰⁸ peto, mihi fieri unum etc.²⁴⁰⁹ vel plura publicum²⁴¹⁰ instrumentum vel²⁴¹¹

²³⁸⁰ repulsione] seq.: et L.

²³⁸¹ non admissione] *om.* K.

²³⁸² mearum] *om.* VO.

²³⁸³ iniqua] *seq.*: et L.

²³⁸⁴ patrem] *seq.*: dominum, dominum VO.

²³⁸⁵ etc. et] *om.* K.; etc.] *om.* L.

²³⁸⁶ peto] *om.* VO.

²³⁸⁷ et] *om.* L.

²³⁸⁸ *supr. sic*: -cius, *recte* instancius M.

²³⁸⁹ et] *om.* L.

²³⁹⁰ *supr. sic*: -ssime, *recte* instantissime M.

²³⁹¹ per vos] *om.* K.

²³⁹² dari] *seq.*: peto VO.

²³⁹³ subiciens] *litterae* „ss“ *supr. et corr. ex* „sussiciens“ M.

²³⁹⁴ ipsorum] eorum K., VO., L.

²³⁹⁵ et] ac L.

²³⁹⁶ bona] *seq.*: eorum K.

²³⁹⁷ tuicioni et] *om.* K.; tuicioni] *seq.*: protectioni VO., L.

²³⁹⁸ et] ac L.

²³⁹⁹ defensioni ac protectioni] protectioni et defensionibus“ K.

²⁴⁰⁰ ac protectioni] *om.* L.

²⁴⁰¹ protectioni] *seq.*: sancte VO.

²⁴⁰² etc.] et K.

²⁴⁰³ semper] *om.* VO.

²⁴⁰⁴ etc.] *om.* K., VO., L.

²⁴⁰⁵ quo] *seq.*: iure L.

²⁴⁰⁶ protestor] protestatur VO.

²⁴⁰⁷ etc.] *om.* K., L.

²⁴⁰⁸ singulis] *seq.*: suprascriptis VO.

instrumenta per vos notarium presentem vel quemlibet alium notarium²⁴¹² hunc²⁴¹³ instrumentum.²⁴¹⁴ Sequitur²⁴¹⁵ forma procuratorii. In²⁴¹⁶ nomine Domini amen. Anno nativitatis eiusdem M²⁴¹⁷ etc. indictione VIII²⁴¹⁸, die tali²⁴¹⁹ mense tali²⁴²⁰, hora tali²⁴²¹ vel tali,²⁴²² pontificatu²⁴²³ sanctissimi²⁴²⁴ in Christo patris et domini domini Urbani divina providencia pape VI, anno septimo in Maiori²⁴²⁵ Civitate Pragensi²⁴²⁶ in domo C.²⁴²⁷ civis predicte²⁴²⁸ civitatis Pragensis²⁴²⁹ in mei publici notarii²⁴³⁰ testiumque subscriptorum²⁴³¹ presencia. Constitutus²⁴³² personaliter discretus²⁴³³ vir dominus Johannes²⁴³⁴ plebanus²⁴³⁵

²⁴⁰⁹ etc.] *om. K.*

²⁴¹⁰ publicum instrumentum vel] *om. K.*; publicum vel publica **VO.**, **L.**

²⁴¹¹ vel] *seq.*: publica **K.**

²⁴¹² notarium] *astantem K.*; *seq.*: hic *astentem VO.*

²⁴¹³ hunc instrumentum] hic presentem et *astantem L.*

²⁴¹⁴ instrumentum] *supr. in margine* vel plura publicum instrumentum **M.**; *om. K.*, **VO.**

²⁴¹⁵ Sequitur forma procuratorii.] *om. K.*, **L.**

²⁴¹⁶ In nomine Domini amen. ... partis adverse] *totus textus del. VO.* [Toto překrtnutí prvděbodobně nemělo význam eliminace textu, protože ten patří do základního znění traktátu, *pozn. editora*]

²⁴¹⁷ M etc. indictione VIII, die tali mense tali, hora tali vel tali] *in marg.* millesimo trecentesimo octuagesimo quinto (1385), in die octavo die viginti due mensis Februarii, hora quasi completorii **VO.**; millesimo trecentesimo etc. **L.**

²⁴¹⁸ VIII] *om. K.*

²⁴¹⁹ tali] *om. K.*; tali mense tali, hora tali vel tali] die vicesimo mensis Februarii hora quasi completorii **L.**

²⁴²⁰ tali] *om. K.*

²⁴²¹ tali vel tali] *om. K.*

²⁴²² tali] *seq.*: *sed del. loco K.*

²⁴²³ pontificatu] *seq.*: anno ipsius **K.**; pontificatu sanctissimi in Christo patris et domini domini Urbani divina providencia pape VI, anno septimo in Maiori Civitate Pragensi in domo C. civis predicte civitatis Pragensis] *textus in marg. VO.*

²⁴²⁴ sanctissimi in Christo patris et domini domini Urbani divina providencia pape VI, anno septimo] *om. K.*

²⁴²⁵ Maiori] *om. K.*, **L.**

²⁴²⁶ Pragensi] Crac[oviensi] **K.**

²⁴²⁷ C.] *om. K.*

²⁴²⁸ predicte] dicte **K.**; predicte civitatis Pragensis] Pragensis dicte civitatis **L.**

²⁴²⁹ Pragensis] *om. K.*

²⁴³⁰ notarii] *om. K.*

²⁴³¹ subscriptorum presencia] presencia subscriptorum **K.**, **VO.**, **L.**

²⁴³² Constitutus personaliter] Personaliter constitutus **K.**

²⁴³³ discretus] *om. VO.*

²⁴³⁴ Johannes] *om. K.*, **VO.**; **N. L.**

ecclesie²⁴³⁶ in R.²⁴³⁷ suo²⁴³⁸ et sue²⁴³⁹ ecclesie nomine fecit, constituit et ordinavit²⁴⁴⁰ verum et legitimum procuratorem, actorem, factorem²⁴⁴¹, gestorem et nuncium speciale providum²⁴⁴² virum²⁴⁴³ seu²⁴⁴⁴ providos viros Albertum²⁴⁴⁵ clericum de²⁴⁴⁶ tali villa presentem et²⁴⁴⁷ onus procuracionis in²⁴⁴⁸ se sponte recipientem²⁴⁴⁹ ac C.²⁴⁵⁰ procuratorem generalem²⁴⁵¹ consistorii Pragensis²⁴⁵² absentem²⁴⁵³ tamquam presentem ambos in solidum. Ita quod non sit melior condicio occupantis²⁴⁵⁴, sed quod unus inceperit alter prosequi valeat et finire in causa²⁴⁵⁵ seu causis, quam vel quas monet vel moturus est B. laico de tali villa²⁴⁵⁶ et generaliter contra quamlibet²⁴⁵⁷ personam spiritualem vel mundanam coram domino officiali Pragensi²⁴⁵⁸ vel quocumque alio iudice delegato vel²⁴⁵⁹ subdelegato dato vel dando dans dictis²⁴⁶⁰ procuratoribus²⁴⁶¹ suis plenam, liberam et omnimodam potestatem agendi²⁴⁶², defendendi,

²⁴³⁵ plebanus] seq.: M. N. VO.

²⁴³⁶ ecclesie in R.] om. K., VO.

²⁴³⁷ in R.] M. L.

²⁴³⁸ suo] sui L.

²⁴³⁹ sue ecclesie] ecclesie sue K.

²⁴⁴⁰ ordinavit] seq.: suum et sue ecclesie K.; seq.: suos et sue ecclesie VO., L.

²⁴⁴¹ factorem] seq.: negociorum suorum VO.

²⁴⁴² providum virum seu] om. VO.

²⁴⁴³ virum] seq.: N. L.

²⁴⁴⁴ seu] vel K., L.

²⁴⁴⁵ Albertum clericum de tali villa] om. K.; Albertum clericum] N. clericos VO.; N. clericum L.

²⁴⁴⁶ de tali villa presentem] absentes tamquam presentes VO.; de] in L.

²⁴⁴⁷ et onus procuracionis] in marg. VO.

²⁴⁴⁸ in se sponte recipientem ac C. procuratorem] om. VO.

²⁴⁴⁹ recipientem] suscipientem K.

²⁴⁵⁰ C.] om. K.

²⁴⁵¹ generalem] generalis VO.; generalem consistorii Pragensis] in marg. VO.

²⁴⁵² Pragensis] om. K.; seq.: etc. VO.

²⁴⁵³ absentem tamquam presentem] om. VO.

²⁴⁵⁴ occupantis, sed quod unus inceperit alter prosequi valeat et finire] in marg. sed quod unus incipit alter prosequi valeat et finire VO.

²⁴⁵⁵ causa] seq.: sed del. sua est VO.

²⁴⁵⁶ villa] om. K.

²⁴⁵⁷ quamlibet] seq.: aliam VO.

²⁴⁵⁸ Pragensi] om. K.

²⁴⁵⁹ vel subdelegato] om. L.

²⁴⁶⁰ dictis] om. VO.

²⁴⁶¹ procuratoribus suis] suis procuratoribus K.

conveniendi²⁴⁶³, reconveniendi²⁴⁶⁴, litem contestandi, iurandi de calumpnia et²⁴⁶⁵ veritate dicenda et quolibet aliud sacramentum iuramenti²⁴⁶⁶ in²⁴⁶⁷ animas²⁴⁶⁸ suas et²⁴⁶⁹ constituendi prestandi, ponendi et articulandi, posicionibus²⁴⁷⁰ et²⁴⁷¹ articulis partis adverse²⁴⁷² respondendi crimina et defectus²⁴⁷³ testibus opponendi, testes instrumenta, litteras in²⁴⁷⁴ quascumque probationes²⁴⁷⁵ alias producendi, excipiendi, replicandi, duplicandi, triplicandi et²⁴⁷⁶ quadruplicandi. Beneficium absolucionis simpliciter et ad cautelam tocimens, quociens opus fuerit ac²⁴⁷⁷ restitutionis in²⁴⁷⁸ vite gracia²⁴⁷⁹ petendi concludendi et²⁴⁸⁰ concludi, videndi²⁴⁸¹ sentenciam²⁴⁸² seu sentencias diffinitivas²⁴⁸³ vel²⁴⁸⁴ interlocutoriam²⁴⁸⁵ fieri, petendi et ab ipsis seu ipsarum aliqua²⁴⁸⁶ apponendi appellacionis causam prosequendi appellandos petendi cum²⁴⁸⁷ effectu unum vel plures procuratorem²⁴⁸⁸ vel²⁴⁸⁹ res loco ipsorum vel alterius

²⁴⁶² agendi] *seq.*: vel **L**.

²⁴⁶³ conveniendi] *seq.*: vel **L**.

²⁴⁶⁴ reconveniendi] *om.* **VO**.

²⁴⁶⁵ et] *seq.*: de **VO**.

²⁴⁶⁶ iuramenti] *om.* **VO**.

²⁴⁶⁷ in] et **L**.

²⁴⁶⁸ animas suas] animam ipsiusque **VO**.

²⁴⁶⁹ et] *om.* **VO**.

²⁴⁷⁰ posicionibus] posicionibusque **VO**.

²⁴⁷¹ et] *om.* **VO**.

²⁴⁷² adverse respondendi] respondendi adverse **VO**.

²⁴⁷³ defectus] defectos **VO**.

²⁴⁷⁴ in] et **VO**., **L**.

²⁴⁷⁵ probationes alias] alias probationes **VO**., **L**.

²⁴⁷⁶ et] *om.* **K**., **L**.; et] *seq.*: cum solemnitate iuris **VO**.

²⁴⁷⁷ ac restitutionis in vite gracia] petendi ac restitutionis in integrum **L**.

²⁴⁷⁸ in vite] in integrum **K**., **VO**.

²⁴⁷⁹ gracia] *om.* **K**., **VO**.

²⁴⁸⁰ et concludi] *om.* **L**.

²⁴⁸¹ videndi] vitandi **VO**.

²⁴⁸² sentenciam seu sentencias] sentencias et sentenciam **L**.

²⁴⁸³ diffinitivas] *seq.*: appellaciones **K**.

²⁴⁸⁴ vel] et **L**.

²⁴⁸⁵ interlocutoriam] interlocutorias **VO**.

²⁴⁸⁶ aliqua] quaslibet **VO**.; *seq.*: sentencia **L**.

²⁴⁸⁷ cum effectu] *om.* **VO**.

²⁴⁸⁸ procuratorem] *sic in M.*; procuratores **K**.; *seq.*: *in marg.* vel procuratores **VO**.; *seq.*: seu procuratores **L**.

ipsorum²⁴⁹⁰ substituendi ipsos, quod vel alterius eorum revocandi tociens, quociens ipsis videbitur²⁴⁹¹ opportunum et generaliter omnia et singula²⁴⁹² faciendi²⁴⁹³, generandi et exercendi, que in premissis contra²⁴⁹⁴ premissa et quelibet²⁴⁹⁵ premissorum fuerit²⁴⁹⁶ necessarium, vel²⁴⁹⁷ quamlibet²⁴⁹⁸ pro²⁴⁹⁹ futuro²⁵⁰⁰ et que ipsemet constituens²⁵⁰¹ faceri²⁵⁰² et facere posset. Si²⁵⁰³ premissis vel alicui premissorum personaliter interesset, promittens se gravatum²⁵⁰⁴ ratum atque²⁵⁰⁵ firmum perpetuo²⁵⁰⁶ habiturum.

232r

Quidquid per dictos procuratores²⁵⁰⁷ suos²⁵⁰⁸ aut substitutum aut²⁵⁰⁹ substitutos ab²⁵¹⁰ eis vel eorum altero dictum²⁵¹¹, factum, gestum ac²⁵¹² ordinatum fuerit in premissis volensque dictos

²⁴⁸⁹ vel res loco ipsorum vel alterius ipsorum substituendi ipsos, quod vel alterius eorum revocandi tociens, quociens ipsis videbitur opportunum] *om.* **VO.**; vel res] *om.* **L.**

²⁴⁹⁰ ipsorum] eorum **K.**, **L.**

²⁴⁹¹ videbitur] fuerit **K.**

²⁴⁹² singula] *seq.*: etc. **VO.**

²⁴⁹³ faciendi, generandi et exercendi, que in premissis contra premissa et quelibet premissorum fuerit] *om.* **VO.**

²⁴⁹⁴ contra] *del. forse* contra **M.**; etc. **K.**; contra] et contra **L.**

²⁴⁹⁵ quelibet] quodlibet **K.**

²⁴⁹⁶ fuerit necessarium] fuerunt necessaria **K.**; necessaria fuerint **VO.**

²⁴⁹⁷ vel] et **K.**; seu **VO.**

²⁴⁹⁸ quamlibet] *seq.*: etc. **VO.**; quamlibet pro futuro] quemlibet opportunum **L.**

²⁴⁹⁹ pro futuro] *om.* **VO.**

²⁵⁰⁰ futuro] futura **K.**

²⁵⁰¹ constituens faceri et facere posset. Si premissis vel alicui premissorum personaliter] *om.* **VO.**

²⁵⁰² faceri] faceret **K.**; facent **L.**

²⁵⁰³ Si] *seq.*: in **K.**

²⁵⁰⁴ gravatum ratum] ratum gravatum **K.**, **VO.**; ratum et gravatum **L.**

²⁵⁰⁵ atque] absque **VO.**

²⁵⁰⁶ perpetuo] proptereo **VO.**; perpetue **L.**

²⁵⁰⁷ procuratores suos] suos procuratores **K.**; procuratores] *seq.*: etc. **VO.**

²⁵⁰⁸ suos aut substitutum aut substitutos ab eis vel eorum altero dictum, factum, gestum ac ordinatum fuerit in premissis volensque dictos procuratores suos ac substitutum vel [substitu]tos ab eis relevare ab omni onere satisfaciendi] *om.* **VO.**

²⁵⁰⁹ aut] vel **L.**

²⁵¹⁰ ab eis vel eorum altero] ab altero eorum **K.**

procuratores²⁵¹³ suos ac substitutum vel [substitu]tos²⁵¹⁴ ab eis²⁵¹⁵ relevare ab omni onere
satisdandi promisit²⁵¹⁶ mihi notario infrascripto²⁵¹⁷ sollempniter stipulanti, vice et nomine
omnium, quorum interest iudicio sisti²⁵¹⁸, iudicatum solvi²⁵¹⁹ cum²⁵²⁰ omnibus suis clausulis
oportunis sub obligacione omnium bonorum suorum presencium et futurorum²⁵²¹. Acta sunt
hec²⁵²². Anno²⁵²³, Domini²⁵²⁴, indicione, mense, die²⁵²⁵ quibus²⁵²⁶ supra presentibus
discretis²⁵²⁷ viris A., B., C.²⁵²⁸ testibus²⁵²⁹ et aliis quam pluribus fide dignis. Notarius²⁵³⁰
vero²⁵³¹ subscribit se per hunc modum: Et²⁵³² ego N. natus²⁵³³ N.²⁵³⁴ de Broda²⁵³⁵ clericus
Pragensis diocesis publicus auctoritate²⁵³⁶ imperiali notarius dictorum procuratorum
consistorii omnibus, quod²⁵³⁷ aliis et singulis una cum prenomatis interfui testibus²⁵³⁸ et ea

²⁵¹¹ dictum, factum, gestum ac ordinatum fuerit in premissis volensque dictos procuratores suos ac substitutum
vel substitutos ab eis relevare] *om. K.*; dictum] actum **L.**

²⁵¹² ac] vel **L.**

²⁵¹³ procuratores suos] suos procuratores **L.**

²⁵¹⁴ substitutos] *scr.*–tos **M.**

²⁵¹⁵ eis] *seq.*: vel altero eorum **L.**

²⁵¹⁶ promisit] *seq.*: quod **VO.**

²⁵¹⁷ infrascripto sollempniter stipulanti, vice et nomine omnium, quorum interest] *om. VO.*

²⁵¹⁸ sisti] *seq.*: pro eis et **VO.**

²⁵¹⁹ solvi] *seq.*: contra eum **VO.**

²⁵²⁰ cum] *om. L.*

²⁵²¹ futurorum] *seq.*: etc. **L.**

²⁵²² hec] *seq.*: etc. **VO.**

²⁵²³ Anno, Domini ... testimonium omnium premissorum] *om. VO.*

²⁵²⁴ Domini] *del. M.*; *om. L.*; Domini, indicione, mense, die quibus] *om. K.*

²⁵²⁵ die] *seq.*: hora, pontificatu et loco **L.**

²⁵²⁶ quibus] *seq.*: ut **K.**

²⁵²⁷ discretis viris] *om. K.*

²⁵²⁸ C.] *seq.*: etc. **K.**

²⁵²⁹ testibus] *om. L.*

²⁵³⁰ Notarius vero subscribit se per hunc modum] *om. L.*

²⁵³¹ vero] *om. K.*

²⁵³² Et ego N. natus N. de Broda] Et A. de S. **L.**

²⁵³³ natus] *om. K.*

²⁵³⁴ N.] Stachote **K.**

²⁵³⁵ Broda] *om. K.*

²⁵³⁶ auctoritate imperiali] imperiali auctoritate **K.**

²⁵³⁷ quod] *om. L.*

²⁵³⁸ testibus] *om. K.*

omnia et singula prout vidi et²⁵³⁹ hanc publicam formam redeg²⁵⁴⁰, propria manu conscripsi vel aliis negociis prepeditus per²⁵⁴¹ arduis ab²⁵⁴² alio²⁵⁴³ scriptore scribi, procuravi, signoque et nomine meis²⁵⁴⁴ solitis consignavi²⁵⁴⁵ in fidem et testimonium omnium premissorum. Libellus²⁵⁴⁶ super proprietate²⁵⁴⁷ bonorum. Coram vobis honorabili²⁵⁴⁸ viro²⁵⁴⁹ etc., ut²⁵⁵⁰ sibi procurator et procuratorio nomine religiosorum virorum²⁵⁵¹ abbatis et conventus monasterii Colbacensis^{2552j} ordinis cisterciensis²⁵⁵³ Camminensis^{2554k} diocesis et eorum monasterii nomine contra honorabilem virum dominum S.²⁵⁵⁵ certum²⁵⁵⁶ decanum Lubicensem²⁵⁵⁷ⁱ Pragensis diocesis et quemlibet pro eo legitime intervenientem proponit et dicit, quod quamquam²⁵⁵⁸ ad dictum monasterium²⁵⁵⁹ pleno iure proprietate pertinuerint ac²⁵⁶⁰ pertineant ville²⁵⁶¹ talis²⁵⁶² ac talis²⁵⁶³ Pragensis²⁵⁶⁴ diocesis prefate cum omnibus suis²⁵⁶⁵ iuribus,

²⁵³⁹ et] *seq.*: audivi in **K.**, **L.**

²⁵⁴⁰ redeg] *seq.*: et **L.**

²⁵⁴¹ per] *om.* **K.**, **L.**

²⁵⁴² ab] per **K.**, **L.**

²⁵⁴³ alio scriptore] alium scriptorem **K.**, **L.**

²⁵⁴⁴ meis solitis] meo solito **K.**

²⁵⁴⁵ consignavi] signavi **L.**

²⁵⁴⁶ Libellus super proprietate bonorum.] *om.* **L.**

²⁵⁴⁷ proprietates] *om.* **K.**

²⁵⁴⁸ honorabili viro] *om.* **VO.**

²⁵⁴⁹ viro] *om.* **K.**, **L.**

²⁵⁵⁰ ut sibi procurator ... pro eo legitime intervenientem] *om.* **VO.**; ut sibi] *om.* **K.**, **L.**

²⁵⁵¹ virorum] *seq.*: dominorum **L.**

²⁵⁵² Colbacensis] *om.* **K.**; Strahoviensis **L.**

²⁵⁵³ cisterciensis] premonstratensis **L.**

²⁵⁵⁴ Camminensis] Pragensis **K.**, **L.**

²⁵⁵⁵ S.] *om.* **K.**; **B.** **L.**

²⁵⁵⁶ certum] assertum **K.**; assertum **B.** **L.**

²⁵⁵⁷ Lubicensem] *om.* **K.**

²⁵⁵⁸ quamquam] *seq.*: licet quod **K.**

²⁵⁵⁹ monasterium] *seq.*: ville **L.**

²⁵⁶⁰ ac pertineant] *om.* **VO.**

²⁵⁶¹ ville talis ac talis] *om.* **K.**

²⁵⁶² talis ac talis Pragensis] in **N.** et in **P.** **VO.**; talis ac talis Pragensis] in **C.** Olomucensis **L.**

²⁵⁶³ talis] *seq.*: **A.**, **B.**, **C.** **K.**

²⁵⁶⁴ Pragensis] Lubicensis (*primo inic. scr.* Pragensis) **K.**

²⁵⁶⁵ suis] *om.* **K.**

oneribus, redditibus, fructibus, obventionibus et proventibusque²⁵⁶⁶ universis ac ipsum monasterium seu abbates, qui pro tempore fuerint, possiderint et²⁵⁶⁷ tenuerint bona predicta pacifice et quiete tanto tempore, quod de contrario²⁵⁶⁸ nullus hominum recordatur. Tamen decanus supradictus bona fide et iusto titulo sibi²⁵⁶⁹ non suffragantibus homines dictarum villarum defacto, tamen et iniuriose calliavit, corresit²⁵⁷⁰ et exaccionavit²⁵⁷¹, quasi²⁵⁷² per annos XVII²⁵⁷³ in gravamine ipsorum hominum²⁵⁷⁴ abbatis²⁵⁷⁵ et conventus predictorum preiudicium et iacturam et in tantum, quod communis estimacio²⁵⁷⁶ dampnorum eorundem ascendit usque²⁵⁷⁷ ad L²⁵⁷⁸ sexagenas²⁵⁷⁹ grossorum Pragensium pagamenti iusti et consueti. Quare petit procurator²⁵⁸⁰ predictus²⁵⁸¹ nomine, quo supra per vos et vestram sententiam diffinitivam decrevi,²⁵⁸² declarari et pronuncitari dicta bona ad dictum²⁵⁸³ monasterium legitime pertinuisse ac pertinere, ipsumque decanum²⁵⁸⁴ iniuste²⁵⁸⁵ detinuisse, occupasse seu invasisse predicta²⁵⁸⁶ bona sed²⁵⁸⁷ calliacionem, invasionem²⁵⁸⁸, corrosionem et

²⁵⁶⁶ proventibusque] et proventibus **K**.

²⁵⁶⁷ et] *om.* **K**.

²⁵⁶⁸ contrario] contrariis **L**.

²⁵⁶⁹ sibi non suffragantibus homines dictarum villarum defacto, tamen et iniuriose] *om.* **L**.

²⁵⁷⁰ corresit] *recte* corrosit **M**.; corrosit **K**., **VO**., **L**.

²⁵⁷¹ exaccionavit] excitavit **L**.

²⁵⁷² quasi] scilicet **K**., **L**.

²⁵⁷³ XVII] XX [viginti] **VO**.; VII [septem] **L**.

²⁵⁷⁴ hominum] in ipsum **K**.

²⁵⁷⁵ abbatis] *om.* **L**.

²⁵⁷⁶ estimacio] *fal.* extimacio **K**.

²⁵⁷⁷ usque] *om.* **VO**.

²⁵⁷⁸ L] mille **K**.; quingentas **L**.

²⁵⁷⁹ sexagenas grossorum Pragensium] florenos **K**.

²⁵⁸⁰ procurator] *seq.*: procuratorio **VO**.

²⁵⁸¹ predictus] predictorum **VO**.; predicti **L**.

²⁵⁸² decrevi] *seq.*: et **K**.; decrevi, declarari et pronuncitari] pronuncitari, decrevi et declarari **VO**.

²⁵⁸³ dictum] predictum **L**.

²⁵⁸⁴ decanum] *seq.*: eadem bona **L**.

²⁵⁸⁵ iniuste] *fal.*: iuste **L**.

²⁵⁸⁶ predicta bona] bona predicta **VO**.; predicta bona sed calliacionem, invasionem, corrosionem et] seu tales exacciones seu corrosiones **L**.

²⁵⁸⁷ sed] seu **K**.

²⁵⁸⁸ invasionem] exactionem **K**.

exaccionem²⁵⁸⁹ predictas indebite²⁵⁹⁰ acceptasse²⁵⁹¹ et commississe et²⁵⁹² in futurum committere non deberet. Item petit dictum²⁵⁹³ decanum condempnari ad realem solucionem, satisfaccionem seu assignacionem ipsis monasterio, abbati, conventuique²⁵⁹⁴ predictis.²⁵⁹⁵ Quod dictus N.²⁵⁹⁶ nescitur, quia temeritate ductus dicti Jo.²⁵⁹⁷ domini in tali²⁵⁹⁸ loco sitam latenter, inserpens²⁵⁹⁹ ipsum²⁶⁰⁰ eadem domo spoliavit, in cuius domus possessione pacifica²⁶⁰¹ et quieta dictus Jo. fuit²⁶⁰² tempora²⁶⁰³ per diuturna. Quare petit decerni²⁶⁰⁴, declarari,²⁶⁰⁵ pronunciari²⁶⁰⁶, se debere restitui et reintegrari in et ad possessionem domus supradicte vestra diffinitiva²⁶⁰⁷ sententia mediante²⁶⁰⁸. Libellus²⁶⁰⁹ super causa criminali. Civiliter intenta.

²⁵⁸⁹ exaccionem] excoreacionem **K.**; exacciones **L.**

²⁵⁹⁰ indebite] indebitas **K.**

²⁵⁹¹ acceptasse] attemptasse **L.**

²⁵⁹² et] ac **VO.**, **L.**

²⁵⁹³ dictum] *om.* **L.**

²⁵⁹⁴ conventuique] et conventui **K.**, **VO.**, **L.**

²⁵⁹⁵ predictis] prelibatis **VO.**; *seq.*: facienda quingentarum sexagenarum grossorum Pragensium existimacionis supradicte. Item petit expensas factas defaciendum protestans ut sibi salvo iure etc. Libellus super spolio. Coram vobis etc. contra N. proponit et dicit **K.**; *om. pars libelli Super proprietate bonorum atque pars prima libelli Super spolio*: Libellus super spolio. Libellus super spolio etc. Coram nobis etc. Jo. contra Petrum proponit et dicit **M.**, **K.**; *seq.*: facienda quingentarum sexagenarum grossorum estimacionis supradicte. Item petit expensas factas defaciendum protestans ut supra salvo iure addendi, munuendi etc. ut supra. coram vobis etc. contradicti proponit et dicit **VO.**; predictis] faciendam quingentarum sexagenarum grossorum existimacionis supradicte. Item petit expensas in lite factas defaciendum protestans ut sibi salvo iure etc. Coram etc. contra P. contra Johannem proponit et dicit **L.**

²⁵⁹⁶ N.] P. **VO.**, **L.**

²⁵⁹⁷ Jo.] P. **VO.**

²⁵⁹⁸ tali loco sitam] *om.* **K.**

²⁵⁹⁹ inserpens] inserptus **K.**; usurpens **L.**

²⁶⁰⁰ ipsum] *om.* **K.**; *seq.*: in **K.**

²⁶⁰¹ pacifica et quieta dictus Jo. fuit] dictus J. fuit pacifica et quieta **K.**; pacifica et quieta] *om.* **VO.**, **L.**

²⁶⁰² fuit] *seq.*: pacifice et quiete **VO.**

²⁶⁰³ tempora per diuturna] per tempora diuturna **K.**, **VO.**, **L.**

²⁶⁰⁴ decerni] *seq.*: et **L.**

²⁶⁰⁵ declarari] *seq.*: et **K.**; declarari, pronunciari] *om.* **VO.**

²⁶⁰⁶ pronunciari] *seq.*: similiter **L.**

²⁶⁰⁷ diffinitiva] *om.* **VO.**

²⁶⁰⁸ mediante

²⁶⁰⁹ Libellus super causa criminali. Civiliter intenta.] *om.* **K.**, **VO.**, **L.**

Coram vobis etc.²⁶¹⁰ A. clericus contra B. laicum proponit²⁶¹¹ et dicit, quod licet, dictus A. sit²⁶¹² et fuerit clericus bone fame, laudabilis, opinionis et conversacionis honeste ac status integri²⁶¹³ pro²⁶¹⁴ tali et ut talis reputatus et²⁶¹⁵ nominatus²⁶¹⁶ habetur²⁶¹⁷, nominatur et

²⁶¹⁰ etc.] *seq.: textus alius, cum quo ms. finit: in marg. K.:* Appellacio per procuratorem ab interlocutoria; *in textu:* Coram vobis honorabilibus et discretis viris hic presentibus et astantibus et te notario publico tamquam auctoritate persona discretus vir P. rector ecclesie in B. talis diocesis dicit et appellando proponit, quod de anno Domini M. etc. presenti. Idem per omnes et singulas kmethones ibidem de B. duobus kmethonibus dumtaxat exceptis de et super quibusdam missalibus tumultatis ad presenciam venerabilis viri domini I. canonici ecclesie N. iudici auctoritate ordinaria reverendo in Christo patris etc. in causam pro parte dictorum kmethonum fuit minus generaliter confuse excipiendo propositum et obiectum, quod comissio non valet tamquam per excommunicatum impetrata pro parte vero predicti P. fuit in oppositum replicatum, quod excepcio predicta non procederet nec haberet latum, quia in ea non exprimitur spens excommunicacionis nec non excommunicatorem nec ad cuius instanciam nec in termino iuris fuit probata. Et tandem ex prius scione[?] pro parte dictorum kmethonum fuerant predicti quidam processus domini officialis contra predictum P. et quamvis pro parte dicti domini P. contra easdem pretensos processus fuit sufflatur illatum et contra eisdem, quod non haberent vigorem essent, quod nulli et nullius momenti tamen quia per excretum[?] maioris excommunicacionis sententia a canone lata XVII c. in Si quis suadente ac coram dicto domino officiali sufficienter probata et per ipsum inscripcio declaratur coram et impetum cum quia appellacione licita cum appellacioni predictus dominus episcopus et capitulum [?] ea visa ac rite diligenter visa et examinata tamquam iuste et legitime adhererant predicti processus cent[?] suspensi et exprematur factum [?] ad sentencie. Tamen prefatus dominus I. premissus non attentus quandam sentenciam interlocutoriam iniquam tulit in hiis scriptis per quam pronunciavit predictum P. super petitione sua non esse audiendum quodquis in dicta excepcione non fuit actum VII ex premissis et quolibet premissorum predictus P. [?] senciens se gravari fore tunensque imposterum plus gravaricum ex preteritis verisimiliter timeatur de futuro a dicto domino I. et ab eius sententia interlocutoria numquam et aquibusdam aliis gravaminibus factis et fiendis ad sacrosanctam sedem apostolicam, que est iuris via et sanctissimum in Christo patrem et dominum nostrum dominum B. papam IX. provocat et appellat in hiis scriptis et apostolicos primo instanter, -cius, me sub uno contextu sibi iuri petit si quis sit qui velit et possit sibi dari easdem vel saltem a te notario publico petit testimoniales literas [?] instrumentum se et omnes sibi adherentes et adherere volentes ac parantes auxilium, consilium et favorem tuicioni et protectioni sedis apostolice et domini nostri pape humiliter submittendo.

Licet liber datur iudici de re petita

Lis contestatur sequitur calumpnia partes

et suprascr. Querantur testes ac instrumenta parentur vel sequitur

Ex plana productos post diffinitiva feratur **K.**

²⁶¹¹ proponit et dicit] *om. VO.*

²⁶¹² sit et] *om. L.*

²⁶¹³ integri] *seq.: et L.*

²⁶¹⁴ pro tali] *om. VO.*

²⁶¹⁵ et] *om. L.*

reputatur²⁶¹⁸ palam publice et manifeste. Tamen de anno Domini etc.²⁶¹⁹ mense²⁶²⁰ et die talibus animo iniuriandi et iniuriose deturpandi et infamandi maliciose et mendose dictus²⁶²¹ A.²⁶²² dictum B.²⁶²³ appellavit atque dixit furem, latronem et publicum fornicarium et aliis pluribus verbis infamatoriis²⁶²⁴ infecit coram pluribus hominibus²⁶²⁵ fidedignis in²⁶²⁶ tali loco, quam iniuriam dictus A. revocans ad animum noluisset, neque vellet pro C sexagenas grossorum Pragensium sustinere, immo mallet de suo dare tamen, antequam²⁶²⁷ premissam²⁶²⁸ iniuriam sustulisset²⁶²⁹. Quare dictus A. petit decrevi²⁶³⁰ et declarari, pronunciarique, se²⁶³¹ fuisse et esse clericum bone fame etc.²⁶³², ut prefertur et²⁶³³ dictum B.²⁶³⁴ sibi fuisse iniuriatum in premissis cogique²⁶³⁵, compelli ad dandum²⁶³⁶ et solvendum²⁶³⁷ C sexagenas grossorum²⁶³⁸ Pragensium²⁶³⁹ pro iniuriis memoratis et ad revocandum verba, que dixit coram

²⁶¹⁶ nominatus] *seq.*: et **L**.

²⁶¹⁷ habetur, nominatur et reputatur] habitus et ad huc a tota vicinia reputatur, nominatur et habetur **L**.

²⁶¹⁸ reputatur] *in marg.*: ab omnibus sui noticiam habentibus. **VO**.

²⁶¹⁹ etc.] MCCCCLXXXVIII (millesimo trecentesimo octuagesimo octavo) die tali et mensis tali **VO.**; millesimo etc. **L**.

²⁶²⁰ mense et die talibus] die tali, mensis talis **L**.

²⁶²¹ dictus A. dictum B.] quid A. dictus B. dictum A. clericum **L**.

²⁶²² A.] **B. VO**.

²⁶²³ B.] **A. VO**.

²⁶²⁴ infamatoriis] diffamatoriis **L**.

²⁶²⁵ hominibus] *om.* **VO**.

²⁶²⁶ in tali loco] in loco tali **VO.**, **L**.

²⁶²⁷ antequam] quam **VO.**, **L**.

²⁶²⁸ premissam] predictam **VO**.

²⁶²⁹ sustulisset] sustinuisset **VO.**, **L**.

²⁶³⁰ decrevi et declarari, pronunciarique] decrevi, declarari et pronunciari **VO.**; decerni, declarari et pronunciari **L**.

²⁶³¹ se fuisse et esse] et se fuisse **L**.

²⁶³² etc.] et alius **VO.**; et alias **L**.

²⁶³³ et dictum] dictumque **L**.

²⁶³⁴ B. sibi fuisse iniuriatum] quod sibi iniuriatum fuisse **VO**.

²⁶³⁵ cogique] cogi et **L**.

²⁶³⁶ dandum] *seq.*: sibi **L**.

²⁶³⁷ solvendum] *seq.*: sibi **VO**.

²⁶³⁸ grossorum Pragensium] *om.* **VO**.

²⁶³⁹ Pragensium] *om.* **L**.

illis personis et locis²⁶⁴⁰ in illis coram quibus et in quibus talia diceret, non exponit vestra diffinitiva²⁶⁴¹ sententia mediante.²⁶⁴² Libellus²⁶⁴³ super matrimonio. Coram vobis etc.²⁶⁴⁴ B.²⁶⁴⁵ contra P. proponit et dicit, quod licet dicta B.²⁶⁴⁶ cum dicto P.²⁶⁴⁷ et dictus P.²⁶⁴⁸ cum dicta B.²⁶⁴⁹ matrimonium verum et legitimum bannis²⁶⁵⁰ premissis et²⁶⁵¹ in facie ecclesie

232v

per verba de presenti contraxerint²⁶⁵² et²⁶⁵³ se affectione carnali pertractaverint per XX annos. Tamen dictus P.²⁶⁵⁴ a dicta B.²⁶⁵⁵ divertens aliam Dorotheam²⁶⁵⁶ supraduxit, cum qua adulterari non veretur. Quare dicta B.²⁶⁵⁷ petit decrevi²⁶⁵⁸, declarari et pronunciari inter se et dictum P.²⁶⁵⁹ verum²⁶⁶⁰ et²⁶⁶¹ legitimum fuisse²⁶⁶² matrimonium ac inter²⁶⁶³ dictam D.²⁶⁶⁴

²⁶⁴⁰ locis in illis] in istis locis L.

²⁶⁴¹ diffinitiva sententia] sententia diffinitiva VO.

²⁶⁴² mediante] *in marg.* iudiciali tamen taxatum a vestra semper salvum. M.; mediante] *seq.*: pro ut supra VO.

²⁶⁴³ Libellus super matrimonio] *om.* VO., L.

²⁶⁴⁴ etc.] *om.* VO.

²⁶⁴⁵ B.] *om.* L.

²⁶⁴⁶ B.] K. VO.; E. L.

²⁶⁴⁷ P.] B. VO.

²⁶⁴⁸ P.] B. VO.

²⁶⁴⁹ B.] K. VO.; E. L.

²⁶⁵⁰ bannis] bonis L.

²⁶⁵¹ et in] *adscr. in marg.* VO.

²⁶⁵² contraxerint] *seq.*: similiter, quod in thoro et mensa ut legitimi coniuges cohabitaverint et filios et filias procreaverint VO.

²⁶⁵³ et se affectione carnali pertractaverint] similiter, quod in thoro et in mensa ut legitimi coniuges cohabitaverint et affectione corporali se mutuo tractaverint L.

²⁶⁵⁴ P.] B. VO.

²⁶⁵⁵ B.] K. VO.; E. L.

²⁶⁵⁶ Dorotheam] D. L.

²⁶⁵⁷ B.] K. VO.; E. L.

²⁶⁵⁸ decrevi] decerni L.

²⁶⁵⁹ P.] B. VO.

²⁶⁶⁰ verum] per verum L.

²⁶⁶¹ et legitimum] *om.* VO., L.

²⁶⁶² fuisse] *seq.*: et esse VO., L.

²⁶⁶³ inter] *seq.*: eum et L.

et²⁶⁶⁵ P.²⁶⁶⁶ nullum fuisse nec esse²⁶⁶⁷ vestra²⁶⁶⁸ diffinitiva sententia mediante²⁶⁶⁹. Libellus²⁶⁷⁰ super deposito. Coram vobis etc. A. contra B. proponit et dicit, quod licet dictus A. apud dictum B. talem²⁶⁷¹ librum deposuerit²⁶⁷² causa rei servande. Tamen dictus B. librum predictum²⁶⁷³ monitus a²⁶⁷⁴ dicto A. restituere²⁶⁷⁵ contradixit et continue contradicit. Quare dictus A. petit cogi et compelli dictum B. ad restituendum sibi librum, vel ipsius valorem, quem estimat pro X²⁶⁷⁶ sexagenas grossorum²⁶⁷⁷ vestra diffinitiva sententia mediante. [Super²⁶⁷⁸ mutuo] Coram vobis etc. A. contra B. proponit et dicit, quod licet dictus A.²⁶⁷⁹ dicto²⁶⁸⁰ B. mutuaverit X sexagenas grossorum²⁶⁸¹ pecunia imparata ac dictus B.²⁶⁸² eidem A. promiserit eidem²⁶⁸³ solvere in tali termino²⁶⁸⁴, tamen eandem in statuto²⁶⁸⁵ termino monitus non persolvebat²⁶⁸⁶, propter quam non solucionem²⁶⁸⁷ dictus A. dampnificatus est²⁶⁸⁸ et sua interest ad V²⁶⁸⁹ sexagenam grossorum Pragensium. Quare²⁶⁹⁰ petit cogi²⁶⁹¹, compelli et²⁶⁹²

²⁶⁶⁴ D.] Do[rotheam] VO.

²⁶⁶⁵ et P. nullum fuisse nec esse] nullum esse vel fuisse matrimonium L.

²⁶⁶⁶ P.] B. VO.

²⁶⁶⁷ esse] seq.: matrimonium VO.

²⁶⁶⁸ vestra] seq.: tamen VO.

²⁶⁶⁹ mediante] om. L.

²⁶⁷⁰ Libellus super deposito] in marg. Super deposito VO.; om. L.

²⁶⁷¹ talem librum] librum talem VO., L.

²⁶⁷² deposuerit] deposuit L.

²⁶⁷³ predictum] seq.: dicto A. restituere VO.; predictum monitus a] ipsum L.

²⁶⁷⁴ a dicto A. restituere] om. VO.

²⁶⁷⁵ restituere] seq.: monitus L.

²⁶⁷⁶ X sexagenas] X grossorum VO.

²⁶⁷⁷ grossorum] Pragensis L.

²⁶⁷⁸ Super mutuo] textus in marg. VO.; om. L.

²⁶⁷⁹ A. dicto B. mutuaverit] B. mutuatur VO.

²⁶⁸⁰ dicto B.] ipsi M. L.

²⁶⁸¹ grossorum] seq.: Pragensium VO., L.

²⁶⁸² B.] fal. P. VO.

²⁶⁸³ eidem] om. VO., L.

²⁶⁸⁴ termino] seq.: pecuniam supradictam VO., L.

²⁶⁸⁵ statuto termino] termino statuto VO.

²⁶⁸⁶ persolvebat] persolvit VO., L.

²⁶⁸⁷ solucionem] solutam L.

²⁶⁸⁸ est] om. L.

²⁶⁸⁹ V] III [tres] VO.

condempnari dictum B.²⁶⁹³ ad dandum et solvendum sibi X sexagenas²⁶⁹⁴ ratione mutui et V²⁶⁹⁵ sexagenas²⁶⁹⁶ pro dampnis et interesse, vestra diffinitiva sententia²⁶⁹⁷ mediante. [Libellus²⁶⁹⁸ iniuriarum] Coram vobis etc. A. contra B.²⁶⁹⁹ proponit et dicit, quod licet dictus A.²⁷⁰⁰ sit clericus in minoribus ordinibus constitutus habitum et tonsuram²⁷⁰¹ deferens²⁷⁰² clericales palam²⁷⁰³ publice et manifeste. Tamen²⁷⁰⁴ dictus B.²⁷⁰⁵ fraude diabolica deceptus dictum²⁷⁰⁶ A. manus²⁷⁰⁷ iniecit violentas ipsum graviter cum²⁷⁰⁸ cultello vulnerando, usque ad non modicam sanguinis effusionem, propter quod non est dubium ipsum in sententiam canonis: „Siquis²⁷⁰⁹ suadente²⁷¹⁰ incidisse, quam ad²⁷¹¹ iniuriam et corporis sui offensionem²⁷¹² dictus A. ad animum revocans nolisset, neque vellet, pro M^m illorum²⁷¹³ sexagenas²⁷¹⁴ sustinuisse²⁷¹⁵, immo potius de²⁷¹⁶ suo dare tamen, quam dictam iniuriam

²⁶⁹⁰ Quare] *seq.*: dictus A. L.

²⁶⁹¹ cogi] *seq.*: et VO.

²⁶⁹² et] ac VO., L.

²⁶⁹³ B.] M. L.

²⁶⁹⁴ sexagenas] *seq.*: grossorum Pragensium L.

²⁶⁹⁵ V] III [tres] VO.

²⁶⁹⁶ sexagenas] *seq.*: grossorum Pragensium VO.; grossorum L.

²⁶⁹⁷ sententia mediante] etc. L.

²⁶⁹⁸ Libellus iniuriarum] *in marg.* VO.; *om.* L.

²⁶⁹⁹ B.] *seq.*: proponit et dicit VO.

²⁷⁰⁰ A.] *om.* L.

²⁷⁰¹ tonsuram] *fal.* censuram L.

²⁷⁰² deferens] deferendo L.

²⁷⁰³ palam] *seq.*: P. L.

²⁷⁰⁴ Tamen] Tum L.

²⁷⁰⁵ B.] *om.* VO.

²⁷⁰⁶ dictum] in dictum VO.

²⁷⁰⁷ manus] *seq.*: suas VO., L.

²⁷⁰⁸ cum] *seq.*: baculo vel VO., L.

²⁷⁰⁹ Siquis suadente incidisse] incidisse Si quis suadente XVII VO.; Si quis suadente diabolico XVII L.

²⁷¹⁰ C. XVII, q. 4, c. 29 nebo Clem. V. 8. 1.

²⁷¹¹ ad] *om.* L.

²⁷¹² offensionem] lesionem L.

²⁷¹³ illorum] *om.* VO., L.

²⁷¹⁴ sexagenas] *seq.*: Pragensium grossorum VO.; *seq.*: grossorum L.

²⁷¹⁵ sustinuisse] sustinere L.

²⁷¹⁶ de suo dare tamen] tamen de suo dare L.

sustinere²⁷¹⁷ voluisset. Quare petit dictus A. decrevi, declarari²⁷¹⁸ et pronunciari se fuisse²⁷¹⁹ et esse clericum, et²⁷²⁰ dictum B. sibi iniuriatum fuisse in premissis ac incidisse in canonem ac debuisse et deberi²⁷²¹ denunciari²⁷²² excommunicatus, donec ipsem beneficium absolucionis a sede apostolica meruerit²⁷²³ obtinere, cogique²⁷²⁴, compelli ad dandum et solvendum²⁷²⁵ mille sexagenas²⁷²⁶ pro iniuria memorata et ad id²⁷²⁷ petit²⁷²⁸ eum²⁷²⁹ condenpnari vestra difinitiva sententia mediante²⁷³⁰. Appellacio²⁷³¹ in forma pauperum. Quia indebite gravati ad superioris auxilium et relevamen, ut ab eorum oppressionibus et gravaminibus indebitis releventur, per appellacionis remedium recurrere consueverunt. Quare dominus Jo. de tali loco, rector parochialis ecclesie in Wollin²⁷³² Caminensis²⁷³³ diocesis animo et intencione appellandi proponit et dicit, quod licet sanctissimus in Christo pater et dominus dominus Urbanus divina²⁷³⁴ providencia papa VI. dicto domino Jo.²⁷³⁵ fecerit gratiam in communi forma pauperum ad collacionem religiosorum²⁷³⁶ virorum abbatis et conventus in²⁷³⁷ monasterio Wollin²⁷³⁸ ordinis cisterciensis Caminensis diocesis vigore cuius dictam ecclesiam in tali²⁷³⁹

²⁷¹⁷ sustinere voluisset] noluisse sustinere L.

²⁷¹⁸ declarari et pronunciari] pronunciari et declarari VO.

²⁷¹⁹ fuisse et esse] esse et fuisse L.

²⁷²⁰ et dictum B. sibi iniuriatum fuisse] dictum, quod sibi fuisse iniuriatum VO.; dictus, quod B. sibi fuisse iniuriatum L.

²⁷²¹ deberi] debere L.

²⁷²² denunciari] om. VO.

²⁷²³ meruerit] meruet VO.

²⁷²⁴ cogique] seq.: ac L.

²⁷²⁵ solvendum] seq.: scilicet L.

²⁷²⁶ sexagenas] seq.: grossorum L.

²⁷²⁷ id] hoc L.

²⁷²⁸ petit] om. VO.

²⁷²⁹ eum] ipsum VO., L.

²⁷³⁰ mediante] seq.: etc. L.

²⁷³¹ Appellacio in forma pauperum] *in marg.* Appellacio super gracia in forma pauperum VO.

²⁷³² Wollin] M. VO.

²⁷³³ Caminensis] Pragensis VO.

²⁷³⁴ divina providencia] om. VO.

²⁷³⁵ Jo.] Johanni VO.

²⁷³⁶ religiosorum] reverendorum VO.

²⁷³⁷ in monasterio] monasterii VO.

²⁷³⁸ Wollin ordinis cisterciensis Caminensis diocesis] in M. ordinis sancti Benedicti Pragensis diocesis VO.

²⁷³⁹ tali villa] om. VO.

villa vacantem per mortem B. ultimi et immediati rectoris et²⁷⁴⁰ eiusdem ecclesie in C. extra curiam Romanam et in partibus defunctus fuit et est, dictam²⁷⁴¹ parrochiam ecclesiam in C. cum omnibus iuribus et pertinentiis suis pacifice²⁷⁴² asecutus. Nuper vero nondum sex²⁷⁴³ mensibus elapsis quidam in die tali²⁷⁴⁴ loco gerens se pro presbitero Pragensis diocesis per quandam pretensam gratiam per eundem dominum nostrum papam in speciali forma, ut pretendit sibi ad collacionem²⁷⁴⁵ dictorum dominorum abbatis et conventus²⁷⁴⁶ factam et processus ac moniciones inde secutas predictum²⁷⁴⁷ dominum Jo.²⁷⁴⁸ monuit et requisivit, ut sibi de possessione dicte ecclesie cederet et²⁷⁴⁹ se in possessionem prefate ecclesie legitime permetteret investiri. Cum²⁷⁵⁰ igitur dictus dominus²⁷⁵¹ Jo. ex hac se senciatur aggravatum multipliciter et ad huc verisimiliter timeat se plus aggravari posse in futuris item et cetera sicut in alia forma appellacionis est expressum etc. tempore²⁷⁵² vacationis dicte ecclesie²⁷⁵³ in²⁷⁵⁴ officio post et ante requisiciones et moniciones predictas fuerit et²⁷⁵⁵ aut etc. Hodie est in excommunicatione canonis, quam ratione incidit, quia sui diocesani licencia non obtenta, sciens, quod contra tales erat²⁷⁵⁶, est sententia excommunicationis promulgata se extra diocesim et in partibus Italie ad sacros ordines taliter qualiter fecit ordinare, propter²⁷⁵⁷ quam excommunicationem inhabilis est ad acceptandum, tenendum et gubernandum quamcunque

²⁷⁴⁰ et] *om.* **VO.**

²⁷⁴¹ dictam parrochiam ecclesiam in C.] *om.* **VO.**

²⁷⁴² pacifice] *seq.*: et quiete **VO.**

²⁷⁴³ sex mensibus] VII [septem] diebus **VO.**

²⁷⁴⁴ tali loco] *om.* **VO.**

²⁷⁴⁵ collacionem] *om.* **VO.**

²⁷⁴⁶ conventus] *seq.*: collacionem **VO.**

²⁷⁴⁷ predictum] dictum **VO.**

²⁷⁴⁸ Jo.] P. **VO.**

²⁷⁴⁹ et se in possessionem prefate ecclesie legitime permetteret investiri] *in marg.* et ipsum in possessionem mitteret **VO.**

²⁷⁵⁰ Cum igitur] Ideo vero **VO.**

²⁷⁵¹ dominus Jo. ex hac se senciatur aggravatum multipliciter et ad huc verisimiliter timeat se plus aggravari posse in futuris item et cetera sicut in alia forma appellacionis est expressum etc.] *om.* **VO.**

²⁷⁵² tempore] an tempore **VO.**

²⁷⁵³ ecclesie] *seq.*: M. N. **VO.**

²⁷⁵⁴ in officio] *om.* **VO.**

²⁷⁵⁵ et] *seq.*: sic **VO.**

²⁷⁵⁶ erat] *seq.*: et **VO.**

²⁷⁵⁷ propter] per **VO.**

beneficium ecclesiasticum et presertim dictam ecclesiam parrochiale²⁷⁵⁸ in officium. Quare dictus dominus Jo., quod²⁷⁵⁹ dictam pretensam gratiam ipsius in processibus²⁷⁶⁰ monicionibus excommunicacionum sequentis sciens se fore gravatum verisimiliter²⁷⁶¹ timeat se plus²⁷⁶² aggravari²⁷⁶³ posse in futurum Jo. etc. sic in alia forma appellacionis est expressum etc. Factum Prage 1390 ipso die die beati Appollinaris per Albertum.²⁷⁶⁴

Zde končí text obsažený v rukopise Mnichov 677 (M).

Pro zbytek textu je základním rukopisem Vratislav BU II O 1 (VBU).

239v

Forma excommunicacionis prima. N. licenciatus in decretis curie archiepiscopalis Pragensis officialis. Quia B. de tali loco ad nostram citatus presenciam ad instanciam C. de tali loco in termino per nos peremptorie prefixo coram nobis contumaciter comparare non curavit, ipsius contumacia exigente ipsum excommunicamus in hiis scriptis. Mandantes vobis dominis A., B. et C. ecclesiarum plebanis aut vices vestras gerentibus sub excommunicacionis pena, quatenus prefatum contumacem

²⁷⁵⁸ parrochiale in officium.] in M. VO.

²⁷⁵⁹ quod dictam pretensam gratiam] ex predicta pretenta gracia VO.

²⁷⁶⁰ processibus] *seq.*: et VO.

²⁷⁶¹ verisimiliter timeat se] timens verisimiliter VO.

²⁷⁶² plus aggravari posse] plus posse gravari VO.

²⁷⁶³ aggravari] *seq.*: *textus alius usque ad finem ms.*: a dicta pretensa gracia ipsius in omnibus processibus et monicionibus et quibuscumque censuntur ecclesiastice respondere secutus et imposterum secutus ad reverendum in Christum patrem et dominum dominum P. archiepiscopum Pragensem apostolice sedis legati sue execucionis gratiam specialem dictus dominus P. provocaverit et appellat in hiis scriptis appellandos sibi sibi dare primo, secundo et tercio instanter, instancius, instantissime semel et uno contentu, siquis sit qui eosdem sibi posset vel maleat dare de iure, vel saltem testionem maleat nobis notario et testibus presentibus de predicta appellacione. Secus eandem appellacionem et dictam causam in M. cum omnibus adhabentibus et in futurum ad habere volentibus predicti domini archiepiscopi et racione sue subit et subivit sic protectioni et defensionem, quam appellacionem paratam est pro salute in quam primo continuacio dando poterit salvo iure addendi, minuendi, corrigendi etc. ut supra etc. Alia habes in fine Belial. VO.

²⁷⁶⁴ Albertum] *seq.*: *textus alius usque ad finem ms.*: Reverende domine iudex cum ex officio teneamini, quod ultime voluntates Christifidelium et precipue, que respiciunt divinum cultum debitum sorciantur effectum dantur posiciones et articuli infrascripti etc. A. licet egri corpore, mente et racione reculta et compos existens pro sue et suorum amicorum animarum remedio et salute dedi. M.

240r

in vestris ecclesiis singulis diebus dominicis et festivis pulsatis campanis et candelis extinctis excommunicatum sine intermissione publice nuncietis tam diu, donec a nobis aliud habueritis in mandatis et de excommunicatione huiusmodi per sigillorum vestrorum appensionem nobis fidem faciatis. Datum Prage anno Domini etc. Agravacio eiusdem. Quia N. de tali loco excommunicationis sentenciam dudum in ipsum ratione sue contumacie ad instanciam N. de tali loco per nos latam animo contemptibiliter sustinuit et ad huc sustinet ponitus in durato sue salutis in gravamen in periculum (et) in scandalum plurimorum. Sed quia crescente contumacia crescere debet et pena vobis dominis in A., B. et ecclesiarum plebanis aut vestras vices gerentibus sub excommunicationis pena mandamus, quatenus prefatum contumacem in vestris ecclesiis singulis diebus dominicis et festivis pulsatis campanis et extinctis candelis excommunicatum publice nuncietis, facientes ipsum tamaquam excommunicatum ab omnibus Christi fidelibus a cibo, potu, oracione, locucione, empcione, vendicione, igne, via, foro, balnea et alia quamvis humana percepcione²⁷⁶⁵ arcus evitari, donec a nobis etc. Alia maior agravacio per decanum. Dominus P. de tali loco excommunicationis sentenciam in ipsum ratione sue contumacie ad instanciam N. de tali loco per nos latam per plures denunciaciones in pluribus ecclesiis ex nostra speciali commissione publice de eo facta animo contemptibiliter

240v

sustinens in durato, deduxit penitus in contemptum sue salutis magnum in periculum et scandalum plurimorum, ne autem huiusmodi facti perversitas et contemptus ab aliis presumptoribus trahatur in exemplum vobis igitur dominis decano tali ceterumque cappellarum et ecclesiarum rectoribus in vestro decanatu constitutis ad quos presentes pervenerint et qui presentibus fuerint requisite in virtute sancte obediencie et sub excommunicationis pena districte precipiendo mandamus, quatenus prefatum obstinatum in vestris ecclesiis singulis diebus dominicis et festivis pulsatis campanis et extinctis candelis excommunicatum publice nuncietis, facientes ipsum ab omnibus Christi fidelibus in cibo, potu etc., ut supra interdientes nichilominus eidem obstinato participantibus (preter) baptisma parvulorum et penitencias moriencium, quemlibet sacramenta et specialiter

²⁷⁶⁵ percepcione] *rec.* participacione **VBU**.

ecclesiasticam sepulturam tamdiu, donec aliud a nobis habueritis in mandatis et excommunicationi huiusmodi etc. Forma commissionis absolucionis ad partes. Vobis domino plebano in tali comittibus per presentes, quatenus B. de tali loco a sententia excommunicationis in ipsum ratione sue contumacie ad instanciam B. de tali loco per nos lata auctoritate nostra, qua nos in hac parte fungi volumus absolvatis recepto prius ab ipso deparendo iuri et mandatis ecclesiasticis iuramento iniunctoque sibi pro modo culpe sententia salutari taliter absolutum in vestra et in aliis ecclesiis, in quibus oportunitum

241r

fuerit publice nuncietis et nunciare faciatis. Datum Prage anno Domini etc. Forma absolucionis, quando quis absolvitur a iudice. Vobis domino plebano in tali loco iniungimus per presentes, quatenus A., quem a sententia excommunicationis in ipsum ratione sue contumacie ad instanciam talis per nos latam absolvimus taliter absolutum in vestra et in aliis ecclesiis, in quibus oportunitum fuerit publice nuncietis et nunciare faciatis. Datum Prage anno Domini etc. Absolutio mortui. Ex parte consanguineorum et amicorum N. de tali loco in nostram est deductum noticiam, quod idem N., dum vivebat, pluribus excommunicationum et agravacionum sententiis ratione sue contumacie ad instanciam Jo. per nos extiterat et existit nudatus et antequam ab eiusdem sententiis sibi debite absolucionis beneficium obtinisset, sicut Deo placuit, diem suum clausit extremum, obque eius corpus caret ecclesiastica sepulturam, verum tamen certa finem vite sue signa contricionis apparuerint in eodem dictique consanguinei et amici pro eodem defuncto prefato Jo. iniuriam passo et aliis, si quibus dum vivebat, obnoxius tenebatur satisfacere, sunt parati, supplicaverunt eidem defuncto super hoc misericorditer provideri. Quare nobis domino plebano ecclesie in tali loco committimus per presentes, quatenus si ita est dictis consanguineis et amicis, prius et ante omnia implentibus,

241v

quod promittunt ipsius N. defuncti corpus cum aspensorio psalmo Miserere mei Deus versi[culo] et collecta penitencialibus et aliis in forma ecclesie debita et consueta auctoritate nostra, qua nos in hac parte fungi volumus absolvati et deinde huiusmodi corpus tradatis id est tradi faciatis ecclesiastice sepulture eiusque suffragiis fidelium adiuvari. Datum Prage etc. Forma interdicti, ut cessetur a divinis in presencia obstinati. Licet A. de tali loco, in quem

excommunicationis sententiam in ipsum ratione sue contumacie ad instanciam B. de tali loco per nonnullos ecclesiarum et capellarum rectores et plebanos ex nostra commissione speciali excommunicatus publice et denunciatus extitit ipseque tamen censure ecclesiastice notorius contemptor effectus datus, tamquam in secundum reprobum et excommunicationem et aggravacionem sentencias et denunciaciones huiusmodi cum sue salutis periculo et scandalo plurimorum perinpendit, ne autem in sua malicia gloriatur et huiusmodi perversitas ab aliis presumptoribus trahatur in exemplum. Vobis igitur domino decano Boleslaviensi ceterisque capellarum et ecclesiarum rectoribus aut vestras vices gerentibus in eodem vestro decanatu constitutis ad quos presentes pervenerint et qui presentibus fuerint requisiti in virtute sancte obediencie et sub excommunicationis pena destricte²⁷⁶⁶ percipiendo²⁷⁶⁷ mandamus, quatenus prefatum obstinatum in vestris ecclesiis

242r

singulis diebus dominicis et festivis pulsatis campanis et candelis extinctis et excommunicatum nuncietis, facientes ipsum ab omnibus Christi fidelibus in cibo, potu etc. artius interdicentes evitari nichilominus eidem obstinato participantibus etc. Prout supra et ecclesiasticam sepulturam, etsi prefatus obstinatus easdem excommunicationem et agravacionem sentencias et denunciaciones huiusmodi infra quindecim dies a vestra monicione computandos, quos sibi pro monicione canonica et termino peremptorio prefigimus et asignamus animo contemptibiliter sustinuerit indurato. Vos supradicte²⁷⁶⁸ ecclesiarum rectores et plebani in vestris ecclesiis villisque et locis, quas ecclesias et que loca ob pertinaciam et spectum censure ecclesiastice dicti obstinati quociens ipsum ad ea vel ad eos venire protingerit et quamdiu in eisdem moram traxerit, mox cessetis a divinis exnunc prout extunc ecclesiastico subicimus interdicto in hiis scriptis servetis, igitur striccius ecclesiasticum mandatum. Volumus tamen, quod post prefati obstinati ab inde recesserit, mox divina officia reservantur reddite literas mandato nostro huiusmodi executo vestris sigillis sigillatas. Vos domine decane supradicte die, qua prefatum obstinatum duxeritis monendum nobis ad presentes similiter rescriptum. Datum Prage etc. Forma, quando sententia executioni demandatur. Cum vos

²⁷⁶⁶ destricte] *rec.* districte **VBU**.

²⁷⁶⁷ percipiendo] *rec.* precipiendo **VBU**.

²⁷⁶⁸ supradicte] *rec.* supradicti **VBU**.

242v

in causa, que inter P. ex una parte et N. parte vertebatur ex altera iuris ordine in omnibus observato processimus per nostram diffinitivam sentenciam decrevimus, N. predictum ad dandum et solvendum decem sexagenas et esse compellendum et cogendum, condenpnantes ipsum nichilominus in expensis, quas moderacione prima ad quinque sexagenas grossorum Pragensium taxamus, prout hec omnia et singula in nostram diffinitivam sentenciam plenius et lucidius contineri dinoscitur. Sed quia parum esset iura condere et difinitivas sentencias promulgare, nisi qui eas exequantur et debite execucionem demandarent. Vobis in B. et in C. et in A. ecclesiarum plebanis et vestros vices gerentibus committimus [et] sub excommunicacionis pena mandamus, quatenus personaliter accedentes prefatum N. moneatis eundem, quem et nos presentibus monemus, ut ipse infra duos menses a vestra monicione computandos, quas sibi pro monicione canonica et termino peremptorio prefigimus et assignamus huiusmodi sentencie, sicut prefertur contra eum per late pareat et dictas quinque sexagenas grossorum Pragensium pro expensis prefato Petro det et persolvat, aut cum ipso amicabiliter concordet et componet in eisdem alioquem ipsum, quem ob non posicionem premissorum dicta monicione canonica prima extunc, prout extunc excommunicamus in hiis scriptis taliter excommunicatum in vestris ecclesiis singulis diebus dominicis et festivis pulsatis campanis et candelis extinctis sine intermissione publice,

243r

nunciatis tam diu, donec a nobis aliud habueritis in mandatis, fidem faciatis per debitam subscripcionem et vestram appensionem sigillorum. Datum Prage etc. Forma monicionis cum sententia. Vobis domino B. plebano in tali loco per presentes committimus et mandamus, quatenus accedentes personaliter B. laicum in tali loco, moneatis eundem, quem et nos presentibus monemus, ut infra VI dies sibi pro monicione canonica et termino peremptorio prefigimus et assignamus XXVIII grossorum, in quibus in figura constitutus iudicii coram vobis est confessus, se teneri et debitorie discreto viro domino A. plebano tali eidem detur, persolvat, aut cum ipso amicabiliter concordet et componet. Aliquando ipsum, que[m] ob non paricionem premissorum dictam monicionem canonicam prima excommunicamus in hiis scriptis taliter excommunicatum in vestris ecclesiis etc. ut supra. Datum Prage.

[Explicit processus iudiciarius.]

^a 1, X, II, 6 citace moderní; X. II. 6, 1 citace doporučená. Jiné rukopisy: Actor de dolo et contumacia c. 6, II. in VI° citace moderní; VI° II. 6 citace doporučená. Klementiny C I. II. 4 in Clem. citace moderní; Clem. II. 4. 1 citace doporučená. Extravaganti communes c. 1. II. 3. in Extravag. com. citace moderní; Extravag. com., II. 3. 1. citace doporučená (s. 127).

^b VI. II. 2. 1.–3. nebo Clem. II. 2. 1 (s. 137).

^c Viz předchozí pozn.

^d Znění této glosy a odkaz se nepodařilo nalézt (s. 167).

^e de instrumentorum cautela] Nov. 73 (není určeno blíže). Toto ustanovení Novel k Justiniánově kodexu civilního práva se týká především způsobu dokazování tvrzení, ať už písemně nebo výpověďmi svědků a uvádí pravidla pro případ neexistujících svědků či listin, nehodověrných listin, užití přísahy při svědectví apod. (s. 179)

^f de iure iurando maxime, si actor est honestus] D. 12. 2. 36. (s. 179)

^g Celkový součet (5 kop grošů) je téměř ve všech rukopisech stejný. Písaři součet mechanicky opisovali. Dílčí sumy se ovšem v jednotlivých exemplářích i výrazně liší ! (s. 190)

^h Litomyšl, **M.** (s. 191)

ⁱ Strahovský klášter, **M.** (s. 191)

^j Kolbacz. (s. 201)

^k Kamińsk. (s. 201)

^l Lubusz. (s. 201)

^m V praxi nereálná částka. Má funkci hrozby (s. 208).